Chin National Journal

November 2021

Editor

Khin Mg Lay

Copies: 1500

Publish by;

Chin National Front Information,
Publicity Department and CDES

csil; trsdK;om;*sme,l

2021 e0ilbmv

Design & Layout: Khin Mg Lay

Cover Design : KT. Pau

Contact

Phone: +91 6909 494 194
Email: cnfinfo88@gmail.com
Website: www.cnfhqr.org

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး သတင်းပြန်ကြားရေးနှင့်
CDES တို့မှ ပူးတွဲ ထုတ်ဝေသည်။

မာတိကာ

၁။ အယ်ဒီတာ့အာဘော် ---------- ၁

၂။ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်နှင့် သဝဏ်လွှာ ---------- ၃

၃။ ကဗျာကဏ္ဍ

(၁) ဇလပ်နီသို့ ဦးညွတ်ခြင်း ---------- ၁၈

(၂) တူမီးတော်လှန်ရေး ---------- ၁၉

(၃) နာမည်ကောင်းလိုချင်ရုံနဲ့ တော်လှန်ရေးမလုပ်နဲ့ ---------- ၂၀

(၄) ဒါပြတ်သားတဲ့ ပြည်သူ့အမိန့် မုဆိုးလက် ---------- ၂၁

(၅) အမြှောက်ကြိုက်တဲ့ ချင်းတွေဖြစ်နေလား ---------- ၂၂

(၆) ရှေ့ကို တည့်တည့်ကြည့်ပါ ---------- ၂၃

(၇) လှေငယ်လိုဘဝ ---------- ၂၄

(၈) နွေမှာ ရွာတဲ့မိုး (ပန်းတိုင်ဆီ) ---------- ၂၅

(၉) အောက်ချင်းငှက်တွန်သံ ---------- ၂၆

(၁၀) ချင်းတို့၏ ယုတ္တိဗေဒ ---------- ၂၇

(၁၁) တူမီးခေါ်သံ ---------- ၂၈

၄။ ဆောင်းပါးကဏ္ဍ

(၁) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု၏ အခြေခံမူများ (ဒေါက်တာဆလိုင်းလျန်မှုန်းဆာခေါင်း) --------- ၂၉

(၂) ပြည်သူကသာ အောင်ပွဲခံမည့် ပြည်သူ့တော်လှန်ရေး (ပူးသောမတ်စ်ထန်နိုး) --------- ၄၆

(၃) အမျိုးသားရေးဝါဒရှုထောင့်မှ ချင်းအမျိုးသားရေးကို ရှုမြင်ခြင်း (ဆလိုင်းမျိုးချစ်-ကန်ပက်လက်) -------- ၅၅

(၄) ရခိုင်ပြည်နယ် ချင်းအမျိုးသားတို့၏ တော်လှန်ရေးသမိုင်းအကျဉ်း (ရိုဆန်း-သုတေသီ) -------- ၆၃

(၅) ချင်းတောင်တန်းအုပ်ချုပ်ရေးဖြစ်စဉ် လှေ့လာခြင်း (တူတူ- ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်) -------- ၆၉

(၆) ပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံတော်သစ်ဆီသို့ (တမ်ကွီး) -------- ၈၃

(၇) ရွေးချယ်ရမည့် နိုင်ငံရေးစနစ်၊ ပါလီမန်စနစ်လော၊ သမ္မတစနစ်လော၊ ရောစပ်စနစ်လော (ဆလိုင်းကျဲအိုဘိခ်ထောင်း) ----- ၈၆

(၈) ပြည်သူ့အစိုးရ ချည်းကပ်ရမည့် ခွဲထွက်ရေးနှင့် တန်းတူရေးအကြပ်အတည်း (Thawng Tha Lian S) --- ၁၀၄

(၉) ချင်းလဲန်ဘယ်မှာလဲ (တမ်ကွီး) -------- ၁၁၂

(၁၀) စစ်တပ်ထဲတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစား ပြုပြင်သင်ကြားသင့်သည့် အရာများ (မိုင်) -------- ၁၁၄

(၁၁) ချင်းလူမျိုးနှင့် လက်နက်ကိုင်အင်အား (ဆလိုင်းယောမာန်) ------- ၁၁၆
(၁၂) ကော်ဖီညတွေ ညဥ့်နက်သွားပြီ (သုခယံ) -------------- ၁၁၉
(၁၃) လူမျိုးကြီးဝါဒကို အရေးတော်ပုံနှင့်အတူ ပပျောက်စေလိုသည် (ကညာပျို) -------------- ၁၂၃
(၁၄) မိန်းကလေးတိုင်းကို လေးစားတတ်ဖို့ ယောကျ်ားတိုင်း၊ မိန်းမတိုင်း၊ လူတိုင်း သင်ယူဖို့လိုတယ် (မိုင်) -- ၁၂၅
(၁၅) ပါးမဲထိုးခြင်းနှင့် မိုးပီတောင်ကြီးအကြောင်း သိကောင်းစရာ (ဆလိုင်းထန်းကီး) ------------- ၁၂၉
(၁၆) ထိုင်ခုံမက်တဲ့ ချင်းတွေ ဖြစ်နေလေသလား (SanuNaing) ------------ ၁၃၅
(၁၇) ဘဝသံသရာ ရထားကြီးပေါ်မှာ (မောင်းမင်းသူရအောင်) ------------ ၁၃၉
(၁၈) ကျွန်တော့ ဒိုင်ယာရီ (ရဲဘော်ခေါ်တလိုက်) ------------ ၁၄၅
(၁၉) ဒါငါတို့မြေ ငါတို့ရေ ဒါငါတို့အရေး တို့တာဝန် (ဘီအိတ်ချ်မောင်လေး) ------------ ၁၅၁
(၂၀) Pu Zing Cung နှင့် PPP ၏ ဘဝနောက်ကြောင်းအကျဉ်း (PPP) ------------ ၁၅၅
(၂၁) အသက်ရှူလမ်းကြောင်းကူးစက်ရောဂါနှင့် အသည်းရောင်ခြင်း (K.Bei Naw) ------------ ၁၅၇

English Section

1. Chin National Front’s Statement on the 73rd Chin National Day
2. Chin National Front’s Statement on current political situation
3. William Zartman’s Ripeness Theory and the Peace Processes of Indonesia and Myanmar

အယ်ဒီတာ့ အာဘော်

စစ်ကောင်စီ၏ ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလ အာဏာသိမ်းခြင်းသည် ၂၀၀၈ တည်ဆဲ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဘောင်အတွင်းမှ နိုင်ငံတော်အာဏာကို လွှဲပြောင်းရယူနိုင်ရေး ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း တကယ်တမ်းတွင်မူ တပြည်လုံး ပြည်သူ့တော်လှန်ရေး အရေးတော်ပုံကြီးကို တနိုင်ငံလုံးအနှံ့ ထိန်းမနိုင်သိမ်းမရ ဖန်တီးသလို ဖြစ်နေတော့သည်။ အာဏာသိမ်းပြီး ယနေ့ (၉) လကြာသည်အထိ နယ်မြေအေးချမ်းရေး မတည်ဆောက်နိုင်သည့်အပြင် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းများလည်း လည်ပတ်နိုင်ခြင်း မရှိတော့သည်မှာ အားလုံးအသိပင် ဖြစ်သည်။

လာမည့် ၂၀၂၂ နှစ်အတွင်း စစ်ကောင်စီသည် အုပ်ချုပ်မှုအာဏာ တစိတ်တဒေသ လည်ပတ်နိုင်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်ပဲ ထားအုံး၊ တိုင်းပြည်အေးချမ်းမှု ရှိလာမည်တော့ မဟုတ်ပါ။ တဖက်တွင်လည်း အရေးတကြီး လုပ်ဆောင်ရမည့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများမှာလည်း အလွန်တရာ ရှုပ်ထွေးနေပေသည်။ စစ်တပ်အပေါ် ပြည်သူလူထု၏ အခဲမကျေမှုမှာလည်း အင်မတန် ကြီးမားနေပေပြီ။ စစ်ကောင်စီအနေဖြင့် ထိုပြဿနာများကို တစ်ထီးတည်း ဖြေရှင်းနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်သလို တော်လှန်ရေးသမားများကိုလည်း ချေမှုန်းနိုင်မည့် အနေအထား မတွေ့ရတော့ပေ။

ယခုအခြေအနေအတိုင်း ရှေ့မတိုးသာ နောက်မဆုတ်သာ ရှေ့ဆက်သွားပါက တိုင်းပြည်စီးပွားရေး ပြိုလဲသွားလိမ့်မည်။ ဆင်းရဲတွင်း နက်သထက် နက်လိမ့်မည်။ ကိုဗစ်ကြောင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်လည်း ပြိုပျက်သွားမည်။ ပြည်သူ့ ဒေါသလည်း ပိုမို ကြီးထွားလာလိမ့်မည်။ လက်နက်ကိုင် ပြသာနာများလည်းပို၍ ပြင်းထန်လာလိမ့်မည်။ အဆိုပါ ဘေးထွက် ဆိုးကျိုးအဖြစ် စစ်ဘေးဒုက္ခသည် အမြောက်အမြားလည်း အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ တိမ်းရှောင် ထွက်ပြေးကြရမည်။ နောက်ဆုံးတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကျဆုံးနိုင်ငံ (Failed State) ဖြစ်လာဖို့သာ ရှိတော့သည်။

ထို့ကြောင့် စစ်ကောင်စီအနေဖြင့် တိုင်းပြည် ကျဆုံးခန်းမရောက်ခင် လူမျိုးစွဲ၊ နိုင်ငံစွဲ အယူအဆဟောင်းများကို ပစ်ပယ်ကာ လုံးဝဥဿုံ ကွဲပြားသည့် နိုင်ငံသားဆိုင်ရာ ခံယူချက်၊ နိုင်ငံရေး ခံယူချက်နှင့် နိုင်ငံရေးရာ စီးပွားရေးစနစ်သစ်ကို အခြေခံပြီး တည်ငြိမ်ငြိမ်းချမ်းသော နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် တည်ဆောက်နိုင်ရေးကို အလေးထားပြီး ဖော်ဆောင်ဖို့ လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ဖော်ဆောင်နိုင်ဖို့ရန်မှာ နိုင်ငံရေးတွင် စစ်တပ် လုံးဝ ကင်းရှင်းပြီး လူမျိုးပေါင်းစုံဖြင့် ထူထောင်တည်ဆောက်ထားသော နိုင်ငံအား ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီစနစ်ဖြင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးသည်သာ အက္ခရာအကျဆုံး ဖြစ်ပေသည်။ ဤသည်သာလျှင် ပြည်သူလူထု အလွှာအသီးသီး၏ လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာ တစ်ခုတည်းသော ရလဒ် ဖြစ်နေသည်။

စစ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ဖြင့် တိုင်းပြည်ကို နှစ်ပေါင်း (၇၀) ကြာ တည်ဆောက်နိုင်သည်ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့သည်ကို သတိချပ်ကြပါလိမ့်မည်။ ယနေ့တွင် ရေးဟောင်းက ကိုင်စွဲခဲ့သော စစ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို မြေမြှုပ်သင့်ပေပြီ။ စစ်အာဏာရှင် အုပ်ချုပ်ရေးဖြင့် ပြည်တွင်းအေးချမ်းမှု၊ တိုင်းပြည် သာယာ တိုးတက်မှုကို မတည်ဆောက်နိုင်ရုံမက နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှု ပြဿနာကို ပို၍ပင် နက်ရှိုင်းသွားစေလိမ့်မည်။ လာမည့် ဆယ်စုနှစ်များတွင် အာရှတိုက်၏ အချက်အချာ၌ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပြည့်နေသည့် မင်းမဲ့တိုင်းပြည် ဖြစ်လာအောင် တွန်းပို့သလို ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။

အယ်ဒီတာ
ချင်းအမျိုးသားဂျာနယ်

၀၀၀

ဤချင်းအမျိုးသား ဂျာနယ်ကို ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး သတင်းပြန်ကြားရေးဌာနနှင့် CDES တို့မှ ပူးတွဲ ထုတ်ဝေထားခြင်းဖြစ်သည်။

CHIN NATIONAL FRONT
General Headquarters
Chinland
Website: chinland.org Email: cnf.headquarters@gmail.com

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး Salai Thla Hei ၏ နှစ်သစ်သဝဏ်လွှာ

ချင်းလဲန်းကလပ်အဖွဲ့ဝင်များနဲ့ ချင်းပြည်သူအယောက်စီတိုင်းအပေါ် နှစ်သစ်မင်္ဂလာ ကျရောက်ပါစေကြောင်း ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော်ကိုယ်စား နှုတ်ခွန်း ဆက်သအပ်ပါတယ်။ နှစ်သစ်မှာ စိတ်သစ်ကိုယ်သစ်၊ အတွေးသစ်အမြင်သစ်၊ ခွန်အားသစ်တို့ဖြင့် အမျိုးသားတည်ဆောက်ရေး၊ အမျိုးသားကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ကြဖို့ ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါတယ်။

ကျော်လွန်ခဲ့ပြီးသော ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ဟာ အမည်းစွန်းသော နှစ်တစ်နှစ်အဖြစ် သမိုင်းမှာ ကျန်ရစ်တော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ COVID- 19 ကပ်ရောဂါကြောင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ရတဲ့ အသက်တွေ၊ လူနေမှု၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အခက်အခဲတွေ၊ စီးပွားရေးအခက်အခဲစတဲ့ ဒုက္ခပေါင်းများစွာဟာ လူပုဂ္ဂိုလ်အများအပြားနဲ့ နိုင်ငံပေါင်းများစွာအတွက် စိုးရိမ်စရာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသားတော်လှန်ရေးအနေအထားနဲ့ သုံးသပ်ကြည့်မယ်ဆိုရင်လည်း ကပ်ရောဂါကြောင့် ကြုံတွေ့နေရတဲ့ ဒုက္ခပေါင်းများစွာကြားမှာ တစ်မျိုးသားလုံးကို ကွယ်ကာစောင့်ရှောက်ပြီး နှစ်သစ်အထိ ပို့ဆောင်ခဲ့သည်သာမက အမျိုးသားတော်လှန်ရေးမှာလည်း အခက်အခဲ၊ စိန်ခေါ်မှုများစွာကြားက လမ်းပြပို့ဆောင်ပေးတဲ့ ဘုရားသခင်ရဲ့ နာမတော်ကို ချီးမွမ်းပါတယ်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း ချင်းလဲန်းကလပ်ဝင်ကြေးအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ UCCF မစ်ရှင်အတွက် သော်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်က သော်လည်းကောင်း၊ မိသားစုဖြင့် သော်လည်းကောင်း ပေးကမ်းလှူဒါန်းသည့် ငွေကြေး၊ အစားအသောက်နှင့် အသုံးဆောင်ပစ္စည်းများ၊ အလှူခါနများ၊ ဆုတောင်းပေးမှုများ၊ ဌာနချုပ်နှင့် မိမိတို့ စခန်းများတိုင် လာရောက်အားပေးမှုများ အစရှိသဖြင့် ဘက်ပေါင်းစုံမှ အားပေးမှုများနှင့် အားပေးသူ အားလုံးအပေါ် ကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း ထပ်လောင်းပြီး ပြောကြားအပ်ပါတယ်။

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးအနေနဲ့ ၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွင်း သတ္တမအကြိမ် ပါတီညီလာခံကို အောင်မြင်စွာ ကျင်းပနိုင်ခဲ့သလို အဆင့်ဆင့်သော ဗဟိုကော်မတီအစည်းအဝေး၊ ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီ အစည်းအဝေးကို သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်းများ၊ အမျိုးသားတည်ဆောက်ရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ၊ သင်တန်းများကိုလည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ထိုသို့ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခဲ့တဲ့ ခေါင်းဆောင်များ၊ ပါဝင်တက်ရောက်သူများအားလုံးကို လေးစားကြောင်း နှုတ်ခွန်းဆက်အပ်ပါတယ်။

C h i n N a t i o n a l F r o n t – G e n e r a l H e a d q u a r t e r s , C h i n l a n d

တိုးတက်ပြောင်းလဲနေတဲ့ ကမ္ဘာ့ရေစီးကြောင်းနဲ့အညီ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုတွေဟာ ပိုမိုမြန်ဆန်လာမှာ ဖြစ်သလို ၂၀၂၁ မှာလည်း ပြောင်းလဲမှုတွေ များစွာဖြစ်ပေါ်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုပြောင်းလဲမှုတွေထဲမှာ မိမိတို့ ကြိုတင်ခန့်မှန်းထားတဲ့အရာတွေ ရှိလာနိုင်သလို မိမိတို့ မျှော်လင့်မထားတဲ့ ပြောင်းလဲမှုတွေလည်း ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ အုပ်ချုပ်ရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးမှာလည်း ထိုနည်းလည်းကောင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖြစ်လာနိုင်တဲ့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအပေါ် ဖြစ်စဉ်နဲ့ အပေါ်ယံ ပြောင်းလဲမှုသာမဟုတ်ဘဲ မိမိတို့လိုလားတဲ့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ရေးအတွက် မိမိတို့အားလုံး စုပေါင်းအင်အားဖြင့် ပြင်ဆင်မှုနဲ့ စီမံချက် (Planning & preparation) ကို သေချာစွာ ချမှတ်ကြဖို့ အထူး လိုအပ်လှပါတယ်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်ဟာ မိမိတို့ ချင်းအမျိုးသားများအတွက် အထူးအရေးကြီးတဲ့ နှစ်တစ်နှစ် ဖြစ်တာနဲ့အညီ လူမျိုးကိုချစ်တဲ့ ချင်းအမျိုးသားတိုင်း ဆုတောင်းခြင်းတည်းသာမက ပေးဆပ်ခြင်းနှင့်အတူ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအားဖြင့် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းသွားကြရအောင်။ နှစ်သစ်မှာ ချင်းအမျိုးသားတည်ဆောက်ရေးနဲ့ ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဆထက်တန်ပိုး ထမ်းဆောင်ကြပါစို့လို့ ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါတယ်။

ထာဝရဘုရားသခင်က နှစ်သစ်မှာ အယောက်စီတိုင်းကို ကွယ်ကာစောင့်မပြီး ချင်းလဲန်နှင့် ချင်းအမျိုးသားအားလုံးကို ကောင်းကြီး ပေးသနားတော်မူပါစေကြောင်း ဆုမွန်ကောင်းတောင်းအပ်ပါတယ်။

Salai Thla Hei

In the middle of every difficulty lies opportunity. Harnak kip lakah hmuhsung a um. Albert Einstein

C h i n   N a t i o n a l   F r o n t – G e n e r a l   H e a d q u a r t e r s ,   C h i n l a n d

CHIN NATIONAL ARMY
War Office
General Headquarters
Chinland

ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော်စစ်ဦးစီးချုပ်မှ ချင်းပြည်သူထံပေးပို့သော ၂၀၂၁ နှစ်သစ် သဝဏ်လွှာ

- မြတ်နိုးချစ်ခင်ရပါသော ချင်းအမျိုးသားပြည်သူအပေါင်းတို့ ၂၀၂၀ခုနှစ်စမတ်၏ ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်းများ သက်ရောက်စေကြောင်း နှင့် ၂၀၂၁ ၏ နှစ်သစ် မင်္ဂလာ အဖြာဖြာ အပြည့်အဝ ခံစားစေကြောင်း ဆုမွန်ကောင်းတောင်းရင်း နှုတ်ခွန်းဆက်သအပ်ပါသည်။
- Covid-19 ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါဆိုးကြီးကို ခံစားလျက်ရှိသော ချင်းပြည်သူပြည်သားများ ၊ ကပ်ရောဂါ ဆိုးကြောင့် သေခြင်းတရားနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော မိဘပြည်သူများနှင့် ထပ်တူ ဝမ်းနည်းပြီး နမြောတသ မိပါကြောင်းနှင့် စစ်မက်ပဋိပက္ခကြောင့် မိမိနေရပ်ကို စွန့်ခွါတိမ်းရှောင်လျက် ကျီလန့်ဆန်စား လူမှုအတိဒုက္ခ ရောက်နေရသော မိဘပြည်သူများအားလုံး စိတ်ဘေး နှင့် ကင်းဝေးပါစေကြောင်း ဆုတောင်းမေတ္တာ ပို့သ အပ်ပါသည်။
- ချင်းပြည်သူတစ်ရပ်လုံးထံမှ ပေါက်ဖွားလာသော မိမိတို့ ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော် (CNA) သည် ချင်းအမျိုးသားတစ်ရပ်လုံး၏ ရပ်တည်ပေးမှုဖြင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF) ဦးဆောင်လမ်းညွှန်မှုကို ခံယူလျက် ချင်း အမျိုးသားနိုင်ငံရေး အိမ်မက်များ လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် အလို့ငှာ မိမိအသက်ကို ပဓါနမထားပဲ ပေးဆပ် နေခဲ့ရသလို လာမည့် ၂၀၂၁ နှစ်သစ်တွင်လည်း နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် အထက်က ပေးအပ်သော ကျရာတာဝန်များကို အသစ်တဖန် အမျိုး သားနိုင်ငံရေး အားသစ်လောင်းပြီး ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင် ဖို့ရန် သံန္နိဌာန်ချထားပါသည်။
- ချင်းအမျိုးသားများ၏ အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ဆန္ဒဖြစ်သော အမျိုးသားတန်းတူရေး၊ ကိုယ့်ကြမ္မာကို ဖန်တီးနိုင်ရေး နှင့် စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ တည်ဆောက်ရေးအတွက် အစိုးရနှင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးအကြား ချုပ်ဆိုသော သဘောတူစာချုပ်၊ တနိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် နှင့် ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ်အသီးသီးကို လက်မှတ်များ ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ စာချုပ်များ အကောင်အထည်ဖော်ဖို့ရန် ချင်းပြည်သူတရပ်လုံး တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ကြရန် အလေးအနက် တိုက်တွန်းယင်း တဆက်တည်း မေတ္တာရပ်ခံလိုပါသည်။
- ယနေ့တွင် ချင်းလူမျိုးနှင့် အမိ ချင်းလဲန်သည် အမျိုးသားနိုင်ငံရေး အရေးပေါ် အခြေအနေတွင် ရောက်ရှိနေကြောင်း ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော်မှ ရှုမြင် သုံးသပ်ရပါသည်။ အဆိုပါ အမျိုးသား ကြမ္မာဆိုးမှ လွတ်မြောက်နိုင်ရန် ချင်းအမျိုးသားပြန်လည် တည်ဆောက်ရေးနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးသည် မလွှဲသာ မရှောင်သာ လက်ငင်း ဆောင်ရွက်ရမည့် အမျိုးသားတာဝန်ဖြစ်လာပါသည်။ အမျိုးသားတည်ဆောက်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးသည် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော်တွင်သာ တာဝန်ရှိသည်မဟုတ်ပဲ ချင်းအမျိုးသားတရပ်လုံး၏ အမျိုးသားတာဝန်တရပ်ဖြစ်ကြောင်း သတိ ချပ်စေလိုပါသည်။
- ထို့ကြောင့် ချင်းအမျိုးသားပြည်သူများအနေဖြင့် အမျိုးသားတည်ဆောက်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် သမိုင်းပေးတာဝန်များတွင် မိမိကျရာတာဝန်များကို ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော်နှင့် လက်တွဲကြပါရန် ဤ နှစ်သစ် အခါသမယတွင် သဝဏ်လွှာ ပေးပို့အပ်ပါသည်။

ဗိုလ်မှူးကြီးလှထွန်း
စစ်ဦးစီးချုပ်၊ ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော်
ဝိတိုရိယ ဗဟိုဌာနချုပ်

CHIN NATIONAL FRONT
General Headquarters
Chinland

Website: chinland.org Email: cnf.headquarters@gmail.com

လက်ရှိ နိုင်ငံရေးအခြေအနေများပေါ် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၏ သဘောထားထုတ်ပြန်ချက်

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂) ရက်နေ့

၁။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် လက်ရှိအာဏာရအစိုးရထံမှ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ အချုပ်အခြာအာဏာကို အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာကာ မြန်မာ့တပ်မတော်က အာဏာသိမ်းယူခြင်းသည် လက်ရှိဖော်ဆောင်နေသော ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရေး၊ အမျိုးသား ပြည်လည်ရင်ကြားစေ့ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို ထိခိုက် ပျက်စီးစေနိုင်သည့်အပြင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းတို့နှင့် ဆန့်ကျင်သော လုပ်ဆောင်မှုဖြစ်သောကြောင့် ကန့်ကွက်သည်။

၂။ ထိုသို့သောအခြေအနေတွင် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးအနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေး၊ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ပြန်လည်ရရှိရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ ပြည်သူပြည်သားများနှင့် အတူတကွ ရပ်တည် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားမည်။

၃။ ယခုအချိန်ကာလသည် ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါ ကိုရိုဗိုင်းရပ်စ် ကူးစက်မှုအန္တရာယ်ကို အခြားနိုင်ငံများနည်းတူ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ပြည်သူပြည်သားများလည်း ရင်ဆိုင်ခံစားနေကြရသည့် ခက်ခဲသောကာလ ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ပြည်သူများ၏ ကျန်းမာရေးအား အထူးဂရုပြု ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု လျော့နိုင်သမျှ လျော့ပါးစေရန်အတွက် အစုအဖွဲ့အသီးသီးက မိမိတို့ တတ်စွမ်းသမျှ အတူတကွ လက်တွဲကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ရမည့်ကာလ ဖြစ်သည်။

၄။ သို့ဖြစ်ပါ၍ နိုင်ငံတော်သမ္မတ၊ နိုင်ငံတော်၏ အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်အပါအဝင် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံပုဂ္ဂိုလ်များအားလုံး ခြွင်းချက်မရှိ အမြန်ဆုံးလွှတ်ပေးရန်နှင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တည်ငြိမ်အေးချမ်းသာယာဝပြောရေးကို ရေးရှုကြလျက် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော ကိစ္စအရပ်ရပ်ကို သက်ဆိုင်သည့် အစုအဖွဲ့အသီးသီးအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စေ့စပ်ညှိနှိုင်း အဖြေရှာဆောင်ရွက်ကြရန် အလေးအနက် တိုက်တွန်းသည်။

ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီ
ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး

ဆက်သွယ်ရန် –

ဆလိုင်းထက်နီ
ပြောခွင့်ရပုဂ္ဂိုလ်၊ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး
ဖုန်း
+၉၅ ၉၄၀၁၁၄၇၉၇၄
+၉၁ ၆၉၀၉၇၅၁၇၂၁

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

CHIN NATIONAL FRONT
General Headquarters
Chinland
Website: www.cnfhqr.org Email: cnf.headquarters@gmail.com

(၇၃) နှစ်မြောက် ချင်းအမျိုးသားနေ့ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်

၁။ ချင်းအမျိုးသားနေ့သည် အမျိုးသားတစ်ရပ်အဖြစ် ချင်းတို့၏စုစည်းမှုကို ထုတ်ဖော်ပြသခဲ့သည့်နေ့၊ ချင်းအမျိုးသားတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ရွေးချယ်ကျင့်သုံးခဲ့သည့်နေ့ဖြစ်ပြီး မိမိတို့၏ သီးခြားလူမျိုးဖြစ်ခြင်း၊ သီးခြားပြည်ထောင်ဖြစ်ခြင်း၊ သီးခြားယဉ်ကျေးမှုရှိခြင်း၊ သီးခြားဘာသာစကားရှိခြင်း၊ သီးခြားသမိုင်းရှိခြင်းတို့ကို ဖော်ညွှန်းသည့်နေ့၊ ချင်းအမျိုးသားတစ်ရပ်လုံးမှ မြတ်နိုးတန်ဖိုးထားရသည့်နေ့ ဖြစ်သည်။

၂။ ယခုကာလသည် ချင်းလူမျိုးတို့၏ နိုင်ငံရေးလိုလားချက်များဖြစ်သည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်တို့အတွက် 'နိုင်ငံရေးအဆုံးအဖြတ်' ပြုလုပ်ရမည့် အချိန်ကာလဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ချင်းတို့၏ကံကြမ္မာကို ချင်းတို့ကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်စီမံနိုင်ရေးအတွက် 'ချင်းအမျိုးသားရေးအသိနှင့် ချင်းမျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်'ကို အမြင့်ဆုံးသို့ မြှင်တင်ပြီး မိမိတို့၏ စုပေါင်းအင်အားကို ညီညွတ်မှုဖြင့် တည်ဆောက်ကြရမည် ဖြစ်သည်။

၃။ ချင်းအမျိုးသားတို့ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အမျိုးသားရေးစိန်ခေါ်မှုများသည် ဆွေမျိုးစုအလိုက်၊ မျိုးနွယ်စုအလိုက်၊ ဒေသအလိုက်၊ အစုအဖွဲ့အလိုက် ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားနိုင်မည့် ပြဿနာများ မဟုတ်ပါ။ ချင်းအမျိုးသားတစ်ရပ်လုံး သွေးစည်းညီညွတ်စွာ စုပေါင်း၍ ရင်ဆိုင်တွန်းလှန်မှသာ ကျော်လွှားနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး 'ချင်းအမျိုးသားမျှော်မှန်းချက်'ကို ရရှိအောင်မြင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ မိမိတို့သည် အမျိုးသားအဆင့် စုစည်းဆောင်ရွက်မှုအနေဖြင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် 'ဒုတိယအကြိမ် ချင်းအမျိုးသားညီလာခံ၊' ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် 'ပထမအကြိမ် ချင်းအမျိုးသားနိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ' များကို ကျင်းပနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်၍ 'ချင်းအမျိုးသားအကျိုးစီးပွား'ကို ဦးထိပ်ထားကာ အမျိုးသားအဆင့် စုစည်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ကြရန် တိုက်တွန်းသည်။

၄။ လတ်တလောတွင် ချင်းပြည် အပါအဝင် မိမိတို့၏ ပြည်ထောင်စု၌ နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် သမိုင်းဝင်မည့် 'စစ်အာဏာသိမ်းမှုဆန့်ကျင်ရေး လူထုလှုပ်ရှားမှုကြီး' ဖြစ်ပေါ်လျှက်ရှိသည်။ ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပရှိ ချင်းအမျိုးသားတို့၏ စုပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမှာ အားရဖွယ်ကောင်းလှသည်။ ချင်းပြည်နှင့် ပြည်ထောင်စု၏ လွတ်လပ်မှုအတွက် တက်ညီလက်ညီ စုပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းကို ချီးကျူးဂုဏ်ပြုပါသည်။

C h i n N a t i o n a l F r o n t – G e n e r a l H e a d q u a r t e r s , C h i n l a n d

၅။ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးသည် Civil Disobedience Movement (CDM) အပါအဝင် စစ်အာဏာသိမ်းမှုဆန့်ကျင်ရေးလူထုလှုပ်ရှားမှုကို ထောက်ခံအားပေးသည်၊ CDM တွင် ပါဝင်သည့် ဝန်ထမ်းများ၏ သတ္တိရှိမှုကို လေးစားအသိအမှတ်ပြုသည်၊ လူထုလှုပ်ရှားမှုအတွက် အကြမ်းမဖက်သည့် (Non-violence) နည်းလမ်းကိုသာ အသုံးပြုရန် အားပေးသည်။ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးအနေဖြင့် ပြည်သူလူထုနှင့်အတူ ခိုင်မာစွာ ရပ်တည်သွားမည် ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒထုတ်ဖော်သူများကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်နှိမ်နင်းခြင်းမပြုရန် မြန်မာ့တပ်မတော်နှင့် မြန်မာ့ရဲတပ်ဖွဲ့အား လေးနက်စွာ တောင်းဆိုလိုက်သည်။

၆။ ပြည်တွင်း၌ 'ချင်းအမျိုးသားနေ့'ကို နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းများကြားတွင် ဆန့်ကျင်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် ဆင်နွဲကျင်းပခြင်းသည် အမျိုးသားရေးအနှစ်သာရကို ပို၍ ထင်ရှားပေါ်လွင်စေပါသည်။ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပရှိ ချင်းပြည်သူများအားလုံး '(၇၃) နှစ်မြောက် ချင်းအမျိုးသားနေ့'ကို အမျိုးသားရေးအနှစ်သာရရှိရှိ ဆင်နွဲကြရန်နှင့် လွတ်လပ်မှုအတွက် တိုက်ပွဲဝင်ကြရန် နှိုးဆော်အပ်ပါသည်။

ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီ
ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး
၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၀) ရက်

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

ချင်းပြည်နယ် လွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုကော်မတီ
(Committee Representing Chin State Hluttaw-CRCH)

ချင်းအမျိုးသားတော်လှန်ရေးနေ့သို့ ပေးပို့သောသဝဏ်လွှာ
၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ (၂၀) ရက်

ယနေ့သည် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးကကြိုးဆောင်၍ ဆင်နွှဲနေသည့် (၃၃) နှစ်မြောက်ချင်းအမျိုးသားတော်လှန်ရေး နေ့ဖြစ်ပေသည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အမျိုးသားတန်းတူရေး ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်တည်ဆောက်ရေးအတွက် ချင်းအမျိုးသားများအနေဖြင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ကာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးလမ်းစဉ်ကို ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း၏ သမိုင်းဝင်အထိမ်းအမှတ်နေ့တစ်နေ့လည်းဖြစ်သည်။ ဤနေ့တွင် (၃၃) နှစ်တာကာလအတွင်း ကျဆုံးခဲ့ကြသူများအားလုံးကို ဂုဏ်ပြုမှတ်တမ်းတင်ပါကြောင်းနှင့် အလေးပြုပါကြောင်း မိမိတို့ ကော်မတီအနေဖြင့် ဖော်ပြလိုပါသည်။

ယခုအခါ မြန်မာ့တပ်မတော်မှ စစ်ခေါင်းဆောင်တစ်စုက နိုင်ငံတော်အာဏာကို မတရားသဖြင့်ရယူလိုက်သည် သာမက၊ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို လက်မခံနိုင်သဖြင့် လက်နက်မဲ့ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒကျင်ဆန္ဒပြကြသည့်ပြည်သူ များအား အကြမ်းဖက်နှိမ်နင်းသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးတွင် အရပ်သားပြည်သူ ၂၀၀ နီးပါးကျဆုံးပြီး ထောင်နှင့်ချီ၍ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံနေရပြီဖြစ်သည်။ အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုသည် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန်အလို့ငှာ လွန်ခဲ့သော ဆယ်နှစ်တာကာလ ရရှိဖြစ်ထွန်းလာခဲ့သည့် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေး လင်းရောင်လာမှုကို ဖြိုချိုးဖျက်ဆီးလိုက်ခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

မိမိတို့ချင်းပြည်နယ်လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRCH) သည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြု ကော်မတီ (CRPH)၏နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်များနှင့်အညီအတူတကွရပ်တည်ပြီး CRPH ၏ဦးဆောင်မှုအောက်၌ ချင်းပြည်နယ်အတွင်း စစ်အာဏာရှင်စနစ်ချုပ်ငြိမ်းရေး၊ မတရားဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံထားရသူများအားလုံး လွတ်မြောက်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီရရှိရေးနှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖျက်သိမ်းကာ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံတော်သစ်တည်ဆောက်မည့် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေရရှိရေးတို့အတွက် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး အပါအဝင် ဒီမိုကရက်တစ် ချင်းနိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူငယ်နှင့်အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်း များနှင့် ပူးပေါင်းလက်တွဲဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်သည်။

ဤ ချင်းအမျိုးသားတော်လှန်ရေးနေ့တွင် ချင်းပြည်သူတစ်ရပ်လုံးအနေဖြင့် စစ်အာဏာရှင်စနစ်ချုပ်ငြိမ်းပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းလုံခြုံဖွံ့ဖြိုးရေးကိုအာမခံချက်ပေးသော ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီစနစ်ထွန်းကားလာနိုင်ရေးအတွက် တက်ညီလက်ညီကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြပါစို့၊ မိမိတို့၏ပြည်နယ် နှင့် မိမိတို့၏အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးအတွက် မိမိတို့ကိုယ်တိုင် အကြောက်တရားကင်းစွာဖြင့် ပြတ်ပြတ် သားသားရပ်တည်ဆောင်ရွက်ကြပါစို့ဟု အလေးအနက်တိုက်တွန်းရင်း ဤသဝဏ်လွှာကို ပေးပို့အပ်ပါသည်။

"အရေးတော်ပုံ အောင်ရမည်။"

ချင်းပြည်နယ် လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ

CHIN NATIONAL FRONT
General Headquarters
Chinland
Website: www.cnfhqr.org Email: cnf.headquarters@gmail.com

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး ဥက္ကဋ္ဌမှူးခင်ကျုံက ပေးပို့သော (၃၃) နှစ်မြောက် ချင်းတော်လှန်ရေးနေ့အထိမ်းအမှတ်

သဝဏ်လွှာ

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၂၀) ရက်နေ့

နှုတ်ခွန်းဆက်

ဒီကနေ့ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၂၀) ရက်နေ့ဟာ ချင်းအမျိုးသားတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ပြန်လည်ရရှိရေး ဒီမိုကရေစီ စနစ်တည်ဆောက်ရေး နဲ့ အမျိုးသားတန်းတူရေး နိုင်ငံရေးအရတန်းတူမှုရရှိပြီး ပြည်နယ်များကို အခြေခံတဲ့ ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေး ဆိုတဲ့ ရည်မှန်းချက်အတွက် တိုက်ပွဲဝင်လာခဲ့တဲ့ (၃၃) နှစ်မြောက် ချင်းတော်လှန်ရေး နေ့မြတ်အခါသမယ ဖြစ်ပါတယ်။ တော်လှန်ရေးကာလအတွင်း အသက် ပေးလှူသွားကြတဲ့ အာဇာနည် ရဲဘော်၊ ရဲမေ အပေါင်းတို့အား ဦးညွှတ်အလေးပြုပါတယ်။

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၏ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှု

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးဟာ ချင်းအမျိုးသားတို့ရဲ့ ရည်မှန်းချက် ပေါက်မြောက်ရေးအတွက် "တွေ့ဆုံဆွေးနွေးအဖြေရှာရေး လမ်းစဉ်" ကို ကိုင်စွဲပြီး နိုင်ငံရေးပြဿနာကို စစ်ရေးဖြင့်မဖြေရှင်းဘဲ နိုင်ငံရေးနည်းနဲ့ဖြေရှင်းမယ့် နိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုသစ်တစ်ရပ်ကို ထူထောင်ရန် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA)ကို လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့ပါတယ်။ ယင်းကဲ့သို့ နိုင်ငံရေးပြဿနာအား တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးလမ်းကြောင်းဖြင့် အဖြေရှာရန် ကြိုးပမ်းနေစဉ် တပ်မတော်မှ လက်နက်အားကိုးဖြင့် တိုင်းပြည်ရဲ့အာဏာအရပ်ရပ်အား ရယူခဲ့သဖြင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ ရပ်တန့်သွားခဲ့ရပြီး ပြည်သူလူထုတရပ်လုံး၏ ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်မှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပါတယ်။ တပ်မတော်အနေဖြင့် ၎င်းတို့ ကိုယ်တိုင်လိုက်နာဖို့ လက်မှတ်ထိုးခဲ့တဲ့ နိုင်ငံရေးပြဿနာကို နိုင်ငံရေးနည်းနဲ့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေး အဖြေရှာဖို့ ပျက်ကွက်ခဲ့ပါတယ်။ နုနယ်သေးတဲ့ ဒီမိုကရေစီ အပြောင်းအလဲဟာလည်းပဲ ပျက်ကွယ်သွားခဲ့ရပါတယ်။ နိုင်ငံသားများရဲ့ မူလအခွင့်အရေးများလည်း ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရပါတယ်။ ဒါကြောင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးအနေနဲ့ လက်ရှိနိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းအပေါ် မြန်မာ့တပ်မတော်မှအင်အားသုံးပြီး အာဏာသိမ်းယူတဲ့နည်းလမ်းနဲ့ဖြေရှင်းခြင်းကို ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရရဲ့ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေး

Chin National Front - General Headquarters, Chinland

Self-determination, Democracy and Federalism

အဖွဲ့အစည်းများအကြား ချုပ်ဆိုခဲ့တဲ့ NCA စာချုပ်အရ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုတွေကို လုပ်ဆောင်နေခြင်းဖြစ်တဲ့အတွက် လက်ရှိကာလမှာ အာဏာသိမ်းစစ်ကောင်စီနဲ့ နိုင်ငံရေးအရ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများကို ရပ်ဆိုင်းထားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါတယ်။

လက်ရှိနိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများအပေါ်တုန့်ပြန်မှု

လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းဖြစ်တဲ့ မတရားသောအာဏာဖီဆန်ရေး လူထုလှုပ်ရှားမှု(CDM)ဟာ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဘောင်အတွင်း ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရပါတီအားအာဏာလွှဲပြောင်းပေးရေး မဟုတ်တော့ဘဲ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖျက်သိမ်းရေး နဲ့ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ဖျက်သိမ်းရေးသို့ ဦးတည်နေပြီဖြစ်ပါတယ်။ ရွေးကောက်ပွဲဝင် နိုင်ငံရေးပါတီများရဲ့ အဓိကလုပ်ဆောင်မည့်ရည်မှန်းချက်သည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး (သို့) အသစ် ရေးဆွဲရေးဖြစ်ခဲ့ပြီး NCA လမ်းကြောင်းမှ အပြောင်းအလဲကြိုးပမ်းသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့်လည်း ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်မှတဆင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီကနေ့ လူထုလှုပ်ရှားမှုရဲ့ အဓိကရည်မှန်းချက်ဖြစ်တဲ့ ၂၀၀၈ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ဖျက်သိမ်းရေးဟာ တိုင်းရင်းသားပြည်သူတစ်ရပ်လုံးလိုလားနေတဲ့ အချက်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးအနေနဲ့လည်း ဒီလူထုလှုပ်ရှားမှုကို အပြည့်အဝ ထောက်ခံပြီး လိုအပ်သော ပံ့ပိုးမှုများလည်း လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါတယ်။

ချင်းတစ်မျိုးသားလုံးပါဝင်ရေးမှ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်သစ် တည်ဆောက်ရေးဆီသို့

ချင်းပြည်သူများရဲ့ယနေ့ကြုံတွေ့နေရတဲ့ ပြဿနာနှစ်ရပ်ကတော့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအကြား တန်းတူညီမျှမှုမရှိတဲ့ ပြဿနာ နဲ့ ဒီမိုကရေစီ ဆိတ်သုဉ်းတဲ့ပြဿနာတွေဘဲဖြစ်ပါတယ်။ ယင်းပြဿနာများဟာ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေက မဖြေရှင်းပေးနိုင်သလို နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများကရရှိလာတဲ့ ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်ကလဲ မဖြေရှင်းနိုင်တာတွေ့ရပါတယ်။ ယခုဆိုလျှင် ချင်းအမျိုးသားတို့လိုလားတဲ့ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ပြန်လည်ရရှိရေး၊ ဒီမိုကရေစီရေးတွေဟာ ပိုမိုအလှမ်းဝေးကွာလျက်ရှိတာ မိမိတို့အားလုံး သတိမူမိကြမှာဖြစ်ပါတယ်။ တပ်မတော်အနေနဲ့ ပြည်ထောင်စုဟာ ပင်လုံစာချုပ်အရ ပေါ်ပေါက်လာတာဖြစ်တယ်ဆိုတာကို လက်ခံခြင်းမရှိခဲ့ဘဲ အင်္ဂလိပ် ကိုလိုနီမဖြစ်ခင် ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်း ဘဝကတည်းက တိုင်းရင်းသားအားလုံး အတူပေါင်းစည်းနေထိုင်တဲ့ပြည်ထောင်စုစနစ် (Holding Together Federalism) ကို ကျင့်သုံးခဲ့တဲ့ မိသားစုနိုင်ငံတခုဖြစ်တယ်လို့ တွင်တွင်ပြောနေတာဖြစ်တယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မိမိတို့ အမျိုးသားများရဲ့ အမျိုးသားတစ်ရပ်အဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့မှုကို အသိအမှတ်မပြုဘဲ လူမျိုးတစ်မျိုးတည်းဖြစ်သွားအောင် စီမံလုပ်ဆောင်နေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ချင်းအမျိုးသားများရှင်သန်ရပ်တည်ရေးကို ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိတဲ့ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို တစ်မျိုးသားလုံး ဝိုင်းဝန်းတိုက်ထုတ်ကြရမယ့်အချိန်ကို ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

အားလုံး လူမျိုးရေးအရသော်၎င်း နိုင်ငံရေးအရသော်၎င်း တန်းတူညီမျှမှုရှိတဲ့ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်မှသာလျှင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရပ်တည်ရှင်သန်နိုင်ကြမှာဖြစ်ပြီး ငြိမ်းချမ်းသာယာဝပြောတဲ့ အနာဂတ်ကို ပိုင်ဆိုင်နိုင်ကြမှာဖြစ်ပါတယ်။

ချင်းတစ်မျိုးသားလုံးစည်းလုံးညီညွတ်ရေး

မိမိတို့ချင်းလူမျိုးများရှင်သန်ရပ်တည်ရေးအတွက် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားနေကြရတဲ့အချိန်အခါဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးဟာ အထူးလိုအပ်နေတာဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာမှာ အကောင်းဆုံးလက်နက်ဟာ စည်းလုံးခြင်း လက်နက်ဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အတူတကွ မိမိတို့ရန်သူကို စည်းစည်းလုံးလုံးတော်လှန်ရမည့် အချိန်အခါဖြစ်ပါတယ်။ ထို့ကြောင့် စည်းလုံးညီ ညွတ်ရေးတည်ဆောက်နိုင်ဖို့ မိမိတို့ အမြဲကြိုးစားဆောင်ရွက်ကြရန်လိုအပ်သလို အတူတကွ လက်တွဲဆောင်ရွက်ကြဖို့လည်း အထူးလိုအပ်နေပြီဖြစ်ပါတယ်။ ချင်းအမျိုးသား လှုပ်ရှားမှုမှာ ချင်းတစ်မျိုးသားလုံးပါဝင် လက်တွဲကြဖို့ အလေးအနက် တိုက်တွန်း နှိုးဆော်လိုပါတယ်။

နိဂုံး

နိဂုံးချုပ်အနေနဲ့ ပြောကြားလိုတာကတော့ ပြည်တွင်းအပါအဝင် တစ်ကမ္ဘာလုံးမှာရှိတဲ့ ချင်းအမျိုးသားများအနေနဲ့ မိမိတို့ တတ်နိုင်သည့်ဖက်မှ အမျိုးသားရေးတာဝန်ကို ပိုင်းဝန်းထမ်းဆောင်ပေးကြပါ။ စစ်အာဏာရှင်စနစ် ကျဆုံးသည့်အထိ အတူတကွတိုက်ပွဲဝင်ကြပါ။ ချင်းအမျိုးသားများလိုလားသည့် နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် ရောက်ရှိသည့်အထိ အတူတကွ ချီတက်ကြပါစို့ဟု တိုက်တွန်းလိုက်ရပါတယ်။

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

CHIN NATIONAL FRONT
General Headquarters
Chinland

Website: www.cnfhqs.org Email: cnf.headquarters@gmail.com

မြန်မာ့တပ်မတော်မှ မင်းတပ်မြို့နယ်ရှိ ချင်းပြည်သူများအား
အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုအပေါ် ရှုတ်ချကန့်ကွက်ခြင်း

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မေလ (၁၅) ရက်

၁။ မင်းတပ်မြို့နယ် အပါအဝင် ချင်းလဲန်းတဝန်းရှိ ချင်းပြည်သူများသည် အာဏာရှင်စနစ်ကို မလိုလားကြောင်း၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အာမခံချက်ရှိသော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို လိုလားကြောင်း ပြည်ထောင်စုတဝန်းရှိ ပြည်သူများနှင့်အတူ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော် မြန်မာ့တပ်မတော်၏ အကြမ်းဖက်ဖြိုခွင်းမှုများ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ဖမ်းဆီးမှုများ၊ နှိပ်စက်မှုများနှင့် သတ်ဖြတ်မှုများကြောင့် ချင်းပြည်သူများသည် မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ရန် ချင်းလဲန်းကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။

၂။ အာဏာသိမ်းစစ်ကောင်စီသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၂၃) ရက်နေ့တွင် မင်းတပ်မြို့ရှိ အပြစ်မဲ့ ချင်းပြည်သူများအား မတရားဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းစွာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးသူများကိုလည်း ခြိမ်းခြောက်ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဧပြီလ ၂၄၊ ၂၆၊ ၂၇ ရက်များတွင် မြန်မာ့တပ်မတော်နှင့် မင်းတပ်မြို့နယ်ချင်းလဲန်းကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့အကြား အပြန်အလှန် ပစ်ခတ်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ မြန်မာ့တပ်မတော်၏ စေ့စပ်ဆွေးနွေးရန် ကမ်းလှမ်းမှုကြောင့် မတရားဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားသည့် အပြစ်မဲ့ ချင်းပြည်သူများကို လွှတ်ပေးရေးအတွက် နှစ်ဖက်ညှိနှိုင်းကြသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာ့တပ်မတော်က မတရားဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရသူများကို မလွှတ်ပေးသောကြောင့် မေလ ၁၂၊ ၁၃၊ ၁၄၊ ၁၅ ရက်များတွင် အပြန်အလှန် ပစ်ခတ်မှုများ ပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။

၃။ မင်းတပ်မြို့နယ် ချင်းလဲန်းကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ချင်းတူမီးသေနတ်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ခြင်းသာဖြစ်သော်လည်း မြန်မာ့တပ်မတော်သည် လက်နက်ကြီးများဖြင့်လည်းကောင်း၊ လေကြောင်းဖြင့်လည်းကောင်း တိုက်ပွဲကြီးသဖွယ် အင်အားအလွန်အကျွံသုံး၍ ထိုးစစ်ဆင်တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ အရပ်သားများကို ပစ်ခတ်ခြင်း၊ အရပ်သားများကို လူသားဒိုင်းအဖြစ်အသုံးပြုခြင်း အပါအဝင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်မရှိဘဲ အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်နေပါသည်။ မင်းတပ်မြို့နယ်ရှိ အပြစ်မဲ့ ချင်းပြည်သူများအပေါ် မြန်မာ့တပ်မတော်၏ အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုကို ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးမှ အပြင်းအထန် ရှုတ်ချကန့်ကွက်သည်။

Self-determination, Democracy and Federalism

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

၄။ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးသည် မြန်မာ့တပ်မတော်၏ အာဏာသိမ်းယူခြင်းကို ကန့်ကွက်ကြောင်း၊ ပြည်သူနှင့်အတူ ရပ်တည်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ကြောင်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂) ရက်နေ့တွင် သဘောထားထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်၍ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးအနေဖြင့် မင်းတပ်မြို့နယ်ရှိ ချင်းပြည်သူများနှင့်အတူ ရပ်တည်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ပြန်အပ်ပါသည်။

ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီ
ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

Self-determination, Democracy and Federalism

CHIN NATIONAL FRONT
General Headquarters
Chinland
Website: www.cnfhq.org Email: cnf.headquarters@gmail.com

KNU/KNLA (PC) ဒုတိယစစ်ဦးစီးချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး စောရင်နု ကွယ်လွန်ခြင်းအပေါ်
ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၏ ဝမ်းနည်းကြောင်းသဝဏ်လွှာ

၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ (၁၂) ရက်

ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး/ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ) ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌနှင့် ဒုတိယစစ်ဦးစီးချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး စောရင်နု အသက် (၇၈) နှစ်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ (၁၁) ရက်နေ့တွင် ကွယ်ကဘောဆေးရုံ အင်းစိန် ရန်ကုန်မြို့တွင် လူကြီးရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်သွားကြောင်း သိရှိရပါသဖြင့် မိခင်အဖွဲ့အစည်း၊ မိသားစုနှင့်အတူ ဝမ်းနည်းရပါသည်။

ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး စောရင်နု သည် ကရင်အမျိုးသားနှင့် ညီနောင်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး တိုက်ပွဲတွင် ရှေ့တန်းမှ မားမားမတ်မတ် ရပ်တည်ရင်း ယခုကဲ့သို့ ကွယ်လွန်ခြင်းသည် ကရင်အမျိုးသား ပြည်သူများ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို လိုလားသော ပြည်သူများအတွက် မဟာဆုံးရှုံးမှုကြီးပင် ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်း ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ် တည်ဆောက်နိုင်ရေးအတွက် ခေါင်းဆောင်ကြီး၏ ခံယူချက်၊ ရပ်တည်ချက်နှင့် ပေးဆပ်မှုများကို ဂုဏ်ပြု မှတ်တမ်းတင်ကြောင်း ဤဝမ်းနည်းသဝဏ်လွှာကို ရေးသားလိုက်ပါသည်။

ခေါင်းဆောင်ကြီး ကောင်းရာသုဂတိ လားပါစေ။

သတင်းနှင့်ပြန်ကြားရေးဌာန

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

Self-determination, Democracy and Federalism

CHIN NATIONAL FRONT
General Headquarters
Chinland

Website: www.cnfhqr.org Email: cnf.headquarters@gmail.com

Gin Suan Mang ကွယ်လွန်ခြင်းအပေါ် ဝမ်းနည်းသဝဏ်လွှာ

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၏ ဗဟိုကော်မတီဝင်တစ်ဦးအဖြစ် အမျိုးသားတော်လှန်ရေးတိုက်ပွဲတွင် ပါဝင်ထမ်းဆောင်ခဲ့သူ Gin Suan Mang သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၂၇) ရက်နေ့တွင် ကိုးဆယ်ခြောက်ပါးသော ရောဂါဖြင့် ကလေးမြို့တွင် ကွယ်လွန်သွားကြောင်း ကြားသိရပါသဖြင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော် တပ်ဖွဲ့ဝင်များအနေဖြင့် ၎င်း၏ မိသားစုနှင့်ထပ်တူ ဝမ်းနည်းရပါသည်။

ကျန်ရစ်သူ မိသားစုအပေါ် ဘုရားသခင် ကွယ်ကာစောင့်ရှောက်တော်မူပါစေကြောင်းနှင့် ကောင်းရာသုဂတိလားပါစေကြောင်း ဆုတောင်းမေတ္တာ ပို့သလိုက်ပါသည်။

ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီ
ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၂၈) ရက်

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

Self-determination, Democracy and Federalism

CHIN NATIONAL FRONT
General Headquarters
Chinland

Website: www.cnfhqr.org Email: cnf.headquarters@gmail.com

ဝမ်းနည်းသဝဏ်လွှာ

Pu Zam Suan Dal @ Pu Dal သည် ပြည်ထောင်စုအတွင်း လွတ်လပ်ခွင့်၊ တန်းတူအခွင့်အရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးရရှိရေးအတွက် အမျိုးသားရေးတာဝန်ကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ရင်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၅) ရက်နေ့ နံနက်ပိုင်းတွင် ၉၆ ပါးသော ရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်သွားခဲ့ပါသည်။

Pu Zam Suan Dal သည် ချင်းအမျိုးသားရေးအတွက် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၏ အမျိုးသားမူဝါဒကို ခံယူလျက် ဗဟိုကော်မတီဝင်၊ ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီဝင်နှင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးမှ ပေးအပ်သည့် အဆင့်ဆင့်သော တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ခဲ့သော ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးနှင့် ချင်းလူမျိုးများက အားကိုးအားထားပြုသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။

ချင်းအမျိုးသားရေးအတွက် ၎င်း၏ ပေးဆပ်မှု၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအပေါ် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော်က မှတ်တမ်းတင်ကြောင်းနှင့် ကျန်ရစ်သူ မိသားစုများနှင့် ထပ်တူ ဝမ်းနည်းကြောင်း ဤဝမ်းနည်းသဝဏ်လွှာအား ထုတ်ပြန်အပ်ပါသည်။

သတင်းနှင့်ပြန်ကြားရေးဌာန
ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၅) ရက်နေ့

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

Self-determination, Democracy and Federalism

ZvyfDkDrm,fcif

လူယုတ်မာ ခြွေခဲ့ရပါလို့
မြေမှာခ ကြွေလွင့်ပြီ
ပန်းဇလပ်နီ။

သွေးအသက် ပေးဆပ်သည်
အာဇာနည် သူရဲကောင်း။

မရှိင်းပင်
သမိုင်းတွင် ဂုဏ်ပြုထိုက်သူမို့
ဦးညွှတ်နေကြောင်း။

(နွေဦးတိုက်ပွဲတွင် ကျဆုံးခဲ့သော ချင်းအာဇာနည် သူရဲကောင်းများသို့)

ဆလိုင်းရှိမနား (ချင်းမြေ)
မေ ၁၇၊ ၂၀၂၁

တူမီး တော်လှန်ရေး

စစ်ဖိနပ်အောက်မှာ
ငါတို့ရဲ့ အနာဂတ်ဟာ
ရှင်သန်ခြင်း မရှိရဘူး။

တူမီးကို ခါတ်မီးမှတ်လို့
မောင်းပြန်လည်း ပြောင်းပြန်လန်သွားတယ်
ချင်းသွေးဟာ ပြေးနေတဲ့ သားကောင်တောင်
ထိအောင် ပစ်နိုင်တဲ့ အမျိုးဆိုတာ သိပါ။

တော်လှန်ရေးအစ ချင်းတောင်ကဆိုတာ
ငါတို့ ဘိုးဘွားစဉ်ဆက်ကတည်းက သမိုင်းတွင်ခဲ့တာ
ငါတို့ရဲ့ အာဇာနည်ရဲဘော်တွေ သွေးစွန်းခဲ့တာ
ငါတို့ ဂုဏ်ယူတယ်။

ချင်းတို့ ထုံးစံ ချင်းတို့သမိုင်းမှာ
မတရားမှုအတွက် ဒူးထောက်ငြိမ်ခံရိုး ထုံးစံမရှိ
အမှန်တရားအတွက် အသက်စတေးရရင်
အဲဒီထက်ဆယ်ဆ ကလဲ့စားချေရတဲ့ အမျိုး။

ငါတို့တတွေ ကမ္ဘာမကြေဘူး
တူမီးတော်လှန်ရေး အောင်ကို အောင်ရမည်။

ဆလိုင်း ဇေ့ထန်းခယ်
(မင်းတပ်)

နာမည်ကောင်း လိုချင်ရုံနဲ့ တော်လှန်ရေး မလုပ်ပါနဲ့

- ငါကတော့ တော်လှန်ရေးကာလမှာ
  ဘာတွေ လုပ်ခဲ့တယ်
  CDM လုပ်ခဲ့တယ်၊ အလှူငွေထည့်ခဲ့တယ်
  ကူညီမှုတွေ လုပ်ခဲ့တယ်၊
  ဆေးတပ်သား လုပ်ခဲ့တယ်။

- PDF မှာ ဘာလုပ်ခဲ့တယ်
  တိုင်းရင်းသားတပ်ဖွဲ့မှာ ဘာလုပ်ခဲ့တယ်
  ဘာရာထူး၊ ဘာအဆင့် ရခဲ့တာဆိုပြီး
  တော်လှန်ရေးပြီးရင် ကိုယ်လုပ်ခဲ့တာတွေကို
  ပြန်ပြီး ပြောရတဲ့အချိန်တွေ ရှိလာလိမ့်မယ်။

- ဒီလိုတွေ တထောင့်တနေရာက
  ပါဝင်ခဲ့တာမို့ တော်လှန်ရေးပြီးသွားရင်
  ငါကတော့ ဘာရာထူး ရသင့်တယ်
  ဘယ်အဆင့်မှာ ရှိသင့်တယ်
  အလုပ်ကောင်းကောင်း ပေးသင့်တယ်
  ရာထူးတိုးသင့်တယ် စသဖြင့်
  နာမည်ကောင်း လိုချင်ရုံသက်သက်နဲ့
  တော်လှန်ရေး မလုပ်ပါနဲ့။

- ဒီကာလတွေပြီးလို့၊ တော်လှန်ရေးနိုင်သွားလို့
  အရေးတော်ပုံ အောင်မြင်သွားတဲ့အခါ
  ဝန်ထမ်းတွေကလည်း ကိုယ့်ဝန်ထမ်းနေရာကို
  ဆက်လုပ်လိုက လုပ်ကြပါ
  ကျောင်းသားတွေကလည်း
  ကျောင်းတက်စရာရှိရင် တက်ကြပါ
  ဈေးရောင်းသူတွေကလည်း
  ဈေးဆက်ရောင်းလိုက ရောင်းကြပါ
  သာမန် ပြည်သူတွေကလည်း
  ပြည်သူအလုပ်ကို ကိုယ်စီကိုယ်ငှ
  ဆက်လုပ်ကြပါ။

- တော်လှန်ရေးပြီးလို့ အရေးတော်ပုံ
  အောင်မြင်သွားရင်
  ဘာရာထူး၊ ဘာအဆင့် ဘာကြီးညာကြီး
  ရလိမ့်မယ်ဆိုပြီး လုံးဝ မမျှော်လင့်မိဖို့
  ကျွန်မတို့ ကြိုးစားရမယ်။

- အဲဒီလို ရာထူး၊ အဆင့်တွေ၊ နေရာတွေ
  မျှော်ကိုးပြီး လုပ်နေတယ်ဆိုရင်
  လုပ်တာထက်၊ မလုပ်တာက ပိုကောင်းလိမ့်မယ်။

- ကိုယ့်ရဲ့နိုင်ငံအတွက် အုတ်တချပ် သဲတပွင့်
  ပါဝင်နိုင်ခြင်းဟာ ဒါနိုင်ငံသား တစ်ယောက်ရဲ့
  တာဝန်သိစိတ်ပဲ။

- ကိုယ့်နိုင်ငံကို ချစ်တဲ့စိတ်
  ကိုယ့်လူမျိုး ချစ်တဲ့စိတ်နဲ့
  ပါဝင်တာ ဖြစ်တဲ့အတွက်
  နာမည်ကောင်းလိုချင်ရုံနဲ့
  တော်လှန်ရေး မလုပ်ပါနဲ့။

ချစ်တဲ့
ကညာပျို
31 July 2021

◆◆◆◆

ဒါ ပြတ်သားတဲ့ ပြည်သူ့အမိန့် - မုဆိုးလက်

- စစ်တပ်ကို ဘာမှ ညှိနှိုင်းစရာ မလိုဘူး
  စစ်တပ်ဟာ နိုင်ငံ့အရှင်သခင် မဟုတ်ဘူး
  ပြည်သူ့လစာ အခွန်ကို စားနေတဲ့
  နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းပဲ.. သဘောပေါက်။

- စစ်တပ်သဘောတူမှ ရမယ် လာမလုပ်နဲ့
  နိုင်ငံက စစ်တပ်ပိုင် မဟုတ်ဘူး
  စစ်တပ်ကိုသာ နိုင်ငံကပိုင်တာ.. ရှင်းလား
  အခုအခြေအနေအထိ ရောက်နေတာတောင်
  လွန်လွန်းလှပြီ။

- နိုင်ငံကို ကာကွယ်ရမှာ စစ်တပ်အလုပ်
  သေနတ်ကိုင်ပြီး တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ဖို့ မဟုတ်ဘူး..

- ဟိုဟာ သဘောမတူဘူး၊ ဒီဟာ မလုပ်ရဘူး
  လာအမိန့်ပေးနေစရာ မလိုဘူး
  အစိုးရဆိုတာ ပြည်သူရွေးထားတာ
  နားလည်ရဲ့လား။

- စစ်တပ်ကို ပြည်သူက ရွေးထားတာ မဟုတ်ဘူး
  ပြည်သူရွေးထားတဲ့အစိုးရ သဘောမတူတာ
  စစ်တပ် လုပ်ပိုင်ခွင့် မရှိဘူး။

- ၂၀ဝ၈ ခြေဥပြပြီး စစ်တပ်က
  တိုင်းပြည်ပဲ ပိုင်နေသလိုလို လာမလုပ်နဲ့
  အဓိကက ပြည်သူရဲ့ ဆန္ဒ။
  စစ်တပ်နဲ့အစိုးရ မဲပုံးနှစ်ပုံး ထောင်လိုက်
  သာတဲ့ဘက်က တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်
  ဒီကောင်တွေ လိုက်ဂရုစိုက်နေလို့
  ယောင့်တက်နေတာ။

- အဆိုးဆုံးအာဏာရှင် ဟစ်တလာတောင်
  နာဇီပါတီထောင်ပြီး အာဏာယူထားတာ
  အဲ့သလို သတ္တိမရှိဘဲ စာအုပ်ပြ
  အာဏာယူနေတာ မင်းတို့ မရှက်ဘူးလား။

- မင်းတို့ လူပါးဝချင်တိုင်း ဝလို့ရအောင်
  ရေးထားတဲ့စာအုပ်ကို ပြင်မယ်
  စာအုပ်အတိုင်းတွေ၊ ဘာတွေ လာမပြောနဲ့
  ပြင်သင့်သလို ပြင်မယ်။

- ပြည်သူ့အတွက် ကောင်းမယ်ထင်သလို ပြင်မယ်
  ဘာစောက်သံမှ လာမထွက်နဲ့
  ဒီတခါ မြောင်းထဲရောက်မှာ မင်းတို့ဆိုတာ
  ခေါင်းထဲ ထည့်ထားဖို့ မမေ့နဲ့
  ဒါပဲ.....။

ဇလပ်သွေး (ချင်းမြေ)

၁၃၊ ၉၊ ၂၀၂၁

အမြောက်ကြိုက်တဲ့ ချင်းတွေ ဖြစ်နေသလား

- ❑ ချင်းလူမျိုးတွေဟာ ပင်ကိုယ်ဗီဇအရ ရိုးသားတယ် ပွင့်လင်းတယ် ကူညီရိုင်းပင်းတတ်တယ် ဖော်ရွေတယ်။

- ❑ ချင်းတောင်ဒေသမှာ အိမ်လာတဲ့ ဧည့်သည်တိုင်းကို မိသားစုလို အတူနေ၊ အတူစားတဲ့ မိသားစု စိတ်ဓာတ်ရှိကြတယ် စာနာနားလည်တတ်တယ်။

- ❑ ချင်းတွေရဲ့ ဒေသမှာ ဒါကြောင့်မို့လည်း သူတောင်းစား မရှိဘူးဆိုတဲ့ စကားဟာ အမှန်တရားပါ။

ဒါပေမဲ့လည်း

- ❑ ချင်းအများစုက ဒီအားသာချက်တွေထဲမှာ နစ်မြောရင်းနဲ့ ကိုယ့်ရဲ့အားနည်းချက်တွေကို မေ့နေခဲ့ကြတယ်။

- ❑ တို့ချင်းလူမျိုးတွေဟာ တဖက်မှာ ဒေသစွဲ မျိုးနွယ်စုအစွဲတွေ သိပ်များတယ် ဘယ်လောက်ပဲ တော်ပါစေ၊ ထက်မြက်ပါစေ မျိုးနွယ်စုစိတ်ဓါတ်ကို ရှေ့တန်းတင်ပြီး ဒေသစွဲစိတ်ဓါတ်နဲ့ ရှေ့ဆက်ဦးမယ်ဆိုရင် မမှားသင့်တာ၊ မဖြစ်သင့်တာတွေ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

- ❑ ကိုယ့်ထက်သာရင် မနာလိုတဲ့ စိတ်ဓါတ်မျိုးတွေလည်း ပြင်ကြရအုန်းမယ် မျိုးနွယ်စုစိတ်ဓါတ်နဲ့ ဖက်စုံမတွေးပဲ တဖက်ခြမ်းကိုပဲ မြင်တတ်ပြီး အကောင်းအဆိုး ပိုင်းဖြတ်တတ်တဲ့ စိတ်ဓါတ်တွေလည်း ပြင်ရအုံးမယ်။

- ❑ လူမျိုးရေးကို ဦးစားပေးတယ်ဆိုပြီး တခြားလူမျိုးကို ဝေဖန်ပုတ်ခတ် အရှေ့ရောက်ဖို့ ကြိုးစားနေတတ်ကြတဲ့ ခေါင်းဆောင်စိတ်ဓါတ်တွေလည်း ပြင်ကြရအုံးမယ်။

- ❑ ကိုယ်တိုင်ခေါင်းဆောင် မလုပ်ရရင် အသင်းခွဲပြီး တမျိုးသားလုံး အရေးထက် မျိုးနွယ်စုစိတ်ဓါတ်၊ ဒေသစွဲစိတ်ဓါတ် ဦးစားပေးလိုတဲ့ စိတ်ဓါတ်တွေလည်း ပြင်ဆင်ကြရအုံးမယ်။

- ❑ လူငယ်တွေအနေနဲ့ တဖက်ပိတ် အတွေးမျိုး မဟုတ်ဘဲ မတူညီတဲ့ ရှုထောင့်ပေါင်းစုံကနေ ဝေဖန် ထောက်ပြမှုတွေကို လက်ခံပေးနိုင်တဲ့ စိတ်ဓါတ်ခွန်အားရှိဖို့လည်း ပြင်ဆင်ကြရအုံးမယ်။ ▶

- ကိုယ့်ထက်သာရင် မနာလိုတဲ့စိတ်ဓါတ်
  လူတဖက်သားအပေါ် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ
  တိုက်ခိုက် ဆွဲချလိုတဲ့ စိတ်ဓါတ်တွေလည်း
  ပြင်ဆင်ကြရအုံးမယ်။

- ကိုယ်အသာရဖို့အရေး အပေါ်ကလူကို
  ဆွဲချပြီး၊ ချနင်းတတ်တဲ့ အကျင့်မျိုးတွေ
  လူမျိုးရေးကို ရှေ့တန်းတင်ပြီး
  တခြားလူမျိုး မုန်းတီးရေးကို
  ဖန်တီးနေမိတဲ့ ကိစ္စမျိုးတွေကိုလည်း
  ပြင်ဆင်ကြရအုံးမယ်။

- တဖက်မှာ အားသာချက်တွေ
  အများကြီးရှိနေပေမဲ့လည်း
  ဒီအားသာချက်တွေထဲမှာ နစ်မြောမနေဘဲ
  ပြင်ဆင်စရာရှိတဲ့ စိတ်ဓါတ်တွေ
  ပြင်ဆင်ကြရမယ်။

ချင်းလူမျိုးတွေ ပြင်ဆင်ရမှာက သိပ်များပါတယ်။

ချစ်တဲ့
သိုးငယ်ဖြူ
3 July 2021
5:52 PM

●●●●

a&ul wnlwnllu nly

အခြားသော နည်းလမ်းကို မကြည့်နဲ့
ချီတုံချတုံလည်း မဖြစ်ကြပါနဲ့
မြန်မာပြည်ကြီးက
စကားလုံးတွေကို မဆာလောင်ဘူး…

လက်ရှိ… ပကတိ
နွေဦးတော်လှန်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်ကိုသာ
ဆာလောင်နေတယ်.. ဆိုတာ
အသိအမှတ် ပြုပါ
အရေးတော်ပုံ အောင်ရမည်။

မိုလ် ဝါလ်ချာ
(လှုပ်ရှားတပ်)

လှေငယ်လို ဘဝ

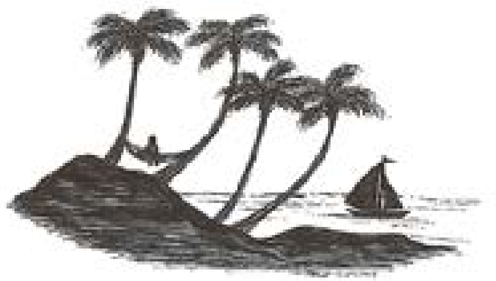

ဘဝဆိုတာ
ပင်လယ်ပြင်ထဲက
လှေငယ်တစင်း ဆိုပါတော့ ..

\# တခါတရံတော့လည်း
ပင်လယ်ရေစီးကြောင်းထဲ
ငြိမ့်ညောင်းစွာ ရွက်လွှင့်
နေခြည်လည်း ပွင့်
လေပြေလေးက မြူး
လှိုင်းလေးတွေလည်း ဖြူးလို့
ကြည်နူးဖို့ကောင်း အင်မတန်မှပေါ့။

\# တခါတလေမှာတော့
ပင်လယ်ကမ မူမမှန်
ဒေါမာန်တွေနဲ့ ထကြွလို့
ကြောက်စရာ့ အသွင်သဏ္ဍာန်နဲ့
မှန်တိုင်းထန်တဲ့ ရေပြင်မှာ
အရိုင်းဆန်တဲ့ လှိုင်းလုံးတွေက
လှေငယ်ကို တစစီဖြစ်အောင်
တိုက်ခတ်ခဲ့ဖူးတယ်။

\# ဘဝဆိုတာလည်း
ပြုံးတခါ ပျော်တလှည့်
ငိုတလှည့် ရီတခါ
လမ်းပြေမှာ သက်သာလည်း
လမ်းဆိုးလည်း လျှောက်ရတာမို့
မငြင်းသာတဲ့ ကံတရား..

\# လောကဓံတွေကြားမှာ
လူသားမှန်ရင်ဖြစ်
အားမာန်ကို တင်း
လှေငယ်တစင်းနဲ့
ပင်လယ်ပြင်ထဲက
စွန့်စားမှုမျိုး။

(လွမ်း)

\####

နွေမှာရွာတဲ့ မိုး (ပန်းတိုင်ဆီ)

- အချိန်မတန်ပေမဲ့
  ရာသီတွေ ဖောက်ပြန်လာတော့
  နွေမှာခေါင်တဲ့ မိုးရေလို
  မပြောလိုက်ပါနဲ့ သူငယ်ချင်း
  ရွာလိုက်တဲ့ မိုးသီးတွေတောင်
  တပေါက်ပေါက် ကျခဲ့တယ်လေ။

- ဘဝတွေ ကြမ်းတမ်းပေမဲ့
  ပန်းတိုင်ဆီ မရောက်သေးသည်မို့
  တောခိုတဲ့ လူမိုက်လို့တော့
  မပြောလိုက်ပါနဲ့ သူငယ်ချင်း
  ပန်းတိုင်ကို မြင်ယောင်ကြည့်မှ
  ကြယ်လေးတွေ လင်းလက်ခဲ့တယ်လေ။

- မုန်တိုင်းတွေ ထန်ပေမဲ့
  မင်းနဲ့ငါသာ သွေးစည်းခဲ့ရင်
  လှေငယ်လေးနဲ့ ပင်လယ်ကြီးတောင်
  ဖြတ်ကူးခဲ့ပြီ သူငယ်ချင်း
  သွေ့ခြောက်တဲ့ ပန်းမာန်လေးတွေ
  နွေမိုးကို မျှော်နေကြတယ်လေ။

- တနေ့ဆိုတာ မသေချာပေမဲ့
  သေချာတာတခုကတော့
  အရှုံးမပေး ကြိုးစားဖို့ပဲ သူငယ်ချင်း

- အဖြတ်ခံသစ်ပင်တွေတောင်
  တနေ့ အညွှန့်ပြန်ထွက်လာဖို့ မျှော်လင့်ချက်နဲ့
  အသက်ရှင်တဲ့ မင်းနဲ့ငါသာ
  အတူလက်တွဲ စည်းလုံးခဲ့ရင်
  ပန်းတိုင်ဆိုတာ မဝေးတော့ဘူး
  သူငယ်ချင်း....

ချင်းတောမြေမှ
ဆလိုင်း မန်ထန်

●●●●

အောက်ချင်းငှက် တွန်သံ

○ အောက်ချင်းငှက် တွန်သံ
ဒီကမ္ဘာကြီး တုန်လှုပ်စေ၏
တူမီးဖောက်ကွယ် တည့်တည့်မှန်
ဒို့ရန်သူကို ချေမှုန်းပေ၏။

○ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဒို့လိုလား
ကျူးကျော်လာသူ ဒို့ရန်သူဗျို့
ဒို့ရဲစွမ်းသတ္တိ၊ နီရဲသွေး
ဒို့ သိစေ၏။

○ အသံပေးပြီး ဒို့ချင်းတမျိုးလုံး
တော်လှန်နေပြီ စနစ်ဆိုးဝါး
ဒို့မျိုး ဒို့မြေ ကာကွယ်ဖို့ရာ
ကာရံညီစေ
ဒို့ ဖိတ်ခေါ်၏။

○ အသက်ပေးလှူ ဇာနည်ရဲဘော်
မွန်မြတ်ဆုံးသော လေးစားမှုဖြင့်
ထာဝစဉ် အမြဲ
ဒို့ ဂါရဝပြု၏။

သမိုင်းပေးတာဝန် ကျေပွန်လှပေသည်။

 # ဆလိုင်း ကျူးပီး

ချင်းတို့၏ ယုတ္တိဗေဒ

\# ချင်းလူမျိုးဆိုတာ
ချင်းပြည်မှာသာ မကလို့
စစ်ကိုင်း၊ မကွေး၊ မန္တလေး၊ ရန်ကုန်
ဧရာဝတီ၊ ပဲခူးနဲ့
ရခိုင်ပြည်နယ်ထဲမှာပါ
ရှေးကာလ ခေတ်အဆက်ဆက်က
နေထိုင်ခဲ့ကြတဲ့ လူမျိုးဖြစ်တယ်။

\# အိန္ဒိယနိုင်ငံ မီဇိုရမ်ပြည်နယ်ဟာ
မီဇိုးချင်း အများစု နေထိုင်ကြတယ်
မဏိပူရ်ပြည်နယ်မှာလည်း
ချင်းလူမျိုးတွေ ရှိကြတယ်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံမှာလည်း
ချင်းလူမျိုးတွေ ရှိကြတယ်။

\# ဒီနှစ်နိုင်ငံက ချင်းလူမျိုးတွေဟာ
ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားအဖြစ်
ရပ်တည် နေထိုင်ကြတာ မဟုတ်
ရှေးဘိုးဘွားဘီဘင် ခေတ်ကတည်းက
အခြေချ နေထိုင်ခဲ့ကြတယ်။

\# အဲတော့...
ချင်းလူမျိုးလို့ ပြောရင်
ချင်းပြည်ထဲမှာပဲ နေထိုင်ကြတယ်လို့
ယူဆနေကြတဲ့
Logic ကြီးလည်း ပြင်ရမယ်။

\# ချင်းလို့ ပြောလိုက်ရင်
ဟားခါး ထန်တလန် လောက်ပဲ
သိတဲ့ Logic လည်း ပြင်ရမယ်။
ချင်းလူမျိုးမှန်ရင်
ခရစ်ယာန် ဖြစ်ရမယ်ဆိုတဲ့
Logic ကြီးလည်း ပြင်ရမယ်။

\# ချင်းအရေးလို့ ပြောလိုက်ရင်
တစ်ပိုင်းကိုသာ ကွက်ပြီး လုပ်လေ့လုပ်ထရှိတဲ့
Logic လည်း ပြင်ရမယ်။
ချင်းခေါင်းစဉ်တပ်ပြီး လုပ်ရင်
လူမျိုး အရေးထက်
မျိုးနွယ်စုအရေးနဲ့ ဒေသစွဲလောက်သာ
ဦးတည်ချင်တဲ့
Logic လည်း ပြင်ရမယ်။

\# ချင်းလူမျိုးလို့ ပြောရင်
ကိုယ့်မျိုးနွယ်စုကိုပဲ ဦးစားပေးပြီး
ကိုယ့်စကားနဲ့ ကိုယ့်ယဉ်ကျေးမှုကိုပဲ
ရှေ့တန်းတင်လို့၊ တခြားသူရဲ့
ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကားကို
တန်ဖိုးထား၊ မထိန်းသိမ်းလိုတဲ့
Logic လည်း ပြင်ရမယ်။

\# ကိုယ့်မျိုးနွယ်စုက နည်းနည်းလေး
အားကောင်းလာတာနဲ့
ချင်းထဲက ခွဲထွက်ပြီး
သီးသန့် လုပ်ချင်ကြတဲ့
Logic လည်း ပြင်ရမယ်။

\# ပညာတတ်တွေ များပြီး
အချင်းချင်း မနာလိုစိတ်နဲ့
ခေါင်းဆောင် စိတ်ဓါတ်မဲ့လို့
အချင်းချင်း မတည့်
ရာထူးနေရာသာ မက်တဲ့
Logic ကြီးလည်း ပြင်ရမယ်။

ငါတို့ ချင်းတွေလည်း
ပြင်ရမယ့် Logic တွေ သိပ်များတယ်။

\#SanuNaing
(26.4.2021, 1:01 AM)

တူမီး ဒေါ်သံ

- လူယုတ်မာ ပလ္လင်မက်လို့
စင်ပေါ် လုတက်လိုက်လေတော့
ဝိတိုရိယရဲ့ တော်လှန်ရေးကြီးက
အမြင့်မြတ်ဆုံး ထုဆစ်ပေးနေပေ့ါ
လွတ်လပ်ရေး၊ တန်းတူညီမျှရေး။

- မောင်းထုသံနဲ့ တူမီးဖောက်သံ
တစ်ချက်မြည်တိုင်း
အသွေးသားထဲမှာ လှိုင်းထ
ငါတို့ မြေကြီးပေါ်က
လှပတဲ့ မနက်ဖြန်ဟာ
ငါတို့ရဲ့ အသက်ရှူသံတွေပဲ ဖြစ်ရမယ်။

- ဝိတိုရိယတောင်၊ အမိချင်းလဲန်
ဇာနည်တို့ရဲ့ သွေးစက်
ထက်မြက်တဲ့ အက္ခရာ
ဟောဒီ တော်လှန်ရေးကြီးမှာ ရှိတယ်။

- ရင်ခုန်သံ တူသူချင်း
လက်ချင်းတွဲလျက်
ခိုင်မြဲနှလုံး၊ မပျက်သစ္စာ
အမျိုးရန်သူ၊ ဘုံရန်သူကို
ခြေလက် မတွန့်
မုဆိုးတူမီး၊ ယမ်းဗူးရယ်နဲ့
ရှေ့ကိုလှမ်းချီ ဇာနည်အပေါင်းတို့။

နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်သူ
G-Z များအားလုံးကို လေးစားလျက်

မူဝံ

*****

ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု၏ အခြေခံမူများ

Dr. Salai Lian Hmung Sakhong

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု၏ အခြေခံမူများသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများ၊ ယုံကြည်ချက်များ၊ မျှော်မှန်းချက်များနှင့် စံတန်ဖိုးတို့ကို ပေါင်းစပ်ထားသည့် ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အင်္ဂါရပ် တခုပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု အခြေခံမူများသည် ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံသစ်တခုကို ပူးပေါင်းဖွဲ့စည်းရန် သဘောတူချုပ်ဆိုထားသော ပဋိညာဉ်စာချုပ်၏ အခြေခံယုံကြည်ချက်များအပေါ်တွင် အမြဲပင် အခြေခံထားရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည် ပင်လုံစာချုပ်ပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်း ထူထောင်ထားသော တိုင်းပြည်ဖြစ်ပါသည်။ ပင်လုံစာချုပ် ချုပ်ဆိုရာတွင် အခြေခံထားသော ယုံကြည်ချက်များအနက် အရေးအကြီးဆုံးသော အချက်များမှာ- ထိုစဉ်က တောင်တန်းဒေသများဟု ခေါ်ဆိုထားသော ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များကို ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်တို့ အပြည့်အဝ ပေးရမည်ဆိုသော အချက် (Full Autonomy) နှင့် ထိုဒေသများတွင် ဒီမိုကရေစီ ကျင့်သုံးရမည်ဆိုသော အချက်များပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ လမ်းညွှန်မှု (၇) ချက်နှင့် ထိုလမ်းညွှန်မှုတွင် ပါရှိသည့် "တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အမျိုးသားတန်းတူရေး" လည်း ပါဝင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပင်လုံစာချုပ် ချုပ်ဆိုရာတွင် အခြေခံထားသော "ယုံကြည်ချက်များ" မှာ "ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေး" များပင် ဖြစ်ပါသည်။

သို့ရာတွင် ပင်လုံစာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့စဉ်တုန်းက မျှော်မှန်းခဲ့သော ပြည်ထောင်စု မျှော်ရည်ချက်များ၊ စံတန်ဖိုးများ၊ ယုံကြည်ချက်များနှင့် လမ်းညွှန်အခြေခံမူများကို စနစ်တကျ ဖော်ထုတ်၍ "ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူများ" အဖြစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ချေ။ ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည်ပင်လုံစာချုပ်နှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ လမ်းညွှန်မှု (၇) ချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြစ်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း "ပြည်ထောင်စု၏ အခြေခံမူများ" ကို စနစ်တကျ ဖော်ထုတ်ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းခြင်း မရှိသည့်အပြင် "ပြည်နယ်-ပြည်မ" ပြဿနာကြောင့် "ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဌာန်" (Form of the Union) ဆိုင်ရာ ပြဿနာကိုလည်း ပြေလည်အောင် ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မဆလ တစ်ပါတီအာဏာရှင်စနစ်ကို စနစ်တကျ ထူထောင်ရန် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ပုဒ်မ (၁၁) တွင် "နိုင်ငံတော်သည် တခုတည်းသော ပါတီစနစ်ကိုသာ ကျင့်သုံးရမည်။ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီသည် နိုင်ငံတော်၏ တခုတည်းသောနိုင်ငံရေးပါတီဖြစ်၍နိုင်ငံတော်ကိုဦးဆောင်သည်" ဟု အတိအလင်း ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ တပါတီအာဏာရှင်စနစ်ကို အခြေခံသော တပြည်ထောင်စနစ် ထူထောင်ရေးကို ဦးတည်ခဲ့သောကြောင့် "ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူ" ဖော်ထုတ် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရေးကို လုံး၀ ဥသုံ၊ ဥပေက္ခာ ပြုခဲ့ပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည်လည်း စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုအမည်ခံ အမျိုးသားနိုင်ငံတော်ထူထောင်ရေးကို ဦးတည်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ (၆) ပုဒ်မခွဲ (စ) တွင် "နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှု အခန်းကဏ္ဍတွင် တပ်မတော်ကပါ၀င်ထမ်းဆောင်နိုင်ရေးတို့ကိုအစဉ်တစိုက်ဦးတည်သည်" ဟုအတိအကျပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည်လည်း ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်ပြဋ္ဌာန်းရေးကို ထပ်မံ ဥပေက္ခာ ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ စစ်အာဏာရှင်စနစ် ထူထောင်ရေးလမ်းစဉ်ကြောင့် ၂၀၂၀ နို၀င်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သော အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်နှင့် ဒီမိုကရေစီကျင့်စဉ်တရားများကို လျစ်လျူရှု၍ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သော ဗမာ့တပ်မတော်က နိုင်ငံတော်အာဏာကို မတရား သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူ ဖော်ထုတ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများ

မဟာလူမျိုးကြီး၀ါဒီ စစ်အုပ်စုက ပင်လုံစာချုပ်၏ အခြေခံ ယုံကြည်ချက်များကို ကျော်ခိုင်း၍ တပြည်ထောင်စနစ်ကို အခြေခံသော အမျိုးသားနိုင်ငံတော်ထူထောင်ရေးလမ်းစဉ်ကို တစိုက်မတ်မတ် ကြိုးပမ်းနေချိန်တွင် အခြားတဘက်၌ ပြည်ထောင်စုဘွား တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့က ပင်လုံစာချုပ်ပါ အခြေခံယုံကြည်ချက်များနှင့် မျှော်မှန်းချက်များသာမက ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ လမ်းညွှန်မှု (၇) ချက်အတိုင်း စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးကို တစိုက်မတ်မတ် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပါသည်။ ထိုကြိုးပမ်းမှုများအနက် သမိုင်းတွင်သည့် ကြိုးပမ်းခဲ့မှုများမှာ–

၁။ ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရမှ အဆိုပြုခဲ့သည့် "ရှမ်းမူ"

၁၉၆၁ ဖေဖော်၀ါရီလ (၂၅) ရက်နေ့တွင် ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရက ဦးဆောင်ကျင်းပခဲ့သော ရှမ်းပြည်နယ်၊ ပြည်လုံးကျွတ် ညီလာခံတရပ်တွင် "ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးစာတမ်း" ကိုတင်သွင်းပြီးထိုစာတမ်းတွင် "ပြည်နယ်များသည် ဗမာပြည်မနှင့်တန်းတူညီမျှသောအခွင့်အရေးများခံစားခွင့် မရှိသည်ကို ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်" ဟု ဖော်ပြပြီး နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတခုလုံးတွင် –

(၁) ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်တွင် သော်လည်းကောင်း၊

(၂) အာဏာနှင့် အခွင့်အရေးခွဲဝေမှုတွင်သော်လည်းကောင်း၊

(၃) ပါလီမန် ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်တွင် သော်လည်းကောင်း၊

(၄) ပြည်ထောင်စု အခွန်တော်နှင့် ဘဏ္ဍာ ခွဲဝေသုံးစွဲမှု

စနစ်တွင် သော်လည်းကောင်း၊ ချို့ယွင်းချက်များ ရှိပြီးပြည်နယ်များနစ်နာလျက်ရှိသည်ဟုထုတ်ပြန် ခဲ့ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို အထက်ဖော်ပြပါ ကဏ္ဍ (၄) ခုတွင် သာမက "ပြည်နယ်များ လုံးဝ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး (Complete Autonomy)" ရရှိရေးအတွက် အောက်ပါအတိုင်း တောင်းဆိုခဲ့သည်။

"အသစ်ပြုပြင်ဖွဲ့စည်းမည့် မြန်မာပြည်ထောင်စုသည် ပြည်ထောင်စုစစ်စစ် ဖြစ်လေရာ၊ ပြည်နယ်တိုင်းသည် ဗဟို ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်သော သီးခြား ပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ ရရှိရမည့်အပြင်၊ သီးခြားဥပဒေပြုလွှတ်တော်၊ သီးခြားအစိုးရ၊ သီးခြားတရားရုံးများ ထားရှိရပေမည်" ဟု စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို တင်ပြတောင်းဆိုခဲ့သည်။ ယင်း တောင်းဆိုချက် (၅) ရပ်သည်ပင်လျှင် "ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူ" များ ဖြစ်ပေတော့သည်။

၂။ ၁၉၆၁ တောင်ကြီးညီလာခံနှင့် ၁၉၆၂ ဖက်ဒရယ် လှုပ်ရှားမှု

ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရက "ရှမ်းမူ" ဟု သမိုင်းတွင်ကျန်ရစ်သည့် "ပြည်ထောင်စုစစ်စစ်မူ" ကို တင်ပြတောင်းဆိုပြီး၊ ထိုကိစ္စရပ်များကို အခြားတိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင် ဆွေးနွေး၍ ၁၉၆၁ ဇွန်လ (၈) ရက်မှ (၁၆) ရက်နေ့အထိ ရှမ်းပြည်နယ်မြို့တော် တောင်ကြီးမြို့တွင် "ပြည်နယ်ပေါင်းစုံညီလာခံ" တရပ်ကို ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ထိုညီလာခံတွင် ပင်လုံစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသော ချင်း၊ ကချင်နှင့် ရှမ်းလူမျိုးများသာမက ကရင်၊ ကယား၊ မွန်နှင့် ရခိုင်လူမျိုးတို့လည်း တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။

တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံတို့သည် တောင်ကြီးညီလာခံတွင် အောက်ပါအဆို (၅) ရပ်ကို တင်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ယင်းတို့မှာ–

(၁) ပြည်နယ်များ ညီညွတ်ရေးအဆို
(၂) ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲရေးအဆို
(၃) ပြည်ထောင်စုအမျိုးသားညီလာခံ ကျင်းပရေးအဆို
(၄) မွန်၊ ရခိုင်နှင့် ချင်းပြည်နယ်များ ဖွဲ့စည်းရေးအဆို
(၅) နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးအဆိုတို့ ဖြစ်ပါသည်။

တောင်ကြီးညီလာခံတွင် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အောက်ပါ တောင်းဆိုချက် (၅) ရပ်ကိုလည်း ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ် တောင်းဆိုနိုင်ခဲ့ပါသည်။

(၁) ပြည်မကို ပြည်နယ်တနယ် ဖွဲ့စည်းရေး
(၂) လွှတ်တော် (၂) ရပ်ကို အာဏာတူပေးရေး
(၃) လူမျိုးစုလွှတ်တော်သို့ပြည်နယ်တိုင်းကတူညီသော ကိုယ်စားလှယ် စေလွှတ်ရေး
(၄) ပြည်နယ်များကမိမိတို့ဆန္ဒအလျောက်လွှဲအပ်ထားသော အာဏာများကို ပြည်ထောင်စုဗဟိုအစိုးရသို့ ကန့်သတ်၍ကျန်အာဏာများကိုပြည်နယ်များတွင် ထားရှိရေး
(၅) ပြည်နယ်တိုင်းသည် ဗဟိုပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်သော သီးခြား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ ရရှိရမည့်အပြင် သီးခြား ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၊ သီးခြားအစိုးရ၊ သီးခြားတရားရုံးများ ထားရှိရေး (ရှမ်းမူအတိုင်း ဖြစ်သည်)… ဆိုသော အချက်များကို တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။

တောင်ကြီးညီလာခံတွင် "ပြည်ထောင်စုအမျိုးသား

ညီလာခံ ကျင်းပရေး" အဆိုအရ ၁၉၆၂ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၄) ရက်နှင့် မတ်လ (၁) ရက်နေ့များတွင် "ဖက်ဒရယ် နီးနှောဖလှယ်ပွဲ"ကိုကျင်းပနိုင်ခဲ့ပါသည်။ထို"ဖက်ဒရယ် နီးနှောဖလှယ်ပွဲ"၏နောက်ဆုံးအစီအစဉ်ကို မတ်လ (၆) ရက်နေ့တွင် ကျင်းပရန် စီစဉ်ခဲ့သော်လည်း တိုင်းရင်း သားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့၏ "ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသား တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်" အခွင့်အရေးများ ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေး ကြိုးပမ်းမှုကို ပိတ်ပင်ဟန့်တားရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒီ စစ်ဗိုလ်ချုပ်များက နိုင်ငံတော် အာဏာကို ၁၉၆၂ မတ်လ (၂) ရက်နေ့တွင် မတရား သိမ်းပိုက်ခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဖက်ဒရယ်တည်ဆောက် ရေးဆိုင်ရာ"ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူ"များဖော်ထုတ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုသည်လည်း ကာလ အတိုင်းအတာ တခုအထိ ရပ်တန့်သွားခဲ့ပါသည်။

၃။ ၁၉၉၀ ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်း ကြေညာချက်

၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် ကျောင်းသားများ စတင်ဦးဆောင် သော ရှစ်လေးလုံး ဒီမိုကရေစီ အရေးတော်ပုံကြီး ပေါ် ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ ရှစ်လေးလုံး ဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံ ကြီးတွင် တော်လှန်ရေးကောင်စီနှင့် မဆလ တပါတီ အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် တောင်းဆိုခွင့် မရရှိခဲ့ သော ဒီမိုကရေစီရေးနှင့် စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စုစနစ် တည်ဆောက်ရေးကို ပြန်လည်တောင်းဆိုမှုများ ပြုလုပ် နိုင်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် "ဖက်ဒရယ်မူ" ဟူသော စကား လုံးကို သုံး၍ မရသေးပေ။ ထိုကာလတွင် တင်ပြ တောင်း ဆိုခဲ့သော ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ တောင်းဆိုချက်များအနက် သမိုင်းတွင် ကျန်ရစ်ခဲ့သည့် တောင်းဆိုချက်မှာ ၁၉၉၀ မေလ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အပြတ်အသတ် အနိုင်ရရှိခဲ့သည့် "အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်" (NLD) နှင့် တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေးပါတီ (၂၁) ပါတီတို့ စုပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသော "ပြည်ထောင်စုတိုင်း ရင်းသားလူမျိုးများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်" (UNLD) တို့မှ ၁၉၉၀ ဩဂုတ်လ (၂၉) ရက်နေ့တွင် ပူးတွဲ ထုတ်ပြန်ခဲ့ သည့် "ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်း ကြေညာချက်" ပင် ဖြစ်ပါ သည်။

ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်း ကြေညာချက်တွင် ပြည် ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ ပြည်ထောင်စုအခြေ ခံမူနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါအတိုင်း သဘောတူ ထုတ် ပြန်ခဲ့ပါသည်။

၄(ဂ) တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများသည် လူမျိုးရေး တန်းတူ ညီမျှမှု၊ နိုင်ငံရေး တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အပြည့်အဝရရှိရမည့်အပြင် ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့ အခွင့်အရေးများကိုအာမခံချက်ရှိသောပြည်ထောင်စုကို တိုင်းရင်းသားအားလုံး သွေးစည်းညီညွတ်စွာ ထူထောင် ရန် လိုအပ်ကြောင်း၊ ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုး များ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့် အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ ချုပ်တို့ တညီတညွတ်တည်း သဘောတူကြသည်။

၄။ ၁၉၉၂ မာနယ်ပလော သဘောတူစာချုပ်၊ ၁၉၉၇ မယ်သရောထာ သဘောတူညီချက်၊

၁၉၉၈ သူးမွဲကလိုး ညီလာခံဆုံးဖြတ်ချက်များ

ရှစ်လေးလုံး အရေးတော်ပုံကြီးဖြင့် ဒီမိုကရေစီ အရေးတော်ပုံကြီးကိုတနိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် လှုပ် ရှားဆောင်ရွက်နိုင် ခဲ့သော်လည်း ၁၉၈၉ စက်တင်ဘာလ (၁၈) ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးစောမောင် ဦးဆောင် သည့် ဗမာ့တပ်မတော်မှ နိုင်ငံတော်အာဏာကို ပြန် လည်သိမ်းပိုက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ စစ်အာဏာသိမ်းမှု ကြောင့် ဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံကြီးတွင် ပါဝင် လှုပ်ရှား ခဲ့ကြသော ကျောင်းသားလူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများနှင့်

နိုင်ငံရေးပါတီ အသီးသီးမှ ခေါင်းဆောင်များသည် ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝရှိသည့် စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် နှစ်ပေါင်းများစွာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး ဆင်နွှဲနေကြသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ကြပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ လွတ်မြောက်နယ်မြေသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြသည့် ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ ခေါင်းဆောင်ကြီးများသည် ဖက်ဒရယ် တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲများကို အကြိမ်ကြိမ် ကျင်းပ၍ အဆင့်ဆင့်သော သဘောတူညီချက်များကို လက်မှတ်ရေးထိုး ရယူနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ ထိုသဘောတူချက်များအနက် ထင်ရှားသော ညီလာခံသဘောတူညီချက်များမှာ–

(၁) ၁၉၉၂ ဇူလိုင် (၃၁) ရက်တွင် သဘောတူ ချုပ်ဆိုခဲ့သော မာနယ်ပလော သဘောတူစာချုပ်

(၂) ၁၉၉၇ ဇန်နဝါရီ (၁၄) ရက်တွင် သဘောတူချုပ်ဆိုခဲ့သော မယ်သရောထာ သဘောတူညီချက်

(၃) ၁၉၉၈ ဒီဇင်ဘာ (၁၄) ရက်တွင် သဘောတူချုပ်ဆိုခဲ့သော သူးမွဲကလိုး သဘောတူညီချက်များ ဖြစ်ကြပါသည်။

၅။ ၂၀၀၅ အနာဂတ် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရာတွင် အခြေခံရမည့် လမ်းညွှန်မှု (၈) ချက်

ရှစ်လေးလုံး အရေးတော်ပုံကြီးနှင့်အတူ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ကြသော ဒီမိုကရေစီအင်အားစုမှ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ကျောင်းသားလူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုအမျိုးမျိုးနှင့် နှီးနှောဖလှယ်ပွဲတို့ကို အကြိမ်ကြိမ် ကျင်းပခဲ့ကြပြီး ၂၀၀၅ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂) ရက်နေ့၊ (၅၈) နှစ်မြောက် ပြည်ထောင်စုနေ့တွင် "အနာဂတ်ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရာတွင် အခြေခံရမည့် လမ်းညွှန်ချက် (၈) ချက်ကို ခေါင်းဆောင်ကိုယ်စားလှယ် (၁၀၆) ဦးတို့က တညီတညွတ်တည်း လက်မှတ်ရေးထိုး သဘောတူ နိုင်ခဲ့ကြပါသည်။

ထို "အနာဂတ် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရာတွင် အခြေခံရမည့် လမ်းညွှန်မှု (၈) ချက်" မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

(၁) အချုပ်အခြာအာဏာ (Sovereign Power)

နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာ ဟူသမျှတို့သည် ပြည်သူလူထုထံမှသာ ဆင်းသက်စေရမည်။

(၂) တန်းတူရေး (Equality)

တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတိုင်းသည် နိုင်ငံရေးအရဖြစ်စေ၊ လူမျိုးရေးအရဖြစ်စေ တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေး ရှိစေရမည်။

(၃) ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် (Self–determination)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုစသည့် ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝ ရှိစေရမည်။

(၄) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုမူများ (Federal Principles)

ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော ပြည်နယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းမည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဖြစ်ရမည်။

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ထားရှိရမည်။

(၅)လူနည်းစုများ၏အခွင့်အရေးများ(Minority Rights)

ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များအတွင်း နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအလင်း ကာကွယ် ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

(၆) ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေး၊ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ကျားမဆိုင်ရာ တန်းတူညီမျှမှုများ (Demo-cracy, Human Rights and Gender Equality)

ဘာသာအယူဝါဒ၊ အသားအရောင်၊ လိင်ကွဲပြားမှုများကို အခြေခံသော ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မရှိစေဘဲ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများ၊ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ် ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

(၇) ဘာသာရေးကို အခြေမခံသောနိုင်ငံ (Secular State)

ဘာသာရေးကို အခြေမခံသော နိုင်ငံတော် ဖြစ်စေရမည်။

(၈) ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ် (Multi-party Democracy System)

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတွင် ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးစေရမည်။

⇨

ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုရန် ကြိုးပမ်းခြင်း

၂၀၁၅၊ အောက်တိုဘာ (၁၅) ရက်နေ့တွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ (၈)ဖွဲ့ (နောက်ပိုင်း၁၀ ဖွဲ့ဖြစ်သွားခဲ့သည်။) ထိုသဘောတူ ချုပ်ဆိုထားသော "တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်" (NCA) အရ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ အဆင့်ဆင့်ကို ကျင်းပပြုလုပ်၍ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံ-(၂၁) ရာစု ပင်လုံ အစည်းအဝေးများကို ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ အဆင့်ဆင့်ကို ကျင်းပရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးအတွက် လိုအပ်သော ဒီမိုကရေစီ အခြေခံမူများနှင့် ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူများကို ဖော်ထုတ်၍၊ ထိုကဲ့သို့ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲအဆင့်ဆင့်တွင် သဘောတူထားသော အခြေခံမူများကို ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ-(၂၁) ရာစုပင်လုံ အစည်းအဝေးများတွင် "ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်" အဖြစ် ချုပ်ဆိုနိုင်ရေးပင် ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ "ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ်" တွင်ပါရှိသော ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူများကို အခြေခံ၍ "နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပါအဝင် ဥပဒေအရပ်ရပ်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်းနှင့် ပယ်ဖျက်ခြင်း" များ ပြုလုပ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုပါက "ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်" ဖြင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုပြင်ဆင်ခြင်း၊ဖြည့်စွက်ခြင်းနှင့် ပယ်ဖျက်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရေးပင် ဖြစ်ပါသည်။

တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘော

တူစာချုပ် (NCA) အရ ဆောင်ရွက်ခဲ့သော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ အဆင့်ဆင့်မှ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ "ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်" ချုပ်ဆိုခြင်းအားဖြင့် ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်နိုင်ရေးအတွက် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကတတ်နိုင်သရွေ့ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၁၆ ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက်မှ ၁၆ ရက်နေ့အထိကျင်းပခဲ့သောပထမအကြိမ် "ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ" တွင် NCA စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ကြသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်း (၈) ဖွဲ့က "၂၀၀၅ ခုနှစ်" တွင် သဘောတူခဲ့သော "အနာဂတ် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်မူ (၈) ချက်" ကို အခြေခံ၍ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို တရားဝင် တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်နေ့မှ စက်တင်ဘာလ ၃ ရက်အထိ ကျင်းပခဲ့သော ဒုတိယအကြိမ်ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ (၂၁ ရာစုပင်လုံ ပထမအစည်းအဝေး) ကိုလည်း NCA စာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းမရှိသေးသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကိုယ်စား "ညီညွတ်သောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ" (UNFC) မှ ခေါင်းဆောင် (၅) ဦးက "၂၀၀၅ လမ်းညွှန်အခြေခံမူ (၈) ချက်" ကို အခြေခံ၍ အကျယ်တဝင့် တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ ကြပါသည်။ ထို့အပြင် NCA စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ၏ "PPST" ကလည်း "ဒီမိုကရေစီနှင့်ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူများ" ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့်အခြေခံမူ (၂၂) ခုကို ၂၀၁၇ မေလ (၂၉) နှင့် ၂၀၁၈ ဇူလိုင်လများတွင် ကျင်းပခဲ့သော ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ – (၂၁) ရာစုပင်လုံ ဒုတိယနှင့် တတိယအစည်းအဝေးများတွင် တင်သွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တိုင်းပြည်၏ အာဏာကို ချုပ်ကိုင်ထားသော စစ်တပ်၏ ကန့်ကွက် ဟန့်တားမှုကြောင့် မျှော်မှန်းသလောက် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူများကို ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်အထိ အပြီးသတ် ချုပ်ဆိုနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများက စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်ရေးကို တဖက်မှ ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရပြီး အစိုးရဖြစ်လာသော NLD အစိုးရကလည်း ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို ၂၀၁၉ အောက်တိုဘာလ (၂၈) ရက်နေ့တွင်တင်ပြလာခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၉ အောက်တိုဘာ (၁၅) ရက်နေ့တွင် ကျရောက်ခဲ့သော NCA စာချုပ်ချုပ်ဆိုသည့် (၄) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အစည်းအဝေးကို အောက်တိုဘာလ (၂၈) ရက်နေ့တွင် ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ထိုအခမ်းအနားတွင် NLD ပါတီ၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် နိုင်ငံတော်၏ အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က သူ (မ) ၏ ပါတီနှင့် အစိုးရက လက်ခံယုံကြည်ထားသော ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူ (၅) ချက်ကို တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ–

(၁) စစ်မှန်တဲ့ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရမည်။
(၂) ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်အညီ အာဏာခွဲဝေမှု၊ သယံဇာတခွဲဝေမှု၊ အခွန်အကောက် ခွဲဝေမှုရှိရမည်။
(၃) ဖက်ဒရယ်ယူနစ်အားလုံး တန်းတူရည်တူ ရှိရမည်။
(၄) ပြည်နယ်များ၌ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို အာမခံနိုင်သော ကိုယ်ပိုင် အခြေခံဥပဒေများ ရှိရမည်။

(၅) ပြည်နယ်များ၏အာဏာများကို ခွဲဝေကျင့်သုံးသည့် အခါပြည်သူလူထုကိုအခြေခံရမည်ဟူသောအချက် များ ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ထိုအခြေခံမူများကို ၂၀၂၀ သြဂုတ်လ (၁၉) ရက်နေ့မှ (၂၁) ရက်နေ့အထိ ကျင်းပခဲ့သော ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ– ၂၁ ရာစုပင်လုံ စတုတ္ထအကြိမ်အစည်းအဝေး၌ ထပ်လောင်း တင်ပြ အဆိုပြုခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဒေါ်အောင်ဆန်း စုကြည် တင်ပြထားသော ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူများကို "ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်" အဖြစ် ချုပ်ဆိုနိုင် ခြင်းမရှိခင် ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သည့် ဗမာ့တပ်မတော်မှ နိုင်ငံ့ အာဏာကို မတရား သိမ်းပိုက်ခဲ့သဖြင့် "ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ်" ဖြင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည် ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်ရေး လုပ် ငန်းစဉ်ကြီးသည်လည်း တခန်းရပ်သွားခဲ့ပါသည်။

ဖက်ဒရယ် ပဋိညာဉ်စာတမ်း

မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သော ဗမာ့တပ်မတော်၏ ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီ (၁) ရက်နေ့ အာဏာသိမ်းမှုသည် ၁၉၆၂ နှင့် ၁၉၈၈ တို့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အာဏာသိမ်းမှု များနှင့် ရည်ရွယ်ချက်အားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ လုပ် ပုံလုပ်နည်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း အတူတူပင် ထပ်တူကျခဲ့ပါသည်။ ၁၉၆၂ တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဗိုလ် နေဝင်း ဦးဆောင်သည့် အာဏာသိမ်းမှု၌ အဓိက ဦးတည် ချက်မှာ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံတို့က တောင်ကြီး ညီလာခံမှတဆင့် တောင်းဆိုခဲ့သော ဖက်ဒရယ်ပြည် ထောင်စုထူထောင်ရေးကို ဟန့်တားရန် ဖြစ်သည်။ ၁၉၈၈ တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဗိုလ်စောမောင် ဦးဆောင် သည့် အာဏာသိမ်းမှုသည် ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံ ကြီးကြောင့် လူထုတရပ်လုံးက တောင်းဆိုခဲ့ကြသည့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ပေါ်ထွန်းရေးကို ဟန့်တား ပိတ်ပင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သော အာဏာသိမ်းမှုသည် ၂၀၂၀ နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သော အထွေထွေရွေး ကောက်ပွဲတွင် မဲမသမာမှုများရှိသည်ဟု အကြောင်းပြခဲ့ သော်လည်း စစ်ကောင်စီ၏အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ NCA စာချုပ်အရ ဆောင်ရွက်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ဦးဆောင်သည့် NLD အစိုးရ နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ပူးပေါင်း၍ ဒီမိုကရေစီစနစ် နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့ပါက စစ်အာဏာရှင်တို့၏ သြဇာလွှမ်းမိုး ခြယ်လှယ်မှုများအားလုံး နိဂုံးကမ္ပတ် အဆုံးသတ်သွား တော့မည်ကို သိရှိ စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်ပါ တော့သည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် သုံးကြိမ်သုံးခါ ဖြစ် ပွားခဲ့သော စစ်အာဏာသိမ်းမှုတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဦးတည်ချက်များသည် မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒီ စစ်ခေါင်း ဆောင်များ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ် ဆန့်ကျင်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီ စနစ် ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အမျိုး သားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ရရှိရေးတို့ကို ဆန့်ကျင်သည့် လုပ်ရပ်များသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သုံးကြိမ်သုံးခါသော စစ်အာဏာသိမ်းမှု အားလုံးတို့သည် အနှစ်သာရအားဖြင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

စစ်အာဏာသိမ်းမှု ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဦးတည်ချက် များအတူတူဖြစ်ပါသော်လည်း ပြည်သူလူထု၏ တုံ့ပြန်မှု များမှာမူ မတူညီကြပေ။ ၁၉၆၂ ၌ ဗမာမဟုတ်သော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ၏ ဖက်ဒရယ် တောင်းဆိုမှု ကြောင့် စစ်အာဏာသိမ်းမှု ဖြစ်ပွားခဲ့စဉ်က တိုင်းရင်း သားလူမျိုးများ တောင်းဆိုခဲ့သော ဖက်ဒရယ်ပြည်

ထောင်စုစနစ် ထူထောင်ရေးကို မည်သည့် ဗမာနိုင်ငံရေးပါတီနှင့် နိုင်ငံရေးသမားမျှ ထောက်ခံအားပေးခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် ဗိုလ်နေဝင်းကို "ဗမာပြည်၏ကပ်စထရိဖြစ်စေရမည်" ဟု ကြွေးကြော်ကာ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ထောက်ခံ ကြိုဆိုခဲ့ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်အရေး အောင်မြင်မှု မရခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၈၈ တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သောစစ်အာဏာသိမ်းမှုသည် ဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံကြီးကို ဟန့်တား ဖျက်ဆီးရန်ဖြစ်သည်။ ရှစ်လေးလုံး အရေးတော်ပုံကာလတွင် ပြည်ထောင်စု တဝှမ်းလုံးရှိ ပြည်သူလူထု တရပ်လုံးက ဒီမိုကရေစီအရေးတွင် တသားတည်း ဖြစ်ခဲ့ကြသော်ငြားလည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ တောင်းဆိုသည့် အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများကို အာမခံချက်ပေးနိုင်သည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအရေးတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများ မတူညီနိုင်ခဲ့ကြပေ။ ထိုစဉ်ကာလက ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုတွင် ရှေ့တန်းမှ ဦးဆောင်ခဲ့သည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်တဦးက "ကျုပ်တို့ဟာ လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲကာလမှာ လွတ်လပ်ရေးသာ ပထမ၊ လွတ်လပ်ရေးသာ ဒုတိယ၊ လွတ်လပ်ရေးသာ တတိယ ဆိုပြီး တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့တယ်။ အခုလည်းပဲ ဒီမိုကရေစီသာ ပထမ၊ ဒီမိုကရေစီသာ ဒုတိယ၊ ဒီမိုကရေစီသာ တတိယဆိုပြီး တိုက်ပွဲဝင်ရမယ်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရဲ့ အမျိုးသားတန်းတူရေးနဲ့ ဖက်ဒရယ်ကိစ္စကို မစဉ်းစားနိုင်သေးဘူး" ဟု လူသိရှင်ကြား ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အယူအဆကြောင့် ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံကြီးသည် ဒီမိုကရေစီအရေးတွင် တတိုင်းပြည်လုံး စုစည်းညီညွတ်မှု တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ ပင်လုံညီလာခံတွင် မျှော်မှန်းခဲ့သော စစ်မှန်သည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရေးတွင် ညီညွတ်သင့်သလောက် မညီညွတ်နိုင်ခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် ရှစ်လေးလုံး အရေးတော်ပုံကြီးသည် အောင်မြင်သင့်သလောက် အောင်မြင်မှု မရရှိနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလတွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သောစစ်အာဏာသိမ်းမှုသည်ကား ၁၉၆၂ တွင် ဗိုလ်နေဝင်း ဦးဆောင်ခဲ့သော စစ်အာဏာသိမ်းမှုထက် သော်လည်းကောင်း၊ ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သောဗိုလ်စောမောင်ဦးဆောင်သည့် စစ်အာဏာသိမ်းမှုထက် သော်လည်းကောင်း ရည်ရွယ်ချက် ပို၍ ဆိုးဝါးယုတ်မာခဲ့ပါသည်။ မင်းအောင်လှိုင်သည် ဒီမိုကရေစီရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရေးသာမက ပြည်တွင်းစစ်ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုကိုပါ ရိုက်ချိုးဖျက်ဆီးရန် ရည်ရွယ်၍ စစ်အာဏာသိမ်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် လူထု၏ တုံ့ပြန်မှုသည် ၁၉၆၂ နှင့် ၁၉၈၈ မတူခဲ့ပေ။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း၁၉၆၂တွင်လူထုကဖက်ဒရယ်စနစ်ကိုမထောက်ခံခဲ့ပေ။ ၁၉၈၈ တွင်လည်း လူထုတရပ်လုံး ဒီမိုကရေစီအရေးတွင် သဘောထား တူညီခဲ့ကြသော်လည်း၊ ဖက်ဒရယ်အရေးတွင် မတူညီနိုင်ကြပေ။ ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်သည့် "နွေဦးတော်လှန်ရေး" တွင်မူ ပြည်ထောင်စုတဝှမ်းလုံးရှိ တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထုတရပ်လုံး ညီညွတ်ကြသည်။ စစ်အာဏာရှင်ကို ဆန့်ကျင်နေသည့်နေရာတွင် တူညီရုံသာမက၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်တို့ကို တပြိုင်နက်တည်းတောင်းဆိုရာတွင်လည်းအတူတူပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်"နွေဦးတော်လှန်ရေး"၏ကြွေးကြော်သံသည် ဖက်ဒရယ်စနစ် အရင်လာ၍ "ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရေး" ဟူ၍ ဖြစ်လာပါသည်။

နွေဦးတော်လှန်ရေး၏ ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးကြွေးကြော်သံနှင့်အတူ

စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို အန်တုဆန့်ကျင်သည့် အင်အားစု အသီးသီးပူးပေါင်း၍ ၂၀၂၁ မတ်လ (၃၁) ရက်နေ့တွင် "ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်" ကို တညီတညွတ်တည်းထုတ်ပြန်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ထို"ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်" ကို စစ်အာဏာသိမ်းဆန့်ကျင်ရေး အင်အားစုများ ဖြစ်ကြသည့် ၂၀၂၀ နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သော အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲကြီးတွင် လူထုတရပ်လုံးက တခဲနက် ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော ရွေးကောက်ခံလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ၊ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို ဆန့်ကျင်သည့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သည့် ဗမာ့တပ်မတော် စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်အန်တုသည့် လူထု လူတန်းစား အသီးသီးမှကိုယ်စားလှယ်များ၊တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများက စုစည်းညီညွတ်စွာဖြင့် ထို "ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်" ကို စုပေါင်းရေးသားပြုစုပြီး "ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH)" က တရားဝင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၂၀၂၁ မတ်လ (၃၁) ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော "ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်" တွင် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်မှု (၅) ချက်နှင့်အတူ ဖက်ဒရယ်အခြေခံမှု (၃၇) ချက်တို့ ပါဝင်သည်။ ထိုဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေး လမ်းညွှန်မှု (၅) ချက်နှင့် ဖက်ဒရယ်အခြေခံမှု (၃၇) ချက်တို့သည် NCA စာချုပ်အရ ဆောင်ရွက်ခဲ့သော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ အဆင့်ဆင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံများတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သော NLD အစိုးရတို့က အစိုက်မတ်မတ် တောင်းဆိုခဲ့သော တောင်းဆိုချက်များပင် ဖြစ်ပါသည်။သို့ရာတွင် စစ်တပ်၏ကန့်ကွက်ပိတ်ပင်မှုကြောင့် ထိုအခြေခံမှုများကို "ပြည် ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်" အဖြစ် လက်မှတ်ရေးထိုး ချုပ်ဆိုနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ စစ်တပ်၏ ပိတ်ပင်ဟန့်တားမှုကြောင့် NCA စာချုပ်အရ ဆောင်ရွက်ခဲ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲတွင် (၅) နှစ်အတွင်း မရရှိနိုင်ခဲ့သည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမှုများကို စစ်တပ်မပါဘဲ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများနှင့် တိုင်းရင်းသားများအကြား ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း၍ (၂) ပတ်အတွင်း သဘောတူနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၁ မတ်လ (၃၁) ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည့် "ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်" တွင် ပါရှိသည့် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အခြေခံမှု (၅) ရပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု၏ အခြေခံမှုများ

ပြည်ထောင်စုကြီး၏အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးနှင့် လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ဆက်လက် ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြည်ထောင်စုကြီးအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲရာတွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH) က ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ (၃၁) ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်တွင် ပါရှိသည့် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အခြေခံမှုများအတိုင်း ဆောင်ရွက်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုလမ်းညွှန်အခြေခံမှုများမှာ –

(၁) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များနှင့် ယင်းပြည်

နယ်များအတွင်းရှိ ပြည်သူတို့သည် အချုပ်အခြာအာဏာ၏ မူရင်း ပိုင်ရှင်များ ဖြစ်သည်။

(၂) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကို တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအားလုံး (ဖက်ဒရယ်ယူနစ်အားလုံး) တို့သည် နိုင်ငံရေးအရ တန်းတူသည်။

(၃) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များသည် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသည်။

(၄) အာဏာခွဲဝေမှု (Power Sharing)၊ သယံဇာတခွဲဝေမှု (Revenue Sharing) နှင့် ဖက်ဒရယ် ဘဏ္ဍာရေးစနစ် (Fiscal Federalism) တို့ကို ကျင့်သုံးသည်။ ထိုသို့ ခွဲဝေရာတွင် ပြည်သူလူထုနှင့် အနီးကပ်ဆုံး အစိုးရအဆင့်က လုပ်ဆောင်နိုင်သည်အထိ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပြုသောစနစ် (Subsidiarity Principle) ကို ကျင့်သုံးသည်။

(၅) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ တပ်ဖွဲ့များအားလုံးသည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက် တင်မြှောက်ထားသော အရပ်သားအစိုးရ၏ ကွပ်ကဲမှုနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိရမည်။ လူသားလုံခြုံရေးကို အခြေခံသည့် မူဝါဒ ကျင့်သုံးရမည်။

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်တွင် ပါရှိသည့် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများနှင့် ဖက်ဒရယ် အခြေခံမူဝါဒများသည် မကြာခင် အနာဂတ်တွင် ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းမည့် "ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ" ၏ အခန်း (၁) တွင် ပါရှိမည့် "ပြည်ထောင်စု အခြေခံမူများ" ဖြစ်သွားရပါမည်။ ထိုပြည်ထောင်စု အခြေခံမူများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတခုလုံး၏ အခြေခံမူများ (Principle Articles) ဖြစ်သွားရပေမည်။ ထိုအခြေခံမူ (Principle Articles) များအား အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတခုလုံးတွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းမည့် "အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော ပုဒ်မများ" (Operative Articles) များကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် "ပြည်ထောင်စု၏အခြေခံမူများ" သည် ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတခုလုံး၏ အသက်သွေးကြောပင် ဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါ ၂၀၂၂ မတ်လ (၃၁) ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော "ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်" ကို ပိုမို ပြည့်စုံစေရန် "အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ (NUCC)" က ပြန်လည်မွမ်းမံရေးသားလျက် ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် မကြာတော့သော အနာဂတ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းမည့် "ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ" သည် ပြည်ထောင်စု၏ ရည်မှန်းချက်၊ စံတန်ဖိုးနှင့် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများသာမက နွေဦးတော်လှန်ရေးနှင့်အတူ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့က အသစ်တဖန် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း၍ သဘောတူညီမှုရယူထားသော "ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်" စာတမ်းတို့အပေါ် အခြေခံသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့မှမက "ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်" တွင် ရေးသားဖော်ပြချက်နှင့် ပေါင်းစပ်၍ အခြားအစုအဖွဲ့များ၊ ဥပမာ– PPST ၏ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ၊ Task Force မှ ရေးသားတင်ပြထားသည့် အခြေခံမူများ၊ UNA က ပြင်ဆင်ထားသည့် ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူများ စသည့်တို့ကို ပေါင်းစပ်၍ "ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူများ" ကို အပြည့်စုံဆုံး၊ အကောင်းဆုံးဖြစ်စေရန် ရေးသားပြဋ္ဌာန်းသွားမည် ဖြစ်သည်။

ထိုကဲ့သို့ မကြာမီအနာဂတ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းမည့်

"ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူများ" ကိုကြိုတင်သိရှိနားလည်စေရန်အလို့ငှာ၂၀၂၁မတ်လ(၃၁)ရက်နေ့တွင်ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည့် "ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်" ကို "ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူများ" အဖြစ် အသွင်ပြောင်း၍ လေ့လာဖတ်ရှုနိုင်ရန် အောက်ပါအတိုင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု၏ အခြေခံမူများ

အခြေခံမူ (၁) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံ

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်၍ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် ဒီမိုကရေစီ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ယင်းကို "ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံ" ဟု ခေါ်တွင်စေရမည်။

အခြေခံမူ (၂) ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းခြင်း

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကို ဒီမိုကရေစီရေး၊ တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝရှိ၍ တန်းတူသော နိုင်ငံရေးအာဏာများကို ပိုင်ဆိုင်ထားကြသည့် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။

အခြေခံမူ (၃) ပြည်ထောင်စုနယ်နိမိတ်

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ မြေထု၊ ရေထု၊ လေထု ပါဝင်သော နယ်နိမိတ်သည် ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းသည့်နေ့တွင် တည်ရှိသည့်အတိုင်း ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု အဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များအားလုံး၏ သဘောတူညီချက် မပါရှိဘဲ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ နယ်နိမိတ်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း မပြုစေရ။

အခြေခံမူ (၄) ပြည်ထောင်စု အချုပ်အခြာအာဏာ

(က) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များနှင့် ယင်းပြည်နယ်များရှိပြည်သူလူထုသည် ပြည်ထောင်စုအချုပ်အခြာအာဏာ၏ မူရင်းပိုင်ရှင်များ ဖြစ်ကြသည်။

(ခ) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု အချုပ်အခြာအာဏာ၏ မဏ္ဍိုင် (၃) ရပ်ဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာတို့ကို လွတ်လပ်စွာ ပိုင်းခြားကျင့်သုံးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းခြင်း ရှိစေရမည်။

(ဂ) ပြည်ထောင်စုအချုပ်အခြာအာဏာကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များအကြား ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်း (Division of Power) ရှိရမည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား စနစ်တကျ အာဏာခွဲဝေ ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအာဏာ၊ ပြည်နယ်အာဏာနှင့် ထပ်တူပြုအာဏာများကို သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းရမည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု အဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များအားလုံး၏ ဘုံအကျိုးစီးပွားအတွက် ကျင့်သုံးရန်လိုအပ်သော အခွင့်အာဏာများကိုသာ ပြည်ထောင်စုသို့ အပ်နှင်းသည်။ ပြည်ထောင်စုအာဏာ၊ ပြည်နယ်အာဏာနှင့် ထပ်တူပြု အာဏာများတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိသည့် ကြွင်းကျန်နေသည့် အာဏာများသည် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များတွင် တည်ရှိသည်။

အခြေခံမူ (၅) နိုင်ငံရေးစနစ်

(က) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံရေးစနစ်သည် ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီစနစ် ဖြစ်သည်။

(ခ) နိုင်ငံရေးပါတီများကို ဒီမိုကရေစီ အခြေခံမူများ၊ ကျင့်စဉ်များနှင့်အညီ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းထူထောင်နိုင်သည်။

(ဂ) နိုင်ငံရေးပါတီများဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

မှတ်ချက်။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးရေး (Division of Power) ကို သီးသန့်စာတမ်းဖြင့် ထပ်မံ ရေးသားတင်ပြသွားပါမည်။

အခြေခံမူ (၆) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုရေး

ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်ကို အာဏာတူသည့် ဖက်ဒရယ် အထက်လွှတ်တော်နှင့် ဖက်ဒရယ်အောက်လွှတ်တော်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်း သည်။ အထက်လွှတ်တော်ကို ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်အသီးသီးက အရေအတွက်တူညီစွာရွေးချယ်စေလွှတ်သည့်ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့်ဖွဲ့စည်းသည်။ အောက်လွှတ်တော်ကိုလူဦးရေအပေါ်တွင် အခြေခံ၍ သော်လည်းကောင်း၊ မြို့နယ်အပေါ်တွင် အခြေခံ၍သော်လည်းကောင်း ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲဆန္ဒရှင် ပြည်သူများက ရွေးကောက်တင်မြှောက်လိုက်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ ယင်းလွှတ်တော်နှစ်ရပ်က ပြည်ထောင်စုဥပဒေများကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသည်။

အခြေခံမူ (၇) ပြည်ထောင်စုအုပ်ချုပ်ရေး

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သည် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင်သောစနစ် (Parliamentary System) ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင်သောစနစ်တွင် ပြည်ထောင်စုဦးသျှောင် (သို့မဟုတ်) ပြည်ထောင်စုသမ္မတ ထားရှိသောစနစ် ဖြစ်သည်။

အခြေခံမူ (၈) ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးနှင့်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံး

(က) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးအာဏာကိုကျင့်သုံးနိုင်ရန်အတွက် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်နှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတရားရုံးများ အဆင့်ဆင့် ဖွဲ့စည်းထားရှိရမည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသမ္မတက အဆိုပြု တင်သွင်းလာသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တရားသူကြီးချုပ်အား ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်က စီစစ်အတည်ပြုပေးရမည်။

(ခ) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြားတွင် သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ် အချင်းချင်းအကြားတွင် သော်လည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လွတ်လပ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရမည်။

အခြေခံမူ (၉) အမြင့်ဆုံးဥပဒေ

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စု၏ အမြင့်ဆုံးဥပဒေ ဖြစ်သည်။

အခြေခံမူ (၁၀) ပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

(က) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များသည်ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသည်။

(ခ) ပြည်နယ်တွင်းဒေသန္တရအဆင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းတိကျစွာ ဖော်ပြပြီး ၎င်း၏အခွန်ဘဏ္ဍာကောက်ယူနိုင်သည့်စာရင်းများကို တိကျစွာ သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။

(ဂ) ပြည်နယ်အတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်း၏ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းစသည့် ကဏ္ဍအသီးသီးနှင့် သက်ဆိုင်သော အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်း မြှင့်တင်ပေးရမည်။

မှတ်ချက်။ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို သီးသန့် စာတမ်းတစ်ခုဖြင့် ရေးသားတင်ပြသွားပါမည်။

အခြေခံမူ (၁၁) လွတ်လပ်သော ကော်မရှင်များ

(က) အကျင့်ပျက် ခြစားမှု တိုက်ဖျက်ရေး ကော်မရှင် (Anti–corruption commission)

(ခ) ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် (Election Commission)

(ဂ) ခွဲခြားမှုပပျောက်ရေးနှင့်လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (Anti–discrimination and human rights Commission)

(ဃ) သတင်းအချက်အလက်သိပိုင်ခွင့်ကော်မရှင် (Rights to Information Commission)

(င) ဂျန်ဒါအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု ဆန့်ကျင်ရေးဆိုင်ရာ ကော်မရှင်

အခြေခံမူ (၁၂) နိုင်ငံရေးနှင့်ဘာသာရေး

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသည်နိုင်ငံရေးနှင့်ဘာသာရေး ရောယှက်ခြင်းမရှိသော၊ ဘာသာရေးကို အခြေမခံသော နိုင်ငံရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည်။

အခြေခံမူ (၁၃) ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (Fiscal Federalism)

(က) ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရများအကြား တိကျစည်းစနစ်ကျသောအခွန်ဘဏ္ဍာ ကောက်ခံသည့်စာရင်းကို တိကျစွာဥပဒေပြု ပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။ ပြည်ထောင်စုအခွန်ဘဏ္ဍာကောက်ခံသော ယန္တရားနှင့် ပြည်နယ် အခွန်ဘဏ္ဍာကောက်ခံသော ယန္တရားတို့ သီးခြားစီ ရှိရမည်။

(ခ) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့အကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ခွဲဝေခြင်း (Fiscal Management and Sharing) ဆိုင်ရာဥပဒေများကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များ ဘက်စုံညီမျှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ သာတူညီမျှရေး အစီအစဉ်ကို ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။

အခြေခံမူ (၁၄) မြေနှင့် သဘာဝသယံဇာတ

(က) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့အကြား မြေနှင့်သဘာဝသယံဇာတ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။

(ခ) ပြည်နယ်အတွင်းရှိ မြေနှင့် သဘာဝ သယံဇာတ အရင်းအမြစ်များအားလုံး၏ မူရင်းပိုင်ရှင်သည် ပြည်နယ်အတွင်း နေထိုင်သော ပြည်နယ်သားများဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်အတွင်းရှိ သဘာဝ သယံဇာတ အရင်းအမြစ်များ စူးစမ်းရှာဖွေခြင်း၊ တူးဖော် ထုတ်လုပ်သုံးစွဲခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းစသည်တို့ကိုပြည်နယ်ကလွတ်လပ်စွာ စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(ဂ) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတွင် သယံဇာတ ဝင်ငွေများအနက် အမြောက်အမြား ထွက်ရှိသော သယံဇာတမှ ရရှိသော ဘဏ္ဍာငွေများကို သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်က အပြည့်အဝ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသည်။ သဘာဝ သယံဇာတ အရင်းအမြစ်များ ထုတ်ယူသုံးစွဲရာတွင် သက်ဆိုင်ရာဒေသခံများ၏ သဘောဆန္ဒကိုရယူရမည့်အပြင်ထိုဒေသ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုလည်း တိုက်ရိုက်အကျိုးပြုမှုရှိရမည်။ သဘာဝသံယဇာတများ ထုတ်ယူသည့်အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် လူထုနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်သည့် ဆိုးကျိုးများနှင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးသွားသော ဂေဟစနစ်ကို ပြန်လည်ကုစားရေးအတွက် သီးခြား အခွန်ငွေကောက်ခံပြီး ရန်ပုံငွေ အစီအစဉ်တရပ်ကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။

အခြေခံမူ (၁၅) အခြေခံအခွင့်အရေးများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများ

(က) ပြည်ထောင်စုတွင် နေထိုင်သူတိုင်းသည် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝ ခံစားခွင့်ရှိရမည်။

(ခ) ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအားလုံးသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တဦးချင်းအလိုက် ခံစားခွင့်ရှိသည့် တသီးပုဂ္ဂလ အခွင့်အရေးများ (Individual Rights) နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ လူမျိုးအလိုက် ခံစားခွင့်ရှိသည့် စုပေါင်းအခွင့်အရေးများ (Collective Rights) ကို အပြည့်အဝ ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိရမည်။

(ဂ) ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများမဟုတ်ကြသော်လည်း ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူထားသော နိုင်ငံသားတိုင်းသည် နိုင်ငံသားများ၏ အခြေခံအခွင့်အရေး (Citizen Rights) များကို အပြည့်အဝ ခံစားခွင့် ရှိရမည်။

(ဃ) လိင်ကွဲပြားမှုနှင့်ဂျန်ဒါကိုအခြေခံပြီး တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်ဖြစ်စေ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမှန်သမျှကို လုံးဝ ပိတ်ပင် ဟန့်တားရမည့်အပြင် မြှင့်တင်ခြင်း၊ ကာကွယ်ခြင်းနှင့် လေးစား လိုက်နာခြင်းများ ရှိရမည်။

(င) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများ၊ ဘာသာစကားများကို အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့်အညီ လွတ်လပ်စွာ ထိန်းသိမ်းကာကွယ် မြှင့်တင်ခွင့် ရှိစေရမည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ မွေးရာပါအခွင့်အရေးအဖြစ် ပိုင်ဆိုင်ထားသော အမျိုးသားလက္ခဏာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို မည်သည့်အခြေအနေတွင်မျှ ရုပ်သိမ်းဟန့်တားခြင်း မရှိစေရ။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုငယ်များအား နိုင်ငံရေးနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပြည်နယ်အစိုးရ၊ ပြည်နယ်လွှတ်တော်နှင့် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်မှုများတွင် ဦးစားပေးမှု သို့မဟုတ် သီးသန့်နေရာပေးမှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

(စ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ စာပေ၊ ဘာသာစကားကို ကျောင်းပညာသင်ကြားမှုတွင် တရားဝင် လက်တွေ့သင်ကြား အသုံးပြုရမည့်အပြင် ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားများကို သင်ကြားပို့ချနိုင်သည့် အဆင့်မြင့် ပညာသင်ကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများကို ဖွင့်လှစ်အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရမည်။

မှတ်ချက်။ အခြားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စာတမ်းကို သီးခြားထပ်မံ တင်ပြသွားပါမည်။

အခြေခံမူ (၁၆) ဖက်ဒရယ်လုံခြုံရေးနှင့်ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူ

(က) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများသည် လူသားလုံခြုံရေးကို အခြေခံရမည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ တပ်ဖွဲ့များ အားလုံးသည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော အရပ်သားအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိရမည်။

(ခ) ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်သည် ပြည်ထောင်စု၏ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ အသုံးစရိတ်များကို ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်က စိစစ် အတည်ပြုပေးရမည်။

(ဂ) ပြည်ထောင်စုရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ကို သီးခြားစီဖွဲ့စည်းရမည်။ ပြည်နယ်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိသည်။ ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ပြည်နယ်လုံခြုံရေးတပ်တို့သည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်

အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိသည်။ ပြည်နယ် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ပြည်နယ်လုံခြုံရေးတပ်တို့၏ အသုံးစရိတ်များကို သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်လွှတ်တော်က စိစစ် အတည်ပြုပေးရမည်။

(ဃ) ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေတွင်လည်းကောင်း၊ သဘာဝ ကပ်ဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ကယ်ဆယ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် သော်လည်းကောင်း လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအား အသုံးပြုမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်အစိုးရတို့က ညှိနှိုင်း ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

(င) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းရမည်။ ၎င်းကောင်စီတွင် ပြည်နယ်လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးကောင်စီများမှ အနည်းဆုံးတစ်ဦးစီ အပါအဝင် ကောင်စီဝင် စုစုပေါင်း၏ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းထက် မကျော်သော ပြည်ထောင်စုအဆင့် ပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။

မှတ်ချက်။ ဖက်ဒရယ်လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စာတမ်းကို သီးသန့် ထပ်မံ တင်ပြသွားပါမည်။

အခြေခံမူ (၁၇) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးစနစ်

ပြည်ထောင်စုအဆင့်၊ ပြည်နယ်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်ရှိအရပ်သားအစိုးရများအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ အာဏာခွဲဝေခြင်း၊ အစုအဖွဲ့ (သို့မဟုတ်) လူပုဂ္ဂိုလ်အတွက် သီးခြားပေးအပ်ထားသော အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ခွဲဝေခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ အာဏာခွဲဝေခြင်းတို့ ကျင့်သုံးပြီး ဒေသခံတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ စိုးရိမ်ချက်များနှင့် လိုအပ်ချက်များကို ထင်ဟပ်ပုံဖော်သည့် သက်ဆိုင်ရာ ပထဝီအနေအထား အခြေခံ မဟာဗျူဟာများ ချမှတ်မှုနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများ တာဝန်ချထားမှုတို့ လုပ်ဆောင်ကာ ပြည်သူလူထု လုံခြုံရေး၊ ရပ်ရွာဘေးအန္တရာယ် တားဆီးရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေးကို အာမခံသည့် လူမျိုးပေါင်းစုံ၊ ဖက်ပေါင်းစုံ လွှမ်းခြုံပူးပေါင်းပါဝင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ အင်အားစုများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သည့် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု လုံခြုံရေးစနစ်တရပ် တည်ဆောက်ရမည်။

အခြေခံမူ (၁၈) စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းခြင်း (Administration and Public Services)

(က) စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့်ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်မည့်သူများအား ရွေးချယ်ခြင်းနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားခြင်းအတွက် တိကျသည့်မူဝါဒများ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။ ဝန်ထမ်းလေ့ကျင့် သင်ကြားရေးကျောင်းများတွင် သင်ကြားမည့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

(ခ) ပြည်နယ်များတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်မည့်သူများအတွက် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်တွင် စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းခြင်းဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းရွေးချယ် လေ့ကျင့် သင်ကြားရေးကျောင်းများ သီးခြားဖွင့်လှစ်ခွင့် ရှိသည်။

အခြေခံမူ (၁၉) အစိုးရအချင်းချင်းအကြား ဆက်ဆံရေး (Inter–Governmental Relations)

(က) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြားတွင် သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်အချင်းချင်းကြားတွင်သော်လည်းကောင်း အငြင်းပွားစရာများ၊

ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်ပါက ပူးပေါင်းကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရန်နှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို အတူတကွ ပူးပေါင်း လုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် အကြီးအကဲများ ပူးတွဲကော်မတီကိုလည်းကောင်း၊ လုပ်ငန်းကဏ္ဍ အသီးသီးတို့တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ကဏ္ဍအလိုက် ဝန်ကြီးများ ပူးတွဲကော်မတီကိုလည်းကောင်း၊ မျှဝေသုံးစွဲရန် သတ်မှတ်ထားသော ဝင်ငွေများကို စီမံခန့်ခွဲရန်အတွက် ဘဏ္ဍာရေး ပူးတွဲကော်မတီကို လည်းကောင်း စသည့် ပူးတွဲကော်မတီတို့ကို ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် ကိစ္စရပ်၏ လိုအပ်ချက်အရ ကော်မတီသက်တမ်းကို သတ်မှတ် ထားရှိရမည်။

(ခ) ပြည်နယ်အကြီးအကဲများသည်ပြည်ထောင်စုအဂ်ါစဉ်အရ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများ၏ အထက်တွင် ရှိသည်။

ရှမ်းမှု

"အသစ် ပြုပြင်ဖွဲ့စည်းမည့် မြန်မာပြည်ထောင်စုသည် ပြည်ထောင်စုစစ်စစ် ဖြစ်လေရာ။ ပြည်နယ်တိုင်းသည် ဗဟိုပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်သော သီးခြားပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများရရှိမည့်အပြင်သီးခြားဥပဒေပြုလွှတ်တော်၊ သီးခြားအစိုးရ၊ သီးခြား တရားရုံးများ ထားရှိရမည်။"

ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်းကြေညာချက်

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် လူမျိုးရေးတန်းတူညီမျှမှု၊ နိုင်ငံရေးတန်းတူညီမျှမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အပြည့်အဝရရှိမည့်အပြင်ဒီမိုကရေစီနှင့်လူ့အခွင့်အရေးများကို အာမခံချက်ရှိသော ပြည်ထောင်စုကို တိုင်းရင်းသားအားလုံးသွေးစည်းညီညွတ်စွာထူထောင်ရန်လိုအပ်ကြောင်း။

ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့်အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်တို့တညီတညွတ်တည်း သဘောတူသည်။

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူများ

၁။ စစ်မှန်တဲ့ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရမည်။

၂။ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်အညီ အာဏာခွဲဝေမှု၊ သံယာဇာတခွဲဝေမှု၊ အခွန်အကောက် ခွဲဝေမှုများ ရှိရမည်။

၃။ ဖက်ဒရယ်ယူနစ်အားလုံး တန်းတူရည်တူ ရှိရမည်။

၄။ ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို အာမခံနိုင်သော ကိုယ်ပိုင်အခြေခံဥပဒေ ရှိရမည်။

၅။ ပြည်နယ်များ၏ အာဏာများကို ခွဲဝေကျင့်သုံးသည့်အခါ ပြည်သူလူထုကို အခြေခံရမည်။

စဉ်းစားဆွေးနွေးရန်

၁။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များ၏ အမည်နာမကို "ပြည်ထောင်" များ "စု" ၍ ဖွဲ့စည်းထားသော ပြည်ထောင်စုဖြစ်သောကြောင့် "ပြည်ထောင်" များ ဟုခေါ်ကာ၊ နိုင်ငံ၏ အမည်နာမကို "ပြည်ထောင်စု" ဟုခေါ် သင့်၊ မသင့်။

၂။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်၏ အမည်နာမကို "ပြည်နယ်" ဟုခေါ်၍ နိုင်ငံ၏ အမည်နာမကို "ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ" ဟုခေါ်သင့်၊ မခေါ်သင့်။

၃။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်၏ အမည်နာမကို "တိုင်း" ဟုခေါ်၍ နိုင်ငံ၏ အမည်နာမကို "တိုင်းစုသမ္မတနိုင်ငံ" ဟု ခေါ်သင့်၊ မခေါ်သင့်။

ပြည်သူကသာ အောင်ပွဲခံမည့် ပြည်သူ့တော်လှန်ရေး

Pu Thomas Thang Nou

နိဒါန်း

ကျွန်ုပ်တို့ နိုင်ငံသည် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ရခိုင်၊ဗမာ၊ရှမ်း စသည့် တိုင်းရင်းသားပြည်သူများက ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂) ရက်နေ့တွင် ချုပ်ဆိုသော ပင်လုံစာချုပ်အရ ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးရရှိအပြီး ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထုများ၏ နိုင်ငံရေးလိုအင်ဆန္ဒနှင့်အညီ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးတ န်းတူမှုရှိပြီး ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုအဖြစ် တည်ထောင်ရန် ဖြစ်သည်။ ဤနိုင်ငံရေး လိုအင်ဆန္ဒကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှ လွတ်လပ်ရေးအနှစ်သာရ ပြည့်ဝမည်ဟု ခံယူထားကြသော်လည်း မှားယွင်းသော အစိုးရဝါဒီ အစိုးရအုပ်စိုးသူ နိုင်ငံရေးသမားအချို့တို့နှင့် အင်အားသုံးအဓမ္မစစ်အာဏာရှင် စစ်ခေါင်းဆောင် အချို့တို့က တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထု၏နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်၊လိုအင်ဆန္ဒကို ခြေဖျက်ခဲ့ကြသဖြင့် လွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီး နှစ်ပေါင်း ၇၃ နှစ်အတွင်း တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ထူထောင်ပြီး အုပ်စိုးသူအစိုးရနှင့် စစ်အာဏာရှင်တို့ကို ဆန့်ကျင် ပုန်ကန်ခဲ့ကြသည်။ ဦးသန့်အရေးအခင်း၊ မန်းရာပြည့်အရေးအခင်း၊ ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံ၊ရွှေဝါရောင်အရေးအခင်းနှင့်နွေဦးတော်လှန်ရေးစသဖြင့် ပြည်သူ့အုံကြွမှုများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရသည်။ အဓမ္မအုပ်စိုးသူ စစ်အာဏာရှင်တို့က သာလွန်အင်အားသုံး၍ မတရားဖမ်းဆီး၊ သတ်ဖြတ် ချေမှုန်းခြင်းဖြင့် တုံ့ပြန်ခဲ့ကြသည်။ စစ်အာဏာရှင်တို့သည် အခွင့်ထူးခံလူတန်းစားအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာကြပြီး တိုင်းပြည်အာဏာသိမ်းခြင်းကို ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အဖြစ် ခံယူထားကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ တဖွဲ့ပြီးတဖွဲ့ ပေါ်ပေါက်တော်လှန်ခြင်း၊ လူထုအုံကြွမှုများ အကြိမ်ကြိမ် ပေါ်ပေါက်ခြင်း၊ တိုင်းပြည်အာဏာ အကြိမ်ကြိမ် အသိမ်းခံရခြင်းတို့ဖြင့် တိုင်းပြည်ပြိုကွဲပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်လုနေပေသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့ အာဏာသိမ်းခြင်းနှင့် နွေဦးတော်လှန်ရေး

စစ်အာဏာရှင်တို့သည် ၂၀၂၀ နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သော အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် NLD နိုင်ငံရေးပါတီက သောင်ပြိုကမ်းပြို အနိုင်ရရှိခြင်းကို မသမာလိမ်လည်ခြင်းဖြင့် အနိုင်ရရှိသည်ဟု မဟုတ်မမှန် စွပ်စွဲကာ တိုင်းပြည်အာဏာကို မတရား သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသည်။ စစ်တပ်၏ မတရားအာဏာသိမ်းခြင်းကို မလိုလားသော ပြည်သူလူထု၏ အကြမ်းမဖက် လက်နက်မဲ့ စီတန်းလှည့်လည် ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခြင်း၊ Civil Disobedience Movement– (CDM) ပြုလုပ်ခြင်း၊ ထုတ်ဖော်ရေးသားခြင်းများကို စစ်အုပ်စုဖက်မှ ဖမ်းဆီးထောင်ချခြင်း၊ ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ပစ်ခတ်ချေမှုန်း

ခြင်းများဖြင့် ရက်ရက်စက်စက် တုန့်ပြန်ခဲ့ကြသည်။ စစ်အာဏာရှင်တို့သည် ပြည်ပနှင့် ပြည်သူလူထုကို မဟုတ်မမှန် လိမ်ညာလှည့်စားခြင်း၊ ပြည်သူလူထုကို ညှင်းပန်းနှိပ်စက် သတ်ဖြတ်ပြီး ကြောက်ရွံ့သွားအောင် ပြုလုပ်ခြင်း နည်းနှစ်နည်းကို အဓိက ကျင့်သုံးနေကြသည်။ ဤနည်းဖြင့် အလွယ်တကူ အာဏာထိန်း သိမ်းနိုင်မည်ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်ရေးရပြီး ချိန်မှစ၍ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော လူထုအုံကြွမှုများအနက် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ နွေဦးတော်လှန်ရေး ခေါ် လူထုအုံကြွလှုပ်ရှားမှုကြီးသည် တမူ ထူးခြားသည်။ ဤတော်လှန်ရေးကြီးသည် အရင်က ဒီမိုကရေစီရရှိရေးအတွက် လှုပ်ရှားသော အင်အားစုများနှင့် အမျိုးသားရေးကို အခြေခံသော အင်အားစုများဟူ၍ ကွဲပြားမနေဘဲ ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ် ရရှိရေးအတွက် ပူးပေါင်းလှုပ်ရှားခဲ့ကြသည်။ တောင်ပေါ် မြေပြန့်မခွဲဘဲ တိုင်းရင်းသား ပြည်သူလူထုတရပ်လုံး နိုင်ငံရေးအရ စည်းလုံးညီညွတ်မှု အမြင့်ဆုံးစံချိန် ရရှိခြင်း၊ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပြသခြင်း မျိုးစုံအပါအဝင် CDM လှုပ်ရှားမှုကြီးရှိခြင်း၊ CRPH, NUG စသည်တို့က နိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှု ကောင်းမွန်စွာ ပေးနိုင်ခြင်း၊ မြန်မာပြည် သမိုင်းတွင် မရှိဘူးသော PDF, CDF.. စသည့် Generation Z များ အများစု ပါဝင်သည့် ဒေသကာကွယ်ရေး လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ အင်အား ကြီးမားလာခြင်း၊ NLD နိုင်ငံရေးပါတီက လက်နက်ကိုင်လမ်းစဉ်ကိုတပြိုင်နက် လက်ခံလာခြင်း၊ ပြည်သူလူထုတရပ်လုံးက စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို လုံးဝ ချုပ်ငြိမ်းလိုကြခြင်းသည် ထူးခြားချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထု တရပ်လုံး ဓမ္မတရားဘက် ရပ်တည်ကြပြီး ဓမ္မတရား အပေါ် သစ္စာရှိခြင်း၊အရာရာစွန့်လွှတ်ခြင်းနှင့်အသက်ကို ပေးဆပ်ရန် အဆင်သင့်ရှိကြခြင်း စသည့် ထူးခြားချက်များလည်း တွေ့ရ သည်။ ဓမ္မတရားဘက် ရပ်တည်သော သန်း ၅၀ ကျော် ပြည်သူလူထုနှင့် အဓမ္မတရားဘက် ရပ်တည်သော လက်ချိုးရေနိုင်သည့် မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သော ဆယ်ဂဏန်းမျှသာရှိသည့် လူဆိုးလူမိုက် စစ်ခေါင်းဆောင် အချို့တို့အကြား တိုက်ပွဲဖြစ်ပြီး စစ်အာဏာရှင်စနစ် အဆုံးသတ်မည့်တိုက်ပွဲပင် ဖြစ်သည်။

မင်းအောင်လှိုင် ကျဆုံးခန်း ရောက်နေခြင်း

ပြည်တွင်းမျက်နှာစာ နိုင်ငံရေးကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်၍ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် ကျင်းပသော ၂၀၂၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ (၈) ရက်နေ့ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကြီးတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) ပါတီက ပြည်သူ့လွှတ်တော် (၄၂၈/၄၄၀) နေရာအနက် (၂၅၈/၃၁၅) နေရာတွင် လည်းကောင်း၊အမျိုးသားလွှတ်တော်(၂၁၅/၂၂၁)နေရာအနက် (၁၃၈/၁၆၁) နေရာတွင် လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းလွှတ်တော်များတွင်(၈၃၂)နေရာတွင်(၅၀၁)နေရာ၌လည်းကောင်း၈၀ရာခိုင်နှုန်းကျော်ဖြင့်သောင်ပြိုကမ်းပြို အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ NLD ပါတီက သောင်ပြိုကမ်းပြို အနိုင်ရရှိခဲ့ခြင်းသည် တိုင်းရင်းသား ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် ဗမာ့တပ်မတော်က မြန်မာနိုင်ငံရေးတွင် ဝင်ရောက် စွက်ဖက်၊ မတရားကြီးစိုးကာ လုံခြုံရေးကို အကြောင်းပြု၍ အချိန်မရွေး အာဏာသိမ်းနိုင်အောင်၊ စစ်အုပ်ချုပ်ရေး တရားဝင်ဖြစ်နိုင်အောင် ၎င်းတို့စစ်တပ်က မတရားရေး ဆွဲထားသော ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို လွှတ်တော်အတွင်း ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အဖြစ် ပြင်ဆင်အတည်ပြုနိုင်ရန် NLD ကို မဲပေးခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထုတရပ်လုံးက ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၀ ခုနှစ်အထိ NLD အစိုးရက ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်နိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ချက်ကြီးစွာ ထားရှိခဲ့သော်လည်း စစ်တပ်၏ နိုင်ငံရေးစွက်ဖက်မှု၊ နှောင့်ယှက်တားဆီးမှုများကြောင့်

ပြင်ဆင်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ သို့သော် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် NLD ခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က အချက် (၅) ချက်ပါသော ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူ ကြေညာခဲ့ခြင်း၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၅ ခုနှစ်အထိ ဒုတိယအကြိမ် NLD အစိုးရက ၂၀၀၈ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကိုပြင်ဆင်နိုင်ရန် အခွင့်အရေး ပေးလိုခြင်းခါ ပေးလိုခြင်းကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူလူထုက NLD ပါတီကို တခဲနက် ထောက်ခံမဲ ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) သည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို လွှတ်တော်ပြင်ပမှ ပြင်ဆင်ရန် အမျိုးသားရေး တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များက အဓိကထား လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ဤစာချုပ် ပုဒ်မ ၂၂(ဃ) တွင် "ပြည်ထောင်စုညီလာခံမှ ထွက်ပေါ်လာသော ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပါအဝင် ဥပဒေများကို လိုအပ်သလို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်းနှင့် ပယ်ဖျက်ခြင်းများကို လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီ ပြုပြင်ရန် သဘောတူညီသည်" ဟူ၍ ပါရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုညီလာခံ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံကို ငါးကြိမ်အထိ ကျင်းပနိုင်ခဲ့ပြီး သဘောတူညီချက် (၅၁) ချက် ရရှိခဲ့သည်။ သို့သော် လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံရေးအခြေခံမူများဆိုင်ရာတို့တွင်သဘောတူညီမှုမရရှိနိုင်ခဲ့ပေ။အာဏာရူး မင်းအောင်လှိုင်၏ စစ်တပ်နိုင်ငံရေး ကြီးစိုးစွက်ဖက်ရေးဝါဒကြောင့် အဆိုပါကဏ္ဍနှစ်ခုဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးရန်ပင် မဖြစ်နိုင်ခဲ့ပေ။ မည်မျှပင် ဆွေးနွေးစေကာမူ မင်းအောင်လှိုင်ကကန့်ကွက်ပါကပျက်ပြယ်သွားသည်။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကြီးအဖြစ် တည်ဆောက်ရန် ဆန္ဒမရှိ၊ စေတနာ မရှိဘဲ ၎င်း၏ အာဏာတည်တံ့ရေး၊ တရားဝင်ဖြစ်ရေးကိုသာ အသေကိုင်စွဲထားသည်။ အာဏာရူး မင်းအောင်လှိုင်သည် ၂၀၂၀ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် NLD ပါတီက အပြတ်အသတ် အနိုင်ရရှိမှုကို မဲစာရင်း မသမာမှု၊ မှားယွင်းမှုများရှိသည်ဟု အကြောင်းပြကာ အာဏာသိမ်းလိုက်သည်။ အရပ်သားအစိုးရ ခေါင်းဆောင်များ ၁၀၀ ကျော်ကိုလည်း ဖမ်းဆီးထားခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲ အသစ်ပြုလုပ်ကာ အစိုးရသစ်တရပ် ပေါ်ပေါက်ပြီး၊ အစိုးရတာဝန်မယူမီအထိ တိုင်းပြည်ကို ထိန်းသိမ်းမည်ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့ အာဏာသိမ်းခြင်းသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို ဆန့်ကျင်ပြီး အာဏာကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်သဖြင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ၎င်းကိုယ်တိုင်က ဖျက်သိမ်းလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၀၈ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည်ပျက်စီးသွားသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ NCA သည်လည်း ပျက်စီးသွားခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးပြဿနာကို နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းအရ အဖြေရှာဖြေရှင်းရန် လမ်းစ ပျောက်သွားခဲ့သည်။ အာဏာရူး၊ အတ္တသမားကြီး၏ အာဏာသိမ်းမှုသည် ပြည်သူလူထုတရပ်လုံးကို ဒေါသထွက်စေပြီး၊ မုန်းတီးဆန့်ကျင်တိုက်ပွဲဝင်ကြတော့သည်။

နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင်လည်း အာဏာသိမ်းပြီး (၉) လပိုင်းရောက်သည့်တိုင်အောင် အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားတစ်ခုလုံး မထိန်းချုပ်နိုင်တော့ဘဲ ရပ်တန့်လုလု အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ဆက်လက်အုပ်ချုပ်နိုင်စွမ်း မရှိသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ကချင်၊ ကရင်၊ ကယား၊ ချင်း၊ ရှမ်း၊ ရခိုင်စသည့် ပြည်နယ်များနှင့် စစ်ကိုင်း၊ မကွေး၊ တနင်္သာရီ၊ မန္တလေး စသည့် တိုင်းများတွင် နယ်ပိုင်းအုပ်ချုပ်ရေး လုံးဝ မအုပ်ချုပ်နိုင်တော့ဘဲ မြို့ပေါ်အုပ်ချုပ်ရေးကို အားပျော့ပျော့နှင့် မနိုင်မနင်း အုပ်ချုပ်နေရသည်။ စစ်ကောင်စီက ခန့်အပ်ထားသော အဆင့်ဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည်

လည်း အပြုံလိုက် နှုတ်ထွက်နေကြသည်။ အစိုးရဌာနဆိုင်ရာ အဆောက်အဦးများ၊ စစ်ကောင်စီ အသုံးတော်ခံဖက်တော်သား အစိုးရဝန်ထမ်း အရာရှိ၊ စာရေးစာချီများသည်လည်း ပြည်သူများ၏ တိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်း ခံနေကြရသည်။ အစိုးရဝန်ထမ်း ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကလည်း CDM တွင် ပါဝင်ကြသဖြင့် စစ်ကောင်စီ၏ အစိုးရယန္တရားတစ်ခုလုံး မကြာခင် ပြိုလဲတော့မည်ဖြစ်သည်။ CDM ဝင်အချို့ကို အင်အားသုံးပြီး အတင်းအဓမ္မ ၎င်းတို့တာဝန်များ ထမ်းဆောင်ခိုင်းသော်လည်း ထိရောက်မှု မရှိပေ။

စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် ကိုဗစ်–၁၉ ကပ်ရောဂါကြောင့် မြန်မာ့စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်းသည် ၅.၉ ရာခိုင်နှုန်းရှိရာမှ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိလာသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်က နှစ်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း အကြီးမားဆုံး စီးပွားရေး ကျဆင်းမှုနှင့် ရင်ဆိုင်ရမည်ဟု ကမ္ဘာဘဏ်က ခန့်မှန်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ စီးပွားရေး၏ အဓိကမဏ္ဍိုင်ဖြစ်သော ဘဏ်များသည်လည်း တစ်ခုပြီးတစ်ခုပြိုင်နေကြသည်။ ဘဏ်ဝန်ထမ်းများ CDM ဝင်ကြသည့်အတွက် ဘဏ်အများအပြား ပိတ်ပင်ကြရသည်။ ပြည်သူလူထုက ဘဏ်များတွင် အပ်နှံငွေများကို ထုတ်ယူကြပြီး ဒေါ်လာနှင့် ရွှေများကိုသာ ဝယ်ယူ စုဆောင်းထားကြသဖြင့် ဘဏ်လုပ်ငန်းအခက်အခဲ ကြုံတွေ့ကြရသည်။ စစ်ကောင်စီက ပြည်သူများဘဏ်မှ ငွေထုတ်ယူမှုကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ ဘဏ်ငွေစာရင်းသစ်များ ဖွင့်ရန် ထုတ်ပြန်ခြင်းတို့ကြောင့် လူထုက ဘဏ်များအပေါ် ယုံကြည်မှု ထိုးကျသွားရသည်။

မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုးကျဆင်းမှုသည် ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်အထိ ရှိလာသည်။ ဒေါ်လာငွေ လဲလှယ်နှုန်းသည် ၂၃၀၀ အထိပင်ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ကျပ်ငွေအပေါ် ယုံကြည်မှုမရှိကြသည့်အတွက် နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ရပ်ဆိုင်းသွားရသည်။ စစ်အာဏာသိမ်းပြီး အမေရိကန်နှင့် ဥရောပနိုင်ငံများက အရေးယူပိတ်ပင်မှုကြောင့် နောက်ထပ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း မရှိကြတော့ဘဲ နိုင်ငံခြားရှိပြီးသား စီးပွားရေးစီမံကိန်းအချို့ကိုပင် ရပ်ဆိုင်းခဲ့ကြသည်။ တဆက်တည်းတွင် မြန်မာပို့ကုန်နှင့် သွင်းကုန်တန်ဖိုးသည် စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ဧပြီလ ၂ ရက်နေ့အထိ ၄.၅ ဘီလီယံကျော် ကျဆင်းသွားသည်။ စစ်ကောင်စီ၏ ဘဏ်များ ဖိနှိပ်ကိုင်တွယ်မှု၊ အင်တာနက်ဖြတ်တောက်မှု၊ ပြည်သူများ သတ်ဖြတ် နှိမ်နင်းမှုများကြောင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက မြန်မာ့စီးပွားရေးသည် တစ်ရက်လျှင် ဒေါ်လာ ၃.၂၄ သန်းကျော် ဆုံးရှုံးသွားနိုင်သည်ဟု ထုတ်ဖော်ကြသည်။ ဤမျှ စီးပွားရေးကျဆင်းနေသည့်ကြားမှ စစ်တပ်သည် မိမိ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းမှ ရရှိသော အမြတ်ငွေများသာမက တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အသားတင်ဝင်ငွေ၏ ၃ ရာခိုင်နှုန်းအထိ စစ်ဆင်ရေးအတွက် အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။

ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍတွင် ဗမာ့တပ်မတော်သည် အစွယ်မရှိသော ခြင်္သေ့အိုကြီး ဖြစ်ပါပြီ။ ကုန်ကျစရိတ်သာများပြီး နိုင်ငံကာကွယ်ရေးတာဝန်ကို လုံးဝ ယူနိုင်သော အရည်အချင်းရှိ တပ်မတော်တစ်ခု မဟုတ်ပေ။ အကယ်၍ ပြည်ပနိုင်ငံတစ်ခုခုက ကျူးကျော်ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခံရမည်ဆိုပါက ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းရှိမည် မဟုတ်ပေ။ ပြည်တွင်းစစ်တွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို အနိုင်မတိုက်နိုင်ပေ။ လက်နက်မဲ့ တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထုများကိုသာ ပစ်သတ်၊ ဖမ်းဆီး၊ နှိပ်စက်နိုင်သည့် အရည်အချင်းသာ ရှိသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစ၍ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ အားလုံးနီးပါး သမ္မတဦးသိန်းစိန်အစိုးရနှင့် နှစ်ဖက်ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုသော်လည်း ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇွန်လလောက်မှစ၍ KIO/KIA ကို နယ်ခြားစောင့်တပ် အသွင်ပြောင်းပြီး ဗမာ့တပ်မတော်

၏ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုအောက်တွင် ထားရှိရေးကိုKIO ဖက်မှ လက်မခံငြင်းဆိုရာမှ စတင်တိုက်ပွဲဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်အထိ ပြင်းပြင်းထန်ထန် တိုက်ပွဲဖြစ်ခဲ့ကြသော်လည်း KIO ကို အနိုင်မတိုက်နိုင်ပေ။

ထိုနည်းတူ ၂၀၁၈၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် AA တစ်ဖွဲ့တည်းကို ထိုးစစ်ဆင် တိုက်ခိုက်ခဲ့သော်လည်း အနိုင်မတိုက်နိုင်ပေ။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်လောက်မှစ၍ ဗမာ့တပ်မတော်၏ အရည်အချင်းသည် သိသိသာသာ ကျဆင်းနေခဲ့သည်။ တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးအတွက်ဟူသော ခံယူချက်နှင့် မျိုးချစ် စိတ် လုံးဝ မရှိကြတော့ပေ။

ဆွန်ဇူး၏ မည်သည့်အဖွဲ့ဘက်မှ စစ်ပွဲအနိုင်ရမည်ကို တွက်ဆနိုင်သော အချက် (၇) ချက်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် NUG ဦးဆောင်သော ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက စစ်ကောင်စီကို အနိုင်ရမည်ဟု ကြိုတင် ဟောကိန်း ထုတ်နိုင်ပါသည်။

ပထမအချက်မှာ ပြည်သူလူထုက မည်သည့်အစိုးရကို ထောက်ခံပြီး စိတ်အားထက်သန်စွာ ပါဝင်သနည်းဟူသောအချက်ဖြစ်သည်။အင်အားသုံးမတရားအာဏာသိမ်း စစ်ကောင်စီကို ပြည်သူတရပ်လုံးက လုံးဝ မထောက်ခံကြပါ။ စစ်ကောင်စီ၏ ဌာနဆိုင်ရာများ၊ လုပ်ငန်းစီမံချက်များ၊ အမိန့်အာဏာများ၊ အစိုးရယန္တရားအားလုံး ရပ်တန့်သည်အထိ နည်းမျိုးစုံဖြင့် ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်နေကြသည်မှာ ယနေ့အထိပင်။ ဤစစ်ကောင်စီအောက်တွင် နိုင်ငံ့တာဝန်မထမ်းဆောင်လိုကြပေ။

ဒုတိယအချက်မှာမည်သည့်အဖွဲ့ဘက်ကစစ်ခေါင်းဆောင်သည် ပို၍ အရည်အချင်း ရှိသနည်းဟူသော အချက်ဖြစ်သည်။ စစ်ကောင်စီ စစ်ဖက်ခေါင်းဆောင်သည် အခြားသော အာဏာသိမ်း စစ်ခေါင်းဆောင်များထက် အလွန် ညံ့ဖျင်းကြောင်း နိုင်ငံရေးသုံးသပ်သူများက ဆိုကြသည်။ လောဘကြီး၊ ကိုယ်ကျိုးရှာ၊ အတ္တသမားကြီးဖြစ်သည့်အပြင် အာဏာရူး လူလိမ်ကြီးတစ်ဦးသာဖြစ်ပါသည်။ အရပ်ဘက်ဆက်ဆံရေး အလွန်ညံ့သူဖြစ်ပြီး စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ တိုက်ရည်ခိုက်ရည်၊ စွမ်းဆောင်ရည်ရှိသူလည်း မဟုတ်ပေ။ NUG ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးနှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်များသည် တိုင်းပြည်နှင့် နိုင်ငံသားများ ကောင်းစားရေးကိုဦးထိပ်ထားသူများဖြစ်ကြပြီး စေတနာအမှန်ထားရှိကြသည်။ ပြည်သူ့တော်လှန်ရေးလမ်းစဉ်ကို ကိုင်စွဲကြပြီး ပြည်သူလူထု၏ စိတ်အားထက်သန်စွာ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုအင်အားကို တည်ဆောက်နိုင်ကြပြီး စစ်မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများ ချမှတ်၍ မြို့တွင်း၊ နယ်ဖက်ပျောက်ကျားစစ်ဆင်ရေးများဖြင့် တိုက်ပွဲတိုင်းအောင်ပွဲအလီလီ ဆွတ်ခူးနိုင်ကြသည်။

တတိယအချက်မှာ မြေပြင်ပထဝီအနေအထားနှင့် ရာသီဥတုကိုမည်သည့်ဖက်ကအသားစီးရရှိနိုင်သည်ဟူသည့် အချက်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် လက်နက်ကိုင်တိုင်းရင်းသားများ၏ တောင်တန်းဒေသ နယ်မြေဖြစ်သည်။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများဖြစ်ကြပြီး နှစ်ပေါင်းများစွာ နေထိုင်သွားလာ၊ ကျက်စားခဲ့ကြသည့် နယ်မြေဖြစ်သဖြင့် အသေးစိတ်နားလည်သိရှိကြသည်။ ရာသီဥတုကိုလည်း သိရှိကြသည်။ နယ်မြေနှင့် ရာသီဥတု သိရှိကျွမ်းကျင်မှုကို အသုံးချ၍ စစ်ရေး အသာစီးရရှိအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြသည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ မကွေးတိုင်း၊ တနင်္သာရီတိုင်းစသည့် တိုင်းကြီးများတွင်လည်း ဒေသကို အခြေခံသော ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ ခေါ် PDF တပ်ဖွဲ့များကို များစွာ ဖွဲ့စည်းထားကြသည်။ ကိုယ့်နယ်မြေနှင့်ကိုယ် အသင့်တော်ဆုံး ဖွဲ့စည်းထားကြသည့်အတွက် နယ်မြေကျွမ်း

ကျင်မှု၊ ရာသီဥတုနှားလည်မှုတွင် စစ်ကောင်စီတပ်ဖွဲ့ထက် များစွာ သာလွန်မှု ရှိကြသည်။ ဤအချက်ကို အသုံးချပြီး တိုက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိနေကြသည်။

စတုတ္ထအချက်မှာ စစ်တိုက်ရာတွင် စစ်အောင်နိုင်ရေးအတွက် အဓိကလိုအပ်ချက်သည် အထက်အမိန့်နာခံမှု ရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဗမာစစ်တပ်၏ စစ်ခေါင်းဆောင်မင်းအောင်လှိုင်၏ အမိန့်ကို တပ်မှူးကြီးများ၊ အရာရှိကြီးများက နာခံလိုခြင်း မရှိကြပေ။ ၎င်းအပေါ် အယုံအကြည် မရှိကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကိုလည်း သဘောတူ ထောက်ခံကြသည်မဟုတ်။ အမိန့်နာခံပြီး တာဝန် ကျေပွန်အောင်၊ အလုပ်အောင်မြင်အောင် စိတ်ပါလက်ပါ လုပ်မည့်သူ မရှိသလောက် ဖြစ်နေကြသည်။ တပ်မတော် သားများ၏ မိသားစု၊ ဆွေမျိုးများ၊ ပြန်ပေးဆွဲသည့်ပုံစံဖြင့် အကြပ်ကိုင်၍ မငြင်းသာဘဲ အမိန့်ကို နာခံသလို လုပ်နေကြသည့် အနေအထားတွင် ရှိနေကြသည်။ NUG နှင့် ပူးပေါင်းသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များနှင့် PDF စသည့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များသည် ပြည်သူလူထု၊ အထူးသဖြင့် ကျောင်းသားလူငယ်များ၊ G–Z များတို့သည် NUG သို့မဟုတ် အထက်မှပေးသော အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်၊ ထုတ်ပြန်ချက်များအတိုင်း လိုက်နာပြီး ချက်ချင်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ကြသည်။

ပဥ္စမအချက်မှာ မည်သည့်ဖက်က အင်အားများသနည်းဟူသည့်အချက်ပင် ဖြစ်သည်။ ဗမာစစ်တပ်သည် လူအင်အား၊ လက်နက်အင်အား၊ ဘဏ္ဍာအင်အား များစွာရှိမည်ဟု ဖော်ပြကြသော်လည်း အမှန်မှာ အင်အား မများလှပေ။ တချိန်က စစ်သည် (ကြည်းတပ်) အင်အား ၅ သိန်းခန့်အထိ ခန့်မှန်းကြသော်လည်း ယခုလက်တွေ့တွင် တိုက်ခိုက်ရေးအင်အား အများဆုံး ၁ သိန်းခွဲရှိမည်။ တချို့က လေးသောင်းငါးထောင် ခန့်မှန်းကြပြီး၊ CDM အချို့က ၇ သောင်းရှိမည်ဟု ပြောဆိုကြသည်။ လက်တွေ့စစ်မြေပြင်တွင် စစ်ကူမပေးနိုင်ကြဘဲ စစ်သည် အင်အား မလုံမလောက် အခက်တွေ့နေကြသည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။ထို့ကြောင့်နယ်ဖက်စခန်းအများအပြားကိုစွန့်လွှတ်နေကြသည်။တပ်မတော် (လေ) တပ်သည် ဝေဟင်စိုးမိုးရေးအတွက် အထိရောက်ဆုံးတပ်ဖြစ်သည်။ ယခုအခါတွင် ဝေဟင်စိုးမိုးနိုင်သော အနေအထားတွင်ရှိသော်လည်း အချိန်ကာလတစ်ခုရောက်လျှင် NUG မှ လေယာဉ်ပစ်ဒုံးများ ပိုင်ဆိုင်လာသည့်အခါ အခြေအနေ ပြောင်းလဲသွားမည် ဖြစ်သည်။ တိုက်လေယာဉ်များ သက်တမ်းကုန်ခြင်း၊ လေယာဉ်ဆီခက်ခဲခြင်း၊ စနစ်တကျ ထိန်းသိမ်းနိုင်မှုမရှိခြင်း၊ အတတ်ပညာပိုင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများ ရှိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကိုထိထိရောက်ရောက်မတိုက်ခိုက်နိုင်ကြပေ။ ဘဏ္ဍာငွေအင်အားသည်လည်း နိုင်ငံတကာ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှု၊ ပြည်သူဆင်းရဲမှုကြောင့် ဝယ်ယူအားမရှိခြင်း၊ ကိုဗစ်ကြောင့် ပို့ကုန် မရှိသလောက်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံခြားဝင်ငွေမရှိခြင်း…တို့ကြောင့် တပြည်လုံး ဘဏ္ဍာငွေအင်အား မလောက်မငနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ လုံခြုံရေးကဏ္ဍတွင် ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့သည် ၁၉၉၅ ခုနှစ်၌ ခင်ညွန့်က စစ်တပ်အောက်ထားရှိပြီး စစ်တပ်၏ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုအောက်တွင်စစ်အာဏာရှင်၏လိုရာထမ်းဆောင်နေကြရသည့် ဘဝ ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ပြည်သူချစ်သော ပြည်သူ့ရဲဘဝမှ ပြည်သူမုန်းသော ပြည်သူ့ရန်သူအဆင့် လျော့ကျခဲ့ရပြီး တိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်း ခံနေ ကြရသည်။ ယခုအချိန်တွင် စစ်တပ်နှင့် ရဲများသည် ပြည်သူ့ရန်သူ နံပါတ် (၁) ဖြစ်ကြသည်။ ပြည်သူလူထုကနည်း မျိုးစုံဖြင့် သတ်ဖြတ်တိုက်ခိုက်ကြရာ တစ်နေ့လျှင် အယောက် ၁၀၀ ကျော် ပျမ်းမျှ ကျဆုံးနေကြရသည်။ နယ်မြေ လုံခြုံရေး၊ ပြည်သူ့အသက်အိုးအိမ် လုံခြုံရေး၊ တိုင်းပြည်လုံခြုံရေးဆောင်ရွက်ရေးနေနေသာသာတိုင်းပြည်၊ နယ်မြေငြိမ်းချမ်းရေး၊ ပြည်သူလူထု အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်များကို ဖျက်ဆီးနေသည့် ရဲတပ်ဖွဲ့

အဆင့်သာ ရှိကြတော့သည်။

ဆဋ္ဌမအချက်မှာ ဘယ်အဖွဲ့က သင်တန်းများ ကောင်းမွန်စွာ ပေးနိုင်သနည်းဟူသည့် အချက်ဖြစ်သည်။ စစ်တပ်တစ်တပ် အရည်အချင်းပြည့်မီရန် စစ်သင်တန်း၊အခြားသင်တန်းများကိုအချိန်ပေးပြီးကောင်းမွန်စွာ ပေးအပ်ရန် လိုအပ်သည်။ အခြေခံစစ်သင်တန်း၊ အကြပ်ကြီး အကြပ်ငယ်သင်တန်း၊ အရာရှိသင်တန်း၊ မွမ်းမံသင်တန်း၊ ကွန်မန်ဒိုသင်တန်းများအပြင် ရုံးလုပ်ငန်းသင်တန်း၊ မိုင်းသင်တန်း၊ ဆက်သွယ်ရေးသင်တန်း၊ ထောက်လှမ်းရေးသင်တန်း၊ ခေါင်းဆောင်မှုသင်တန်း၊ ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးသင်တန်း၊ ဥပဒေသင်တန်းများ.. များစွာ ပေးနိုင်ပါသည်။ စစ်စည်းကမ်း၊ စစ်ဓလေ့ထုံးတမ်းများကောင်းမွန်စွာလိုက်နာနိုင်ရန်သင်တန်းအပေါ်များစွာမူတည်နေပါသည်။လေတပ်၊ရေတပ်ဆိုင်ရာတွင်လည်း သင်တန်းများစွာ ရှိပါသည်။ ဗမာစစ်တပ်သင်တန်းများသည် ကောင်းမွန်သော သင်တန်းများဖြစ်သည်ဟု ယေဘုယျ ဆိုနိုင်ပါသည်။ ပျောက်ကျားစစ်မဟာဗျူဟာကို ကျင့်သုံးသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်သူ့ကာ ကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များတို့သည် အမြဲတမ်း တပ်ဖွဲ့များကဲ့သို့ သင်တန်းများကို အချိန်ပေး တက်ရောက်နိုင်ခြင်း မရှိသော်လည်း ပျောက်ကျားစစ် အခြေခံသဘောတရားများ သိကျွမ်းနားလည်ကြပြီး လက်တွေ့နှင့် အတွေ့အကြုံများတွင် စစ်ကောင်စီတပ်ထက် များစွာ သာလွန်မှု ရှိကြသည်။ ယခု ပြည်သူ့တော်လှန်ရေးတွင် မြို့ပြ ပျောက်ကျားစစ်တိုက်ပွဲများ၊ NUG ဖက်မှ ထိထိရောက်ရောက် ဖော်ဆောင်သည့်အခါ စစ်ကောင်စီတပ်များ မည်သို့မည်ပုံ တန်ပြန်ရမှန်းမသိ ဖြစ်နေကြရသည်။ အချိန်တစ်ခုရောက်လျှင် အဆင့်မြင့်သင်တန်းများကို အချိန်ပေး တက်ရောက်နိုင်ကြမည် ဖြစ်သည်။

သတ္တမအချက်မှာ တပ်တွင်း ဆုပေးဒဏ်ပေးစနစ် ထိရောက်စွာကျင့်သုံးနိုင်သောအဖွဲ့သည်မည်သည့်အဖွဲ့ဖြစ်သည်ဆိုသည့်အချက် ဖြစ်သည်။ စစ်ကောင်စီတပ်ဖွဲ့သည် စည်းကမ်းရှိသော စစ်တပ်မဟုတ်ဘဲ ဦးနှောက်မရှိသော ဇွမ်ဘီ (Zombi) တပ်နှင့် တူနေပေသည်။ ဤဇွမ်ဘီ တပ်ဖွဲ့ဝင်များကို ဇွမ်ဘီအထက်ခေါင်းဆောင်များက ဆုပေးဒဏ်ပေး၍လည်း မရပေ။ ပေးရန် အတွေးအခေါ်လည်း မရှိကြပေ။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေး တပ်ဖွဲ့များသည် နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်အပေါ် သံဓိဋ္ဌာန် ခိုင်ခိုင်မာမာ ချမှတ်သည့် တပ်ဖွဲ့များ ဖြစ်ကြသည်နှင့်အညီ ဓမ္မတရားကို နှလုံးသွင်းကြသဖြင့် ဆုပေးမှုသာရှိမည်။ ဒဏ်ပေးမှုသည် မရှိသလောက် ဖြစ်မည်။ NUG မှ ထုတ်ပြန်သော လိုက်နာရမည့် လမ်းညွှန်ဥပဒေကို အတတ်နိုင်ဆုံး လိုက်နာကြ သည်။

တ ရား စီ ရ င် ရေး က ဏ္ဍ န င့် ပ တ် သ က် ၍ မင်းအောင်လှိုင် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ကမ္ဘာ့အဆိုးဝါးဆုံး လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုကို စစ်တပ်က ကျူးလွန်နေကြသည်။ UN အပါအဝင် နိုင်ငံတကာမှလည်း စီးပွားရေး အရေးယူမှုလောက်သာ ပြုလုပ်ကြပြီး ကျူးလွန်မှုရပ်တန့်ရန်ဘာမှမပြုလုပ်သေးပေ။တဆက်တည်း ဥပဒေစိုးမိုးမှုကိုလည်း မဆောင်ရွက်နိုင်ကြပေ။ ဗမာစစ်တပ်၏ လုပ်ရပ်များသည် သူသတ်၊ မုဒိန်း၊ ပြန်ပြေးဆွဲမှု၊ ခိုးမှု၊ မီးရှို့မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှုစသည့် ပြစ်မှုများ အပါအဝင် ထင်သလိုစိုင်း အနိုင်ကျင့်နိုင်သော အခွင့်အာဏာ ပေးထားသည်နှင့်တူနေပေသည်။အပြစ်မရှိသူ၊ သက်ကြီးရွယ်အို၊ အမျိုးသမီး၊ ကလေးငယ်များ၊ စိတ်မကျန်းမာသူ၊ ခန္ဓာကိုယ်ချို့တဲ့သူများပါ မကျန် မတရားသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှင်းပန်းခြင်း၊ ထောင်ချခြင်း.. များ ကျူးလွန်နေကြသည်။ ၎င်းတို့ကို မထောက်ခံသူအဖြစ် စွပ်စွဲခံရလျှင် ဖမ်းဆီးထောင်ချခြင်း၊ မတရား

ပုဒ်မများတပ်၍ ကြီးလေးသော သေဒဏ်ပေးခြင်းအပါ အဝင် ကြီးလေးသော ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ခံကြရသည်။ ဤသို့ဖြင့် မဟုတ်မမှန် စွပ်စွဲပြီး စွဲချက်တင်ကာ မတရား ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်ခြင်းဖြင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာကို မင်းအောင်လှိုင် အာဏာရရှိရေးအတွက် အလွဲသုံးစား ပြုနေကြသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်သူလူထုသည် ကြောက် ရွံ့ခြင်း လုံးဝမရှိတော့ပေ။ မတရား လူဆိုးလူမိုက် အုပ်စိုး သူတို့နေရာတွင် ဖြောင့်မတ်၍ တရားသော လူတော်လူ ကောင်း အုပ်စိုးသူများကို အစားထိုး အုပ်စိုးစေရန် မရရအောင် တော်လှန် တိုက်ပွဲဝင်ကြမည်ဟု စိတ်ပိုင်း ဖြတ်ကြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ တရားစီရင်ရေး အာဏာကို မတရားအသုံးချမှု၏ တုန့်ပြန်သော ရလဒ် ဖြစ်ပြီး မည်သို့မျှ တားဆီး၍လည်း ရနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ နိုင်ငံတကာမျက်နှာစာနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံ ကိုယ်စားပြု အမြဲတမ်းကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကို ဦးဆောင် သူ NUG က စေလွှတ်သော ဦးကျော်မိုးထွန်းကို မြန်မာ နိုင်ငံကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြသည်။ဦး ကျော်မိုးထွန်းသည်စစ်ကောင်စီအာဏာသိမ်းပြီးနောက် CDM လုပ်ထားသူဖြစ်ပြီး ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ မြန်မာသံ အမတ်ကြီးအဖြစ် တရားဝင် ရှိနေသူလည်းဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ဦးကျော်မိုးထွန်းကို ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ သံ အမတ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရခြင်းသည် ဒေါ်အောင် ဆန်းစုကြည်နှင့် ဦးဝင်းမြင့်တို့ကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစိုးရ ခေါင်းဆောင်များအဖြစ် အသိအမှတ် ပြုထားသော ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အာဏာသိမ်းပြီး (၉) လ ကြာလာပြီ ဖြစ်သော်လည်း မည်သည့်နိုင်ငံကမှ စစ်ကောင်စီကို တရားဝင် အသိအမှတ် မပြုကြသေးပေ။ အာဏာသိမ်း ပြီးနောက် အမေရိကန်နိုင်ငံက စစ်အာဏာသိမ်းမှုနှင့် ဆက်နွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များကို အမေရိကန် ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ နိုင်ငံရပ်ခြားပိုင်းဆိုင်ရာ မှုများ ထိန်းချုပ် ရေးဌာနက ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့ အရေးယူလိုက်သည်။ အမေရိကန် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနကလည်း စစ်တပ် ခေါင်းဆောင်များနှင့် စစ်တပ်ဘဏ္ဍာငွေ ရရှိစေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကိုအရေးယူခဲ့သည်။အမေရိကန် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနကလည်း မြန်မာ အစိုးရအပေါ် ကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့မှု ထိန်းချုပ်ကန့်သတ် ထားသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂ (EU) ကလည်း ဆန္ဒပြသူများ ကို ဖိနှိပ်သော စစ်တပ်နှင့် ရဲ တာဝန်ရှိသူများကို ပိတ်ဆို့ အရေးယူမှုများ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းအပြင် မြန်မာနိုင်ငံ တွင် ဖွံ့ဖြိုးမှု စီမံကိန်းများ အားလုံးကိုလည်း EU က ရပ်ဆိုင်းခဲ့သည်။

စစ်တပ်၏ မဟာမိတ်များကဏ္ဍတွင် တရုတ်နိုင်ငံ နှင့် ရုရှားနိုင်ငံများနှင့် အာဆီယံနိုင်ငံများ ပါဝင်သည်။ စစ်တပ် အာဏာသိမ်းပြီးချိန်တွင် တရုတ်နိုင်ငံက မြန်မာ နိုင်ငံ နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများသည် ပြည်တွင်းရေး သာဖြစ်ကြောင်း၊ ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီတွင် စစ်တပ်ကို အပြင်းအထန် အရေးယူမှုမပြုရန် ပြောဆိုခဲ့ သည်။ မြန်မာပြည်တွင်း အပြောင်းအလဲကြောင့် တရုတ် ကမြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ချစ်ကြည်ရေးမူဝါဒကိုထိခိုက်မည် မဟုတ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလမ်းကြောင်း ရွေး ချယ်ရာတွင် ကူညီပံ့ပိုးသွားမည်ဟု တရုတ်က ဖော်ပြ ထားသည်။ ဤပြောဆိုချက်များကြောင့် စစ်ကောင်စီကို တရုတ်ကတရားဝင်အသတ်အမှတ်ပြုသည်ဟုယူဆရန် အကြောင်းဖြစ်စေသော်လည်း တရားဝင်အစိုးရအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြောင်း ထုတ်ဖော်ခြင်း မရှိသေးပေ။ အချုပ်ဆိုရသော် တရုတ်သည် နှစ်ဖက်ခွ ပေါ်လစီကို အမြဲကျင့်သုံးသဖြင့် သာသည့်ဖက်ကို အသိအမှတ် ပြုဆက်ဆံသွားမည်။ ရုရှားနှင့် စစ်ကောင်စီဆက်ဆံရေး သည် လက်နက်ဆက်ဆံရေးသာ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံသည် ရုရှားနိုင်ငံ၏ စစ်လက်နက် ဝယ်ယူသော နိုင်ငံ တစ်ခု ဖြစ်သောကြောင့် မိမိလက်နက် ရောင်းနိုင်ရန် ဆက်ဆံခြင်းဖြစ်သည်။ မင်းအောင်လှိုင် ရုရှားနိုင်ငံသို့ ယခုနှစ်ဇွန်လခရီးစဉ်ကာသမ္မတပူတင်ကမြန်မာအာဏာ

သိမ်းစစ်ခေါင်းဆောင်ကိုတွေ့ဆုံမည်မဟုတ်ဟုဖော်ပြခဲ့သည်။ ဤသည်မှာသမ္မတပူတင်က မြန်မာအာဏာသိမ်းမှုလုပ်ရပ်ကို မထောက်ခံကြောင်း ပြလိုသည့် သဘောဖြစ်ပါသည်။ ရုရှားသည် စစ်ကောင်စီ၏ မဟာမိတ်နိုင်ငံဟု မြင်ရသော်လည်း သူ့စီးပွားရေးအကျိုးအတွက် ဆက်ဆံနေခြင်းဖြစ်ပြီး စစ်ကောင်စီကို ထောက်ခံ အသိအမှတ်ပြုခြင်းမဟုတ်ပေ။ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်မြန်မာနိုင်ငံသည် အာဆီယံနှင့် သဘောတူညီချက် ရရှိထားသော သဘောတူညီချက်(၅)ချက်ကိုစစ်ကောင်စီကလျစ်လျူရှုထားသဖြင့် အာဆီယံဖွဲ့စည်းရသည့် အခြေခံအကြောင်းဖြစ်သည့် "အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးကို ဆောင်ကြဉ်းထိန်းသိမ်းရန် အဓိက တာဝန်ယူ လုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်သည်" ဟူသော အချက်ကိုထိခိုက်သေးသိမ်စေသည်။ ထို့အပြင်အာဆီယံကခန့်ထားသောအထူးသံအမတ်သည်နှစ်လကျော်ကြာပြီးဖြစ်သော်လည်း စစ်ကောင်စီ၏ ပံ့ပိုးမှု အားနည်းခြင်းကြောင့် မြန်မာပြည်ခရီးစဉ် အထ မမြောက်နိုင်သည့် အပေါ် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ မကျေနပ်ကြပေ။ ထို့ကြောင့် အာဆီယံအဖွဲ့က ၂၀၂၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပမည့် အာဆီယံ အစည်းအဝေးသို့ စစ်ကောင်စီကို မဖိတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

နိဂုံး

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် မင်းအောင်လှိုင်က နိုင်ငံတော်အာဏာသိမ်းခြင်းကိုပြည်တွင်းပြည်ပ၊ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းများက လုံးဝ ထောက်ခံမှု၊ အသိအမှတ်ပြုမှု မရှိကြပေ။ တိုင်းသူပြည်သားများ၏ ထောက်ခံမှုမရှိသော ပြည်သူလူထု၏ နိုင်ငံရေးလိုအင်ဆန္ဒ မရှိသော မတရား အင်အားသုံး စစ်အာဏာရှင်စနစ်သည် အဖက်ဖက်မှ ယိုယွင်းပျက်စီးနေပြီဖြစ်သည်။ ပြည်သူတရပ်လုံး ပါဝင် ပူးပေါင်းတိုက်ပွဲဝင်ကြသော ဤနွေဦး တော်လှန်ရေးတွင် ပြည်သူကသာ အဓိ၊ ပြည်သူသာ အဖ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို လုံးဝ ကျရှုံးပျက်စီး၊ နိဂုံးချုပ်စေကြမည်။

ထို့ကြောင့် ပြည်သူကသာ လုံးဝ အောင်ပွဲရမည့် ပြည်သူ့တော်လှန်ရေး ဖြစ်ပါသည်။

ဝဝဝ

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်

၁။ ချင်းအမျိုးသားတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် (Self-determination) ပြန်လည် ရရှိရန်။

၂။ ဒီမိုကရေစီရေး၊အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့်ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝရှိပြီး နိုင်ငံရေးအရ တန်းတူမှုရှိသော အမျိုးသားပြည်နယ်များနှင့်ပထဝီအခြေခံပြည်နယ်များဖြင့် စုဖွဲ့ထားသည့် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရန်။

၃။ ဒီမိုကရေစီစနစ် တည်ဆောက်ရန်။

အမျိုးသားရေးဝါဒ ရှုထောင့်မှ ချင်းအမျိုးသားရေးကို ရှုမြင်ခြင်း

ဆလိုင်းမျိုးချစ် (ကန်ပက်လက်)

နိဒါန်း

အမျိုးသားရေးဝါဒဟူသည် လွန်ခဲ့သော ရာစုနှစ်များတွင် ခေတ်စားခဲ့သော်လည်း လက်ရှိ ၂၁ ရာစုတွင် အမျိုးသားရေးဝါဒဟူသည့် လှုပ်ရှားမှုနှင့် ယင်းကဲ့သို့သော အတွေးအခေါ်များသည် ခေတ်မမီတော့ဟု၊ ခေတ်ရှိတော့မည်မဟုတ်ဟု ထင်ကြေး ပေးခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း အမေရိကန်တွင် ဒေါ်နယ်ထရမ့် တက်လာခြင်း၊ ဥရောပသမဂ္ဂမှ ဗြိတိန် ခွဲထွက်ခဲ့ခြင်းကဲ့သို့သော ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီ ရှေ့ဆောင် လမ်းပြနိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံရေးအခြေနေများကပင် အမျိုးသားရေးမှုဝါဒကို ခေတ်သစ် ပြန်ဆန်းလာစေသည်ဟုပင် ဆိုနိုင်သည်။

အထူးသဖြင့် လူမျိုးပေါင်းစုံ စုပေါင်းနေထိုင်သည့် မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့သော အထူးသဖြင့် အမျိုးသားရေး ပြဿနာရှိနေသည့် ဒေသများအတွက်မူ အမျိုးသားရေးသည် စိတ်ဝင်စားမှု မြင့်တက်နေရုံသာမက လက်တွေ့ကျင့်သုံး အကောင်အထည်ဖော်မှုများလည်း တွေ့ရှိနေရဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ဆိုခဲ့ပါ အမျိုးသားရေးဝါဒ သီအိုရီများမှ လူမျိုး (အမျိုးသား)၊ လူနည်းစုဖြစ်ခြင်းနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားဖြစ်ခြင်း၊ အမျိုးသားနိုင်ငံတော် စသည်ကဲ့သို့သော အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်၍ ဖွင့်ဆို ဖော်ပြချက်များကို ဆွေးနွေးတင်ပြမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ချင်းလူမျိုးများ၏ လက်ရှိ လူမှုဝန်းကျင် အခြေအနနှင့် အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေများကို ဆိုခဲ့ပါ သီအိုရီမှ ပြန်လည်ဆက်စပ်သုံးသပ်မှု ပြုလုပ်ပါမည်။ အဆုံးပိုင်းတွင် ချင်းအမျိုးသားရေးတည်ဆောက်ရာတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည့် အချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းမည် ဖြစ်သည်။

အမျိုးသားရေးဝါဒကို ဖော်ပြသည့် သီအိုရီ (၂) ခု

ပညာရှင်များမှ သီအိုရီများစွာ ထုတ်ဖော်ကြသော်လည်း အမျိုးသားရေးဝါဒ ဖော်ပြရာတွင် အထူးထင်ရှားသည့် သီအိုရီနှစ်ခု ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ ethno-symbolism နှင့် modernism တို့ဖြစ်ကြသည်။ Ethnic Group ဟုခေါ်သည့် လူနည်းအုပ်စု (လူမျိုးစု) များကို သတ်မှတ်ဖော်ပြရာတွင် လူမှုဖော်ပြချက်များဖြစ်သော ဘာသာစကား၊ ဓလေ့၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု တူညီခြင်း၊ တူညီသည့် သမိုင်းနှင့် ဆင်းသက်လာခြင်း၊ တူညီခြုံငုံသည့် အမည်နာမ သို့တည်းမဟုတ် အမှတ်သင်္ကေတ သုံးစွဲခြင်း၊ နယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှု၊ နေထိုင်မှုပုံစံ တူညီခြင်းများကဲ့သို့သော ထူးခြားသည့် ဝိသေသလက္ခဏာ ပိုင်ဆိုင်မှု စသည့်အချက်များကို အလေးပေးသည်။ အခြားတဘက်တွင်လည်း စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားသက်ဝင်မှုများနှင့်ဆိုင်သော အုပ်စုတစ်ခုဟု စိတ်ခံစားမှုရှိခြင်း၊ စည်းလုံးတူညီမှု ရှိခြင်း၊ လူမှုရေးပေါင်းစည်းမှုရှိခြင်း စသည်များကိုလည်း အထူးပြု ဖော်ပြထားသည်

(Smith, 1991: 20,21, Smith, 1986: 22–30, Schermerhorn, 1996: 17, Connor, 1994: 37) ၄

သို့သော်လည်း Ethnic Group ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ပုံစံများကိုဖော်ပြရာတွင်ဆိုခဲ့ပါသီအိုရီများကွဲပြားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ethno–symbolism သီအိုရီသမားများ၏အဆိုအရ Ethnic Group များသည် ရှေးကတည်းက အထင်အရှား ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့၊ လူအုပ်စုတစ်ခုအဖြစ် ခံစားသက်ဝင်မှုများ ရှိခဲ့ကြောင်း ဆိုကြသည်။ သို့သော်လည်း moder–nism သမားများအနေဖြင့်မူ Ethnic Groupသည် အစကတည်းက တည်ရှိမှုထက် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး အကျိုးအမြတ်အတွက် ဦးဆောင်သည့် ခေါင်းဆောင်အုပ်စုများ၏ ဖန်တီးမှုများကြောင့် ပေါ်လာသည်ဟုဆိုကြသည်။ Ethnic Group များတွင် တွေ့ရသည့် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ စာပေ၊ အမှတ်အသား တူညီမှု စသည့်များသည် လူ့ယဉ်ကျေးမှု ပြောင်းလဲလာခြင်း၊ လူမှုစီးပွားတိုးတက်ပြောင်းလဲလာခြင်း၊ စစ်ပွဲများ၊ ဥပဒေများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးစသည့် ခေတ်အပြောင်းအလဲ၏ သက်ရောက်မှုရလဒ်များသာဖြစ်သည်ဟု ငြင်းချက် ထုတ်ကြသည် (Smith, 2010:45–64, 1991:52–55, Fenton,2003: 3)။

အမျိုးသားဟုခေါ်သည့် Nation, Nationalism, State ကို လေ့လာရာတွင် အဆိုပါ သီအိုရီနှစ်ခုအမြင် ကွဲလွဲမှုများတွေ့ရသည်။ethno–symbolismသမားများသည် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားမှုများကို ဖော်ပြကြရာတွင် လူမျိုးစုများအတွက် လိုအပ်သည့် ရုပ်ပိုင်း နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမှတ်အသားများကို အခြေခံ၍ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အတွက် တောင်းဆိုနိုင်သည့် အုပ်စုဟု ဆိုကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် လိုအပ်သည့် နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စိတ်ခံစားမှု၊ စည်းလုံးညီညွတ်မှုစသည့်များသည်အတိတ်ကတည်းက တည်ရှိခဲ့သည့် ဘုံတူညီမှု အမှတ်လက္ခဏာများအပေါ်တွင်သာ အခြေခံ၍ နိုင်ငံရေးတောင်းဆိုမှုအထိ ရောက်ရှိလာကြောင်း ဆိုကြသည်။ အမျိုးသားဟူသည် လူမှုဗေဒ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တူညီသည့် ဘုံစိတ်ထားများ၊ နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားသက်ဝင်မှု တူညီခြင်းများမှ နိုင်ငံတစ်ခုကိုပင် တည်ထောင်နိုင်သည်။

ဤနေရာတွင် Nation ဟုခေါ်သည့် အမျိုးသားသည် Ethnic Group (လူမျိုးအုပ်စု) နှင့် မည်သို့ ကွဲပြားသနည်းဟူသည်ကို မေးခွန်း မေးရန်ရှိသည်။ Ethnic Group (လူမျိုးအုပ်စု) သည် တချို့သော သတ်မှတ်ချက်များအရ တူညီမှု အများအပြား တွေ့ရသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် Ethnic Group (လူမျိုးအုပ်စု) ဟု သတ်မှတ်ရန်အတွက် နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားတောင်းဆိုမှုနှင့် မြေပိုင်ဆိုင်မှုများသည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက် မဟုတ်ပေ။ သို့သော်လည်း Nation ဟုခေါ်သည့် အမျိုးသားတွင် နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားမှုနှင့် မြေပိုင်ဆိုင်မှု မရှိဘဲ မဖြစ်နိုင်ဟုဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် တချို့သော Ethnic Group (လူမျိုးစုအုပ်စု) များကို ဇာတိမြေပိုင်နက် ရှိသူများနှင့် ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်သူများ ဟူ၍ နှစ်မျိုး ခွဲနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်ပထဝီမြေပိုင်နက်မရှိသည့်လူမျိုးစုအုပ်စုများသည် Nation အဆင့် ဖြစ်မလာနိုင်ဘဲ ဇာတိပိုင်နက်နယ်မြေရှိသည့် Ethnic Group များသည် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးတော်လှန်ရေး ပေါင်းစည်းအားများဖြင့် အမျိုးသား Na–tion အဖြစ်၊ နိုင်ငံအဖြစ်ပင် ရောက်ရှိတတ်ကြသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

Weber ၏အဆိုအရ အမျိုးသားဟူသည် လွတ်လပ်ရေးအတွက် သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်ခု ဖန်တီးနိုင်ရန် တောင်းဆိုမှုကဲ့သို့သော နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စုစည်းမှုရှိသည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းဟု ဆို

သည်။ ထို့အတူ အမျိုးသား Nation ဖြစ်တည်မှုကို အဆင့်သုံးခုဖြင့်ဖော်ပြသည်။ပထမအနေဖြင့်အမျိုးသား Nation ဖြစ်လာရန်အတွက် တခြားသောလူမျိုးများနှင့် မတူသည့် အမှတ်လက္ခဏာ ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုအရာသည် ၎င်းတို့၏ ဘုံတူညီမှုကို ဖော်ဆောင်စေရမည်။ ဒုတိယအချက်မှာ ထိုဘုံတူညီချက်သည် အမျိုးသားရေး စိတ်ဓါတ် နိုးကြားလာစေမည့် စံတန်ဖိုးများအတွက် အရင်းအမြစ် ဖြစ်လာမည်။ တတိယအချက်အနေဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အမျိုးသားရေး နိုးကြားလာမှုသည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကဲ့သို့သော နိုင်ငံရေးတောင်းဆိုမှုများကို ဖြစ်ပေါ်လာစေမည် စသည့်ဖြင့် အဆင့်သုံးခုဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။

ထိုအချက်များကြောင့် လက်ရှိ နိုင်ငံအသီးသီးတွင် နိုင်ငံရေးတောင်းဆိုသည့် အမျိုးသား/လူမျိုးများစွာကို လူမျိုး အများစုတည်ရှိသည့် နိုင်ငံများတွင် တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် (Guibernau, 1999:14) မှ နိုင်ငံမဖြစ်သော လူမျိုးများ/အမျိုးသားများ (nations without States) ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

အခြားတဖက်တွင်လည်း Modernism သီအိုရီသမားများမှ အမျိုးသားဟုခေါ်သည့် Nation သည် အစကနဦးကတည်းက ရှိခဲ့သည် ဟူသည့်အဆိုကို လက်မခံကြဘဲ နိုင်ငံရေး အကျိုးအမြတ်အတွက် သော်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသား တက်ကြွ လှုပ်ရှားမှုများမှ သော်လည်းကောင်း၊စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်အတွက်စသည့် ရည်ရွယ်ချက်များကြောင့် သော်လည်းကောင်း စသည့်ဖြင့် လူမှုအပြောင်းအလဲများနှင့် စက်မှုတော်လှန်ရေး စသည့်တို့မှ Nation အမျိုးသား ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဆိုကြသည်။ ထို့အတူ Nation အမျိုးသားသည် နိုင်ငံများ၏ ဖန်တီးမှုဟုဆိုကာ နိုင်ငံသူသားများ၏ နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားသက်ဝင်မှုများ၊ သင်္ကေတများ စုစည်းနိုင်ရေးအတွက် ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ပညာရေးစနစ် စသည့်ဖြင့် ဖန်းတီး လုပ်ဆောင်လာကြကြောင်း ဖော်ပြသည်။ ထို့အပြင် ခေတ်သစ်နိုင်ငံများမှ အမျိုးသားသင်္ကေတများအဖြစ် အမှတ်တံဆိပ်များ၊ ကိုယ်ပိုင်အလံများ၊ အမျိုးသား သီချင်းများ၊ အမျိုးသား သန်းခေါင်စာရင်း၊ အမျိုးသားဝင်ငွေ၊ အမျိုးသား အခမ်းအနားများနှင့် အထိမ်းအမှတ်များ၊ အမျိုးသားစည်းလုံး ညီညွတ်ရေး စသည့်ဖြင့် ပြည်သူများ၏ နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စုစည်းမှုကို ဖန်တီးလာသည်များကို ဖော်ပြကြသည် (Ozkirimli 2010, Hobsbawm 1994)။ ၎င်းသီအိုရီအရ အမျိုးသား Nation သည် နိုင်ငံ၏ ထုတ်ကုန်ဟု ဆိုထားပြီး ဗဟိုသို့မဟုတ် ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်များ၏ဦးစီးမှုဖြစ်သည်။ အထက်က ethno–symbolism သီအိုရီသမားများ ကမူ ယခင်ကတည်းက ရှိနှင့်ခဲ့သော သမိုင်းဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးဓလေ့ဆိုင်ရာများ၏ နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တူညီမှုများသည်သာ အမျိုးသား Nation ကိုဖြစ်သည်သာမက နိုင်ငံကိုပင် ဖန်တီးနိုင်သည်အထိ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

အမျိုးသားနိုင်ငံတော် အယူအဆ ပြဿနာ

အမျိုးသား (Nation) နှင့် နိုင်ငံ (State) တို့သည် ကွဲပြားမှုများ ရှိစေကာမူ ဖလှယ်အသုံးပြုမှုများ တွေ့ရသည်။ထိုအရာသည်အမျိုးသားနိုင်ငံများပေါ်ပေါက်လာသည့်အတွက် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ အမျိုးသားတစ်ခု အခြေအနေကြောင့် ဖလှယ် အသုံးပြုကြသည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ သို့သော် စင်စစ်အားဖြင့် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းသော နိုင်ငံများသည် အမျိုးသား နိုင်ငံတော်ဟု ခေါ်ဆိုသုံးစွဲရန် မဖြစ်နိုင်ဘဲ အမျိုးသားများစွာ စုစည်းနေထိုင်သည့် နိုင်ငံများသာဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည် (Connor, 1994: 39)။

သို့သော်လည်း နိုင်ငံများ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးနောက် နိုင်ငံအတွင်းရှိ အာဏာ ကျင့်သုံးလာချိန်တွင် အမျိုးသား

နိုင်ငံအသွင် ဖြင့် တစ်နိုင်ငံအမျိုးသားတစ်ခုကဲ့သို့ နိုင်ငံကို ဦးတည် အကောင်ထည် ဖော်လာကြသည့်အတွက် နိုင်ငံတစ်ခုအတွင်း ရောက်ရှိသွားသည့် တစ်ခုထက်ပိုသော အမျိုးသား Nation (လူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်တည်ထောင်ထားသည့် နိုင်ငံ) များသည် ၎င်းတို့၏ ထူးခြားဝိသေသအတွက် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ အမျိုးသားနိုင်ငံတော်များတွင် နိုင်ငံ့အာဏာကိုအမျိုးသားအမှတ်အသားဝိဒသသအတွက်အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အသုံးပြုကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အမျိုးသားများနိုင်ငံ (Multi–Nation State) ဖြစ်သော်လည်း ဆိုခဲ့ပါ အမျိုးသားနိုင်ငံ (A Nation State) နည်းလမ်းအတိုင်း အကောင်အထည်ဖော်၍ လူမျိုးကြီးဝါဒကျင့်သုံးလာပါက ၎င်းနိုင်ငံအတွင်းရှိ အခြား အမျိုးသား (Nation) များ၏ နိုင်ငံရေးတောင်းဆိုမှုမှ တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲများအထိ လှုပ်ရှားမှုများဖြစ်လာကာ နိုင်ငံသစ်များအဖြစ်ပင် ကွဲထွက် ရောက်ရှိတတ်သည်များလည်း ရှိသည်။ ထိုအရာများကို တားဆီးနိုင်ရန်အတွက် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်များကို အာမခံသည့် နိုင်ငံရေးလမ်းစဉ်များကျင့်သုံးရန် လိုအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် သာဓကအဖြစ် တွေ့ရသည်။ နိုင်ငံတည်ထောင်မှုသည် အမျိုးသားများ စုပေါင်းခြင်း ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံတော်အာဏာကျင့်သုံးမှုတွင် ဗမာဗဟိုပြု အမျိုးသားနိုင်ငံတော်ကို အကောင်အထည်ဖော်သည့်အတွက် အခြား အမျိုးသားများ/ လူမျိုးများမှ နိုင်ငံရေး/တော်လှန်ရေး/စစ်ရေး နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် တုံ့ပြန်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။

အမျိုးသားရေးဝါဒနှင့် ချင်းလူမျိုးများ အခြေအနေ

မိမိတို့ ချင်းလူမျိုးများ၏ လက်ရှိအခြေအနေများကို အမျိုးသားရေးဝါဒ သီအိုရီများမှ အခြေခံ၍ တချို့အချက်ကို ဖော်ပြလိုပါသည်။ ချင်းလူမျိုးများသည် မျိုးနွယ်စုများစွာဖြင့် ကွဲပြားကြသည့်အလျှောက် ဓလေ့ယဉ်ကျေးမှုများလည်း ဒေသအလိုက် အနည်းနှင့်အများ ကွဲပြားမှုရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့သော် ရိုးရာဓလေ့ ယဉ်ကျေးမှုအပိုင်းတွင် နီးစပ်မှုများစွာတွေ့ရပြန်သည်။ အထူးသဖြင့် မျိုးနွယ်စုများ၏ ဆက်သွယ်သွားလာနိုင်မှု အားနည်းခဲ့သည့်အတွက် ဒေသိယ ဆက်သွယ် သုံးစကားများသည် ကွဲပြားမှုရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဘာသာဗေဒ လေ့လာသူများမှ ချင်းလူမျိုးများ ပြောဆိုသည့် ဒေသိယစကားများသည် ပင်ရင်းအားဖြင့် တူညီသည့်အုပ်စုများဟု ဆိုကြသည်။ ကွဲပြားမှု များသည် ဘာသာစကား (Lan–guage) ကွဲပြားမှုထက် ဒေသိယစကား (Dialect) များ ကွဲပြားမှုများဟုသာ သုံးသပ်ကြသည်။ ထို့အပြင် ဆင်းသက်လာရာ လမ်းကြောင်းနှင့် သမိုင်းအချက်အလက်များကို ပြန်လည် လေ့လာကြည့်ပါကမူ ချင်းတောင်သို့ ရောက်ရှိလာသည့် အချိန်ကာလ ကွဲပြားမှုများ တွေ့ရှိရသော်လည်း လက်ရှိ ချင်းလူမျိုးများတွင် ရှေးခေတ်အဆက်ဆက်မှ ပင်ရင်းအဖြစ် ပိုင်ဆိုင်လာသည့် ပထဝီနယ်မြေ အခိုင်အမာ ရှိသည်။ ဘုံတူညီမှုအဖြစ်ဖြင့် မိမိတို့ ချင်းလူမျိုးများအားလုံး လက်ခံသည့် အမျိုးသားအမှတ်သင်္ကေတအဖြစ် အောက်ချင်းငှက်ကို အခိုင်အမာ အသုံးပြုကြပြီလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ချင်းဟူသည့် လူမျိုးအမည်/အမျိုးသား အမည်နာမသည်လည်း မိမိတို့ ချင်းလူမျိုးများကိုစုစည်းစေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် သီအိုရီပါ ဖော်ပြချက်များအရ ဆိုရပါက ချင်းလူမျိုးများသည် ချင်းဟူသည့် အမျိုးသားအမည်နာမတွင် စုစည်းလှုပ်ရှားမှုများ၊ နိုင်ငံရေးစိတ်ဓါတ် တည်ရှိမှု၊ ပထဝီနယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှု၊ ဘုံတူညီသည့် အမှတ်သင်္ကေတ ပိုင်ဆိုင်မှုများသည် Nation အဆင့် ရောက်ရှိစေမည့် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည့်အချက်များဖြင့် ပြည့်စုံသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့သော်လည်း တဘက်တွင် လက်ရှိ ချင်းလူမျိုးများ၏ လူမှုနိုင်ငံရေး အခြေအနေသည် အမျိုးသားဟုခေါ်သည့် Nation အဆင့်သို့ ပြည့်ဝစွာ ရောက်ရှိနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိသေး

ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

ချင်းလူမျိုးများ၏ လူမှုသမိုင်း ဖြစ်စဉ်များကို ပြန်လည် လေ့လာကြည့်ပါက ချင်းလူမျိုးများတွင် တူညီသည့် ဘုံအချက်အလက် များစွာ ရှိသည့်အတွက် ချင်း၏ အမည်နာမအောက်တွင် စုစည်းနိုင်မှု ရှိနေသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ၎င်းစုစည်းမှု၊ စည်းလုံးမှု၊ နိုင်ငံရေး တက်ကြွမှုများသည် ချင်းလူမျိုးများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ (နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ) ခံစားသက်ဝင်မှုအဆင့်မှာ အားနည်းနေသေးသည်ကိုတွေ့ရသည်။ထို့ကြောင့်ချင်းအမျိုးသား အဆင့် ဘုံအဖွဲ့အစည်းများသည် အားကောင်းမှု သိပ်မတွေ့ရသကဲ့သို့ချင်းအားလုံးအတွက်ချင်းလူမျိုး/အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ဟု ဆိုရမည့်အထိ အများစုလက်ခံကြသော ဦးဆောင်နိုင်သူများ မပေါ်ပေါက်နိုင်သေးချေ။ အခြားတဘက်တွင် မျိုးနွယ်စုအလိုက် အဖွဲ့အစည်းများ အားကောင်းခြင်း၊ မျိုးနွယ်စုအလိုက် ဦးဆောင်နိုင်၊ လွှမ်းမိုးနိုင်သူများ တွေ့ရသည်။ ဆိုခဲ့ပါ မိမိတို့ ချင်းလူမျိုးများအတွင်း တည်ရှိနေသည့် ဘုံတူညီချက်များသည် မျိုးနွယ်စုအဆင့်တွင်သာ အားကောင်းစွာ သက်ဝင်စုစည်းနေသည်ကိုတွေ့ရပြန်သည်။မျိုးနွယ်စုအဆင့် စုစည်းမှုတွင် အလုပ်ဖြစ်သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ချင်းလူမျိုးများ၏ ဘာသာရေး၊ လူမှုရေး၊ ပညာရေးနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း မျိုးနွယ်စုအဆင့်တွင်သာ အားကောင်းသည်ကို တွေ့ရသည်။ အရေးကြီးဆုံးမှာ မျိုးနွယ်စုအလိုက် စုဖွဲ့မှု အားကောင်းခြင်းသည် အမျိုးသားရေးအဆင့်သို့ တက်ကြွ လှုပ်ရှားနိုင်ရေး အတွက် အတားအဆီးမဟုတ်ဘဲ အထောက်အကူပြုသည့်အရာများအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာစေရေး လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်မှာ အရေးကြီးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည့် အချိန်မှစ၍ နှစ်ပေါင်း (၇၀) ကျော်ကာလအတွင်း ချင်းလူမျိုးများ၏ လူမှုစီးပွား နိုင်ငံရေးအခြေအနေများသည် လိုအပ်သည့် တိုးတက်မှုများမရှိခဲ့ဟု ဆိုရမည်။ ခေတ်အဆက်ဆက် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် နိုင်ငံရေးစနစ်ဆိုးများကြောင့်လည်း အမျိုးသားအဆင့်ရောက်ရှိမည့် အခြေနေများကို ဟန့်တားမှုများ ရှိခဲ့သည့်အတွက် စည်းလုံးမှု အားနည်းခဲ့သည့် အခြေနေများလည်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် မျိုးနွယ်စုနိုင်ငံရေး၊ မျိုးနွယ်စုအလိုက် မဲပေးသည်အထိ ရွေးကောက်ပွဲ နိုင်ငံရေးတွင်လည်း အမျိုးသားရေး ရှုထောင့်မှ ကြည့်ပါက အရုက်ကွဲ အကျိုးနည်းအဆင့်တွင်သာ ရှိနေသေးသည်ကို ယနေ့အထိ တွေ့ရသည်။

ချင်းလူမျိုးအတွက် ဘုံစိတ်ထား ရှင်သန်ရန် လိုအပ်ခြင်း

လူမျိုးတစ်မျိုး၏အမျိုးသားရေးစိတ်ဓါတ် တက်ကြွစေသည့် အကြောင်းအရာများထဲတွင် ယခင်တွင် ရှိခဲ့ဘူးသည့် လွတ်လပ်သော လူမျိုးအဖြစ် တည်ရှိခဲ့မှု အချိန်ကာလများကို ပြန်လည်တမ်းတခြင်း၊ ဘုံရန်သူ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို ရင်ဆိုင်နေရခြင်း၊ အနာဂတ်အတွက် ဘုံမျှော်ရည်ချက်ပန်းတိုင်ခိုင်မာခြင်းကြောင့်တော်လှန်ရေး လုပ်ဆောင်ခြင်း စသည့်အရာများသည် လူမျိုးများ၏ အမျိုးသားရေး တည်ဆောက်မှု လမ်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် စိတ်ပိုင်း၊ နာမ်ပိုင်း စည်းလုံးမှု ခိုင်မာစေရန်အတွက် စွမ်းအင်များကဲ့သို့ အားဖြည့်တွန်းပို့ပေးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ဆိုသော် ချင်းလူမျိုးများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ အမျိုးသားရေး တည်ဆောက်မှု အောင်မြင်စေရန် လိုအပ်သည့် စည်းလုံးမှု၊ စုဖွဲ့မှု၊ ခိုင်မာသည့် ဘုံအနာဂတ် မျှော်ရည်ချက်ပန်းတိုင်များကို မည်သို့လုပ်ဆောင်ကြမည်နည်းဟူသည် အလွန်အရေးကြီးမည် ဖြစ်သည်။

ချင်းသမိုင်းများကို ပြန်လည် လေ့လာပါက ဘုရင်

တပါး၏ အုပ်ချုပ်မှု သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်သူတစ်ဖွဲ့မှ လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်ခံရသည့် လူမျိုးများမဟုတ်ဘဲ ဒေသအလိုက်၊ ကျေးရွာအလိုက်၊ ဆွေမျိုးအလိုက်၊ မျိုးနွယ်အလိုက် စသည့်ဖြင့် ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်း ပုံစံဖြင့် အုပ်ချုပ်နေထိုင်ကြသည့် လွတ်လပ်သောလူမျိုး ဖြစ်ကြသည်။ ချင်းလူမျိုးများ၏ အချို့နေရာများတွင် စော်ဘွားများ၏ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် အာဏာသက်ရောက်မှုများကို ဒေသနှင့် မျိုးနွယ်စုအလိုက် တွေ့ရသည်။ ချင်းလူမျိုးအများစုအား လွှမ်းမိုးနိုင်ခဲ့သော အုပ်ချုပ်မှု မရှိခဲ့သည့်အတွက် မိမိတို့ ချင်းလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံးအတွက် ထိုကဲ့သို့သော အလေ့အထသည် အောင်မြင်ရန် ခက်ခဲသည်ဟုလည်း ယူဆနိုင်သည်။ ချင်းလူ့အသိုင်းအဝိုင်းကြားတွင် အားနည်းချက်အဖြစ် တွေ့မြင်ရသည်မှာ ဒေသအဆင့်၊ မျိုးနွယ်စုအဆင့်၊ မြို့နယ်အဆင့်သာ စုဖွဲ့မှုများကြား ပြိုင်ဆိုင်မှုအသွင်ဆောင်သည့် လှုပ်ရှားမှုများမှ အစွန်းအထင်း အစွဲအလန်း ဖြစ်လာစေသည့်အရာများ ဖြစ်သည်။ ထိုအရာများသည် အမျိုးသားအဆင့် စုဖွဲ့လုပ်ဆောင်ရာတွင် အတားအဆီး ဖြစ်မလာစေရန် သတိပြုသင့်သည်။

ထို့ကြောင့် ချင်းလူမျိုးများအနေဖြင့် ချင်းအမျိုးသားတည်ဆောက်ရေးအတွက် အောက်ပါ အချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ကွဲပြားသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို စုစည်းရန် ကြိုးစားရာတွင် မတူကွဲပြားမှုများကို ပျောက်ကွယ်စေရန် လုပ်ဆောင်သည့် နည်းလမ်းနှင့် ကိုင်တွယ် စီမံပေါင်းစည်းသည့် လမ်းကြောင်းနှစ်ခု ရှိသည်။ ကွဲပြားမှုများ ပျောက်ကွယ်စေရန် လုပ်ဆောင်သည့် လမ်းကြောင်းသည် အမျိုးသားနိုင်ငံများ ပေါ်ပေါက်လာချိန်တွင် အာဏာစက် အသုံးပြု၍ အတင်းအကြပ်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်နည်းဖြင့် ဝါးမြိုခြင်း စသည့်ဖြင့် လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုလမ်းစဉ်သည် ယနေ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းကပင် လက်မခံတော့သည့် နည်းလမ်း ဖြစ်နေသည့်အပြင် သွေးထွက်သည့်လမ်း၊ ကြမ်းတမ်းသည့်လမ်း၊ အဓမ္မလမ်း စသည့်ဖြင့် ခေါ်ဆိုနိုင်ပေသည်။ မတူညီကွဲပြားမှုများကို ကိုင်သွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် အပြန်အလှန်ညှိနှိုင်းခြင်း၊ နားထောင်ခြင်း၊ အဖြေရှာခြင်းစသည့် နည်းလမ်းများဖြင့် သိမ်မွေ့သည့် လမ်းကြောင်းဟု ဆိုကြသည်။ မိမိတို့ ချင်းအမျိုးသား တည်ဆောက်ရေးတွင် ချင်းလူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ မတူကွဲပြားမှုများကို ကိုင်တွယ် စီမံပေါင်းစည်းသည့် လမ်းကြောင်းကို အသုံးပြုသင့်ပြီး ထိုနည်းလမ်းသည်သာ ပန်းတိုင်ကို ရောက်စေမည့်လမ်းဟုလည်း ရှုမြင်သည်။

ချင်းအမျိုးသား တည်ဆောက်ရေးတွင် အခြေခံဗဟိုချက် စဉ်းစားရာတွင် မျိုးနွယ်စုတစ်ခုကို ရှေ့တန်းတင်ခြင်း၊ ဒေသိယစကားတစ်ခုကို ရွေးချယ်ခြင်း၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုတစ်ခုကို အလေးပေး သတ်မှတ်ခြင်းစသည့် နည်းလမ်းများသည် အထူးသတိပြု ဆင်ခြင်ရမည်ဟု ရှုမြင်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုသို့လုပ်ဆောင်မှုသည် မတူညီမှုများကို ပျောက်ကွယ်စေသည့် လမ်းကြောင်းတစ်ခု ဖြစ်နေသည့်အပြင် ပန်းတိုင်ဖြစ်သည့် ချင်းအမျိုးသားတည်ဆောက်ရေး အောင်မြင်စေရန် အထောက်အကူပြုခြင်းထက် ဆိုးကျိုးများကို ပိုမိုဖြစ်ပွားစေသည်ဟု ယူဆပါသည်။ ချင်းလူမှုဝန်းကျင်အတွင်းရှိ မတူကွဲပြားမှုများကို စီမံရာတွင် မတူညီမှုများကို မတူညီကြောင်း လက်ခံရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ နောက် အရေးအကြီးဆုံးတစ်ခုမှာ ချင်းလူမျိုးများ၏ နိုင်ငံရေးဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်သည် ချင်းလူမျိုးများ၏လက်ထဲတွင် ပြန်လည်ရောက်ရှိရန် လိုအပ်သည်။ ထိုနိုင်ငံရေးအာဏာမှတဆင့် အမျိုးသားရေးအတွက် ရုပ်ပိုင်း စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်နိုင်သည့်အချက် များစွာ ရှိသည်။ မိမိတို့ ချင်းလူမျိုးများ၏ နိုင်ငံရေးဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်သည် ပြည်မမှလာပါက သို့တည်းမဟုတ် တဆင့်ခံဖြစ်နေပါက ထိုအချက်များ လုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေ နည်းလွန်းလှ

ပါသည်။

ချင်းလူမျိုးများအတွက်လိုအပ်သည့်အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာ ဘုံတူညီချက်များ မြှင့်တင်ရာတွင် အလွယ်တကူ သိသာမြင်သာနိုင်သည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များဖြစ်သည့် နေ့ထူးနေ့မြတ်များ (ချင်းအမျိုးသားနေ့၊ ချင်းတော်လှန်ရေးနေ့၊ ချင်းအာဇာနည်နေ့ စသည့်ဖြင့်)၊ အထိမ်းအမှတ် ပွဲလမ်းသဘင်များ (ကောက်သစ်စားပွဲအမျိုးမျိုး၊ လုံယိုးပွဲ စသည့်ဖြင့်)၊ အမျိုးသားသီချင်း၊ အမျိုးသားအလံ၊ အမျိုးသား စာကြည့်တိုက်၊ ချင်းအမျိုးသားသမိုင်းပြတိုက်၊ ချင်းအမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းများ စသည့်ဖြင့် ချင်းအမျိုးသားရေး တည်ဆောက်ရာတွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် စဉ်းစားသင့်သည်ဟု ယူဆသည်။ ထိုရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုများသည် အမျိုးသားအဆင့် ရောက်ရှိရန် လိုအပ်သည့် ဘုံစိတ်ခံစားသက်ဝင်မှုများကို ရှင်သန်စေမည်ဖြစ်သည်။ ချင်းပြည်နယ်မြို့တိုင်းတွင် ချင်းအမျိုး သားအမှတ်သင်္ကေတဖြစ်သည့် အောက်ချင်းငှက် ရုပ်တုများ စိုက်ထူခြင်းကဲ့သို့သော ဂုဏ်ယူဖွယ်၊ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်စေရန် လုပ်ဆောင်မှုများလည်း လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

၂၀၂၁ တော်လှန်ရေးနှင့် ချင်းအမျိုးသားရေး မျှော်ရည်ချက် ပန်းတိုင်

၂၀၂၁ အာဏာရှင်တော်လှန်ရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားမှု အားကောင်းစုစည်းနိုင်သည့် အခြေအနေ ချင်းသမိုင်းတွင် မရှိခဲ့ဟုပင် ဆိုနိုင်ပေသည်။ လက်ရှိတွင် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရာတွင်လည်း မြို့နယ်အလိုက် စုဖွဲ့မှုများ၊ မျိုးနွယ်စုအလိုက် ပေါ်ပေါက်လာမှုများစွာ တွေ့ရသည်။ ဤအခြေနေတွင် မိမိတို့ ချင်းအမျိုးသားရေး တည်ဆောက်မှုအတွက် ဘုံသဘောတူ လက်ခံနိုင်သည့် ချင်းအမျိုးသားမျှော်ရည်ချက် လမ်းစဉ်တရပ် လိုအပ်သည်ဟုရှုမြင်သည်။ ထိုသို့ချင်းအမျိုးသားတည်ဆောက်ရေးလမ်းစဉ် သို့တည်းမဟုတ် အနာဂတ် မျှော်ရည်ချက်ပန်းတိုင်နှင့် လမ်းစဉ်များကို ချမှတ်၍ တော်လှန်ရေးလုပ်ဆောင်သည့်ချင်းလူငယ်များနှင့်ချင်းလူမျိုးအားလုံးတို့၏ ဘုံရပ်တည်ချက်အဖြစ်ဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အလွန်အရေးကြီးသည်။ ထိုအရာသည် မိမိတို့ ချင်းနိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု၊ ချင်းတော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကို ခိုင်မာအားကောင်းအောင် ရှင်းလင်းစေမည်ဖြစ်ကာ ပြင်ပ၊ ပြည်မနိုင်ငံရေး အခြေနေများ၏ ရိုက်ခတ်မှုမှ ပြောင်းလဲမသွားတော့ဘဲ မိမိတို့ လမ်းစဉ်အိမ်မက်ကိုသာ ဖန်တီး အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ကြရန် တွန်းပို့စေမည် ဖြစ်သည်။ ပြင်ပ၊ ပြည်မ နိုင်ငံရေးအခြေအနေများအပေါ်တွင် တည်မှီနေသည့် တက်ကြွ လှုပ်ရှားမှုများဖြစ်သော လက်အောက်ခံ အခြေအနေများဖြစ်ပါက ချင်းအမျိုးသားရေး တည်ဆောက်မှုအတွက် လိုအပ်သည့် ဘုံစိတ်ဓါတ် ဖန်တီးနိုင်ရန် ခက်ခဲနေဦးမည် ဖြစ်သည်။

ထိုလမ်းစဉ် ရေးဆွဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို စဉ်းစားရာတွင် လူတစုမှ ရေးဆွဲထားခြင်း သို့မဟုတ် ဗဟိုချက်မှ ညွှန်ကြားသည့်လမ်းစဉ်ကို အသုံးမပြုဘဲ အောက်ခြေမှ စုစည်းသည့် လမ်းစဉ်များကို ပေါင်းစည်း၍ လုပ်ဆောင်ပါမှ ချင်းလူမျိုးတိုင်း၏ မျှော်လင့်သည့် အနာဂတ် ချင်းပြည်အတွက် လမ်းစဉ်များ ဖြစ်လာနိုင်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

နိဂုံး

ချင်းလူမျိုးများသည် မည်သည့် တခြားလူမျိုးများ၏ ရိုးရာဓလေ့၊ ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် မတူသည့် ထူးဆန်း ထူးခြားသည့် လူမျိုးဖြစ်သည့်အပြင် ချင်းလူမျိုးများသည် ရှေးခတ်ကတည်းက မည်သည့် လူမျိုးမှ ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သည့် နယ်မြေမဟုတ်သော ပထဝီ

ပိုင်နက် အတိအကျရှိသည့် လူမျိုးဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ချင်းလူမျိုးများ၏ လူမှုနိုင်ငံရေးကို လေ့လာကြည့်ပါက အမျိုးသား Nation အဆင့်သို့ ရောက်ရှိရန် ကြိုးပမ်းသည့်ကာလဟုသာ ဆိုနိုင်ပြန်သည်။ ထို့သို့ အမျိုးသားအဆင့် မရောက်ရှိနိုင်ခဲ့မှုသည် ချင်းလူမျိုးများ၏ နေထိုင်ပြန့်ကျဲနေသည့် အခြေအနေကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ ချင်းလူမျိုးများသည် မိမိတို့ လူမျိုးအတွက် နိုင်ငံရေးအရ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် မရှိသည့်အတွက်ကြောင့် သော်လည်းကောင်း ယနေ့အထိ ဘုံစိတ်ဓါတ် သက်ဝင်ခံစားမှု အားနည်းနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အနာဂတ် ချင်းအမျိုးသား တည်ဆောက်ရေး အောင်မြင်ရန် အတွက် ချင်းလူမျိုးများအားလုံးအတွက် ချင်းအမျိုးသား တည်ဆောက်ရေးလမ်းစဉ် သို့မဟုတ် အနာဂတ် ချင်းပြည်နှင့်ပတ်သက်သည့် မျှော်ရည်ချက်ပန်းတိုင် လိုအပ်သည်။ ထိုလမ်းစဉ်သည် ချင်းလူမျိုးများ၏ နိုင်ငံရေးကို အမှီခိုကင်း လွတ်လပ်စေမည်ဖြစ်ကာ၊ ထိုအမှီအခိုကင်း လွတ်လပ်သည့် နိုင်ငံရေးလမ်းစဉ်သည် မိမိတို့၏ နိုင်ငံရေးအား နိုင်ငံရေးဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ပြန်လည်ရရှိစေရန် တွန်းအားဖြစ်စေကာ ချင်းအမျိုးသားရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ရုပ်ပိုင်း စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာများကို လွတ်လပ်စွာ ထုဆစ် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ ချင်းအမျိုးသား တည်ဆောက်ရေး အောင်မြင်ပါစေ။

ကိုးကား

Connor, W., (1994) A Nation is a Nation, is a State, is an Ethnic Group, is a…(eds.) Smith and Hutchinson, Nationalism. Oxford: OUP

Fenton, S. (2003) Ethnicity. Cambridge: Polity

Guibernau, M., 1999. Nations without States: Political Communities in a Global Age. Wiley.

Hobsbawm, E., (1994) The Nation as Invented Tradition (eds.) Smith and Hutchinson, Nationalism. Oxford: OUP

Ozkirimli, U., 2010. Theories of Nationalism: A Critical Introduction, 2 edition. ed. Palgrave Macmillan, Basingstoke, Hampshire England; New York.

Schermerhorn, R (1996) Ethnicity and Minority Groups (eds.) Smith and Hutchinson, Ethnicity. Oxford: OUP

Smith, A.D., 2010. Nationalism: Theory, Ideology, History. Polity.

Smith, A.D., 1991. National Identity. University of Nevada Press, Reno, Nevada.

Smith, A.D., 1986. The Ethnic Origins of Nations. Oxford, Basil Blackwell.

၀၀၀

အမျိုးသားတော်လှန်ရေးတိုက်ပွဲအတွက်
စစ်ရေးလေ့ကျင့်နေသော CDF တပ်ဖွဲ့ဝင်များ

ရခိုင်ပြည်နယ် ချင်းအမျိုးသားတို့၏ တော်လှန်ရေးသမိုင်း အကျဉ်း

ရှိဆန်း(သုတေသီ)

ယခုဆောင်းပါးသည် ရေးကတည်းက ရခိုင်ပြည်အတွင်းရှိချင်းတိုင်းရင်းသားများ၏နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် လွတ်လပ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို မီးမောင်းထိုးပြရုံသက်သက်သာဖြစ်ပါသည်။အထောက်အထားသမိုင်း အားနည်းမှုများကြောင့် လုံလောက်သော အချက်အလက်များ ရရှိခြင်း မရှိပါ။ ဒေသခံပညာတတ်များမှ ဆက်လက်ကွင်းဆင်း သုတေသနပြုကာ ပြုစု မှတ်တမ်းတင်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းတွင် ချင်းလူမျိုးနှင့် ဆက်စပ်မျိုးနွယ်များသည် အဓိက နေရာနှစ်နေရာတွင် နေထိုင်ကြသည်။ ပထမအုပ်စုမှာ ယနေ့ ရခိုင်ရိုးမတောင်တန်း (ဖိုးခေါင်တောင်တန်း) ပေါ်တွင် နေထိုင်ပြီး၊ နောက်ပိုင်းတွင် မြစ်ချောင်း ကမ်းနားဒေသတွင် ဆင်းသက်နေထိုင်လာကြသော ချင်းမျိုးနွယ်များ ဖြစ်သည်။ အရှိုချင်းများ၊ လေးတူချင်းများ၊စုမ်းတူချင်း၊လောက်တူချင်း၊လယ်စောချင်းများ အဓိကပါဝင်ပြီး ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုဆက်နွယ်နေကြသည်။၎င်းတို့သည်အရှေ့ဖက်ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းဒေသများမှ သမိုင်းမတင်မီကတည်းက ရခိုင်တောင်တန်းဒေသသို့ ရောက်ရှိ အခြေချနေထိုင်ပြီး ဖြစ်လေသည်။ ဒုတိယအုပ်စုများမှာ ပလက်ဝဒေသမှ ခူမီးချင်းများ၊ အခြား ချင်းမျိုးနွယ်များနှင့် ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှု ဆက်စပ်နေသော မြို(မရူစား)နှင့် မြို (ခေါ်) ခမီ များဖြစ်လေသည်။ မြို သို့မဟုတ် မြူ သို့မဟုတ် မြူစားဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြကာ မြို(ခေါ်)ခမီနှင့် အနည်းငယ် ကွဲပြားသည်။ မီဇိုးတို့က Miria ဟုခေါ်သည်။ ခမီ၊ ခမွေ၊ အဝခမီ၊ ဝါးကင်းမ်း(မြို) ဟုခေါ်သော မြို(ခေါ်)ခမီသည်မျိုးနွယ်တစ်မျိုးတည်းဖြစ်သော်လည်းအမည်နာမများစွာ ကွဲပြားနေကြပါသည်။ ချင်းပြည်နယ် ပလက်ဝရှိ ခူမီး(ခမီ)နှင့် နီးစပ်ကြကာ မီးချောင်းတလျှောက်ရှိ မြို၊ လီခဲ၊ လယ်မီး မျိုးနွယ်များနှင့်လည်း ပိုမိုနီးစပ်ကြပါသည်။ ချင်းပြည်နယ် ပလက်ဝနယ်ရှိအနူး၊ ခေါင်းစိုမျိုးနွယ်စုများနှင့် နီးစပ်ကြပါသည်။ (**မှတ်ချက်။** မြို(ခေါ်) ခမီ ဟု သုံးနှုန်းရခြင်းမှာ အမည်ကွဲ အမျိုးတူ မျိုးနွယ်စုများအား ခြုံငုံ ဖော်ပြလိုခြင်းကြောင့်သာ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် မြောက်ဖက် ကုလားတန်အဖျားပိုင်းဒေသမှ တောင်ဖက်သို့ နှစ် ထောင်ပေါင်းများစွာကတည်းက ရွှေ့ပြောင်းသူများ ဖြစ်လေသည်။ ရခိုင်သမိုင်းတွင် ထိုနှစ်ဖက်သော ချင်းနှင့် ဆက်စပ် မျိုးနွယ်စုများအား ကောင်းမွန်စွာ မှတ်တမ်းတင်ထားလေသည်။

လက်ရှိ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် တိုင်းရင်းသားများတွင် ရခိုင်ပြီးလျှင် ချင်းနှင့်ဆက်စပ်မျိုးနွယ်များသည် ဒုတိယအများဆုံး ဖြစ်လေသည်။ ရခိုင်ရိုးမတောင်တန်း၊ ပုဏ္ဏားကျွန်း-ရသေ့တောင် တောင်တန်းနှင့် တောင်ခြေချောင်းများတွင် နေထိုင်သော ထိုလူမျိုးများသည် ၂၀၀၀၀၀-၂၅၀၀၀၀ အကြားရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။

စုဆောင်းရရှိမိသော လူဦးရေစာရင်းကို **စာမျက်နှာ (၅၃)** တွင် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်သား ချင်းမျိုးနွယ်စုများ၏ တော်လှန်ရေးသမိုင်း

၁၇၅၀ ခုနှစ်ကုန်းဘောင်မင်းဆက်၊ဘိုးတော်ဘုရားမင်းတရား ကျူးကျော်လာသည့်အချိန်တွင်လည်း ခုခံသူ ရခိုင်တော်လှန်ရေးဖက်မှပါဝင်ခဲ့ကြသောကြောင့်၁၈၁၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာမင်းတပ်မှ တိုင်းတားဗိုလ်မင်းက ချင်းမျိုး မြန်၊ လင်းကဲ၊ ချော်၊ ရန်ပေါင်(ခူမီး)၊ လေးဒူ လူမျိုးစုခေါင်းဆောင် (၁၀၀) ကျော်အား ဆင့်ခေါ်ကာ သွေးသစ္စာ ပေးရလေသည်။ ထိုအချိန်မှ ဒေသခံ တော်လှန်မှုများ နည်းပါးသွားရပါသည်။ အင်္ဂလိပ် ဝင်ရောက်လာသောအခါတွင် ရခိုင်လူမျိုးများထက်ပင် မြို(ခေါ်)ခမီများ၊ ခူမီးခေါင်းဆောင် တောင်မင်း ချောင်းစားများက အပြင်းအထန် တော်လှန်ခုခံခဲ့ကြပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်သားများဖြစ်သော ထိုမျိုးနွယ်စုများ၏ ခေတ်ဦးအင်္ဂလိပ်တော်လှန်ရေးသမိုင်းအားအသေးစိတ် ဖော်ပြတော့မည် မဟုတ်ချေ။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီများ ဝင်ရောက်လာသောအခါ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်၊ တောင်မင်းများ၊ ချောင်းစားများက တော်လှန်တိုက်ခိုက်သော ထိုမျိုးနွယ်များ၏သမိုင်းရာဇဝင်များကို ရခိုင်ပြည်နယ် မြို(ခေါ်) ခမီ တော်လှန်ရေးသမိုင်းမှတ်တမ်းများနှင့် ချင်းပြည်နယ် ခူမီးတော်လှန်ရေးသမိုင်း မှတ်တမ်းများတွင် ရှာဖွေ ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ ယခု ဆောင်းပါးတွင် ဂျပန်တော်လှန်ရေးနှင့် လွတ်လပ်ရေး နောက်ပိုင်း တော်လှန်ရေးအကြောင်းအရာ အနည်းငယ်ကိုသာ ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဖော်ပြရာတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသား ချင်းလူမျိုးများ၏ ပါဝင်မှုသဘောထားကိုသာ ဖော်ပြပါမည်။

(၁) ဘုံပေါက်သာကျော်နှင့် ခမီးလက်နက်ကိုင်တပ် (၁၉၄၄–၄၅)

ဘုံပေါက်သာကျော်သည် ရခိုင်ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေးသမိုင်းတွင်အထူးထင်ရှားခဲ့သူလည်းဖြစ်လေသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ ဆုတ်သွားကတည်းကပင် ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် ဦးစွာ မြောက်ဦးမြို့နယ်တွင်းမှ လောင်းရှည်ချောင်းရွာ (မြို(ခေါ်)ခမီရွာ) တွင် အခြေချကာ ဩဇာကြီးသူ ဦးပါကြီး (မြို့ခေါ်ခမီ)နှင့် ဆွေမျိုးသားချင်းများကို စတင် စည်းရုံးလေသည်။ နောက်ပိုင်းတောက်လျှောက် ဂျပန်တော်လှန်ရေးတွင် ခမီး ကျေးရွာများကို ခြေကုပ်ယူကာ တော်လှန်ရေးကိုလုပ်ဆောင်လေသည်။ ယိုးချောင်းရှိ နီချေကျေးရွာများမှာ အမာခံ ဖြစ်လာသည်။ ဦးပညာသီဟမှာ မြို(ခေါ်)ခမီး တို့နှင့် အလွန်ရင်းနှီးလေရာနောက်ပိုင်းတွင် ခမီးတော်လှန်ရေးတပ်ခွဲကိုပင် ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည်။ အခြေစိုက် စခန်းအား ပြတေားကျေးရွာတွင် ချထားပါသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ် တော်လှန်ရေး စတင်ချိန်တွင် စခန်းအား လောင်းရှည်ချောင်းကျေးရွာ တဖက်ကမ်း၊ ပြတေားတွင် လေ့ကျင့်ရေးစခန်းဖွင့်ထားရာမြို(ခေါ်)ခမီးကျေးရွာများမှစားနပ်ရိက္ခာများကို ထောက်ပံ့ပေးလေသည်။

ရခိုင်ဂျပန်တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့၏ ပထမဆုံးသော တိုက်ပွဲမှာ ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၅ ရက်ည မြို(ခေါ်) ခမီး ကျေးရွာဖြစ်သော ကျောင်းတိုက်တွင် ဖွင့်ထားသည် ဂျပန်စစ်ဌာနချုပ်ခွဲစခန်းအား ကျော်ဖြူဦးစီးသည့် ခမီး အမျိုးသားလက်နက်ကိုင်တပ်စိတ်ပင်ဖြစ်သည်။တိုက်ပွဲအောင်မြင်လျက် စိတ်ဓါတ် တက်ကြွလာကြသော တော်လှန်ရေးသမားများသည် ရခိုင်တော်လှန်ရေးသမိုင်းတွင် ထင်ရှားသော ကြူတပ်ဖွဲ့နှင့် ခြသေ့်အောင်တပ်ဖွဲတို့ ကိုပင် အကြီးတော်မရွာ (မြို့ ခေါ် ခမီ) တွင် ၁၉၄၄ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၂၆ ည ၁၂ နာရီတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။ ၎င်းတို့မှာ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တော်လှန်ရေးတွင် မြို(ခေါ်)ခမီတို့၏ အရေးပါမှုကို အနည်းငယ် မီးမောင်းထိုးပြခြင်း သက်သက်သာ ဖြစ်သည်။ ဘုံပေါက်သာကျော်သည် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားဖြစ်သော်လည်း လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဓလေ့များကို အထူး လေးစားလိုက်နာလျက် ဆက်ဆံသောသူ ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း သူ၏ ဦးဆောင်မှုနောက်သို့ ပါဝင်လာကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။

(၂) ချင်းအမျိုးသမီးဆရာမ မဇမ်း (ခေါ်) မဖြူ

ဂျပန်တော်လှန်ရေးခေတ်တွင် ထင်ထင်ရှားရှား အမည်ကျန်ရစ်သူမှာ ချင်းအမျိုးသမီး သူနာပြုဆရာမ ကြီးမဇမ်း(ခေါ်)မဖြူပင်ဖြစ်ပေသည်။အမျိုးသမီးတစ်ဦး ပင် ဖြစ်ငြားသော်လည်း ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေး တိုက်ပွဲ တွင်အထူးထင်ရှားခဲ့ပေသည်။အင်္ဂလိပ်ပြေးသည့်အချိန် မှ ဂျပန်ပြေးသည့် အချိန်အထိ မဲလက်မောင်းသူမ (ကျောက်ဖြူဆေးရုံ-သူနာပြု) မဖြူသည် ရှူး၊ ကမ်း ထောင့်ကြီး၊ ဒါးလက် ကျေးရွာဒေသများနှင့် ရိုးမ တလျှောက် သွားလာနေထိုင်ပြီး၊ အိန္ဒိယရှိ အင်္ဂလိပ် အစိုးရနှင့်တော်လှန်ရေးအင်အားစုများအတွက်သတင်း ပေးပို့ခဲ့ပါသည်။ စစ်ပြီးခေတ်တွင် သူမသည် နတ်တ္တလင် ဇီးကုန်းတွင် ကွယ်လွန်သည်။ ထိုသတင်းပေးမှုကြောင့် ဂျပန်တော်လှန်ရေးစစ်သည်တော်ရခိုင်လူမျိုးဦးဘစော နှင့် ချင်းတော်လှန်ရေးရဲဘော်များ လျို့ဝှက်စွာ ဝင် ရောက်လာနိုင်ခြင်းလည်း ဖြစ်ပေတော့သည်။

၁၉၄၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့ (၁၃၀၆ ခု တပိုတွဲလပြည့်နေ့ဟုလည်းဆိုသည်) ရခိုင်တော်လှန် ရေးခေါင်းဆောင်များဖြစ်သော ဦးဘစော (နောင်တွင် ရခိုင်ဝန်ကြီးဖြစ်လာသူ)၊ ဗိုလ်ရဲအောင်(ခ) ဗိုလ်စောဖြူ ဗိုလ်စောအောင်၊ မေဂျာကင်းဘဲလ်နှင့် အခြားအင်္ဂလိပ် ကပ်ပတိန်အားဝါး(ခြောက်ယောက်)တို့သည်လေယာဉ် ဖြင့် အမ်းမြို့နှင့် ဒါးလက်ချောင်းအကြား ချောင်းသာ ချောင်းဖျားနေ ကျောရွာအနီး (အမ်းမြို့နယ် မယ်လက် မောင်းရွာရထိုးကြီးတောင်)တွင်လေထီးဖြင့်ဆင်းသက် ခဲ့သည်။ ဦးဘစောကို ဝှက်ထားသူမှာ ချင်းအမျိုးသား ကြီးငရော့ဆိုသူဖြစ်ပါသည်။အချို့ကအမျိုးသမီးတစ်ဦး မှတွေ့ပြီး အမျိုးသား ဦးငချွန်း ကိုပြောပြကာ၊ သားဖြစ် သူ မောင်ကျော်ခိုင်တို့က ဝှက်ထားသည်ဆို၏။ အချို့က ချင်းအမျိုးသားကြီး ဦးတိုးကြီး၏ ဇနီးမှ စတွေ့ခဲ့ပြီး သားကြီး ငပြောင်း၊သားငယ် ငမောင်တို့မှ ဝှက်ပေးသည် ဆိုလေသည်။ ဦးဘစောနှင့် အဖွဲ့သည် မဲလက်မောင်းမှ ချင်းအမျိုးသား ငယာ၊ ဗိုလ်ရွှေမင်း၊ ရဲညွန့်တို့နှင့် ပူး ပေါင်းပြီး ချင်းအမျိုးသားများကိုစည်းရုံးကာ ဂျပန်များ ကို တော်လှန်ကြပါသည်။ အလုံတောင်တွင် လျို့ဝှက် တပ်စုထားပြီး ကိုးလံတောင်တွင် တပ်မဟာ ထားသည့် ဂျပန်များကို ဝင်တိုက်ခဲ့ကြပေသည်။

(၃) ဗိုလ်ရွှေမင်းနှင့် ချင်းပြောက်ကျားတပ်ဖွဲ့ (၁၉၄၅)

ကန့်ဂေါ်ရွာတိုက်ပွဲ(၁၉၄၅၊ဇန်နဝါရီလ)ကန့်ဂေါ်ရွာ သည် မြေပုံမြို့အရှေ့မြောက်ဖက် (၈) မိုင်တွင် ရှိသည်။ ဂျပန်များသည် ရခိုင်မှ ဆုတ်ခွာချိန်တွင် ကန့်ဂေါ်ရွာမှ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းသို့ဆုတ်ခွာရန်ဖြစ်သည်။၁၉၄၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ (၂၂) တွင် အမှတ်(၃) ကွန်မန်ဒို တပ်မဟာ မှ ဂျပန်တို့ကို စတင်တိုက်ခိုက်သည်။ (၂၃) ရက်တွင် မဟာမိတ်တပ်မ (၂၅) မှ တပ်မဟာ အမှတ် (၅၁) စစ်ကူ ရောက်လာသည်။ ဇန်နဝါရီ (၂၅) မှ စကာလေကြောင်းမှ သုံးရက်တိုင်တိုင် အပြင်းအထန် တိုက်ခိုက်ရသည်။ ထို မဟာမိတ်နှင့် စစ်ပွဲတွင် ဂျပန်တို့ဖက်မှ စစ်သည် ၂၀၀၀ ကျဆုံးသည်ဆိုသည်။ မဟာမိတ်ဖက်မှ ၆၀၀ ကျော် ကျဆုံးသည်ဆိုသည်။ ဇန်နဝါရီ (၃၀) တွင် မဟာမိတ် တို့က သိမ်းနိုင်ခဲ့သည်။အမှတ် (၃) ကွန်မန်ဒိုတပ်မဟာမှ ကင်းထောက်တပ်ဖွဲ့သည် ကြိုတင်ရောက်နှင့်ကာ ၎င်း တို့သည်လည်း အလွန်အရေးကြီးပေသည်။

ချင်းအမျိုးသားဗိုလ်ရွှေမင်းဦးစီးသောပြောက်ကျား တပ်ဖွဲ့တွင် ချင်းအမျိုးသား (၇၃) ဦး ပါဝင်သည်။ နောက်ပိုင်း တိုက်ရင်းခိုက်ရင်း (၁၃၀) အထိတိုးလာလေ သည်။ ယင်း ချင်းပြောက်ကျားတပ်မှာ ဒလက်နယ်တွင် တပ်စွဲနေပြီး စစ်သားဦးရေ ၆၀၀၀ ပါသော ဂျပန်တပ် ကို ထိုးဖောက် တိုက်ခိုက်လေသည်။ ဂျပန်တပ်များ အဆုတ်တွက်ဇင်းပြွန်စခန်းစုကြက်ရေစခန်း၊ကုန်းကြီး စခန်းအထိ ပြောက်ကျား တိုက်နည်းနှင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့ ကြလေသည်။ နောက်စစ်ကြောင်းတစ်ခုမှ လမ်းနီ၊ အမ်း၊ ရထိုးတောင်၊ မဲတောင်ခြေရင်း၊ နီကာတောင်၊ ဒလက်နေ ကွန်း၀၊ဝါးတောင်ကျေးရွာ၊ကိုးလံ၊သင်ပုန်းတော၀အထိ

ဂျပန်များကိုလိုက်လံတိုက်ခိုက်ခဲ့လေသည်။ထိုချင်းတပ်များအပါအဝင်ကျောက်ဖြူခရိုင်မှပြောက်ကျားတပ်များသည် ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဇွန်လကုန်လောက်တွင် မြေပုံမြို့နယ် ကမ်းထောင့်ကြီးရွာတွင် တပ်ဖျက်သိမ်းပြီး လက်နက်အပ်ရပါသည်။

(၄) ဗိုလ်ကြာရုံနှင့် ဂျပန်တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့ (၁၉၄၅–၁၉၄၆)

ထိုအချိန်တွင်ပင် ရိုးမတောင်ပေါ်တွင် ဂျပန်တော်လှန်ရေးအတွက် အရေးကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးမှာ ဗိုလ်ကြာရုံ ဖြစ်လေသည်။ ၁၉၄၅–၁၉၄၆ ခုနှစ်ပိုင်းလောက်တွင် ရိုးမရှိ ဂုတ်ကြီးကျေးရွာမှ ချင်းအမျိုးသားတောင်မင်းကြီး ဗိုလ်ကြာရုံမှာ နာမည်ကြီးပေသည်။ သူသည် ရိုးတလျှောက် အမ်း၊ ငဖဲ၊ မင်းတုန်းဘက်နှစ်ဘက်လုံးတွင် နေကြသော ချင်းအမျိုးသားများအားလုံး၏ တောင်မင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ သူသည် အင်္ဂလိပ်ကို ကူညီကာ ဂျပန်ကို တော်လှန်ခဲ့သော သူတစ်ဦးအဖြစ် ထင်ရှားလေသည်။

(၅) ဗိုလ်သက်ထွန်းနှင့် ချင်းတိုင်းရင်းသားများ (၁၉၄၈–၁၉၈၀)

၁၉၅၈ ခုနှစ်လောက်မှ စတင်ကာ ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ(အလံဖြူ) မှ ဗိုလ်သက်ထွန်းသည် အမ်းမြို့နယ် ကျေးရွာထက်ဝက်ခန့်ကို သိမ်းပိုက်ရန် ကြိုးစားလာပါသည်။ ဗိုလ်သက်ထွန်းသည် ရခိုင်ရိုးမပေါ်ရှိ ချင်းအမျိုးသားများကို အခြေပြုကာ လှုပ်ရှားခဲ့သောကြောင့် တော်လှန်ရေးအား မြန်မာတပ်မတော်မှ အမြစ်ပြတ်မချေမှုန်းနိုင်ခဲ့ပါ။ ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအထိ ဗိုလ်သက်ထွန်းသည် အမ်း၊ မြောက်ဦး၊ ကျောက်တော်၊ ပလက်ဝထိတိုင်အောင် ရိုးတလျှောက် ချင်းလူမျိုးများ၏ အခြေခံဖြင့် တော်လှန်ရေးကို အားပြုခဲ့ပေသည်။ ၁၆၊ ၇၊ ၁၉၈၀ ခုနှစ်တွင် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်နှင့်အတူ ဗိုလ်သက်ထွန်းသည် မင်းပြားမြို့နယ် ဖုံသာချောင်းဖျားမှတဆင့် လက်နက်စွန့် ကာအလင်းဝင် ခဲ့ပါသည်။

(၆) ရဲဘော်နီဘမောင်နှင့် ရခိုင်ပြည် ချင်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ (၁၉၆၀)

၁၉၆၀ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ရခိုင်ပြည်၊ ရသေ့တောင်တွင် ပြည်သူ့မျိုးချစ်အဖွဲ့၊ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ပေါက်တောမြို့တွင် ရခိုင်ပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ(ရကပ) ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် မြန်မာ ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ တက်လာပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏အာဏာ သိမ်းယူလိုက်သောအခါ ဆန့်ကျင်ဖက် ပါတီအဖွဲ့အစည်းများကို ဖိနှိပ်လေတော့သည်။ လက်ပံပြား အချိန်တို တော်လှန်ရေးပြုလုပ်ရန်စီစဉ်သော်လည်းပေါက်ကြားသောကြောင့်အဖမ်းခံရလေသည်။ ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ကြီးကြာအောင်၊ အတွင်းရေးမှူး ရဲဘော်ထွန်းရွှေဘော် တို့က ဦးဆောင်လာပြီး အိန္ဒိယမှ မီဇိုချင်း တော်လှန်ရေးတပ်မတော် (Mizo National Front)၊ နာဂ တော်လှန်ရေးတပ်မတော်များနှင့် အဆက်အသွယ် ပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။

နောက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး (ရလတ) အမည်နှင့် ပြည်သူမျိုးချစ်အဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်းလာကြပါသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ချုပ် (ရမလဖ) ကိုပူးပေါင်း ထူထောင်ကြပါသည်။ဗိုလ်ကြီးကြာလှအောင်ဦးဆောင်သော ရခိုင်ပြည်အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအဖွဲ့ (ရမညဖ)၊ ရခိုင်ပြည်လွတ်လပ်ရေးတပ်ဦး (ရလတ) တို့ ပေါ်ပေါက်လာပြန်သည်။ ထိုအဖွဲ့များ စုပေါင်းကာ ၁၉၆၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၈ ရက်တွင် ဗမာနယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး ရခိုင်ပြည်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး တပ်ပေါင်းစု ဖွဲ့စည်းထူထောင်လိုက်လေသည်။ သို့သော် (ရမညဖ) သည် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ၁၉၆၈ တွင် နှုတ်ထွက်လေသည်။

၁၉၆၈ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် (ရမလဖ) နှင့် (ရလတ) တို့ ပူးပေါင်းပြီး ရခိုင်ပြည် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးတပ်ဦး (ရမညတ) ကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်လေသည်။ ရခိုင်ပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီက ဖက်ဆစ်တိုက်ဖျက်ရေး၊ အမျိုးသား ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု (ရခိုင်ပြည်) ကို ဦးဆောင် ထူထောင်လေသည်။ အထက်ပါ တပ်ပေါင်းစု နှစ်ရပ်နှင့် (ရမညဖ) တို့ ပြန်လည်ပူးပေါင်းပြီး ပူးတွဲ စည်းရုံးရေး ကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းလိုက်လေသည်။ ရခိုင်ပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီမှ ဖက်ဆစ် တိုက်ဖျက်ရေးတပ်ပေါင်းစု က ၁၉၆၈ ခုတွင် မင်းပြားမြို့နယ်တွင် (ရကပ) နှင့် ရခိုင်ပြည်ချင်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ ပူးပေါင်း စည်းရုံးရေးကော်မတီတရပ်ကို ဖွဲ့စည်းလေသည်။ ခေါင်းဆောင်မှ ခွေးနီအောင် ဖြစ်လေသည်။ ရဲဘော်နီဘမောင် ဟုလည်း ခေါ်သည်။

နိဂုံး

ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း နေထိုင်သော ချင်းလူမျိုးများ နှင့် ဆက်စပ်မျိုးနွယ်စုများသည် နှစ် ထောင်နှင့်ချီကာ ရောက်ရှိနေထိုင်ပြီဖြစ်ကြောင်း ရခိုင်သမိုင်းများမှ မှတ်တမ်းတင်ထားပြီး ဖြစ်လေသည်။ ရခိုင်ပြည်၏အရေး ကိစ္စများတွင်လည်း အေးအတူပူအမျှ ခံစားခဲ့ပြီးလည်း ဖြစ်ပါသည်။ နယ်ချဲ့ကျူးကျော်မှုဒဏ်ကိုလည်း အတူတကွ ခံစားခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ အရ ချင်းကဲများအောက်တွင် မိမိ ရိုးရာဓလေ့အတိုင်း လွတ်လပ်စွာ နေထိုင်ကြသူများလည်း ဖြစ်ကြပါသည်။ တော်လှန်ရေးကာလများတွင်လည်း မိမိအိမ်နီးချင်း ရခိုင်များနှင့် အတူတကွပင် လက်တွဲခဲ့ကြောင်း သမိုင်း အဆက်ဆက်တွင် တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ ချင်းတိုင်းရင်း သား သွေးဖြစ်သည့်နည်းတူ မဟုတ်မခံစိတ်နှင့် မတရား မှုကို ခေါင်းငုံမခံလိုသော စိတ်သဘောထားရှိကြသည်။ ဘာသာစကား အခက်အခဲနှင့် စည်းရုံးမှု၊ မှတ်တမ်းမှတ်ရာ အားနည်းသောကြောင့်သာ အလွန် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုမရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ရှိချင်းတိုင်းရင်းသားများ၏ တော်လှန်ရေးသမိုင်း အပိုင်း အစများကို ဖော်ထုတ်ရင်း တိမ်မြုပ်နေသော သမိုင်းများ ကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်နေကြောင်း ဖော်ပြ အပ်ပါသည်။

ကိုးကားစာညွှန်း

၁။ မြထွန်းအောင်၊ ကိုလိုဘဝရွှေပြည်ရခိုင်၊ ၁၉၉၅။
၂။ ရှင်ရာဟုလာ၊ အမ်းမြို့နယ်ဖြစ်စဉ်သမိုင်း၊ ၁၉၉၈။
၃။ စံကျော်ထွန်း၊ ငါရို့ဇာလုပ်ကတ်ဖို့လဲ၊ ၂၀၁၄။
၄။ ဆလိုင်းနော်စော၊ ဗိုလ်ကြာရုံ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ ၂၀၁၅။
၅။ ဘုံပေါက်သာကျော်၊ တော်လှန်ရေးခရီးဝယ်၊၁၉၇၃။

၀၀၀

ဤဂျာနယ်ထုတ်ဝေနိုင်ရေးအတွက် ဘဏ္ဍာငွေ အားဖြင့် ပံ့ပိုးသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်သုတေသနအသင်း (CDRS)အပေါ် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ သတင်းနှင့်ပြန်ကြား ရေးဌာနမှ အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြ အပ်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ် ချင်းလူမျိုးနှင့် ဆက်စပ်မျိုးနွယ်စုများ၏စာရင်းအား အခြားလူမျိုးများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်း
Population of Chins (2019 GAD) and related groups (2014) in Arakan State

Townships	Chin (Asho, Sumtu,Lai-tu,Lesaw)		Mro (Mrucha)		Khami (or) Mro Khami		Rakhine	Muslim Hindu Other
	Popul.	Percent	Popul.	Percent.	Popul.	Percent.	Population	Population
Minbya	27968	14.02%					142047	26228
Myebon	18508	13.494%					115673	2916
Ann	34074	29.34%					78697	0
Kyaukphyu	849	0.5077%					160060	6169
Manaung	11070	1.759%					59682	0
Ramree	1525	1.55%					91229	5493
Taungup	8712	5.77%					141465	0
Thandwe	5009	4.29%					100606	9562
Gwa	2326	1.25%					57608	
Myauk Oo	14272	1.80%					205266	26479
Kyauktaw	90	0.04%					172124	43174
Buthidaung	69	0.022%	23161		77527		44934	262192
Maungdaw	70	0.006%					29915	262193
Ponnakyun	15	0.01%					136185	1772
Ratedaung	524	0.31%					127272	9120
Pauktaw	-	-					156246	32600
Sittwe	166	0.07%					137189	92144
Total in Arakan State	124977	3.919%	23161	0.726%	77527	2.431%	1956199 1800000 Pure Rakhine	593708 Not all Calculated 1089931
Paletwa Chin State	81895	81.443%					18363 18.262% in Paletwa 3.8% in Chin State	140

Arakan State population 3188807(2014) နှင့် Chin State Population 478801(2014) တို့ကို အခြေပြုတွက်ချက်သည်။

ချင်းတောင်တန်း အုပ်ချုပ်ရေးဖြစ်စဉ် လေ့လာခြင်း

နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ် ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်ခင် အုပ်ချုပ်ရေး အကျဉ်းချုပ်

ချင်းလူမျိုးများသည် အင်္ဂလိပ်ခေတ် မတိုင်ခင် လွတ်လပ်သော ရွာသူကြီး အကြီးအကဲများက ပဒေသရာဇ်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ပြည်သူလူထုများက ရွာသူကြီး အကြီးအကဲအား ကျေးရွာပိုင်နက်အတွင်း တောင်ယာလုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် အခွန်ကို ဆက်သပေးဆောင်ကြသည်။ ဖမ်းဆီးရမိသော သားကောင်များ၏ ပေါင်သားတခြမ်းကိုလည်း အခွန်အဖြစ် ပေးဆောင်ရသည်။ နယ်မြေဒေသအလိုက် အခွန်ပေးမှုစနစ် ကွဲပြားခြင်းလည်း ရှိသည်။ မြေခွန်ခံစားသော သူကြီးအကြီးအကဲနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မေးခွန်းကို ပြည်သူ့လွှတ်တော် ပါလီမန်အမတ် ဦးမန်တလိန်း၁ **အယ်(လ်)မန်တလင်း (မတူပီ)။** ချင်းဝိသေသတိုင်းတွင် မြေပိုင်ရှင် မည်မျှရှိသည်ဆိုသည့် မေးခွန်းကို မေးမြန်းခဲ့ရာ နိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုက "(က) ၁၉၃၁ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ချင်းဝိသေသတိုင်းရှိ မြေပိုင်ရှင် ဦးရေမှာ (၃၈) ယောက် ဖြစ်ပါသည်။ နယ်ပိုင်နက်အလိုက် စာရင်းများ ဖော်ပြခြင်း မရှိပါ။ (ခ) သန်းခေါင်စာရင်းများ ကောက်ယူရာတွင် မြေပိုင်ရှင်များ ပိုင်ဆိုင်သော မြေအကျယ်အဝန်းကို မဖော်ပြပါ၍ ၎င်းတို့ တစ်ဦးပိုင်မြေ ပျမ်းမျှရှိခြင်းကို မဖော်ပြနိုင်ပါ။ (ဂ) အဖြေ (ခ) အရ ဖြေဆိုရန် မလိုပါ" ဟု ဖြေကြားခဲ့သည်။

နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီတို့ ချင်းတောင်တန်းသို့ စတင် ဝင်ရောက်လာကြခြင်း

ရှာလ်လုမ်းခံတပ်၂

ဗြိတိသျှတို့သည် ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် အထက်မြန်မာပြည်ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီးနောက် ချင်းတောင်ကို သိမ်းပိုက်ရန် ကြိုးပမ်းစဉ် ချင်းလူမျိုးများနှင့် ဝေါ့လာရွာအနီးတွင် ဖြစ်ပွားသည့် စီးယင်းချင်းခေါင်းဆောင် ဦးခိုင်ကမ်း ဦးဆောင်သော ရှာလ်လုမ်းတိုက်ပွဲသည် အခိုင်မာဆုံးခံတပ်နှင့် ခက်ခဲအပြင်းထန်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့သည်။ စီးယင်း၊ ကမ်ဟောက်၊ဆုခ်သဲချင်းမျိုးနွယ်နှင့်ပူးပေါင်းတိုက်ခိုက်သည့် မြေနီတောင်ခံတပ် တိုက်ပွဲသည်လည်း ထင်ရှားသော ခံတပ်ဖြစ်သည်။ ၁၈၈၇ ခုနှစ်အတွင်း ချင်းတွင်းနိုင်ငံရေးအရာရှိ Captain F.D. Raikes သည် ဖလမ်းကောင်စီခေါင်းဆောင် ဗိုလ်ဆွန်ပက်၊ ကမ်ဟောက်ကိုယ်စားလှယ် လွန်ဆွတ်၊ အထက်ချင်းတွင်းခရိုင်ဝန်၊ စီးယင်း ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ဟားခါးနှင့် ဇိုခွား ကိုယ်စားလှယ်တို့နှင့် တွေ့ဆုံ၍ဗြိတိသျှပိုင်၊ဗမာပြည်ပိုင် နယ်မြေများကို ချင်းမျိုးနွယ်စုများ မတိုက်ခိုက်ရန်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း ဖောက်လုပ်ရန်တို့ကို ဆွေးနွေးခဲ့သော်လည်း ချင်းလူမျိုးများသည် ဗြိတိသျှတို့အပေါ် သံသယရှိသောကြောင့် ၁၈၈၈ ခုနှစ် မတ်လတွင် တာရှန်း စစ်သည်များသည် အင်းဒင်း (အန်းတဲန်) ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး စစ်သည်အချို့သည် ကလေးဝကို–

လည်းကောင်း၊ စီးယင်းများက ကလေးမြို့နှင့် ကဘော်ချိုင့်ဝှမ်းကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။

ဖလမ်းကို သိမ်းပိုက်ခြင်း

ချင်းတွင်း၊ မြင်းခြံနှင့် ပုဂံဒေသတို့၌ အင်္ဂလိပ်တို့ကို စစ်ရှုံးခဲ့သော ရွှေဂျိုးဖြူမင်းသားသည် ချင်းပြည်နယ်ရှိ ဗိုလ်ကြွန်ဘိခ်ထံ ခိုလှုံခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့က ရွှေဂျိုးဖြူမင်းသားကို လွှဲအပ်ပေးရန် ရာဇသံပို့ခဲ့ရာ ဗိုလ်ကြွန်ဘိခ်က ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။ စီးယင်းဒေသ၌လည်း ဗိုလ်ခိုင်ကမ်းဦးဆောင်မှုဖြင့် အင်္ဂလိပ်တို့အား တော်လှန်တိုက်ခိုက်နေခြင်းများကြောင့် အင်္ဂလိပ်အစိုးရက ၁၈၈၈ ခုနှစ်တွင် ချင်းတောင်ဒေသအား တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းရန် ပြင်ဆင်ခဲ့လေသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့က ဖလမ်းရွာအနီးတွင် တပ်စွဲထားခဲ့ရာ အင်အားမမျှ၍ ဗိုလ်ကြွန်ဘိခ် ဦးဆောင်သည့် ဖလမ်းကောင်စီက အင်္ဂလိပ်တို့ထံ နှစ်စဉ်အခွန်ဘဏ္ဍာဆက်သမည်ဟူသောသဘောတူညီချက်ဖြင့်၁၈၉၀ခုနှစ်တွင် လက်နက်ချခဲ့သည်။

သို့သော် ဗိုလ်ကြွန်ဘိခ်တပ်သည် အင်္ဂလိပ်တို့အား ချုံခိုတိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်နေသည့်အတွက် ၁၈၉၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၃ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလိပ်တို့က ဖလမ်းကို ဝင်ရောက် စီးနင်းခဲ့ပြီး ရွာတွင် တပ်စခန်းချရန် ဗိုလ်ကြွန်ဘိခ်က လက်မခံခဲ့သောကြောင့် အင်္ဂလိပ်တို့သည် လက်ရှိ ဖလမ်းမြို့ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။

ဗြိတိသျှကိုလိုနီများ မရာနယ်သို့ ဝင်ရောက်ခြင်း

နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့သည် သူတို့ အုပ်ချုပ်သည့် နယ်မြေချဲ့ထွင်ရန် ၁၈၆၅ – ၁၈၆၆ ခုနှစ်တွင် စစ်တကောင်းတောင်တန်း အုပ်ချုပ်ရေးတာဝန်ခံ Colonel Lewin သည် ချင်းတောင်တန်းရှိ မရာလူမျိုးနွယ်စုနှင့် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းရန် ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ ဒုတိယအကြိမ်အဖြစ် ၁၈၉၂ ခုနှစ်တွင် လူရှေတောင်တန်းအုပ်ချုပ်ရေးတာဝန်ခံ Captain Shakespear က မရာလူမျိုးနွယ်များနေထိုင်ရာ ဆဲရ်ကောန် (Saikao) ရွာသို့ ပထမဦးဆုံး ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းမှုအောင်မြင်ခဲ့သဖြင့် အင်္ဂလိပ်အစိုးရ အုပ်ချုပ်မှုကို ငြိမ်သက်စွာ လက်ခံခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ဆဲရ်ကောန်ရွာတွင် တပ်စခန်း တည်ထောင်ရန် မသင့်တော်၍ ၁၉၀၇ ခုနှစ်တွင်သို့ပနီး (Tipa) ရွာ၌ အင်္ဂလိပ်တို့တပ်စခန်းချထားပြီးသည့်တိုင် ဇောင်းလိန် (Zyhno) ရွာကိုမူ မသိမ်းပိုက်ကြသေးပေ။ ၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် R.H. Greenstreem သည် ပလက်ဝခရိုင်၊ ဒုတိယတိုင်းမင်းကြီး၊ မြောက်ပိုင်းရခိုင်တောင်တန်းက ဖဘောင် (Sabawngte) ရွာကို သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့သည်ဟု စာအုပ်တွင် ဖော်ပြပါသည်။[၃]

နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့ ဖဘောင်[4] ရွာသို့ ရောက်ရှိလာခြင်း

ဖဘောင် (Sabawngte) ရွာသူကြီး အကြီးအကဲ ဦးဘီးရဟီး ကွယ်လွန်သွား၍ ရွာသားများ အားငယ်နေချိန်၊ ဦးဘီးရဟီး သားမက် ဦးလိုင်ဒေး (၂) က ရပ်ရေးရွာရေးကို အဖက်ဖက်မှ စီမံကွပ်ကဲနေချိန် အလွန်ရင်လေးစရာကောင်းသော နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့ ကျူးကျော် ဝင်ရောက်လာနေသည် ဆိုသည့်သတင်း ပြန့်နှံ့လာခဲ့သည်။ မရာရွာသူကြီး အကြီးအကဲများ တချို့က ရတူကုန်းမြင့်တွင် စုရုံးပြီး ကျောက်ကမ်းပါးများ၏ အကာအကွယ်ယူကာ နယ်ချဲ့တို့အား တော်လှန်ရန် စီစဉ်ထားကြသည်။ ဤကဲ့သို့ စီစဉ်ထားသည်ကို ဆဘောင်းသဲရွာမှ အဘွားအိုတစ်ဦး (Thâ-aih meinô) က "အင်္ဂလိပ်တို့ ချီတက်လာကြလေပြီ၊ ဟရေးကီး တောင်တက်ရုံဖြင့် အသက်ရှင်နိုင်ပါ့မလား၊ လူကြီးမင်းတို့ အဘယ်ကြောင့် ဟရေးကီး တောင်တက်ရန် ကြံစည်ကြလေသနည်း" (Vehpi a

kaw nienô tlieh ne, Hreikie lâ cha hreizô lâ ma, Chiedorizau ke kauh na rie e?) ဟူသော သီချင်းဖြင့် အကြံပြုသည်။

ဦးလိုင်ဒေးသည် ရွာထဲရှိ သံစများစုဆောင်းကာ ပန်းပဲဆရာ သဲမိုင်ပေါ့-ခူလဲ (Temaipaw “Khule”) အားကျည်ဆံထုလုပ်စေသည်။လယ်လိုင်[6](Lailen)ရွာမှ မျိုးချစ် တူမီးကိုင် အင်အားစုများလည်း ဆဘောင်းသဲ ရွာသို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။ လယ်လိုင် (Lailen) ရွာမှ မျိုးချစ်တူမီးကိုင်အဖွဲ့က “ဖဘောင် (Sabawngte) ရွာ၏ ရိက္ခာဖြင့် အင်္ဂလိပ်တို့ကို တော်လှန်မည်။ အရေးနိမ့်လာလျှင် လယ်လိုင် (Lailen) ကို ဆုတ်ပြီး လယ်လိုင် (Lailen) ရွာမှ ဆက်လက်ခုခံမည် (Hrabawh hrae nie hi, a hraw leh hi, Lele hrae nie ki hi)” ဟုဆိုပြီး ဆဘောင်းသဲရွာမှ အင်္ဂလိပ်တို့ကို ခုခံတိုက်ခိုက်ရန် ကြံစည်ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် အဝေးမှ ရွာကို မီးရှို့နိုင်သည်ဟူသော သတင်းကြောင့် ဦးလိုင်ဒေး သည် မီဇို စကားပြောနိုင်သော သူ့အိမ်တွင်းလုပ်သား ဆီးထောင်းနှင့် ရွာသားတချို့ကို ခေါ်သွားကာ အင်္ဂလိပ်တို့အား တွေ့ရန် ဆဘောင်းသဲရွာမှ ကျပီးရွာသို့ သွားလေသည်။

ဦးလိုင်ဒေးသည် အင်္ဂလိပ်တပ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုရာ ကျပီးရွာသို့သွားပြီး အင်္ဂလိပ် စစ်ဗိုလ်ကြီးနှင့်တွေ့ဆုံကာ သူသည် ဆဘောင်းသဲ ရွာသူကြီး အကြီးအကဲ ဖြစ်ကြောင်း၊ အင်္ဂလိပ် စစ်ဗိုလ်ကြီးအားတွေ့ရန် ရောက်ရှိလာခြင်းဖြစ်ကြောင်းပြောပြီး သူ့အိတ်ထဲက ဆေးရည်ဗူးကိုထုတ်၍ အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်ကြီးအား ဆေးရည် ငုံခိုင်းလေသည်။ အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်ကြီးက ဆေးရည်ကို မြည်းစမ်းကြည့်ရာ အလွန်ပြင်းသော ဆေးရည်၏အစွမ်းကြောင့် အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်ကြီးသည် ကြို့ထိုးနေလေတော့သည်။ အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်ကြီးက သျှောင်ထုံးကြီးနှင့် ဦးလိုင်ဒေးကို ကြည့်ပြီး “ဒီခေါင်းနှစ်လုံးလူသား၊ ငါ့ကို သေကြောင်းကြံသည်" ဟုဆိုကာ လွန်စွာ ဒေါသထွက်လေသည်။

အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်ကြီးသည် သူ့စိတ်ကို ပြန်ထိန်းကာ ဦးလိုင်ဒေးအား ဆပ်ပြာတစ်ခဲ လက်ဆောင်ပေးလိုက်သည်။ ဦးလိုင်ဒေးလည်း ဆပ်ပြာခဲကို အားရဝမ်းသာစွာ လက်ခံပြီး မုန့်အထင်နှင့် စားဖို့ ပြင်လေသည်။ ထိုအခါကျမှ အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်ကြီးက ရယ်လျက် “သြော် ဒီလူ၊ ငါ့ကို သေကြောင်းကြံတာ မဟုတ်ဘူး။ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး နားလည်မှု လွဲနေကြခြင်းသာ ဖြစ်ချေမည်" ဟု တွက်ဆကာ ဆွေးနွေးစကား စပြောကြလေသည်။ ဦးလိုင်ဒေးနှင့် အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်ကြီးတို့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြရာတွင်

(၁) မရာနယ်မှ အင်္ဂလိပ်တို့အား မတော်လှန်ရန်၊
(၂) မရာနယ်မှ သားယောကျ်ားများအား အင်္ဂလိပ်တို့က အတင်းအဓမ္မ မခေါ်သွားရန်၊
(၃) မရာနယ်မှ တူမီးသေနတ်များကို အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်က မသိမ်းယူရန် သဘောတူခဲ့ကြလေသည်။

ဤသဘောတူညီမှု ရရှိခဲ့သည်ကို မရာနယ်အရပ်ရပ်သို့ သတင်းလွှင့်ပြီး မရာနယ်မှ နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့ကို မတော်လှန်တော့ဘဲ ဗြိတိသျှ အင်ပါယာကြီးထဲသို့ ရောက်ရှိသွားလေသည်။

ကိုလိုနီနယ်ချဲ့ ဗြိတိသျှခေတ် အုပ်ချုပ်ရေးအကျဉ်း

၁၉၃၇ ခုနှစ် အိန္ဒိယအက်ဥပဒေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အက်ဥပဒေများကိုရေးဆွဲကာသီးသန့်နိုင်ငံဖြင့်အုပ်ချုပ်လာခဲ့ပြီး ချင်းပြည်နယ်၊ ပလက်ဝဒေသကို ရခိုင်တောင်တန်းခရိုင် (Northen Arakan Hills Tract District)၊ ချင်းပြည်နယ် မြောက်ဖက်နှင့် အလယ်ပိုင်းဒေသများဖြစ်သော မရာ၊ ဖိုဖေ၊ လောင်တူ၊ ဆဲန်ထန်၊ ဇိုတုန်၊ မတူ၊ ဟားခါး၊ ဖလမ်း၊ တီးတိန်များကို ချင်းတောင်တန်းခရိုင် (Chin Hills Tract District)၊ လူရှေ(မီဇို)၊ မရာနှင့်

ပွေး(လိုင်း) ဒေသများကို၊ လူရှိုင်းတောင်တန်းခရိုင် (Lushai Hills Tract)၊ အရှေ့ပါကစ္စတန်ရှိဘောမ်(လိုင်း)၊ ခူမီး၊ ကြိုင်၊ လူရှေနှင့် ပန်းခေါင်းဟူသော အုပ်စုများကို စစ်တကောင်းခရိုင် (Chittagong Hills Tract) များတွင်လည်းကောင်း၊ ဒိုင်၊ အရှိုချင်း၊ ယောနယ်များကို ပခုက္ကူခရိုင်တွင်လည်းကောင်း၊ ကူးကီးချင်းများ၊ မဏိပူရဒေသများကို ကလေးခရိုင်တွင်လည်းကောင်း၊ နာဂဒေသကို နာဂတောင်တန်းခရိုင်တွင်လည်းကောင်း အသီးသီး အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။

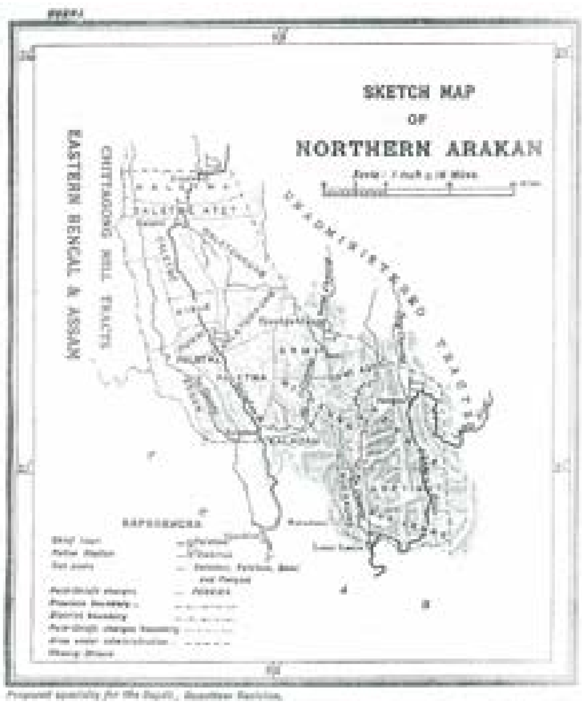

မြေပုံရင်းမြစ် Northern Arakan Hill Tracts 1910

နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့ မရာနယ်ကို အုပ်ချုပ်ခြင်း

၁၉၀၇ခုနှစ်စက်တင်ဘာလ(၂၆)ရက်တွင်အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၊ လန်ဒန်မြို့မှ ခရစ်ယာန် သာသနာပြုဆရာ Rev. Reginald Arthur Lorrain နှင့် Mrs. Maud Louise Ulander Lorrain ဇနီးမောင်နှံတို့ ဆိုင်ကွန်းရွာ (Serkawn) သို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။ ။

၁၉၃၇ ခုနှစ်၊ အိန္ဒိယအက်နှင့် ဘားမာအက် (India Act & Burma Act) များအရ မရာ လူမျိုးများအား အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာအုပ်ချုပ်ရေး နှစ်ခုအောက်သို့ ပိုင်းခြားခံခဲ့ရလေသည်။ မရာကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ၊ မီဇိုရမ်းကို အိန္ဒိယအစိုးရ လက်အောက်တွင်လည်းကောင်း၊ မီရမ်(မရာ) တိုက်နယ်၊ ဟာခါးမြို့နယ် (Chin Hills Tract) အထက် မရာတိုက်နယ်၊ မတူပီမြို့နယ်နှင့် အောက်မရာတိုက်နယ် မတူပီမြို့နယ် (Chin Hills Tract) နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ မြောက်ပိုင်းရခိုင်တောင်တန်း အုပ်ချုပ်ရေးပြင်ပ ဧရိယာအဖြစ် (Unadministration Area, Northen Arakan Hills Tract District)[10] သတ်မှတ်ထားသော ရှင်းလက်ဝ တိုက်နယ်စသည်တို့ကို ဘားမားအစိုးရ အုပ်ချုပ်ရေးလက်အောက်တွင် နှစ်ခြမ်းခွဲ ထားရှိခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ မရာနယ်ကို အုပ်ချုပ်ရာတွင် ပုံမှန်အတိုင်း ရွာသူကြီး အကြီးအကဲများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပေးထားသည်။ တောင်ကြောအလိုက် တိုက်သူကြီးတို့ကို ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်အစိုးရက ဆော်မေ (sawhmei) တောင်ကြော တိုက်သူကြီးအဖြစ် ဦးဗာဟူ၊ ကဟရင် (kahrie) တောင်ကြော တိုက်သူကြီးအဖြစ် ဦးဗာဆိုင်၊ ဟရေးကီး (hreikie) တောင်ကြော တိုက်သူကြီးအဖြစ် ဦးလိုင်ဖေ၊ တီးဟရေ (tihrei) တောင်ကြော တိုက်သူကြီးအဖြစ် ဦးချာခါ နှင့် ရှင်းလက်ဝတိုက်နယ်တွင်ဦးဌေးသူ(မရာလူမျိုးမှပထမဆုံးခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်သူ) တို့အား ခန့်အပ်လေသည်။

လွတ်လပ်ပြီး ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီခေတ် အုပ်ချုပ်ရေးအကျဉ်း

၁၈၉၆ ခုနှစ် ချင်းတောင်စည်းမျဉ်းဥပဒေ (The

Chin Hills Regulation) ကို ပယ်ဖျက်ပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ် ချင်းဝိသေသတိုင်းအက်ဥပဒေ (၁၉၄၈ ခုနှစ်အက်ဥပဒေ) (၄၉) အက်ဥပဒေအသစ်တစ်ခုကို ပြည်ထောင်စုပါလီမန်မှ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့လေသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း ၉၊ ဥပဒေအပိုဒ် ၅၊ ချင်းဝိသေသတိုင်း အခန်း၊ ပုဒ်မ ၁၉၆၊ ၁၉၇၊ ၁၉၈ တို့အရ ချင်းရေးရာကောင်စီ၊ ချင်းရေးရာဌာနနှင့် ချင်းရေးရာဝန်ကြီးတို့ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေအရ ချင်းတောင်တန်းဒေသကို ချင်းဝိသေသတိုင်းအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် အက်ဥပဒေ ၄၉ အက်ဥပဒေအား ၁၉၄၉ ခုနှစ် အက်ဥပဒေအမှတ် ၃၉ ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၁၉၅၄ ခုနှစ် အက်ဥပဒေအမှတ် ၁၇ ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၁၉၅၇ ခုနှစ်အက်ဥပဒေအမှတ် ၅၀ ဖြင့်လည်းကောင်း အရေးပါအရာရောက်စေရန် ပြင်ဆင်လေသည်။ "ချင်းလူမျိုးဟူသော စကားရပ်" တွင် လူရှေ (မီဇိုး) အမျိုးသားများ၊ ကူကီးအမျိုးသားများ၊ နာဂအမျိုးသားများ၊ ချင်းတောင်တန်း၌ အိုးအိမ် အတည်တကျ နေထိုင်သော မြန်မာအမျိုးသားများ၊ ဆက်စပ်နယ်မြေများတွင် နေထိုင်သော ချင်းအမျိုးသားများ ပါဝင်သည်ဟူသော ပုဒ်မကို[11] ၁၉၅၇ ခုနှစ်အက်ဥပဒေအမှတ် ၅၀ အရ "ချင်းအမျိုးသားများ" ဆိုသည့် စကားရပ်တွင် ချင်းဝိသေသတိုင်း၌ အိုးအိမ်အတည်တကျရှိသော ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသားများ ပါဝင်သည်ဟု အစားထိုး ပြင်ဆင်သည်။[12]

ရွာသူကြီး၊ ကျေးရွာကောင်စီ၊ တိုက်နယ်ကောင်စီ၊ တိုင်းမင်းကြီး၊ မြို့မကောင်စီ၊ ဝန်ကြီးနှင့် ချင်းရေးရာကောင်စီ၊ ခရိုင်ဝန်၊ နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်၊ တိုက်နယ်ကောင်စီ၊ တိုက်နယ်ကောင်စီ သက်တမ်း (၄) နှစ် ဖြစ်သည်။ ဥပဒေကို ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁ ရက် နေ့တွင် လည်းကောင်း၊ ၁၉၅၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၀ ရက်နေ့တွင် လည်းကောင်း၊ ၁၉၅၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၆ ရက်တွင်လည်းကောင်း အသီးသီးပြင်ဆင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်အပိုင်း ၅။ ချင်းဝိသေသတိုင်း၊ ပုဒ်မ ၁၉၆။ နိုင်ငံတော်မှ သတ်မှတ်သော ချင်းတောင်ခရိုင်နှင့် မြောက်ပိုင်း ရခိုင်တောင်တန်းနယ် ပါဝင်သည့် ချင်းဝိသေသတိုင်း ရှိမည်။[13]

သူကြီးအကြီးအကဲ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်း (ချင်းအမျိုးသားနေ့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း)

၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၉–၂၂ ရက်အတွင်း ဖလမ်းမြို့တွင် ပြည်သူလူထု ၅၀၀၀ ခန့် တက်ရောက်ခဲ့သော ချင်းဝိသေသတိုင်းလုံးဆိုင်ရာ ညီလာခံသဘင် ကျင်းပ၍ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀ ရက်တွင် "အင်္ဂလိပ်အစိုးရ ခန့်တိုက်သူကြီးများကို ဖြုတ်ချ၍ လူထုမှရွေးချယ်သော ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် အုပ်ချုပ်ရန်" ဟု ပြည်သူတရပ်လုံးက ထောက်ခံ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ရွာသူကြီးအကြီးအကဲများ အုပ်ချုပ်သည့်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သစ်သို့ ပြည်သူ့အင်အားဖြင့် ပြောင်းလဲသွားသည့် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀ ရက်ကို "ချင်းအမျိုးသားနေ့" ဟု သတ်မှတ်ကာ ၁၉၅၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀ ရက်တွင် ပထမအကြိမ် ချင်းအမျိုးသားနေ့ကို မင်းတပ်မြို့၌ ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ တိုက်သူကြီး အကြီးအကဲများ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် ချုပ်ငြိမ်းသွားပြီး ပြည်သူလူထုမှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်သော တိုက်နယ်ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ (Circle) များက အုပ်ချုပ်လာကြသည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၆ ရက်တွင် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ချင်းဝိသေသတိုင်းအက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၆၊ ပုဒ်မ ၉ နှင့် ပုဒ်မ ၄၃ တို့ဖြင့် အပ်နှင်းထားသော အာဏာများကို သုံးစွဲလျက် နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် ချင်းဝိသေသတိုင်း

တွင် ကောင်စီများ၊ ရွာသူကြီး၊ ကျေးရွာကောင်စီ၊ တိုက်နယ်ကောင်စီနှင့် တိုက်နယ်ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌများ၊ ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နည်းဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းသည်။

တော်လှန်ရေးကောင်စီ

၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂ ရက်တွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နေဝင်း အာဏာသိမ်းပြီး မြန်မာ့အသံ ရေဒီယိုမှတဆင့် ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲမည့် အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန်ဟူ၍ မိန့်ခွန်းပြော ကြားခဲ့သည်။ အရပ်သားအစိုးရလက်ထက်က ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အာဏာကို အကန့်အသတ်ဖြင့် ရရှိထားသည့် ပြည်နယ်ကောင်စီများနေရာတွင် ပြည်နယ်ဦးစီးအဖွဲ့ ငါးခုဖြင့် အစားထိုးခဲ့ပြီး ယင်းအဖွဲ့တိုင်းတွင် တပ်မတော်အရာရှိကြီး တစ်ဦးစီ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် တပ်မတော်အရာရှိများဦးစီးသည့် လုံခြုံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်မှုကော်မတီများကို အဆင့်ဆင့်ဖွဲ့စည်းကာ ယင်းကော်မတီများအထက်တွင် တော်လှန်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၏ တိုက်ရိုက်လက်အောက်ခံဖြစ်သည့် ဗဟိုလုံခြုံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်မှုကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းထားသည်။

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ် ပါတီအစိုးရ

၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၃) ရက်နေ့တွင် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး၊ ဥပဒေပုဒ်မ ၃၀ ပုဒ်ခွဲ (ခ) အရ မြို့နယ် ၆ မြို့နယ်ရှိသော ချင်းဝိသေသတိုင်းကို မြို့နယ် ၉ ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းပြီး ချင်းပြည်နယ်ဟု ပြောင်းလဲ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည်။

၄င်းမြို့နယ်များမှာ တီးတိန်မြို့နယ်၊ တွန်းဇံမြို့နယ်၊ ဖလမ်းမြို့နယ်၊ ဟားခါးမြို့နယ်၊ ထန်တလန်မြို့နယ်၊ မတူပီမြို့နယ်၊ မင်းတပ်မြို့နယ်၊ ကန်ပက်လက်မြို့နယ်၊ ပလက်ဝမြို့နယ်တို့ ဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်နှင့် တိုင်း၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စုအသီးသီးတွင် ပြည်သူ့ကောင်စီ တရပ်စီ ဖွဲ့စည်းရမည်။

(က) ပြည်နယ်နှင့် တိုင်း၊ ပြည်သူ့ကောင်စီများ၊ မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီများတွင် အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့၊ တရားသူကြီးအဖွဲ့နှင့် လုပ်ငန်းစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့စီ ဖွဲ့စည်းထားရှိ သည်။

(ခ) ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စု ပြည်သူ့ကောင်စီများတွင် အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့နှင့် တရားသူကြီးအဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့စီ ဖွဲ့စည်းထားရှိသည်။ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးကို ပြည့်သူကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်စေခဲ့သည်။ မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌသည် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲ ဖြစ်သည်။ အစိုးရခန့်အရာရှိ မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီရုံးအဖွဲ့မှူး ရှိသည်။ ခရိုင်အဆင့်တွင် အစိုးဝန်ထမ်းများကို တာဝန်ပေး ခန့်အပ်ထားသည်။

နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ (နဝတ/နအဖ)

တပ်မတော်အာဏာသိမ်းပြီး ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုဖျက်သိမ်းပြီး ၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာ ၂၀ ရက်တွင် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့သည် ကြေညာချက်အမှတ် ၅/၈၈ ဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းနှင့် မြို့နယ် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခြင်းကို ကြေညာခဲ့သည်။ ကျေးရွာအဆင့်မှလွဲ၍ တိုင်းပြည်နယ်၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ် အထွေထွေအုပ်

ချုပ်ရေးဌာန ဥက္ကဋ္ဌကို တပ်မတော်အရာရှိများအား တာဝန်ပေးအုပ်ချုပ်စေသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်နိုဝင်ဘာလ၌ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ အဖြစ် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့သော်လည်း အုပ်ချုပ်မှုပုံစံ အပြောင်းအလဲမရှိခဲ့ဘဲတိုင်း–ပြည်နယ်၊ခရိုင်နှင့်မြို့နယ် ဥက္ကဋ္ဌသည် တပ်မတော်အရာရှိများ ဖြစ်သည်။

လူမျိုးနွယ်စုအခြေခံသော အုပ်ချုပ်ရေးဒေသ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန် လိုအပ်ခြင်း

ချင်းပြည်နယ်တွင် နေထိုင်ကြသော လူမျိုးနွယ်စုများထဲတွင် လူမျိုးကြီးဝါဒ လွှမ်းမိုးမှုမှ ကာကွယ်နိုင်ရန် မြို့နယ်ဖွဲ့စည်းပုံကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန် အလွန်အရေးကြီးသည်။ ဥပမာ– မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ အစိုးရခေတ်၊ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ထန်တလန်မြို့နယ်၊ တွန်းဇံမြို့နယ်နှင့် မင်းတပ်မြို့နယ်တို့ကိုတိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းခဲ့ရာတွင်ထန်တလန်မြို့နယ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းကိုကြည့်လျှင် လိုင်းလူမျိုးနွယ်စုများ လူမျိုးကြီးဝါဒသို့ တွန်းပို့ပေးနေသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ ချင်းမျိုးနွယ်စုများထဲတွင် မီဇိုးမျိုးနွယ်စုပြီးလျှင် ဒုတိယအင်အားအကြီးဆုံးဖြစ်သော ဇိုမီးမျိုးနွယ်စုများသည် “ချင်းအမျိုးသားနေ့”ကို “ဇိုမီးအမျိုးသားနေ့” ဟုကျင်းပလာရခြင်း အကြောင်းရင်းမှာ လိုင်းမျိုးနွယ်စုများ၏ လူမျိုးကြီးဝါဒ ဖြန့်လာခြင်းကြောင့်ဖြစ်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။

အဲန်အီးပဲရီ (N.E. Perry) ပြုစုရေးသားထားသော ဒလခဲရ် (The Lakher) စာအုပ် စာမျက်နှာ ၁–၂ တွင် ရေးသားသော “မရာနယ် (Maras) အနောက်ဘက်တွင် ဖနိုင်နယ် (Fanais) နှင့် လူရှေနယ် (Lusheis) လည်းကောင်း၊ အရှေ့ဘက်နှင့် မြောက်ဘက်တွင် ချင်း၊ တောင်ဘက်တွင် ရခိုင်တောင်တန်းခရိုင် (Arakan Hill Tracts)၊ ခူမီးနယ်(Khumis)၊ မတူနယ် (Matus) နှင့် ကျိုက်နယ် (Khyengs) တို့နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေပြီး မရာများ (Maras) သည် လိုင်း (Lai) မျိုးနွယ်စု၏ အကိုင်းအခက်တစ်ခုဖြစ်ကာ လိုင်းနှင့် နီးစပ်သော ဘာသာစကား ပြောကြသူများကို ရခိုင် (Rakhine) များက ရှမ်းဒူးစ်(Shendus) ဟုခေါ်ကြသည်ဟု ဗိုလ်မှူးကြီးလဲဝင်း (Lewin) က သူ၏မှတ်တမ်းတွင် ဖော်ပြထားသည် (The Maras are a branch of the Lai tribe of Chins, and speak a language closely akin to Lai.)” ကို ကိုးကားပြီး ဒေါက်တာဆလိုင်းလျန်မှုန်ဆာခေါင်က မရာလူမျိုးများသည် လိုင်းအုပ်စုဟု လည်းကောင်း၊ လိုင်မီး (Laimi) မျိုးနွယ်စု၏ မရာအုပ်စုသည် ဘွေနူးမြစ်၏ အရှေ့ဘက် နှင့် အနောက်ဘက်ကမ်းနှစ်ဘက် အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအကြား နယ်နိမိတ်ဖြစ်လာသည် {(The Mara group of the Laimi tribe (also known as the Lakher) was recorded by N. E. Parry in 1932)} ဟု ရေးသားဖော်ပြခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ပုမ်ခန်းပေါင်က ဟားခါး–ထန်တလန် လူမျိုးများကသူတို့ကိုယ်သူတို့လိုင်း/လိုင်မီး (Lai/ Laimi) ဟုခေါ်ပြီး ၎င်းတို့နှင့်ဆင်တူ Shindu/ Shendu/Mara/Lakher (Parry [1932]1988) ကို ဗြိတိန်မှတ်တမ်းများဖြစ်သော စစ်တကောင်း (Chittagong) နှင့် အာရကန်တောင်တန်း (Arakan Hill Tracts) တွင် မှတ်တမ်းတင်သည်ဟု ရေးသား ဖော်ပြထားသည်။ ဇိုသမိုင်း (Zo History) ရေးသားသူ ဗွီဆန်းက ပွေး (Pawi) နှင့် လခဲရ် (Lakher) တို့သည် လူရှိုင်းဘာသာစကားအပြင် လိုင်းဘာသာ (Lai) စကားကို ပြောကြသည်ဟု လည်းကောင်း အသီးသီး ရေးသားသည်။ ကမ္ဘာ့လူသားအားလုံးသည် မိခင်ဘာသာစကားအပြင် အခြားသော လူမျိုးများ၏ ဘာသာစကားကိုလည်း သင်ယူ ပြောဆိုကြသည်။ ဤကဲ့သို့ လိုရာဆွဲ ရေးသားခြင်းသည် လိုင်းလူမျိုးကြီးဝါဒ လွှမ်းမိုးနိုင်ရေးအတွက် တွန်းပို့ပေးနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒေါက်တာ ကယ်နက်ဗန်ဘိခ်

(Dr.Keneth Vabik) ဘာသာဗေဒ ပညာရှင်များက မရာအစ်ခ်(Maraic)အုပ်စုဖြင့်သတ်မှတ်ထားသောမရာ၊ လောင်တူ၊ ဇိုဖေ၊ ဆဲန်ထန်နှင့် ဇိုတုန်မျိုးနွယ်စုများကို လိုင်းမျိုးနွယ်စုဖြင့် သိမ်းပိုက်ရန် ဝါဒဖြန့် လက်နက်ကောင်းသဖွယ် အသုံးချနေခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိရှိနိုင်သည်။ ဤကဲ့သို့ လူမျိုးနွယ်စုကို သိမ်းသွင်းရန် ဝါဒဖြန့်ခြင်းသည် ဗမာစကားပုံအရ "မြေမျို၍ လူမျိုးမပြုတ်၊ လူမျို၍ လူမျိုးပြုတ်၏" ဆိုသည့်အတိုင်း တနည်းအားဖြင့် လူမျိုးပြုတ်၊ လူမျိုးသုဉ်းအောင် ရည်ရွယ်ခြင်းသာဖြစ်သည်။ N.E Perry ကိုယ်တိုင် သူပြုစုရေးခဲ့သော The Lakher စာအုပ်သည် အမြဲ မှန်ကန်နေမည်မဟုတ်ဘဲ ဆက်လက် လေ့လာလိုသူများအတွက် အထောက်အကူဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည်ကြောင်း ဝန်ခံသွားခဲ့ပါသည်။

ဒေါက်တာဆလိုင်းလျန်မှုန်း၊ ပုမ်ခန်းပေါင်နှင့် ဇိုသမိုင်း (Zo History) ရေးသားသူ ဝှိဆန်း တို့က N.E Perry ၏ The Lakher ကို ကိုးကားပြီး မရာတို့သည် လိုင်း အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြသော်လည်း သူတို့ကိုးကား ဖော်ပြခဲ့ရလျှင် လိုင်း(ဟားခါး) မျိုးနွယ်စုတွင် ရွာသူကြီး အကြီးအကဲဖြစ်ခဲ့သော မရာ အခေါ် ဇော်ထာ (လိုင်း အခေါ် ဇာထန်း) မျိုးရိုးစုများက လုံးဝ လက်မခံနိုင်သောအချက်ကိုမူ လျစ်လျူ ရှုထားခဲ့ကြသည်။ N.E Perry က မရာမျိုးနွယ်များ၏ မျိုးရိုးစုများကို The Lakher စာအုပ် ပူးတွဲ ၃ တွင် အုပ်စု ၃ မျိုးခွဲပြီး ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ

(၁) တော်ဝင်မျိုးရိုး (Royal Classes)

(၂) သူကြီးမျိုးနွယ် (Patrician Classes)

(၃) သာမန်ပြည်သူမျိုးနွယ် (Palebian Classes) ဟူ၍ မျိုးရိုးစုကိုလည်း ယေဘုယျ သုံးမျိုးခွဲသည်။ ဟားခါးသူကြီး အကြီးအကဲ ဇော်ထာ (Zathang) မျိုးရိုးနှင့် Senthang မရာလို (Saitha) သူကြီးအကြီးအကဲ ချိုင်လှို (Chhaihlo) မျိုးရိုးများကို The Lakher က သူကြီးမျိုးနွယ်အုပ်စုတွင်တောင် ထည့်သွင်းခြင်းမပြုဘဲ သာမန် ပြည်သူအုပ်စုတွင် ထည့်သွင်းထားသည်။ ဒေါက်တာ ဆလိုင်းလျန်မှုန်ဆာခေါင်းနှင့် အခြားသောသူများ၊ ချင်းလူမျိုးများ၊ လိုင်းချင်းများက N.E Parry "The Lakher" ကိုးကား ရေးသားဖော်ပြသည့်အတိုင်း မရာ (Lakher) တို့သည် လိုင်းမျိုးနွယ်၏ အကိုင်းအခက်ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြခြင်းကို အတည်ယူပါက N.E Perry ၏ The Lakher စာအုပ် ပူးတွဲ စာမျက်နှာ ၅၇၀ တွင် ဖော်ပြသည့် ဟားခါး နှင့် ဆဲန်ထန်း ဒေသများတွင် ရွာသူကြီး အကြီးအကဲဖြစ်ခဲ့ကြသော ဇာထန် (Zathang) နှင့် ချိုင်လှို (Chhaihlo) မျိုးရိုးများသည်လည်း ၎င်းတို့ဒေသ ရွာသူကြီး အကြီးအကဲ မျိုးရိုးများမဟုတ်ဟု သတ်မှတ်ရမည် ဖြစ်သည်။ မရာဒေသတွင် ရွာသူကြီးအကြီးအကဲအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းသည် နယ်ချဲ့ကျူးကျော် သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ ပထဝီနိုင်ငံရေး (Geopolitics) အရ မဟာမိတ် ပြုလုပ်ရာ လိုအပ်လာသည့်အခါ ဒေသခံပြည်သူလူထု သဘောတူညီမှုဖြင့် ပင့်ခေါ်ပြီး ရွာသူကြီးအကြီးအကဲ ခန့်အပ်ကြ သည်။ N.E Perry က TheLakherစာအုပ်၌မရာဒေသရှိရွာသူကြီးအကြီးအကဲ မျိုးရိုးစုများကို တော်ဝင်မျိုးရိုးဟု လည်းကောင်း၊ မရာဒေသတွင် အုပ်ချုပ်ခြင်း မရှိသော်လည်း အခြားဒေသတွင် အုပ်ချုပ်သူများဟု သိထားသော မျိုးရိုးများကို ရွာသူကြီးအနွယ်တွင် လည်းကောင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။

လူမျိုးတမျိုး ဖြစ်တည်လာရန်အတွက် အဓိကလိုအပ်ချက်မှာ ဘာသာစကား ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားကွဲပြားခြင်းသည် လူမျိုးတမျိုး ဖြစ်လာခြင်း၏ အခြေခံအကျဆုံးသော အရင်းအမြစ် ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားကွဲပြားခြင်းခြင်းသည်အသွေးအသားသွေးအုပ်စုမဟုတ်ဘဲ ပတ်ဝန်းကျင် လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ လူမျိုးဖြစ်လာရန် ဘုရားသခင်က ဘာသာစကားကို ရှုပ်ထွေး

စေသည်။ "သို့ဖြစ်၍ ထိုမြို့၌ ထာဝရဘုရားသည် မြေကြီး သားအပေါင်းတို့၏ စကားကို ရှုပ်ထွေးစေ၍ သူတို့ကို မြေကြီးတပြင်လုံး၌ အရပ်ရပ် ကွဲပြားစေတော်မူသော ကြောင့် ထိုမြို့ကို ဗာဗုလုံမြို့ဟူ၍ တွင်သတည်း။" အာဗရဟမ်သား အစ်မဲလ်နှင့် အိုက်ဇက်တို့သည်လည်း သီးသန့်လူမျိုးအဖြစ် ကွဲထွက်သွားခဲ့ကြသည်။ အိုက်ဇက်၏သား အမွှာညီအစ်ကိုများ ဖြစ်ကြသော ဧသောနှင့် ယာကုပ်တို့သည်လည်း လူမျိုးကြီးနှစ်မျိုး၏ ဖခင်ကြီး များ ဖြစ်လာကြသည်။ ဧသော (Esau) သည် အီရတ် လူမျိုးများ၏ ဖခင်ကြီးအဖြစ် လည်းကောင်း၊ ယာကုပ် (Jacob) သည် အစ္စရေးလူမျိုး (၁၂) မျိုး၏ ဖခင်ကြီး ဖြစ်လာကြသည်။ အာဗရဟမ်၊ အိုက်ဇက်နှင့် ယာကုပ် တို့အနက် ထာဝရဘုရားသခင်၏ ကတိသစ္စပြုသော ကောင်းကြီးကို ဆက်ခံသူသည် ယာကုပ်မျိုးဆက် အစ္စရေးလူမျိုး ၁၂ မျိုး ဖြစ်သည်။

Chatawhcha theihthaipa "pasari" ta Byh hmialâta mietahkupa tôhpa ki chiahmie "miasari" chaba aw ei ta; a "noh sari" noh liana chata khihpi cha "ei sari" padô aw eichi ta, theihthaipa zy ta chiahmie cha ama tô aw. (Cun tlangbawi "pasarih" nih tuukawng ki muko "pasarih" kuang hmaiah cun an i put lai; cun "ni sarihnak" ni ah cun khua cu "voi sarih" nan vel lai, tlangbawi nih muko cu an tum hna lai.) ယောရှုအခန်းကြီး ၆ အခန်းငယ် ၄ ကျမ်းချက်ကို မရာကျမ်းစာနှင့် လိုင်း (ဟားခါး) စကားဖြင့် ယှဉ်တွဲဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

မရာစကားနှင့် လိုင်း – ဖလမ်း – မီဇိုးစကားတို့တွင် ရေတွက်ပုံစနစ် ကွဲပြားခြင်းကို တင်ပြပါသည်။ ဤကဲ့သို့ လူမျိုးနွယ်စုများ ကွဲပြားစေခဲ့ခြင်းသည် ဘုရားသခင် ၏ အစီအစဉ် ဖြစ်သည်။ ဤရေတွက်ခြင်း ယှုနစ်ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် လိုင်း၊ ဖလမ်း၊ မီဇိုးတို့သည် မွေးချင်း ညီအစ်ကိုဖြစ်ကြောင်းကို လေ့လာ သိရှိနိုင်သည်။ မရာ မျိုးနွယ်စု၏ ရေတွက်ခြင်းစနစ်မှာ လူ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် အရာဝတ္ထုဖြစ်ကြောင်း ခွဲခြားသိရှိနိုင်သည့် ရေတွက် နည်းစနစ်ဖြစ်သည်။ မရာမျိုးနွယ်စုများသည် အရာဝတ္ထု ကို ရေတွက်ရာတွင် miakha, sanoh,..., miahra အစား Sakha, Sanoh, ….., Sahra ဟုလည်း ရေတွက် သည်။ မရာလို ယေဘုယျ ရေတွက်နည်းစနစ်မှာ Kha, Noh, Tho, Lih, Ngah, Charu, Sari, Rei, Ki, Hra ဟုဖြစ်သည်။ မရာ ယေဘုယျ ရေတွက်စနစ်နှင့် ဗမာ ယေဘုယျရေတွက်နည်း "တစ်၊ နှစ်၊ သုံး၊ လေး၊ ငါး၊ ခြောက်၊ ခုနှစ်၊ ရှစ်၊ ကိုး၊ တစ်ဆယ်" စသဖြင့် ရေတွက် နည်းစနစ်ချင်း ဆင်တူနေခြင်းကို လေ့လာခြင်းဖြင့် တိဗက်တို–ဗမာ အုပ်စုဝင်များဖြစ်ခြင်းကို သိရှိနိုင်သည်။

ချင်းပြည်နယ် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခြင်း

ချင်းအထူးဒေသ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီခေတ် အုပ်ချုပ် ရေးတွင် ချင်းဝိသေသတိုင်း ဟုခေါ်ပြီး မြို့နယ်ခြောက်ခု ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ၎င်းမြို့နယ်များမှာ တီးတိန် မြို့နယ်၊ ဖလမ်းမြို့နယ်၊ ဟားခါးမြို့နယ်၊ မတူပီမြို့နယ်၊ ကန်ပက်လက်မြို့နယ်၊ ပလက်ဝမြို့နယ် တို့ဖြစ်သည်။

အစက ချင်းပြည်နယ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စား လှယ် မဲဆန္ဒနယ်ကို မြို့နယ်အလိုက် မဲဆန္ဒနယ် တခုစီ ဖြင့် မဲဆန္ဒနယ် ၆ ခုနှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်ကိုယ် စားလှယ်ကို တီးတိန်မြို့နယ် တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက် ပိုင်းမဲဆန္ဒနယ်၊ ဟားခါးမြို့နယ် တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက် ပိုင်းမဲဆန္ဒနယ်ဟူ၍ မဲဆန္ဒနယ် နှစ်ခုစီရှိပြီး ကျန်မြို့နယ် လေးခုတွင် မဲဆန္ဒနယ်တခုစီဖြင့် စုစုပေါင်း မဲဆန္ဒနယ် ၈ ခု ရှိသည်။ ခရိုင်ဟူ၍ မင်းတပ်ခရိုင်နှင့် ဖလမ်းခရိုင်သာ ရှိခဲ့သည်။ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ အစိုးရ

၁၉၇၄ အခြေခံဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေအရ မြို့နယ် ၉ ခုဖြင့် တွန်းဇံမြို့နယ်၊ ထန်တလန်မြို့နယ်နှင့် မင်းတပ်မြို့နယ်တို့ကို တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းသည်။ မြန်မာ့ ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်ကို တစ်ပါတီစနစ်ဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခဲ့ကြသည်။၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ ရွေးကောက်ပွဲကို ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်နေရာအတွက် ချင်းပြည်နယ်တွင် မဲဆန္ဒနယ် ၁၂ ခု ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် အမျိုးသားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် မဲဆန္ဒနယ် ၁၂ ခု၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် မဲဆန္ဒနယ် ၉ ခုနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် မဲဆန္ဒနယ် ၁၈ ခု နှင့် တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ် ၆ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

မိမိအနေဖြင့် ချင်းပြည်နယ်ကို မြို့နယ် ၁၂ ခု နှင့် ခရိုင် ၆ ခုဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းရန် အဆိုပြု တင်ပြလိုပါသည်။

(၁) တီးတိန်ခရိုင်တွင် (တီးတိန်မြို့နယ်၊ တွန်းဇံမြို့နယ်)
(၂) ဖလမ်းခရိုင်တွင် (ဖလမ်းမြို့နယ်၊ ထန်တလန်မြို့နယ်)
(၃) ဟားခါးခရိုင်တွင် (ဟားခါးမြို့နယ်၊ ဆူရ်ခွားမြို့နယ်)
(၄) မတူပီခရိုင်တွင် (မတူပီမြို့နယ်၊ လိုင်လင်းပီမြို့နယ်)
(၅) မင်းတပ်ခရိုင်တွင် (မင်းတပ်မြို့နယ်၊ ကန်ပက်လက်မြို့နယ်)
(၇) ပလက်ဝခရိုင်တွင် (ပလက်ဝမြို့နယ်၊ ဆမီးမြို့နယ်)

အမျိုးသားလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် မဲဆန္ဒနယ် ၁၂ ခု၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် မဲဆန္ဒနယ် ၁၂ ခုနှင့် မြို့နယ်အလိုက် ပြည်နယ်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် မဲဆန္ဒနယ် ၂ နယ်စီဖြင့် စုစုပေါင်း ပြည်နယ်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် မဲဆန္ဒနယ် ၂၄ နယ်ဖြင့် ပြည်နယ်အစိုးရအား တရားစီရင်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို ခွဲဝေ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရပါမည်။ မြို့အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့သည် ပြည်သူလူထုက ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအုပ်စု ကိုယ်စားလှယ်များအား အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး အာဏာများ ခွဲဝေပေးရန် လိုအပ်သည်။ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ကိုယ်စားလှယ် မဲဆန္ဒနယ်ကို ကျေးရွာ၊ အုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက်အလိုက် မြို့နယ်အစိုးရကိုယ်စားလှယ် မဲဆန္ဒနယ် ၁၈ နယ်ဖြင့် ခွဲဝေ ဖွဲ့စည်းပေးရမည်။

(၁) လိုင်လင်းပီမြို့နယ်

ဟားခါးမြို့နယ်၊မရာ(မီရမ်)တောင်တန်းတိုက်နယ်၊ မတူပီမြို့နယ်အထက် မရာတိုက်နယ်၊ အောက်မရာတိုက်နယ်နှင့် ပလက်ဝမြို့နယ် ရှင်းလက်ဝ တိုက်နယ် စသော တိုက်နယ် (၄) ခု ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ "လိုင်လင်းပီ" အစား မူရင်း မရာနာမည် "လယ်လိုင်ပီး" အဖြစ် အစားထိုး အသုံးပြုသွားရန် လိုအပ်ဖြစ်သည်။ လယ်လိုင်ပီး တခုတည်းမဟုတ်ဘဲ ဒေသအလိုက် မူရင်း ကျေးရွာနာမည်၊ ဒေသ တောတောင် နာမည်များကို ပြန်လည် ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်သည်။

ရှင်းလက်ဝတိုက်နယ် (မရာလူမျိုး ၇၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ခူမီးလူမျိုး ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ရခိုင်လူမျိုး ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း နေထိုင်သောဒေသ) တွင် လွတ်လပ်ရေး မရခင်ကတည်းက တိုက်နယ်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးဌေးသူ (မရာလူမျိုးများထဲမှ ပထမဆုံး ခရစ်ယာန်ဖြစ်သူ) ရှင်းလက်ဝသည် ပြည်သူ ရွေးကောက်ခံ ဥက္ကဋ္ဌသက်တမ်း နှစ်ကြိမ် အရွေးခံခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ဦးကျုံကြည့်၊ ခူမီး၊ ကြိုင်ထင်ဝသည် ပြည်သူ ရွေးကောက်ခံ ရှင်းလက်ဝ တိုက်နယ်ဥက္ကဋ္ဌ သက်တမ်း တစ်ကြိမ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် နောက်ပိုင်းတွင် တိုင်းပြည်အချိန်အနေ မတည်ငြိမ်ခြင်းကြောင့် ဒူရီတောင်အုပ်စု၊ မော်တလန်အုပ်စုနှင့် ကုန်ပြင်အုပ်စုရှိ

မရာလူမျိုးများသည် မရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ၊ အိန္ဒိယသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားကြခြင်းကြောင်း မရာလူမျိုး လူဦးရေ ၃၀၀၀ နီးပါး လျော့နည်းသွားပြီး ရှင်းလက်ဝ တိုက်နယ်ဧရိယာတွင် မရာလူမျိုး ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ခူမီး လူမျိုး ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ရခိုင်လူမျိုး ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီးနေထိုင်သောဒေသဖြစ်သွားသည်။လိုင်လင်းပီ မြို့နယ်တွင် ရှင်းလက်ဝမြို့ စီမံကိန်းနှင့် ဆဘောင်းသဲ ရွာကို ရွာနာမည်မူရင်းဖြင့် ဖဘောင်မြို့စီမံကိန်း ထားရှိ ရပါမည်။ အသစ်ဖွဲ့စည်းမည့် လယ်လိုင်ပီးမြို့နယ်သည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ကျေးရွာအုပ်စု ၃၀ နှင့် ရပ်ကွက် ၂ ခု၊ အိမ်ခြေစုစုပေါင်း ၆၁၅၅ အိမ်၊ လူဦးရေ စုစုပေါင်း ၃၂၆၁၁ ဦး၊ ကျား ၁၅၇၁၄ ဦးနှင့် မ ၁၆၈၉၇ ဦး ရှိမည်ဖြစ်သည်။

(၂) ဆူရ်ခွားမြို့နယ်

ဆူရ်ခွါးမြို့နယ်ကို လက်ရှိ ဟားခါးမြို့နယ်မှ ဆဲန်ထန်းဒေသ၊ မတူပီမြို့နယ်မှ ဇိုတုန်နှင့် ထန်တလန် မြို့နယ်နှင့် မတူပီမြို့နယ်မှ လောင်တူဒေသ သုံးခုကို ပေါင်းစပ်ပြီး ပြန်လည် ဖွဲ့စည်းစေလိုသည်။ ဆူရ်ခွား မြို့နယ်တွင် (၁) ဆူရ်ခွားမြို့၊ (၂) နှရိန်မြို့၊ (၃) ရေဇွာ မြို့နှင့်လုံငုံးမြို့သစ်စီမံကိန်းများရှိမည်ဖြစ်သည်။အသစ် ဖွဲ့စည်းမည့် ဆူရ်ခွားမြို့နယ်၏ ကျေးရွာ၊ အုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် လူဦးရေသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်း အရ ကျေးရွာအုပ်စု သစ်တောကြိုးဝိုင်းအပါအဝင် ၂၈ အုပ်စုနှင့် ရေဇွာမြို့၊ နှရိန်မြို့နှင့် ဆူရ်ခွားမြို့၊ အိမ်ခြေ စုစုပေါင်း ၈၉၈၀ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၁၄၀၀၂ ဦး၊ မ ၁၆၃၅၄ ဦး စုစုပေါင်း ၃၀၃၈၆ ဦးရှိ သည်။

(၃) ဆမီးမြို့နယ်

ဆမီးမြို့နယ်သည် နအဖ ခေတ် ဆမီးမြို့နယ်ခွဲဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားမည်ဖြစ်သည်။ အသစ် ဖွဲ့စည်းမည့် ဆမီး မြို့နယ်၏ ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက်၊ လူဦးရေသည် ၂၀၁၄ သန်းခေါင်စာရင်းအရ ကျေးရွာအုပ်စု သစ်တော ကြိုးဝိုင်း အပါအဝင် ၃၉ အုပ်စု နှင့် ရပ်ကွက် (၃) ခု၊ အိမ်ခြေစုစုပေါင်း ၆၂၂၃ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၁၅၆၆၆ ဦး၊ မ ၁၆၄၁၆ ဦး၊ စုစုပေါင်း ၃၂၀၈၂ ဦးရှိသည်။

(၄) ဟားခါးမြို့နယ်

ဟားခါးမြို့သည် ပြည်နယ်မြို့တော်နှင့် ဟားခါး ခရိုင်ရုံးစိုက်ရာ မြို့လည်းဖြစ်သည်။ လက်ရှိ ဟားခါး မြို့နယ်ရှိ ဆဲန်ထန်းဒေသကို ဆူရ်ခွါးမြို့နယ်ဖြင့် ခွဲထုတ် သွားမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဟားခါးမြို့နယ်၏ ရပ်ကွက် နှင့် ကျေးရွပ်အုပ်စုများသည် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါ မည်။ ဟားခါးမြို့နယ် ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် လူဦးရေသည်၂၀၁၄ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရကျေးရွာ အုပ်စု ၁၉ အုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် ၆ ခု၊ အိမ်ခြေ စုစုပေါင်း ၈၀၉၁ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၁၈၄၂၁ ဦး မ ၂၀၄၅၂ ဦး စုစုပေါင်း ၃၈၈၇၁ ဦးရှိမည် ဖြစ်သည်။

(၅) ထန်တလန်မြို့နယ်

လက်ရှိ ထန်တလန်မြို့နယ်ရှိ လောင်တူဒေသကို ဆူရ်ခွါးမြို့နယ်ဖြင့် ပေါင်းစည်း ဖွဲ့စည်းမည်ဖြစ်ပါ၍ ထန်တလန်မြို့နယ်၏ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စုများ သည် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။ ထန်တလန်မြို့နယ် ၏ ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက်၊ လူဦးရေသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ကျေးရွာအုပ်စု ၃၀ အုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် ၃ ခု၊ အိမ်ခြေစုစုပေါင်း ၇၃၂၃ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၁၉၃၇၄ ဦး မ ၂၀၂၉၇ ဦး စုစုပေါင်း ၃၉၆၇၃ ဦး ရှိမည်ဖြစ်သည်။

(၆) မတူပီမြို့နယ်

မတူပီမြို့နယ်ရှိ လောင်တူဒေသနှင့် ဇိုတုန်ဒေသကို ဆူရှ်ခွါးမြို့နယ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ မရာဒေသကို လိုင်လင်းပီမြို့နယ် ဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲထုတ်ဖွဲ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ဆမီးမြို့နယ်ခွဲမှ လောင်ယောကုန်း၊ တွီဆောကုန်း၊ ဒီလောင်ကုန်း၊ အာကီကုန်း၊ စင်ကီတောင်၊ ထိန်းခေါင် ကျေးရွာအုပ်စုများကို မတူပီမြို့နယ်ဖြင့် ပေါင်းစည်းဖွဲ့စည်းထားမည်ဖြစ်သည်။ မတူပီမြို့နယ်၏ ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက်၊ လူဦးရေသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ကျေးရွာအုပ်စု ၃၀ အုပ်စု နှင့် ရပ်ကွက် ၄ ခု၊ အိမ်ခြေစုစုပေါင်း ၄၆၅၂ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၁၀၈၅၃ ဦး၊ မ ၁၁၇၂၇ ဦး၊ စုစုပေါင်း ၂၂၅၈၀ ဦး ရှိမည်။ မတူပီမြို့နယ် မားဒူ ကျေးရွာနှင့် လေဆင်း ကျေးရွာများကို မြို့သစ်စီမံကိန်း တိုးချဲ့ပေးရန် လိုအပ်သည်။

(၇) ပလက်ဝမြို့နယ်

ပလက်ဝမြို့နယ် ရှင်းလက်ဝ တိုက်နယ်ဒေသကို လိုင်လင်းပီမြို့နယ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားမည် ဖြစ်သည်။ ပလက်ဝမြို့နယ်၏ကျေးရွာအုပ်စုနှင့်ရပ်ကွက်၊လူဦးရေသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ကျေးရွာအုပ်စု သစ်တောကြိုးဝိုင်း အပါအဝင် ၄၁ အုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် ၃ ခု၊ အိမ်ခြေစုစုပေါင်း ၉၉၁၈ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၂၂၉၇၅ ဦး၊ မ ၂၅၂၅၉ ဦး စုစုပေါင်း ၄၈၂၃၄ ဦးရှိသည်။

(၈) ကန်ပက်လက်မြို့နယ်

ကန်ပက်လက် မြို့နယ်၏ ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် လူဦးရေသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်း အရ ကျေးရွာအုပ်စု ၂၆ အုပ်စု နှင့် ရပ်ကွက် ၂ ခု၊ အိမ်ခြေ စုစုပေါင်း ၃၉၇၇ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၁၀၃၁၃ ဦး၊ မ ၁၁၁၈၀ ဦး၊ စုစုပေါင်း ၂၁၄၈၉ ဦးရှိသည်။

(၉) မင်းတပ်မြို့နယ်

မင်းတပ်မြို့နယ်၏ ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက်၊ လူဦးရေသည်၂၀၁၄ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရကျေးရွာအုပ်စုသည် သစ်တောကြိုးဝိုင်းအပါအဝင် ၄၇ အုပ်စု နှင့် ရပ်ကွက် ၄ ခု၊ အိမ်ခြေစုစုပေါင်း ၈၅၂၂ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၁၉၇၂၇ ဦး၊ မ ၂၂၈၇၃ ဦး၊ စုစုပေါင်း ၄၂၆၀၀ ဦး ရှိသည်။

(၁၀) ဖလမ်းမြို့နယ်

ဖလမ်းမြို့နယ်၏ ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် လူဦးရေသည်၂၀၁၄ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရကျေးရွာ အုပ်စု ၈၀ အုပ်စု နှင့် ရပ်ကွက် ၄ ခု၊ အိမ်ခြေစုစုပေါင်း ၈၄၂၈ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၂၀၃၅၀ ဦး၊ မ ၂၀၁၀၇ ဦး၊ စုစုပေါင်း ၄၁၄၅၇ ဦးရှိသည်။

(၁၁) တီးတိန်မြို့နယ်

တီးတိန်မြို့နယ်၏ ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက်၊ လူဦးရေသည်၂၀၁၄ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရကျေးရွာ အုပ်စု ၅၅ အုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် ၄ ခု၊ အိမ်ခြေစုစုပေါင်း ၁၄၆၈၃ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၄၁၉၂၇ ဦး၊ မ ၄၅၆၉၆ ဦး၊ စုစုပေါင်း ၈၇၆၂၃ ဦးရှိသည်။

(၁၂) တွန်းဇံမြို့နယ်

တွန်ဇံမြို့နယ်သည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်း အရ တွန်ဇံမြို့နယ်နှင့် ကျီခါးမြို့နယ်ခွဲဟူ၍ နှစ်ပိုင်း ရှိသည်။ တီးတိန်မြို့နယ်၏ ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် လူဦးရေသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ

ကျေးရွာအုပ်စု ၂၂ အုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် ၂ ခု၊ အိမ်ခြေစုစုပေါင်း ၃၄၁၁ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၁၀၁၀၇ ဦး၊ မ ၁၁၆၁၅ ဦး၊ စုစုပေါင်း ၂၁၇၂၂ ဦးရှိသည်။ ကျီခါး မြို့နယ်ခွဲ၏ ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက်လူဦးရေသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ကျေရွာအုပ်စု ၉ အုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက် ၂ ခု၊ အိမ်ခြေစုစုပေါင်း ၁၅၃၀ နှင့် လူဦးရေ ကျား ၅၅၈၅ ဦး၊ မ ၅၅၇၁ ဦး၊ စုစုပေါင်း ၁၁၁၅၆ ဦးရှိသည်။

ချင်းလူမျိုးဟူသော စကားရပ်တွင် လူရှိုင်း(မီဇိုး) အမျိုးသားများ၊ ကူကီးအမျိုးသားများ၊ နာဂ အမျိုးသားများ၊ ချင်းတောင်တန်း၌ အိုးအိမ် အတည်တကျနေထိုင်သော မြန်မာအမျိုးသားများ၊ ဆက်စပ်ဒေသများတွင် နေထိုင်သော ချင်းအမျိုးသားများ ပါဝင်သည်ဟူသော ပုဒ်မကို အသက်ပြန်သွင်းရန် လိုအပ်ပြီး ဆောမြို့နယ်၊ ထီလင်းမြို့နယ်၊ ဂန့်ဂေါမြို့၊ ကလေးမြို့နယ်နှင့် တမူးမြို့နယ် ၅ ခုကို ချင်းပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံအတွင်း ထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းသင့်သည့် မြို့နယ်များဖြစ်သည်။

နိဂုံး

ချင်းအမျိုးသားဂျယ်နယ် စာမူဖိတ်ခေါ်ခြင်း ခံသောကြောင့် အလွန်ပင် ဝမ်းမြောက် ဂုဏ်ယူမိပါသည်။ ဤစာမူသည် စာဖတ်သူများအတွက် လေ့လာခြင်း ပိုမိုလွယ်ကူစေရန်ရည်ရွယ်ပြီးကိုးကားကျမ်းများမှအတတ်နိုင်ဆုံး စုဆောင်းထားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ကျမ်းကိုးစာရင်းများကိုလည်း ဖော်ပြရန် ကျန်ရှိနေခဲ့လျှင် မူရင်းစာမူရှင်များကိုအနူးညွတ်တောင်းပန်ပါသည်။ ပထဝီဝင်သရုပ်ပြမြေပုံသည် ဂြိုလ်တု ကောင်းကင်ပုံရိပ်များကို အသုံးပြုပြီး "Geographic Inmation System and Remote Sensing" နည်းပညာဖြင့် ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်ပြီး ဇရိယာသည် အခြေခံ (Base Map) ထားသော ဂြိုလ်တု ကောင်းကင်ပုံရိပ်များအရ အချို့သော ဖော်ပြချက်များနှင့် မတူကွဲပြားမှုလည်း ရှိနိုင်သည်။ Foot-note များကို ကိုးကားကျမ်းစာရင်းဖြင့် ဖတ်ရှုပေးပါရန် တောင်းပန်အပ်ပါသည်။

တူတူ
(ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်)

ကျမ်းကိုးစာရင်း

1. ဒုတိယပြည်သူ့လွှတ်တော် (၁၉၅၇)၊ စာတွဲ ၃/၁၁၊ စာ-၈၆၆။
2. ကောင်းစည်သူ၊ ကြေမုံသတင်းစာ။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မေလ (၂၀)ရက်၊ စာမျက်နှာ ၁၅။
3. Grant Brown, G.E.R; I.C.S, "Burma Gazetter Northern Arakan District", 1910, Page – 15.
4. လက်ရှိအစိုးရတွင် ဆဘောင်းသဲဟု သုံးစွဲသည်။
5. Ei-4 na, Bydi Magazine, 2020, page – 129.
6. ယခုအစိုးရ လိုင်လင်းပီမြို့။
7. Amy Kim Palash Roy Mridul Sangma, A sociolin-guistic Survey: "The Kuki-Chin Communities of Bangladesh", 2011, Page 6.
8. Grant Brown, G.E.R; I.C.S, "Burma Gazetter Northern Arakan District", 1910, Page – 33.
9. Naylor, L.B, Esqr; B.Fr.S. "DC, Chin Hills, Dispute between the Lakher Pioneer Mission and the American Baptist Mission Society as to their re-spective feels in the Chin Hills District". 1937.
10. The Hon'ble Major W.M Kennedy, IA: "The Secre-tary to the Government of India, Foreign Depart-ment", June 12, 1913.
11. ၁၉၄၈ ခုနှစ် ချင်းဝိသေသတိုင်း အက်ဥပဒေ (၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ အက်ဥပဒေအမှတ် - ၄၉)၊ ပုဒ်မ ၂ (၄)။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်။
12. ၁၉၄၈ ခုနှစ် ချင်းဝိသေသတိုင်း အက်ဥပဒေ (၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ အက်ဥပဒေအမှတ် - ၄၉)၊ ပုဒ်မ ၂ (၄)။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်။
13. ချင်းရေးရာကောင်စီ ပုဒ်မ၁၉၇(၁)၊ ချင်းရေးရာဝန်ကြီး

14. ပုဒ်မ ၁၉၇ (၂)၊ ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ။
15. 1974ခု အခြေခံဖွဲ့စည်းပုံ ပုဒ်မ ၃၅။
16. 1974ခု အခြေခံဖွဲ့စည်းပုံ ပုဒ်မ ၃၆။
17. Sakhong L.H, “In Serarch of Chin” 2003, p.19။
18. Sakhong, L.H, “In Search of Chin Identity” 2003, Page – 6, page – 181.
19. Pum Khan Pau, “Sistuating the Indo–Burma Frontier and The Making of The Chin Hills”, 2020 Page–15.
20. Vumson, “Zo History”, 1986, Page – 244.
21. Parry, NE, “The Lakher” , 1932,p iiv
22. Parry, NE, “The Lakher” , 1932, p 579
23. ကမ္ဘာဦးကျမ်းအခန်းကြီး – ၁၁၊ အခန်းငယ် – ၉။
24. Joshua 6:4
25. လက်ရှိ “လိုင်လင်းပီ”။
26. ၁၉၄၈ခုနှစ် ချင်းဝိသေသတိုင်း အက်ဥပဒေ (၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ အက်ဥပဒေအမှတ် – ၄၉)၊ ပုဒ်မ ၂ (၄)။ ၁၉၄၈ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ၊ (၂၂)ရက်။

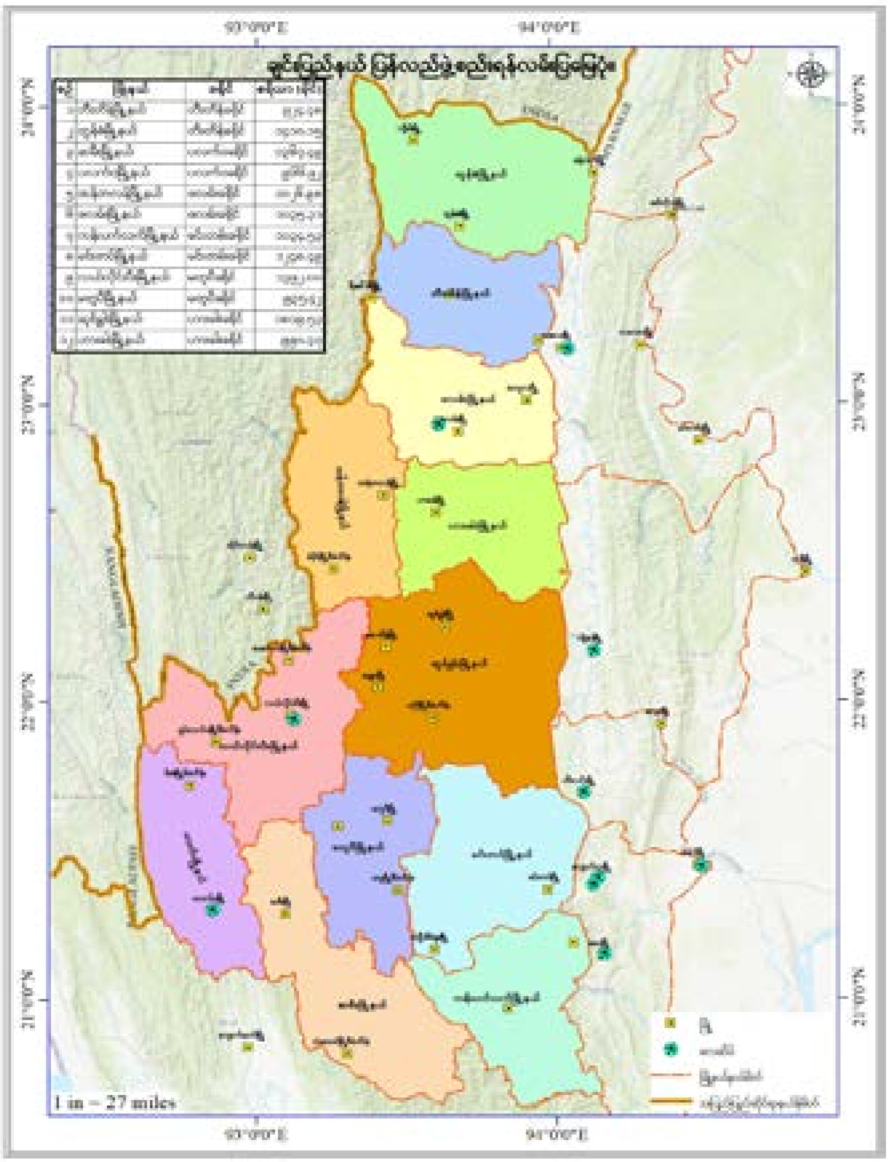

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ နိုင်ငံတော်သစ်ဆီသို့

Tam Kui

အနော်ရထာမင်းကြီးက ၁၀၄၄ ခုနှစ်၌ ပထမ မြန်မာနိုင်ငံ တည်ထောင်ရာကနေ တတိယမြန်မာနိုင်ငံ အထိ ရှိတယ်လို့ ဆိုစမှတ်ပြုကြတာ အားလုံးအသိပါ။ အဲ့ဒီ မြန်မာနိုင်ငံထဲမှာ ၁၇၅၄ ခုနှစ်က အလောင်းဘုရားမင်း သိမ်းပိုက်တဲ့ မွန်တိုင်းပြည်၊ ၁၇၈၄ ခုနှစ်က ဘိုးတော်ဘုရား သိမ်းပိုက်ခဲ့တဲ့ ရခိုင်တိုင်းပြည်တို့ ပါဝင်ကြပါတယ်။ ၎င်းကို ဗမာမင်းများ အုပ်ချုပ်ခဲ့တဲ့ မြန်မာနိုင်ငံလို့ ခေါ်တယ်။ နယ်ချဲ့ အင်္ဂလိပ်က ၁၈၈၅ ခုနှစ် သီပေါမင်း ပါတော်မူပြီးတဲ့အချိန်က စပြီး ဗြိတိသျှ–အိန္ဒိယ ကိုလိုနီနယ်တခုအဖြစ် အုပ်ချုပ်ခဲ့တယ်။

မြန်မာမျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်များက ကျွန်တဘောက်ဘဝမှ ပြန်လည်လွတ်မြောက်ဖို့ရာအတွက်ရရာလက်နက်ကိုင်စွဲပြီး တော်လှန် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြတယ်။ ဝိုင်အမ်ဘီအေ၊ ဂျီစီဘီအေ၊ ဒို့ဗမာအစည်းအရုံး၊ ဖဆပလ စတဲ့ အသင်းအဖွဲ့တွေ တည်ထောင်ပြီး ဗမာပြည်သည် တို့ပြည်၊ ဗမာစာသည်တို့စာ၊ ဗမာစကားသည် တို့စကား... စသဖြင့် ကြွေးကြော်လျက် "ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာလူမျိုး" ပေါ်လစီကို အခိုင်မာချမှတ်ကာ တော်လှန်တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြတယ်။

ရန်ကုန်ဘုရင်ခံ အုပ်ချုပ်တဲ့ ဗြိတိသျှ–ဘားမား ကိုလိုနီနယ်အတွင်း၌ ၁၈၈၈ ခုနှစ်က သိမ်းပိုက်ပြီး (၁၉၂၂ ဖက်ဒရေးတက် ရှမ်းပြည် အက်ဥပဒေအရ) အုပ်ချုပ်တဲ့ ရှမ်းပြည်၊ ၁၈၉၄ ကချင်တောင်းတန်း အက်ဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်တဲ့ ကချင်ပြည်၊ ၁၉၈၆ ချင်းတောင်တန်းများ အက်ဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်တဲ့ ချင်းပြည်နဲ့ ၁၉၃၅ ဘားမား အက်ဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်တဲ့ မြန်မာနိုင်ငံတို့ ပါဝင်ခဲ့ကြတယ်။ ပင်လုံစာချုပ်အရ ဗြိတိသျှ–ဘားမား ကိုလိုနီနယ် တခုလုံး လွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီး ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတော် တည်ထောင်လာကြတဲ့အခါ ပြည်ထောင်စုအမည်နာမ သီးခြားသမုတ်ခြင်း မပြုကြဘဲ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ဟု ခေါ်တွင်စေရာက ယခင်မြန်မာနိုင်ငံ (Proper Burma) ကို "ပြည်မ" ဟု သုံးနှုန်း လာခဲ့ကြပါတယ်။ မြန်မာ(ဗမာ) တိုင်းရင်းသားများက ပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံကို ပင်လျှင် သီပေါမင်း ပါတော်မူခြင်းနှင့်အတူ ပျက်သုန်းခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံ ပြန်လည် တည်ထောင်ခြင်းဟု တဖက်သတ် ခံယူ လက်ခံကြဆဲ ဖြစ်တယ်။ ဒါဟာ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ မတည်ထောင်နိုင်ခြင်းရဲ့ နိုင်ငံရေးပြဿနာ အရင်းမြစ်ပင် ဖြစ်တော့သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ အောင်ဆန်း–အက်တလီ တွေ့ဆုံပွဲမှာ မြန်မာနိုင်ငံ (Proper Burma) အား တစ်နှစ်အတွင်း လွတ်လပ်ရေးပေးဖို့ အက်တလီက ကတိပေးပြီး အနာဂတ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံသစ် ရေးဆွဲဖို့ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု လုပ်ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ ဦးအောင်ဆန်းက ဗြိတိသျှ–ဘာမား (ချင်းပြည်၊ ကချင်ပြည်၊ ရှမ်းပြည် အပါအဝင်) တို့အတွက်ပါ တပါတည်း လွတ်လပ်ရေး

တောင်းဆိုခဲ့တော့ ရှမ်းခေါင်းဆောင်များက မိမိတို့ ရှမ်းလူမျိုးကို ကိုယ်စား မပြုနိုင်ကြောင်း ကန့်ကွက်တဲ့ ကြေးနန်းစာတစောင်ကို ဝန်ကြီးချုပ်အက်တလီထံ ရေးပို့လိုက်တယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် အက်တလီက တောင်တန်းသားတွေရဲ့ ဆန္ဒအရ ဖြစ်သင့်တယ်လို့ ပြောခဲ့တာဖြစ်တယ်။ ဒီလိုနဲ့ ပင်လုံစာချုပ် ဖြစ်ပေါ်လာတာပေါ့။

ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း ပင်လုံမြို့မှာ ဖေဖော်ဝါရီလ ၆ ရက်မှ ၇ ရက်အတွင်း ချင်း၊ ကချင် နဲ့ ရှမ်းခေါင်းဆောင်များ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပပြုလုပ်ကြတယ်။ ဗမာနဲ့အတူ လွတ်လပ်ရေး ရယူရင် ပိုမိုလျင်မြန်သွားမယ်၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိတဲ့ ပြည်နယ်များအပေါ် အခြေခံပြီးတော့ ပြည်ထောင်စုကို တည်ထောင်ကြမယ်လို့ သဘောတူခဲ့ကြတယ်။ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့မှာ ၎င်းသဘောတူညီချက်အတိုင်း ဗမာခေါင်းဆောင် အောင်ဆန်းနဲ့ ပင်လုံစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြတယ်။

၎င်း ပင်လုံစာချုပ်အရ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၄) ရက်နေ့မှာ လွတ်လပ်ရေးကို အတူတကွ ရယူခဲ့ကြတယ်။ ဦးအောင်ဆန်း နဲ့ ခေါင်းဆောင်ကြီးများ မျှော်မှန်းခဲ့ကြတဲ့ လူမျိုးရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးအရ တန်းတူညီမျှမှု ရှိပြီး လူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်တဲ့ ပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်မဖော်ပဲ ယခင်မြန်မာနိုင်ငံနဲ့ ဗမာလူမျိုးတို့ရဲ့ မူလကျောရိုး ပေါ်လစီအတိုင်း လူမျိုးတမျိုးတည်းနေထိုင်တဲ့ တိုင်းပြည်များမှာ ကျင့်သုံးလေ့ရှိတဲ့ တပြည်ထောင်စနစ်အဖြစ် အဓွမတည်ထောင်လိုက်ခြင်းဟာ ပင်လုံစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးဖော် ရေးထိုးဖက် အခြားတိုင်းရင်းသားများအား သစ္စာဖောက်ရာရောက်ပြီး ၎င်းတို့အား ကျွန်ပြုအုပ်ချုပ်ခြင်းအသွင်သို့ ပြောင်းလဲ စေတော့တယ်။

တနည်းဆိုရသော် ကျွန်တော်တို့ ချင်းလူမျိုးဟာ မိမိတို့ဆန္ဒအရ သဘောတူ လက်မှတ်ရေးထိုးထားတဲ့ ပင်လုံစာချုပ်အရ ဗမာကျွန်အဖြစ် မိမိတို့ကိုယ်တိုင် အသွတ်သွင်းခံရသလို ဖြစ်သွားပါတယ်။ နှစ်ပေါင်း ၇၃ အတွင်း ဗမာ ကျွန်ဖြစ်နေပြီဆိုတာတောင် နည်းနည်းလေးမျှ နားမလည်သေးတဲ့ ချင်းပြည်သူတွေ၊ တတ်သိပညာရှင်တွေ၊ ဘာသာရေးသမားတွေ၊ လူမှုရေးသမားတွေ၊ တောင်သူလယ်သမားတွေ၊ ကျောင်းသားလူငယ်တွေ ထုနဲ့ဒေး ပါပဲကွယ်။

ပြည်ထောင်စုသား တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအားလုံး တန်းတူရည်တူ အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်နိုင်အောင် မိမိတို့ နိုင်ငံရေးဆန္ဒနဲ့အညီ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံကို အတူတကွ တည်ထောင်ချင်ကြတဲ့အတွက် တိုင်းရင်းသားများက လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးတိုက်ပွဲ ဝင်နေကြတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများအနေနဲ့ ရွေးချယ်စရာ လမ်းနှစ်သွယ် ရှိတယ်။

ပထမလမ်းကတော့ ဗမာလူမျိုးတို့ စေလိုရာစေ အရှုံးပေးအညံ့ခံတဲ့ အရှုံးသမားဘဝနဲ့ နေရမယ့်လမ်းနဲ့ ဒုတိယလမ်းဟာ အမျိုးသားတန်းတူခွင့် အခွင့်အရေးအတွက် ရုန်းကန် လှုပ်ရှားရမယ့်လမ်း ဖြစ်တယ်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်ကနေ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း နိုင်ငံရေးဆွေးနွေး အဖြေရှာတဲ့ နည်းလမ်းနဲ့ အစွမ်းကုန် ကြိုးစားခဲ့ကြသော်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှာ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်က ဒါတွေအားလုံးကို ဖျက်သိမ်း ပစ်လိုက်တယ်။

လက်ရှိ ပြည်သူ့တော်လှန်ရေးကြီးမှာ CDM လှုပ်ရှားမှုကို အားပြုပြီးတော့ CRPH က လိမ္မာပါးနပ်စွာ ကျကျနန ကိုင်တွယ်ပြီး နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံသစ်အားဖြင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိတဲ့ ပြည်နယ်များ

အပေါ် အခြေခံတဲ့ ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတော်သစ်ကြီးကို အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် ပြည်သူတရပ်လုံးရဲ့ နိုင်ငံရေး လိုအင်ဆန္ဒနဲ့အညီ တည်ထောင်နိုင်မယ်လို့ အလေးအနက် ခံယူပါတယ်။

ရည်မှန်းချက်ကတော့ ဗမာလူမျိုးတွေက အခြားတိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ နိုင်ငံရေးလိုအင်ဆန္ဒကို ဥပက္ခာပြုပြီး ၎င်းတို့ စိတ်ကြိုက် အခွမ တည်ထောင်လိုက်တဲ့ အမည်ခံ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံမှသည် ဗမာတိုင်းရင်းသား အပါအဝင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးဆန္ဒနဲ့အညီ တည်ဆောက်အံ့သော ပြည်ထောင်စုသမ္မတ နိုင်ငံတော်သစ် တည်ဆောက်ရေးကို ရည်စူးပြီး ဆွေးနွေး တင်ပြအပ်ပါတယ်။

၀၀၀

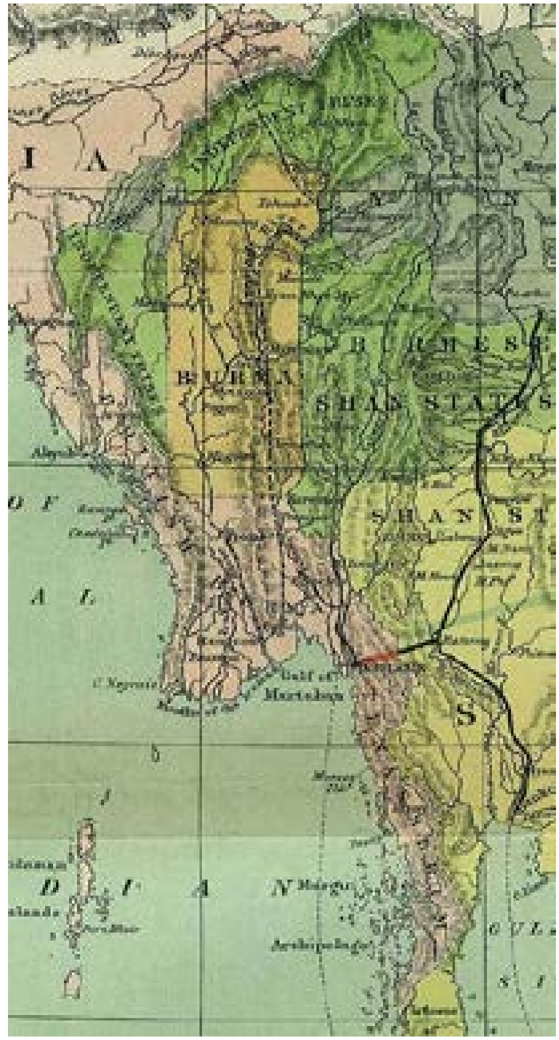

Political geography of Burma as understood by the British c. 1885.

> လက်ရှိ ပြည်သူ့တော်လှန်ရေးကြီးမှာ CDM လှုပ်ရှားမှုကို အားပြုပြီးတော့ CRPH က လိမ္မာပါးနပ်စွာ ကျကျနန ကိုင်တွယ်ပြီး နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံသစ်အားဖြင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိတဲ့ ပြည်နယ်များအပေါ် အခြေခံတဲ့ ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတော်သစ်ကြီးကို အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် ပြည်သူတရပ်လုံးရဲ့ နိုင်ငံရေးလိုအင်ဆန္ဒနဲ့အညီ ထူထောင်နိုင်မယ်လို့ အလေးအနက် ခံယူပါတယ်။

ရွေးချယ်ရမည့် နိုင်ငံရေးစနစ်
ပါလီမန်စနစ်လော၊ သမ္မတစနစ်လော၊ ရောစပ်စနစ်လော

(ပါလီမန်စနစ်မှ သမ္မတစနစ်သို့ ခြေဦးလှည့်လာသည့် မြန်မာ့အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြစ်စဉ် လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း)

ဆလိုင်းကျဲအိုဘိခ်ထောင်း

၃၀.၄.၂၀၂၁

နိဒါန်း

အရှေ့ကို လျှောက်ရင်း အနောက်ကိုမျှော်ခြင်း

လွတ်လပ်ရေးနှင့်အတူ (၂၀)ရာစုမြန်မာ့နိုင်ငံရေးကို ပါလီမန်စနစ် အိပ်မက်က လွှမ်းမိုး ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေမှအစ တောင်ကြီးမူ (၁၉၆၁)၊ ၁၉၉၀ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း ညောင်နှစ်ပင်ညီလာခံနှင့်အပြိုင် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့များ ရေးဆွဲသည့် FCDCC မူအလယ်၊ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဝန်းကျင် UNFC မူအဆုံး တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များက ပါလီမန်စနစ်မှ ပါလီမန်စနစ်ဟု အခိုင်အမာ ကာကွယ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဒီဘက်ခေတ် (၂၁) ရာစုဟု ဆိုရမလား မြန်မာ့နိုင်ငံရေးမှာ သမ္မတစနစ်က တဖြည်းဖြည်း နေရာယူလာသည်ကိုလည်း သတိပြုမိကြပါလိမ့်မည်။ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေ၊ ၎င်းအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး (၄၅) ဦး ကော်မတီတွင် နိုင်ငံရေးပါတီ (၁၄) ပါတီ၏တင်ပြချက်များနှင့်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် (၁၂) ဖွဲ့၏ ဖက်ဒရယ်မူ စသည်တို့တွင် သမ္မတစနစ်က တဖြည်းဖြည်း နေရာယူလာသည်ကို တွေ့ရပါမည်။

အဘယ်ကြောင့် ယင်းကဲ့သို့ နိုင်ငံရေးအတွေးခေါ်နှင့် ရွေးချယ်မှုများ ပြောင်းလဲလာသနည်း။ စနစ်တစ်ခု ရွေးချယ်ရာတွင် အားသာချက် အားနည်းချက်၊ တနည်းအားဖြင့် နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်က ဘာများဖြစ်လာနိုင်သလဲ။ နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံပေါင်းများစွာထဲက သင်ယူစရာများ ရှိမလား။

ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှု လမ်းကြောင်းနှင့် လွှတ်တော်လမ်းကြောင်းဖြင့် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး ညှိနှိုင်းအဖြေရှာကြရာမှာ အဆိုပါမေးခွန်းများကို အဖြေရှာရတော့မည်ဖြစ်ရာ တကယ်ပဲ ပါလီမန်စနစ်ကို ထားခဲ့တော့မှာလား။ သမ္မတစနစ် ကျင့်သုံးသင့်သည်ဟု အတည်ပြုဖို့ လုံလောက်မှု ရှိပြီလား။ မှန်ကန်သော ရွေးချယ်မှုဖြစ်မလား။ သို့မဟုတ် ရောစပ်စနစ်ကို တီထွင်ရမလား။

၁။ ပါလီမန်စနစ် လွှမ်းမိုးခဲ့သော မြန်မာ့နိုင်ငံရေးသမိုင်း

လွတ်လပ်ရေး ကာလကတည်းက မြန်မာ့နိုင်ငံရေးကို ပါလီမန်စနစ် လွှမ်းမိုးခဲ့ရခြင်းမှာ ၎င်းစနစ်၏ ပင်ရင်းနိုင်ငံဖြစ်သည့် ကိုလိုနီ အင်္ဂလိပ်အုပ်ချုပ်မှုစနစ်၏ လွှမ်းမိုးမှုနှင့် အနည်းနှင့်အများ ဆက်စပ်မှုရှိပါမည်။ ဗမာ

ပြည်မ (MinistrialBurma)မှာကိုလိုနီခေတ်ကတည်းက ရွေးကောက်ပွဲများ (၆) ကြိမ်ခန့် (၁၉၂၂၊ ၁၉၂၅၊ ၁၉၂၈၊ ၁၉၃၂၊ ၁၉၃၆ နှင့် ၂၉၄၇) မိတ်ဆက် ကျင်းပပေးခဲ့ခြင်း၊ Rees Williams ဦးဆောင်သည့် ၁၉၄၇ နယ်ခြားဒေသ စုံစမ်း စစ်ဆေးရေးကော်မတီ၏ မေးခွန်းများနှင့် အကြံပြုချက်များ၊ လွတ်လပ်ရေးမတိုင်ခင် တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော် စသည်တို့သည် ပါလီမန်စနစ်အသွင် ဆောင်ပါသည်။ နောက်နောင်မှာ ပေါ်ပေါက်လာလတ္တံ့သော ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေနှင့် ဦးနု ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီ အစိုးရအပေါ် ထိုအချက်များက များစွာ ပံ့သွင်းပေးခဲ့ပါသည်။ တကယ်လည်း အာရှနိုင်ငံမှာ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံကလွဲ၍ အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီဖြစ်ခဲ့သော နိုင်ငံအားလုံးက ပါလီမန်စနစ် ကျင့်သုံးကြသည်ဖြစ်ရာ (Aurel Croissant et al., 2004, p. 8) အံ့သြစရာ မဟုတ်ပေ။

ဤနည်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဦးဆုံး ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ၁၉၄၇ ပါလီမန်စနစ် စစ်စစ်မှု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေကို မူချမှတ်ပေးသော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက ပင်လုံညီလာခံမှာ "သမ္မတကို တိုင်းရင်းသားတွေလုပ်ခိုင်းမယ်လေ၊ဘယ်လိုလဲ၊ရှမ်းက အရင်ဆုံး လုပ်ရင်မကောင်းဘူးလား"ဟုစည်းရုံးပြောဆိုကတည်းက အာဏာမရှိသော သမ္မတဦးသျှောင်သည့် ပါလီမန်စနစ် (Parliamentary Republics) ကို သူ့စိတ်ကူးဖြင့် ပုံဖော်ပြီးသားဖြစ်သည်ဟု ခန့်မှန်းလို့ရပါသည်။ ထို့နောက် တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များကလည်း ၁၉၆၁ ခုနှစ် တောင်ကြီးညီလာခံနှင့် နောက်ဆက်တွဲ ပြည်နယ်များညီညွတ်ရေးအဖွဲ့က "ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်ဖြစ်မည့် ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးရေး" ကို တစိုက်မတ်မတ် တောင်းဆိုလာတော့သည် (Khu Oo Reh et al., 2018)။

နောက်ပိုင်း ၁၉၈၄ ညောင်နှစ်ပင်ညီလာခံနှင့်အပြိုင် တိုင်းရင်းသားများက Federal Constitution Drafting Coordinating Committee (FCDCC) ကို ဖွဲ့စည်းလျက် အနာဂတ်ပြန်မာနိုင်ငံ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းကို ရေးဆွဲခဲ့ကြရာ ၎င်းတွင် "ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင် အစိုးရစနစ် ကျင့်သုံးရန်၊ အောက်လွှတ်တော်မှ ဝန်ကြီးချုပ် ရွေးချယ်ရမည်" ဟု ပုဒ်မ (၁၄/ဃ)(၁၂၁)တွင်ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ တနည်းအားဖြင့် ပါလီမန်စနစ်ကို ရွေးချယ်ကြသည်။ အလားတူ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော United Nationalities Federal Council (UNFC) မဟာမိတ်အဖွဲ့ကလည်း ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော "ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာ အဓိကကျသော မူဝါဒနှင့် လက္ခဏာများ"စာတမ်းတွင် 'ဝန်ကြီးချုပ် ဦးဆောင်အစိုးရစနစ် (Parliamentary System) ဖြင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို ဖွဲ့စည်းသင့်သည်' ဟု ထည့်သွင်းခဲ့သည်။ အလားတူ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားပါတီအများကို အကြိမ်ကြိမ် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပပြုလုပ် ပေးပြီးမှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာစင်တာအဖွဲ့က ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြုစုထားသော "မြန်မာနိုင်ငံဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ အဓိကကျသော မူဝါဒနှင့် လက္ခဏာများ (မူကြမ်း)" စာတမ်းတွင်လည်း "ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးသင့်သည်" ဟု ထပ်မံဖော်ပြထားပါသည်(ENAC,2016)။ သို့သော် "ပါလီမန်စနစ်နှင့် သမ္မတစနစ် နှစ်မျိုးလုံး၏ အားသာချက်၊ အားနည်းချက်များကို ထပ်ဆင့် လေ့လာသင့်သည်" ဟု မှတ်ချက် ပြုထားပါသည်။

စာရေးသူလက်လှမ်းမီသလောက် သုံးသပ်ရလျှင် ၂၀ ရာစု မြန်မာ့နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းအားလုံး၏ ဒီမိုကရေစီအခြေခံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သဘောထား တင်ပြချက်နှင့် ဆောင်ရွက်

ချက်များ အားလုံးသည် ပါလီမန်စနစ် အပေါ်မှာသာ အခြေခံခဲ့သည်။

၂။ သမ္မတစနစ်ဘက်သို့ ခြေဦးလှည့်လာသော လက်ရှိ မြန်မာ့နိုင်ငံရေး

၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေနောက်ပိုင်း တနည်းအားဖြင့် ၂၁ ရာစုအဝင် နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းတွင် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးသမားများ၏ အတွေးအခေါ်တွင် သမ္မတစနစ်က တဖြည်းဖြည်း နေရာယူလာသည်ကို အောက်ပါအတိုင်း အချက် (၃) ချက်ဖြင့် ဖော်ပြလိုပါသည်။

(၂.၁) ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေထဲက သမ္မတစနစ်အငွေ့အသက်များ

အစိုးရ ဖွဲ့စည်းမှုစနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ လက်ရှိ အခြေခံဥပဒေတွင် ပုဒ်မ(၂)၊ (၁၆)၊ (၅၇) မှ (၇၃) အထိ၊ (၁၉၉) မှ (၂၄၆) အထိနှင့် အခန်း (၁၁) နှင့် အဓိက သက်ဆိုင်လျက်ရှိပါသည်။ CIA World Fackbook နှင့် Nation Master စသည့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လေ့လာသူခပ်များများက ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေကို "ပါလီမန်စနစ် (parliamentary republic)" စာရင်းထဲတွင် ထည့်သွင်းကြသည် (CIA Factbook, 2018) (Thuzar, 2013)။ သို့သော် Asia Foundation နှင့် အချို့လေ့လာသူများက ရောစပ် (hybrid) သမ္မတစနစ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည် (Egreteau, 2017) (Bünte, 2018)။ သို့သော် International-IDEA ကမူ "Assembly-Independent ခေါ် ရောစပ်စနစ်ဖြစ်သည်" ဟု ဆိုပါသည် (Elliot, 2019)။ ပါလီမန်စနစ် အင်္ဂါရပ်နှင့် တူညီသည့် အပိုင်းများကို ဖော်ပြရလျှင်-

- ပုဒ်မ (၆၀) အရ နိုင်ငံတော်အစိုးရ/အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲကို လွှတ်တော်မှတဆင့် ရွေးချယ်သည် (သမ္မတစနစ်၏ သဘောသဘာဝတွင် ၎င်းကို ပြည်သူလူထုက တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်သည်)၊
- ပုဒ်မ (၂၀၃) အရ သမ္မတသည် လွှတ်တော်ကို တာဝန်ခံသည် (သမ္မတစနစ်တွင် မလိုပါ)၊
- ပုဒ်မ (၁၀၅) အရ သမ္မတသည် လွှတ်တော်ဥပဒေပြုအာဏာများအပေါ် ဗီတိုအာဏာမရှိ၊
- ပုဒ်မ (၁၀၄) နှင့် (၂၀၂) အရ သမ္မတသည် ဥပဒေကဲ့သို့အာဏာတည်သောအမိန့် ထုတ်ပြန်နိုင်သော်လည်း လွှတ်တော်က အတည်မပြုလျှင် ပျက်ပြယ်။
- သမ္မတစနစ်အင်္ဂါရပ်နှင့် တူညီသည့်အပိုင်းများကို ဖော်ပြရလျှင်-
- ပုဒ်မ (၁၆) အရ သမ္မတသည် နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲ (Head of Executive) ဖြစ်သည် (ပါလီမန်စနစ်တွင် H.E သည် ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်သည်)၊
- ပုဒ်မ(၆၁)တွင် အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲ (H.E) ၏ သက်တမ်းကို အတိအကျ သတ်မှတ်ထားသည် (ပါလီမန်စနစ်တွင် လွှတ်တော်သက်တမ်းအတိုင်းဖြစ်)၊
- ပုဒ်မ (၇၁) နှင့် (၂၃၃) အရ သမ္မတနှင့် ဝန်ကြီးများကို အချက် (၅) ခုနှင့် ညှိစွန်းခြင်းမှလွဲ၍ လွှတ်တော်က တာဝန်မှ ရပ်စဲပိုင်ခွင့်မရှိ (ပါလီမန်စနစ်တွင် လွှတ်တော် ယုံကြည်မှုကာလအပေါ် မူတည်၊ မည်သည့် အကြောင်းပြချက်မှ မလိုဘဲ လွှတ်တော်က အချိန်မရွေး ဖြုတ်ပိုင်ခွင့်ရှိ)။
- ပုဒ်မ (၂၃၂)(၆၂)(၆၄) အရ ဝန်ကြီးများကို အမတ်မဟုတ်သူများ ခန့်အပ်နိုင်၊ ဝန်ကြီးများ လွှတ်တော်အမတ် မဖြစ်စေရ (ဖြစ်လျှင် နှုတ်ထွက်ရန်) ပါတီလုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိစေရ၊
- ပုဒ်မ (၄၁၀) နှင့် (၄၁၈) အရ သမ္မတ (H.E) က အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခွင့်ရှိ။

- ခြုံငုံသုံးသပ်လျှင် လက်ရှိ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပါလီမန်စနစ်နှင့် သမ္မတစနစ်ကိုမြန်မာ့နည်းမြန်မာ့ဟန်ဖြင့် ရောစပ် (hybrid or mixed) ထားသည့်စနစ် ဖြစ်ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် လက်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပုံသဏ္ဍာန်အားဖြင့် ပါလီမန်စနစ် အသွင်ဆောင်သော်လည်း အနှစ်သာရအားဖြင့် သမ္မတစနစ်ကို အသားပေးသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

(၂.၁) သမ္မတစနစ်ဘက်သို့ အာရုံပြောင်းလာသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် (၁၂) ဖွဲ့၏ မူ

NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် (၁၀) ဖွဲ့အပါအဝင် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP) နှင့် ကချင်ပြည်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့(KIO) တို့ စုစုပေါင်း (၁၂) ဖွဲ့ကလွှန်ခဲ့သောဖေဖော်ဝါရီလ (၂၉)ရက်တွင်ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူ (၂၄) ချက်ကို ဘုံသဘောတူညီချက်အဖြစ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ရာ ယင်းစာတမ်းတွင် 'သမ္မတစနစ်' စစ်စစ်မူ ရွေးချယ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းစာတမ်း (၄-ကက-၃) တွင် "ပြည်နယ်အလိုက် ပြည်သူလူထုမှ တိုက်ရိုက်မဲပေး၍ သမ္မတရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့ (ElectoralCollege)မှတဆင့်ရွေးကောက်တင်မြှောက်" ပြဋ္ဌာန်းပြီး (၄-ကက-၆) အရ "Electorသတ်မှတ်ရာတွင် ပြည်နယ်အလိုက် လူဦးရေနှင့် နယ်မြေအကျယ်အဝန်းနှစ်ခုလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ သတ်မှတ်ရမည်" ဟု ပါရှိသည့်အတွက် အမေရိကန်နိုင်ငံ သမ္မတစနစ်နှင့် တထပ်တည်းကျသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ၎င်းစာတမ်းကို "Working Document- 01" ဟု သတ်မှတ်သည့်အပြင်မှတ်ချက်တစ်ခုမှာ"သမ္မတစနစ်နှင့်ပါလီမန်စနစ်ပေါင်းစပ်ထားသည့် Hybrid Model ကိုလည်း လေ့လာထားရန်" ဟု ပါရှိသည့်အတွက် သူတို့အနေဖြင့် တရားသေကိုင်စွဲထားခြင်း မဟုတ်သေးဟု နားလည်ရပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ စစ်အာဏာသိမ်းမှုဖြင့် ဇာတ်သိမ်းခဲ့ရသော (၁၄) နှစ်တိုင်တိုင် ကျင့်သုံးခဲ့သည့် Westminster ပုံစံ ပါလီမန်စနစ်ကို သူတို့က ကျောခိုင်းသွားလေပြီ။

(၂.၃) ပြည်တွင်း နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ သဘောထားရပ်တည်ချက်များ

လက်ရှိ နိုင်ငံရေးပါတီပေါင်း ၉၀ ကျော်၏ တစ်ပါတီချင်းစီ၏သဘောထားကို အကုန်အစင် မသိရှိရသော်လည်း မကြာသေးမီကာလမှာ ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး (၄၅) ဦးကော်မတီတွင် NLD အပါအဝင် အနိုင်ရ (၁၄) ပါတီက တင်ပြထားသောစာတမ်းအရ ပါတီအများစုက လက်ရှိစနစ် (ရောစပ်စနစ်သို့မဟုတ် သမ္မတအသားပေးစနစ်) ကို ပြင်ဆင် (ပယ်ဖျက်) ရန် တင်ပြဆွေးနွေးခြင်း မပြုကြပေ။ ရှမ်းပါတီ (SNLD) တစ်ခုတည်းကသာလျှင် လက်ရှိစနစ်အစား ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင် (ပါလီမန်) စနစ်ကို ကျင့်သုံးသင့်ကြောင်း တင်ပြခဲ့ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် ရှမ်းပါတီမှလွဲ၍ NLD နှင့် ကျန်ပါတီများက လက်ရှိစနစ်ကို လိုလား(သို့မဟုတ်) လက်ခံ ကြပါသည်။

၃။ နိုင်ငံတကာ အစိုးရဖွဲ့စည်းမှုစနစ်များ လေ့လာခြင်း

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် မည်သည့်အစိုးရဖွဲ့စည်းမှုစနစ်ကို အများစုကအသုံးပြုသနည်း။သမ္မတစနစ်လော၊ ပါလီမန်စနစ်လော၊ ရောစနစ်လော ဆိုသည့်အချက်နှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံရေးစနစ် လေ့လာရေးအဖွဲ့များနှင့် ပညာရှင်များအကြား စာရင်းပြုစုမှု တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူကြပေ။ ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် မည်သည့် အစိုးရစနစ် (system ofgovernment) ကျင့်သုံးသည်ကိုတိတိကျကျကြေညာလေ့မရှိပေ (Markus Böckenförde et al.,2011)။

ထို့ကြောင့် အချို့နိုင်ငံများကို မည်သည့်စနစ် ကျင့်သုံးသည်ဟု အငြင်းပွားမှုပင် ရှိတတ်သည်။ ဥပမာ– မြန်မာနိုင်ငံပေါ့။

CIA World Factbook ၏ စာရင်းတွင် ပါလီမန်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၁၁၀) နိုင်ငံခန့်၊ သမ္မတစနစ် စစ်စစ် ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံ (၆၇) နိုင်ငံခန့်၊ ရောစပ်သမ္မတစနစ် (semi-presidential) ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံ (၁၆) နိုင်ငံခန့်နှင့် အခြားစနစ်တစ်ခုခု (ကွန်မြူစနစ်၊ ဘုရင်နှင့် စစ်အာဏာရှင်စနစ်...စသည့်) ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံ (၄၃) နိုင်ငံခန့်၊ စုစုပေါင်း ၂၃၆ နိုင်ငံ (ကုလသမဂ္ဂ အသိအမှတ်မပြုသည့် နိုင်ငံများလည်းပါသည်) စာရင်း ပြုထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည် (CIA Factbook, 2018)။ အလားသူ Oxford Constitutional Law ၏ မှတ်တမ်း တစ်ခု (Tan, 2017) တွင်လည်း ကုလသမဂ္ဂအသိအမှတ် ပြုနိုင်ငံများထဲက သမ္မတစနစ်ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၆၀) နိုင်ငံခန့်စာရင်း ပြုစုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ပထဝီဝင် (တိုက်) အလိုက်ကြည့်လျှင် အာဖရိက တိုက်နှင့် လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံအများစုတွင် သမ္မတ စနစ် ကျင့်သုံးကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အာဖရိကတိုက် တွင် (၂၅) နိုင်ငံကျော်၊ လက်တင်အမေရိကတွင် (၂၀) နိုင်ငံခန့်က အသီးသီး ကျင့်သုံးကြသည်။ အလားတူ အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် (၁၀) နိုင်ငံခန့်က ကျင့်သုံးကြ သည်။ သို့သော် အာရှတိုက်နှင့် ဥရောပတိုက်က နိုင်ငံ အများစု (နိုင်ငံအားလုံးနီးပါး) တွင်မူ ပါလီမန်စနစ်ကို ရွေးချယ်ကြသည်ကို တွေ့ရှိရပြန်သည်။ ဥရောပသမဂ္ဂ နိုင်ငံများထဲတွင် ဆိုက်ဖရက်နိုင်ငံသာ သမ္မတစနစ် စစ်စစ် ကျင့်သုံးပြီး ပြင်သစ်နိုင်ငံနှင့် အခြားနိုင်ငံ (၃) နိုင်ငံ က ရောစပ်သမ္မတစနစ်ကို ကျင့်သုံးကြသည်။ ကျန် ဥရောပနိုင်ငံ (၂၀) ခန့်သည် ပါလီမန်စနစ် ကျင့်သုံးကြ သည်။ အာရှတိုက်တွင် အင်ဒိုနီးရှား၊ တောင်ကိုးရီးယား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်ဝမ်၊ မလီဒိဗ်နှင့် လာအို နိုင်ငံကသာ သမ္မတစနစ် ကျင့်သုံးပြီး ကျန်နိုင်ငံအားလုံးတွင် ပါလီမန် စနစ် ကျင့်သုံးကြသည် (ကွန်မြူနစ်၊ ဘုရင်စနစ်နှင့် စစ် အာဏာရှင်စနစ် နိုင်ငံအချို့မှ လွဲ၍)။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံအများစုက ပါလီမန် စနစ် ကျင့်သုံးကြသည်ကိုလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်တွေ့ ရပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၂၈) နိုင်ငံခန့်ရှိရာတွင် (၁၇) နိုင်ငံခန့်က ပါလီမန် စနစ် ကျင့်သုံးလျက်ရှိပြီး (၁၁) နိုင်ငံခန့်ကသာ သမ္မတစနစ် ကျင့်သုံးကြသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် ကမ္ဘာ့ (၂၈)နိုင်ငံ	
သမ္မတစနစ်ကျင့်သုံးသည့် ၁၁ နိုင်ငံ	ပါလီမန်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် ၁၇ နိုင်ငံ
Unite States of American, Argentina, Brazil, Cmoros, Mexico, Nigeria, Russia, South Sudan, Sudan, Venezuela, Congo	India, Germany, South Africa, Malaysia, Australia, Austria, Belgium, Bosnia and Herzegovina, Canada, Iraq, Spain, Nepal, Pakistan, Saint Kitts and Nevis, Switzer-land, Ethiopia, Feder-ated States of Micro-nesia.

ခြုံငုံသုံးသပ်ရလျှင် အကြောင်းကြောင်းကြောင့် လက်ရှိတွင်ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံသည်ကမ္ဘာ ပေါ်တွင် အများဆုံးဖြစ်ပြီး ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံး သည့် နိုင်ငံအများစုတွင်လည်း ပါလီမန်စနစ်ကိုရွေးချယ် ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပါလီမန်စနစ် ပိုကောင်းသည် ဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။

(၃.၁) ပါလီမန်စနစ်နှင့် သမ္မတစနစ်၏ အခြေခံကွာခြားမှု

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးအသိုင်းအဝိုင်းတွင် ပါလီမန်စနစ်နှင့် သမ္မတစနစ်မှာ မည်သည့်စနစ်က ပိုကောင်းသည်၊ တည်ငြိမ်မှုရှိသည်၊ ထိရောက်သည် စသည်ဖြင့် ယနေ့အထိ ငြင်းခုန်နေဆဲအရာ ဖြစ်သော်လည်း တကယ့်လက်တွေ့တွင် ကိုယ့်ရေခံမြေခံ အနေအထားအပေါ် မူတည်၍ ရွေးချယ်ကြသည်ချည်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံသစ်များက ကိုယ့်နိုင်ငံရေးစံတန်ဖိုးများနှင့်အညီ ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် မွမ်းမံကြရာ ရောစပ်စနစ် (hybrid system--- semi-, quasi-, mixed) အများအပြားပင် ပေါ်ပေါက်လာကြသည်။

အခြေခံအားဖြင့် သမ္မတစနစ်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် (executive branch) နှင့် ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင် (legislative branch) တို့သည် သီးခြားရွေးကောက်ပွဲများဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာသည့်အတွက် မဏ္ဍိုင်နှစ်ခုကြား အာဏာခွဲဝေမှုနှင့် ထိန်းညှိမှု (separation of powers check and balance) အားကောင်းလေ့ရှိသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ပါလီမန်စနစ်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် (အစိုးရ) ကို ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင် (လွှတ်တော်) ကတဆင့် ရွေးကောက်သည့်အတွက် (လူထုက တိုက်ရိုက် ရွေးကောက်ခြင်းမဟုတ်) အာဏာရောထွေး ပေါင်းစပ်မှု (fusion) ရှိသည် (Markus Böckenförde et al., 2011)။

တနည်းအားဖြင့် သမ္မတစနစ်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲ (သမ္မတ) ကို ပြည်သူများက popular vote ဖြင့် တိုက်ရိုက်ရွေး ချယ်သည့်အတွက် အစိုးရ အားကောင်းမောင်းသန်ရှိပြီး ပါလီမန်စနစ်တွင် အစိုးရသည် လွှတ်တော်က ခန့်အပ်ပြီး မလိုတော့လျှင် အယုံအကြည်မရှိမဲ (noconfidencevote) ဖြင့် အချိန်မရွေးပြန်ဖြုတ်နိုင်သည့်အတွက် (Tan, 2017) တနည်းအားဖြင့် လွှတ်တော်က သနားသည့် ကာလအတွင်းသာ အစိုးရချမ်းသာပြီး အသက်ရှင်သည့်သဘော ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မတစနစ်နှင့် မတူဘဲ ပါလီမန်စနစ်တွင် အစိုးရသည် သက်တမ်းတိတိ ကျကျမရှိဘဲ လွှတ်တော်က ယုံကြည်လက်ခံသည့် ကာလအတွင်းသာ ထိုင်ခုံမြဲပါသည်။ အသေးစိတ် အင်္ဂါရပ်များကို ဤနေရာမှာ ဖော်ပြစရာ လိုအပ်လိမ့်မည် မထင်ပါ။

(၃.၂) ရောစပ်စနစ်များ (Semi-Presidential and Semi-Parliamentary Systems)

အလွယ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် ဗြိတိန် (UK) နိုင်ငံကို ကမ္ဘာ့ပါလီမန်စနစ်၏ မိခင်ဟု တင်စားလေ့ရှိပြီး အမေရိကန်နိုင်ငံကို သမ္မတစနစ်နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ ဖခင်ဟု ခေါ်ဆိုလေ့ရှိသည့်အတွက် ဤနှစ်နိုင်ငံတို့ကို စံတင် နှိုင်းယှဉ်လေ့ရှိသည်။ သို့သော် နောက်ပိုင်းတွင် ၎င်းစနစ်နှစ်ခုကြားတွင် အလယ်အလတ်မျှခြေကို ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်ဖြင့် ရှာကြရင်း ရောစပ်သမ္မတစနစ် (semi-presidential system) နှင့် ရောစပ် ပါလီမန်စနစ် (semi-parliamentary system) ဟူ၍ အသီးသီး ပေါ်ပေါက်လာရာ ယခုတွင် နိုင်ငံပေါင်း (၂၀) ဝန်းကျင် ရှိနေပါပြီ။

တနည်းအားဖြင့် ရောစပ်သမ္မတစနစ်၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် သမ္မတစနစ်နှင့် ပါလီမန်စနစ်ကြားက အလယ်အလတ် လမ်းကြောင်းကို ခင်းပေးထားခြင်းဖြစ်ပါသည် (Richard Stacey at el.,, 2014)။ ပညာရှင် ယွန်လင်စ့်၏အဆိုတွင် "သမ္မတစနစ်၏ အားနည်းချက်လည်းတွေ့ရှိ၊ ပါလီမန်စနစ်ကိုလည်း မသွားချင်သည့် အခါ ရောစပ်သမ္မတစနစ်ကို ဖန်တီးခြင်းဖြစ်ပါသည်ဟု ဆိုထားသည် (Linz, 1994, p. 33)။ ပညာရှင် Maurice Duverger အဆိုအရ ရောစပ်သမ္မတစနစ်တွင် အောက်ပါ

(၃) ချက်ပါဝင်ရမည် (က) သမ္မတကို လူထုက တိုက်ရိုက် ရွေးချယ်ရမည်၊ (ခ) သူ့မှာ အာဏာ အတန်အသင့်ရှိ ရမည်၊ (ဂ) သို့သော် လွှတ်တော်ကသနားမှ ချမ်းသာ (ထိုင်ခုံတည်မြဲ) သော ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် သူ့ဝန်ကြီးများရှိ ရမည် (Duverger, 1980)။

ရောစပ်သမ္မတစနစ်တွင် အစိုးရအာဏာက လွှတ်တော်ကို တိုက်ရိုက်တာဝန်ခံသည့် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် လူထုကို တိုက်ရိုက်တာဝန်ခံသည့် သမ္မတက ပူးတွဲကိုင်တွယ်ခြင်း (dual executive) (Richard Stacey at el.,, 2014) နှင့် လွှတ်တော်က ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် သူ့ဝန်ကြီးများကို ဖြုတ်ပိုင်ခွင့်ရခြင်းစသည်တို့ကြောင့်အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်၏အာဏာကိုကန့်သတ်စေသည်ဟုယူဆရသော်လည်း လက်တွေ့မှာ ဆန့်ကျင်ဘက်တွေ ဖြစ်တတ်သည်။ ပြင်သစ် နှင့် ရုရှားကဲ့သို့သော နိုင်ငံများတွင် ၎င်းအစိုးရအကြီးအကဲကို သမ္မတကိုယ်တိုင် ရွေးချယ်ပြီး ပြင်သစ်နိုင်ငံဆိုလျှင် သမ္မတက လွှတ်တော် ဖြုတ်သိမ်းခွင့်အထိ အာဏာ ရှိသည့်အတွက် အမေရိကန်နိုင်ငံထက်ပင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ပိုမြင့်သည်ဟု ဆိုကြသည် (Tombs, 2017)။ အလားတူ သမ္မတကို လွှတ်တော်က ဖယ်ထုတ် (impeach) ခွင့်ရှိသည် ဆိုသော်လည်း ပါလီမန်စနစ်ကဲ့သို့ အများစု (simple majority) မဲဖြင့် ကြိုက်သလို ဖြုတ် (no confidence vote) ၍မရဘဲ super majority ခေါ် ထက်ဝက်ထက်ပိုသည့် မဲဖြင့်သာ ဖယ်ထုတ်၍ ရသည်။ လီသိုးနီယားနိုင်ငံတွင်သာ လွှတ်တော်၏ ငါးပုံသုံးပုံမဲ လိုအပ်ပြီး ကျန်သည့် ရောစပ်သမ္မတနိုင်ငံများတွင် သုံးပုံနှစ်ပုံ (သို့မဟုတ်) ငါးပုံလေးပုံနှင့်အထက် သဘောတူညီချက်လိုအပ်သည် (Richard Stacey at el.,, 2014)။ ထို့ကြောင့် သမ္မတကို လွှတ်တော်မှ ဖြုတ်နိုင်ရေးဆိုသည်မှာ မဖြစ်နိုင်သလောက် ခက်ခဲပါသည်။ ရောစပ်သမ္မတစနစ်ကဲ့သို့ပင် ရောစပ်ပါလီမန်စနစ် (semi–parliamentary) ရှိသည်ဟု ဒီဘက် ခေတ်ပညာရှင်တချို့က ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလာကြရာ ကိုင်းဟုပ်၏ သတ်မှတ်ချက်စာရင်းအရ ဂျပန်၊ ဩစတေးလျနှင့် နိုင်ငံအချို့ကို ထည့်သွင်းခဲ့သည် (Ganghof, 2017)။ သူ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင် ရောစပ်ပါလီမန်စနစ်သည် (က) လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးကို လူထုက တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ခြင်း (ခ) လွှတ်တော် တရပ်ရပ်ကသာ အများအားဖြင့် အောက်လွှတ်တော်က အစိုးရကို အယုံအကြည်မရှိအဆိုဖြင့် ဖြုတ်ချခွင့် (ဂ) ဘဏ္ဍာရေး ဘီလ်ကလွဲ၍ ကျန်သည့် ဥပဒေများတွင် အထက်လွှတ်တော်က ဗီတိုအာဏာရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ အချို့က Israel နိုင်ငံတွင် ၁၉၉၆ မှ ၂၀၀၁ ခုနှစ်အထိ ကျင့်သုံးခဲ့သော Prime Ministerial စနစ်ခေါ် လူထုက လွှတ်တော်နှင့် ဝန်ကြီးချုပ်ကို တပြိုင်တည်း ရွေးချယ် (သမ္မတစနစ်ကဲ့သို့) ပြီး ဝန်ကြီးချုပ်ကို လွှတ်တော်က အယုံအကြည်မရှိမဲဖြင့် အချိန်မရွေး ဖြုတ်ချနိုင်သည့် စနစ်ကိုလည်း ရောစပ်ပါလီမန်စနစ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ သို့သော် ၎င်းသည် နိုင်ငံတကာပညာရှင် အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံခြင်း မရှိသေးပေ။

(၃.၃) အားသာချက်၊ ခြားနားချက်များနှိုင်းယှဉ်ခြင်း

မည်သည့်နိုင်ငံရေးစနစ်မဆို အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက်များ ကိုယ်စီရှိသည့်နည်းတူ ဤစနစ်များသည်လည်း ခြွင်းချက်မဟုတ်ပေ။ဤအပိုင်းတွင်လည်းမြန်မာ့ရေခံမြေခံပေါ်အခြေခံ၍ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်ဟု ယူဆသောအချက်များကိုသာလိုရာစွဲ၍ဆွေးနွေးသွားပါမည်။

(၃.၃.၁) အင်စတကျူးရှင်း နှင့် တကိုယ်တော် (Institu–tionalized vs Personalized)

ပါလီမန်စနစ်သည် ပါတီအုပ်စုအလိုက် အာဏာ

စစည်းတည်ဆောက်ခြင်းကို ဗဟိုပြုသည့်အတွက် ပါတီအဖွဲ့အစည်းတည်ဆောက်မှု (institutionalized) အားပေးသည်ဟု ဆိုပြီး သမ္မတစနစ်တွင်မူ နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးချင်းစီ၏ လွတ်လပ်စွာ မျှော်ပါမှုကို ဗဟိုပြုသည့်အတွက် တစ်ဦးကောင်း တစ်ယောက်ကောင်း (personalized) ဦးဆောင်မှုစတိုင်ကို အားပေးသည်ဟု ဆိုကြသည် (John Gerring et al., 2009) (Juan, 1990)။ အင်စတီကျူးရှင်း ဖြစ်ခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးတွင် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည့်အရာဟု ယူဆရသော်လည်း နက်ရှိုင်း ရှုပ်ထွေး၍ အကျင့်ပျက်သည့် အင်စတီကျူးရှင်း ကြီးကြီးများကြားမှာ နိုင်ငံရေးအာဏာများ နစ်မြုပ်သွားပါက လူထုနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများအကြား အဆက်ပြတ်သွားတတ်ပြန်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေမှ လွတ်မြောက်ရန် တစ်ဦးကောင်း၊ တစ်ယောက်ကောင်းနိုင်ငံရေးသမားကသမ္မတကိုတိုက်ရိုက်ရွေးချယ်သည့် လမ်းကြောင်းဖြင့် လူစွမ်းကောင်းလုပ်နိုင်သည်ဟု ယူဆကြသူများလည်း ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မတစနစ်တွင် နိုင်ရေးသမားများသည် လူပိန်းကြိုက်သွေးထိုးနိုင်ငံရေး (populism) ကိုအင်အားအဖြစ် အသုံးပြုတတ်သည် (Juan, 1990)။

(၃.၃.၂) မည်သည့်စနစ်က ပါတီအင်အား ပိုကောင်းစေသနည်း

သမ္မတစနစ်သည် နိုင်ငံသူနိုင်ငံသား အကုန်ယူစနစ်ဖြစ်သည့်အတွက် ရှုံးတဲ့သူက အကုန်လုံးရှုံးသည် (loser loses all) ဟု ပညာရှင် ယွန်လင်စ် ကဆိုသည် (Linz, 1994)။ ပါလီမန်စနစ်တွင် ပါတီ သို့မဟုတ် အစုအဖွဲ့ဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲ ဝင်ပြိုင်ပြီး အစိုးရကိုလည်း စုပေါင်းအင်အားဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ တခါတရံ တစ်ပါတီတည်းကအစိုးရမဖွဲ့နိုင်ဘဲအခြားပုဂ္ဂိုလ်/ပါတီများနှင့်ပူးပေါင်းပြီး မဖြစ်မနေ ညွန့်ပေါင်းအစည်းရဖွဲ့ရန် လိုအပ်သည့်အခါလည်း ရှိသည်။ ပါတီငယ်များက လူနည်းစုညွန့်ပေါင်းအစိုးရ (minority government) ဖွဲ့သည့်ဖြစ်ရပ်မျိုးလည်း မကြာခဏကြုံတွေ့တတ်သည်။ ၁၉၄၆ မှ ၁၉၉၉ ခုနှစ်အထိ ကမ္ဘာ့ပါလီမန်စနစ်အခြေခံ အစိုးရဖွဲ့စည်းမှု၏၂၂ရာခိုင်နှုန်းသည်လူနည်းစုအစိုးရဖြစ်သည် (Cheibub et al., 2002)။ ထို့ကြောင့် ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံများတွင် သာမန်အားဖြင့် ပါတီပေါင်းစုံရှိတတ်သည် (Linz, 1994, p. 34)။

သို့သော် ပါတီနည်းခြင်း၊ များခြင်းသည် အစိုးရဖွဲ့စည်းမှုစနစ် တစ်ခုတည်းနှင့် သက်ဆိုင်သည်တော့မဟုတ်ချေ။ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ဖြစ်သည့် နိုင်သူအကုန်ယူစနစ် (FPTP) နှင့် အချိုးကျ ကိုယ်စားပြုစနစ် (PR) စနစ်တစ်ခုခု ရွေးချယ်ကျင့်သုံးမှုအပေါ်မှာလည်း များစွာမူတည်သည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မတစနစ် ကျင့်သုံးသော လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံ (၉) ခုမှာ နှစ်ပါတီထက်ပိုသည့် ပါတီစုံကို တွေ့ရှိရကြောင်း ပညာရှင် လင်စ့် ကပင် ဆက်လက် ထောက်ပြပါသည်။

ခြုံပြောရလျှင် သမ္မတစနစ်တွင် နိုင်ငံရေး စုစည်းမှုအားနည်း (Carey, 2007) ပြီး အုပ်ချုပ်ရေး (သမ္မတ) ကို သီးခြား ရွေးချယ်ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးပါတီစုစည်းမှုအားနည်းတတ်သည် (Shugart, 1998)။ အာဏာအလွှန် ပျော့ပြောင်းသော နှစ်ပါတီ (two-party system) စနစ်ကို သာမန်အားဖြင့် ကျင့်သုံးလေ့ရှိသည်။ ပြောင်းပြန်အားဖြင့် ပါလီမန်စနစ်တွင် နိုင်ငံရေးပါတီများသည် စည်းကမ်းတကျ ဖွဲ့စည်းထားပြီး ပါတီခေါင်းဆောင်များကတင်းကြပ်စွာဦးဆောင်လေ့ရှိသည် (Aurel Croissant et al., 2004)။ ထို့အပြင် ပါတီငယ်များ ရှင်သန်ခွင့်ပိုပေးထားသည်။ အမှန်စင်စစ် ပါလီမန်စနစ်တွင် လွှတ်တော်မှာ အာဏာရှိသည် ဆိုသော်ငြားလည်း တကယ့်အာဏာအရင်းခံသည် အနိုင်ရပါတီဖြစ်ပါသည်။

(၃.၃.၃) မြန်ဆန်မှုနှင့် တည်ငြိမ်မှု (Speed & Stability)

အထက်တွင် ဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်သည့်အတိုင်း သမ္မတစနစ်တွင်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်ကို သီးခြားရွေး ကောက်ပွဲဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့်အတွက် အာဏာခွဲဝေမှုနှင့် ထိန်းကျောင်းမှုရှိရာ အစိုးရ (အုပ်ချုပ်ရေး) အားကောင်းပြီး ထိရောက်မြန်ဆန်မှု ရှိသည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုကြသည်။ ပါလီမန်စနစ်တွင် အစိုးရသည် သူတာဝန်ခံထားသည့် လွှတ်တော်ထံ သွားသွား ညှိ နေ ရ သ ည့် အ တွ က် ကြ နဲ့ ကြာ တ တ် သည်။ တဘက်မှာ သမ္မတစနစ်တွင် လွှတ်တော်နှင့် အစိုးရ(သမ္မတ) မှာ အနိုင်ရသည့် ပါတီ/အုပ်စု မတူသည့် အခါ နိုင်ငံရေးအားပြိုင်မှု (friction) မြင့်မားလေ့ရှိပြီး (Novák, 2014) တခါတရံ သောင်တင် (deadlock) သည် အထိပင် ရှိတတ်ပြန်သည် (သာဓက–အမေရိကန်နိုင်ငံ)။ ပြောင်းပြန်အားဖြင့် ပါလီမန်စနစ်တွင် လွှတ်တော်နှင့် အစိုးရသည် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ ဖွဲ့စည်းသည့်အခါမျိုးမှ လွဲ၍ တစ်ပါတီတည်း (တစ်သားတည်း) ဖြစ်သည့် အတွက် ပိုမိုမြန်ဆန်တတ်သည်ဟု ယူဆသူများလည်းရှိသည်။

တည်ငြိမ်မှုအပိုင်းနှင့် ပတ်သက်၍ သမ္မတစနစ်တွင် အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်ကြားမှာ အလွန်အကျွံ အားပြိုင်မှုနှင့် ထိန်းကျောင်းမှုကြောင့် ရှေ့မတိုးနိုင်(deadlock) ဖြစ်တတ်သည်။ ပါလီမန်စနစ်တွင် deadlock မရှိပါ။ Yale University မှ ပညာရှင် Cheibub နှင့် သူ့မိတ်ဆွေ၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ deadlock ကြုံတွေ့သည့် သမ္မတစနစ်ကျင့်သုံးသော (၂၆) နိုင်ငံတွင် တစ်နိုင်ငံနှုန်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ် ကျဆုံးရာတွင် deadlock မကြုံသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၃၁) နိုင်ငံတွင် တစ်နိုင်ငံနှုန်းသာ ဒီမိုကရေစီကျဆုံးသည်ဟု ဖော်ပြသည် (Cheibub et al., 2002, p. 4)။ ၎င်းကို ကောက်ချက်ဆွဲလျှင် သောင်တင်မှု (deadlock) ဖြစ်ပေါ်တတ်ခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီကျဆုံးခြင်းဆီသို့ တစုံတရာ တွန်းပို့စေတတ်သည်။ လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများတွင် ဒီမိုကရေစီ ခိုင်ခန့်မှု မရှိခြင်းသည်သမ္မတစနစ်မတည်ငြိမ်မှုအကျိုးဆက်ဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်သူများလည်း ရှိသည်။

တဘက်တွင် ပါလီမန်စနစ်တွင်လည်း ရွေးကောက်ပွဲမှာ ပါတီတစ်ခုတည်းက အပြတ်သတ် အနိုင်မရနိုင်၍ အစိုးရ မဖွဲ့နိုင်ခြင်း (သို့မဟုတ်) အခြားပါတီများနှင့် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့စည်းရာ တခါတလေ မူဝါဒချင်းမတူ၍ ညှိမရဖြစ်ခြင်းနှင့် အစိုးရကို လွှတ်တော်က အယုံအကြည်မရှိ အဆိုတင်သွင်း၍ ဖြုတ်ချခြင်း…စသည့် မတည်ငြိမ်မှုများ ကြုံတွေ့တတ်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ၁၉၄၆ နှင့် ၁၉၉၉ ကြား ရာစုနှစ် ထက်ဝက်နီးပါး ကာလအတွင်းသမ္မတစနစ်ကျင့်သုံးသည့် (၂၃) နိုင်ငံတွင် (၁)နိုင်ငံနှုန်းဖြင့်ကျဆုံး(အာဏာရှင်စနစ်သို့ကူးပြောင်း) ရာမှာ ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် (၅၈) နိုင်ငံတွင် တစ်နိုင်ငံနှုန်းသာ ကျဆုံးခဲ့ပါသည် (Cheibub et al., 2002)။ စာရင်းအရဆိုလျှင် ပါလီမန်စနစ်က ပို၍ တည်ငြိမ်သည်ဟု ဆိုရမည်။

(၃.၃.၄) မည်သည့်စနစ်တွင် အစိုးရအာဏာ ပိုရှိသနည်း

အခြေခံအားဖြင့် သမ္မတစနစ်တွင် အစိုးရသည် လူထု တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်သည့် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ လက်အောက်တွင် ရှိသည်။ ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ပါလီမန်စနစ်တွင် အစိုးရသည် လွှတ်တော်က အစုအဖွဲ့အလိုက် ရွေးချယ်ထားသည့်အတွက် သာမန်အားဖြင့် လွှတ်တော်ကို အာခံဝံ့လောက်သည့် အာဏာမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် သမ္မတစနစ်တွင် အစိုးရက ပိုပြီးအာဏာရှိသည် (powerful) ထိရောက်မြန်ဆန်မှု ပိုရှိသည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် သုံးသပ်ကြသည်။ တဘက်မှာ

လွှတ်တော်တွင် အခြားပါတီက အင်အားကောင်းနေလျှင် သမ္မတ၏အာဏာကို ချိနဲ့သွားစေသည့်အခါလည်းရှိတတ်ပါသည်။ ပါလီမန်စနစ်တွင် အစိုးရ (ဝန်ကြီးချုပ်) သည် လွှတ်တော်မှာအနိုင်ရသည့်ပါတီခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည့်အတွက် တသားတည်းဖြစ်ပြီး ပို၍ပင် အာဏာရှိသည်ဟုသုံးသပ်သူများလည်းရှိသည်။ထို့ကြောင့်ဗြိတိန်ဝန်ကြီးချုပ်သည် အမေရိကန်သမ္မတထက် အာဏာပိုရှိသည်ဟု ပညာရှင် ဆာဂျင်တစ်က မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည် (Sargentich, 1993)။

အခြားတဘက်မှာ သမ္မတစနစ်တွင် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင်စနစ်နှင့်မတူဘဲ အစိုးရ (သမ္မတ) သည် အရေးပေါ်ကာလ ကြေညာပိုင်ခွင့်၊ ဗီတိုအာဏာနှင့် ဒီကရီအာဏာတို့ကို ပိုင်ဆိုင်လေ့ရှိသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြပြီးသည့်အတိုင်း အချို့ရောစပ်သမ္မတစနစ်နိုင်ငံများတွင် လွှတ်တော်တရပ်လုံးကိုပင် သမ္မတက ဖျက်သိမ်းပိုင်ခွင့်ရှိသည့်အတွက် ထိုသို့သော အပိုင်းများတွင် သမ္မတစနစ်သည် ပို၍ သြဇာအာဏာရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ အလွန်အကျွံအာဏာရှိသည်ဟုပင် ထောက်ပြသူများ ရှိသည်။ ပါလီမန်စနစ်တွင် အထူးသဖြင့် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့စည်းသည့်ကာလများတွင် ဝန်ကြီးချုပ်သည် သူ့ဝန်ကြီးများထက်ပိုပြီး အာဏာ များများစားစား မပိုင်ဆိုင်တတ်ပေ (Juan, 1990)။ သမ္မတစနစ်တွင်မူ ဝန်ကြီးများသည် သမ္မတဦးဆောင်မှုအောက်တွင် တသွေးတသံတမိန့်ဖြင့် ပြားပြားဝပ် နေရသည်။ ပါတီစုံဖြင့် ဇာတ်ကနေရသော ပါလီမန်စနစ်တွင် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ အကြောင်းအရာများအပေါ် သဘော ထားရပ်တည်ချက် ထားရှိခြင်းနှင့် ငြင်းခုန်ခြင်းများကိုရှောင်ရှားလေ့ရှိ(Sargentich,1993) ပြီးရဲရင့်သော ဦးဆောင်မှုကို မပေးနိုင်ဟုဝေဖန်ထောက်ပြသူများရှိသည်။

(၄.၃.၅) ကိုယ်စားပြုမှု (Legitimacy) အပိုင်း

သမ္မတစနစ်၏ အဓိကရပ်တည်ချက် နှစ်ခုထဲက တစ်ခုသည် အုပ်ချုပ်ရေး/အစိုးရအကြီးအကဲ (head of executive of government) ကို လူထုက တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် လူထုကိုယ်စားပြုမှု (legitimacy) အခိုင်အမာ ရရှိခြင်းဖြစ်သည် (Juan, 1990, p.52)။ ပါလီမန်စနစ်တွင် ၎င်းကို လွှတ်တော်ကဆင့်ရွေးချယ်ရသည်။ သို့သော် သမ္မတစနစ်သည် နိုင်ငံအကုန်ယူစနစ်ဖြစ်သည်နှင့်အညီ အချိုးကျကိုယ်စားပြု (PR) စနစ်ကျင့်သုံး၍မရ ဖြစ်သည့်အတွက် တချို့အပိုင်းတွင် သမ္မတ၏ပြည်သူအပေါ် ကိုယ်စားပြုမှုကို မေးခွန်းထုတ်စရာရှိပါသည်။ ဥပမာ– သမ္မတလောင်း A, B, C, D နှင့် E တို့ ဝင်ပြိုင်ရာမှာ (A)က စုစုပေါင်းမဲ၏ ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အနိုင်ရသည်ဆိုပါစို့၊ မဲအများစုမရဘဲ ပြည်သူကို အမှန်တကယ်ကိုယ်စားပြုပါသလော…စသည်ဖြင့်။ ၎င်းမဲပေးရွေးချယ်နည်းကို နိုင်သူ အကုန်ယူစနစ် (FPTP) ထဲက plurality voting ဟုခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်း (FPTP) စနစ်ထဲက Absolute Majority ခေါ် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်မဲရမှ သမ္မတအတည်ပြုသည့် စနစ်ကို နောက်ပိုင်းတွင် ကျင့်သုံးမှုများလာ သည်။ နှစ်ကြိမ် မဲထည့်နိုင်သည့်စနစ် (Two–round System) ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။

နောက်ထပ် စဉ်းစားစရာတစ်ခုမှာ ပါလီမန်စနစ်၏ no confidence motion ဖြင့် အစိုးရ (ဝန်ကြီးချုပ်) ကို ဖြုတ်ချခွင့်ရှိခြင်းနှင့် အချို့သော သမ္မတစနစ်တွင် လွှတ်တော်ကို ဖြုတ်သိမ်း (dissolve) ပိုင်ခွင့်ရှိခြင်းဆိုသည့် အချက်ဖြစ်ပါသည်။ စဉ်းစားစရာမှာ လူထုတိုက်ရိုက်ရွေးချယ်သည့် သမ္မတ (တစ်ဦး) နှင့် လူထုရွေးချယ်ထားသည့် ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ရာနှင့်ချီဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် လွှတ်တော်၊ မည်သူက လူထုကိုပို၍ ကိုယ်စားပြုပြီး မည်သူ့ကို အာဏာပိုပေးသင့်သနည်း ဆိုသည့်

အချက်ဖြစ်သည်။ တဖက်တွင် ကိုယ်စားပြုမှုအပြင် အထက်မှာ တင်ပြပြီးဖြစ်သည့် တည်ငြိမ်မှုနှင့် ထိရောက်မှုဆိုသည့်အပိုင်းကိုလည်း ဤနေရာတွင်ထည့်တွက်ပေးရပါမည်။

၄။ နားလည်ရခက်ခဲသာ တိုင်းရင်းသားများ ရပ်တည်ချက်တချို့

တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများ တင်ပြသော နိုင်ငံရေးသဘောထားများနှင့် ရပ်တည်ချက်များတွင် အခြေခံအားဖြင့် မတူညီသော ပါလီမန်စနစ်နှင့် သမ္မတစနစ်၏ အင်္ဂါရပ်များ ပေါင်းစပ် (ရောထွေး) လေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ တချို့အချက်များသည် ရောစပ်စနစ်၏ (mixed, hybrid or semi-) သဘောဖြစ်သည်ဟု ယူဆလို့ရသော်လည်း တချို့သည် မရောထွေးအပ်သည့်အရာများဖြစ်သည်ဟု မိမိအနေဖြင့် နားလည်ရပါသည် (မိမိအသိ ဗဟုသုတက လိုက်မမီသည်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်)။

(၄.၁) ပါလီမန်စနစ်ရွေးချယ်ရင်း အာဏာခွဲခြားမှုနှင့် ထိန်းကျောင်းမှုလိုလားခြင်း

တိုင်းရင်းသား အဖွဲ့အစည်းများ ရေးဆွဲသော ဖက်ဒရယ်မူနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ခပ်များများတွင် အထက်ပါဆန့်ကျင်ဘက်စနစ်နှစ်မျိုးရောစပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ သာဓကအားဖြင့် FCDCC ၏ ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေ(မူကြမ်း) ပုဒ်မ (၁၂၁) မှ (၁၂၃) အထိတွင် ပါလီမန်စနစ် (အောက်လွှတ်တော်က ရွေးချယ်သော ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင်သည့်အစိုးရစနစ်) ကျင့်သုံးမည်ဟု ပါရှိရာ ပုဒ်မ (၅) တွင် 'မဏ္ဍိုင်သုံးရပ်၏ အာဏာတို့ကို ခွဲခြား ကျင့်သုံးစေရမည့်အပြင် အာဏာတရပ်နှင့် တရပ်အကြားအပြန်အလှန်ထိန်းညှိမှုရှိစေရမည်' ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပြန်သည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြပြီးသည့်အတိုင်း ပါလီမန်စနစ်၏ အခြေခံစံနှုန်းတစ်ခုသည် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်အကြား အာဏာ စီးကူးခြင်း (fused) ဖြစ်ပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်အကြားအာဏာခွဲခြားမှု (separation of powers) နှင့် မဏ္ဍိုင်သုံးရပ်အကြား အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု (check and balance) တို့သည် မိမိဥာဏ်မီသလောက်ဆို သမ္မတစနစ်မှာသာ ကျင့်သုံးလေ့ရှိပါသည်။

(၄.၂) ရှမ်းပါတီ (SNLD) ၏ ပါလီမန်စနစ်ထဲက သုံးချက်

တောင်ကြီးမူနှင့် သမိုင်းစဉ်ဆက် တိုင်းရင်းသားများ၏ နိုင်ငံရေးမူကို တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ကိုင်စွဲတတ်သော ကွန်ဆာဗေးတစ်ပါတီအနေဖြင့်မူ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင်သည့် ပါလီမန်စနစ် (parliamentary system) လိုလားကြောင်း ခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ၄၅ ဦးကော်မတီတွင် တင်ပြလင့်ကစား ပါလီမန်စနစ်များတွင် သာမန်အားဖြင့် ကျင့်သုံးလေ့မရှိသော အချက်တချို့ တင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပြန်သည်။

ပထမချက်အနေဖြင့် ပုဒ်မ (၂၀၀)(င)(၃)ကိုပြင်ဆင်လိုကြောင်း တင်ပြရာတွင် "ဝန်ကြီးချုပ် သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ တစ်ဖွဲ့လုံးကို အယုံအကြည် မရှိအဆို (no-confidence motion) တင်သွင်းပါက အောက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် စုစုပေါင်း၏ သုံးပုံနှစ်ပုံ ထောက်ခံရမည်" ဟု ဆိုထားသည်။ သာမန်အားဖြင့် ပါလီမန်စနစ်တွင် အယုံအကြည်မရှိအဆိုကို အောက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အများစု (absolute majority) မဲဖြင့် အတည်ပြုလေ့ရှိသည်။ သာဓက- မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေ၊ FCDCC စာတမ်းနှင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံစနစ်။ ယခုလို super majority ဖြင့် တခါးဝ ကန့်သတ်မှု (threshold) ပြုလုပ်ခြင်းသည် သာမန်အား

ဖြင့် သမ္မတစနစ် တွင်သာ ကျင့်သုံးလေ့ရှိသည်။

ဒုတိယအနေဖြင့် ပုဒ်မ(၂၀၀)(ခ)(၂)တွင်ဝန်ကြီးချုပ်က ဝန်ကြီးများကို "လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ဖြစ်စေ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် မဟုတ်သူဖြစ်စေ ခန့်အပ်နိုင်သည်" ဟု အဆိုပြုထားသည် (NLD ပါတီကမူ ၎င်းစကားရပ်ကိုပယ်ဖျက်ရန် တင်ပြခဲ့သည်)။ ၁၉၆၁ ခုနှစ် တောင်ကြီးညီလာခံတွင် ရှမ်းကိုယ်စားလှယ်များက တင်ပြသည့် အဆိုပြုချက်အမှတ် (၅) မှာလည်း "ဝန်ကြီးများသည် ပါလီမန်အမတ်များသာ ဖြစ်ရမည်" ဟု ပါရှိခဲ့သည်။ သို့သော် West minister စနစ် မကျင့်သုံးသည့် နော်ဝေး၊ ဘေလီဂျီယန်၊နေသာလန်နှင့် ဘင်္ဂလားဒဲ့ရှ်နိုင်ငံပါလီမန်စနစ်များတွင် လွှတ်တော်အမတ် မဟုတ်သူများ ဝန်ကြီးခန့်အပ်ခွင့် ပြုထားသည်လည်း တွေ့ရှိပါသည် (Bulmer, 2019)။ နိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှု နှိုင်းယှဉ်ချက်သဘောအရဆိုလျှင် အများအားဖြင့် ပါလီမန်စနစ်တွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ထဲကသာလျှင် ဝန်ကြီးများကို ခန့်အပ်လေ့ရှိပြီး အမတ်မဟုတ်သူများ ခန့်အပ်ခွင့်ကို သာမန်အားဖြင့် သမ္မတစနစ်တွင်သာ ကျင့်သုံးလေ့ရှိပါသည်။

တတိယအနေဖြင့် သမ္မတ၏ အာဏာကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ သာမန်အားဖြင့် Parliamentary Republics ခေါ် ဘုရင်မထားရှိသည့် ပါလီမန်စနစ်တွင် သမ္မတကို နိုင်ငံဦးသျှောင် (Figurehead) သက်သက်ဖြင့်ထားရှိရာ ဝန်ကြီးချုပ်ကို အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ပုံအပ်လေ့ရှိပါသည် (ဥပမာ- အိန္ဒိယနိုင်ငံ)။ သို့သော် ရှမ်းပါတီတင်ပြချက်တွင် သမ္မတကို အထက်လွှတ်တော်က သီးသန့်ရွေးချယ်စေပြီး သူ့ကို နိုင်ငံခြားရေး၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးတွင် အာဏာ ပိုပေးထားပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် ပုဒ်မ (၄၁၀) နှင့်ပတ်သက်၍ SNLD တင်ပြချက်တွင် သမ္မတက ကာလုံနှင့်ညှိပြီး "အရေးပေါ် အခြေအနေ ကြေညာနိုင်သည်။ ပါလီမန်စနစ်တွင် ၎င်းကိစ္စကို ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် သူ့၏ ကက်ဘိနက်အဖွဲ့က ဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍ ယူလေ့ရှိပြီး သမ္မတစနစ်တွင် သမ္မတက အာဏာပိုရှိတတ်သည် (Bulmer, 2018)။ ထို့ကြောင့် ရှမ်းပါတီ၏ တင်ပြချက်သည် "အထက်လွှတ်တော်က ရွေးကောက်သော သမ္မတနှင့် အောက်လွှတ်တော်က ရွေးကောက်သော ဝန်ကြီးချုပ်ရှိရာ ခေါင်းနှလုံးရှိသည့် အုပ်ချုပ်ရေး အကြီးအကဲပုံစံ ဖြစ်သည့်အတွက် "မရှိစဖူး အသစ်အဆန်းတစ်ခုဖြစ်သည်" ဟု နိုင်ငံတကာ IDEA အဖွဲ့စာတမ်းကလည်း မှတ်ချက် ပေးခဲ့သည် (International–IDEA, 2019)။

(၄.၃) တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် (၁၂) ဖွဲ့၏ မူထဲက မရှင်းလင်းမှု

ဖက်ဒရယ်မူ(၂၄)ချက်စာတမ်းပါပုဒ်မ (၂)(၂-၃)တွင် "ပြည်နယ်များသည်...မိမိပြည်နယ်နှင့် လိုက်ဖက်သည့် အစိုးရဖွဲ့စည်းမှု ပုံသဏ္ဍာန်ကို ကျင့်သုံးရမည်" ဟု ပါရှိသည်။ တဘက်တွင် ပုဒ်မ (၂-၁၀)မှာ "ပြည်နယ်များတွင် ....ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသည့် ပြည်နယ်အတွင်း အနိုင်ရပါတီမှ ဦးဆောင်ရမည်" ဟု ပြဋ္ဌာန်းပြန်သည်။ သမ္မတစနစ်တွင် ရွေးကောက်ပွဲများမှာ တသီးပုဂ္ဂလ (independent candidate) တစ်ဦးတည်းကပင်လျှင် အနိုင်ရ၍ အစိုးရစိတ်ကြိုက် ဖွဲ့နိုင်ရန် လမ်းကြောင်းဖွင့်ထားသည်။ ပါလီမန်စနစ်တွင်မူ မည်သည့်နည်းနှင့်မှ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်းဖြင့် အနိုင်ရပြီး အစိုးရဖွဲ့နိုင်သည့်နည်းလမ်းမရှိဘဲ စုပေါင်း (collective)အင်အားဖြင့်သာ အစိုးရဖွဲ့နိုင်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ အနိုင်ရပါတီဦးဆောင်သည့် စနစ်ဆိုသည်မှာ သာမန်အားဖြင့် ပါလီမန်စနစ်ကို ညွှန်းဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပုဒ်မ (၂-၃) အရ အစိုးရ ဖွဲ့စည်းမှု ပုံသဏ္ဍာန်ကို ကိုယ့်သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အလိုက် လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ခွင့်ကို ပေးထားသော်လည်း ပုဒ်မ (၂-၁၀) အရ ပြည်နယ်များတွင် အနိုင်ရ

ပါတီက ဦးဆောင်ရမည်ဆိုသည့် ပါလီမန်စနစ်အင်္ဂါရပ်ဖြင့် ဘောင်ခတ်ထားသလို ဖြစ်ပြန်သည့်အတွက် ရှုပ်ထွေးမှုရှိသည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

(၄.၄) လွှတ်တော်နှစ်ရပ် အာဏာတူ ပေးရေးမူ

သာမန်အားဖြင့် ပါလီမန်စနစ်တွင် အထက်လွှတ်တော်သည် အားနွဲ့တတ်သည်။ အထူးသဖြင့် တပြည်ထောင် (unitary) ပါလီမန်စနစ်မှာ ပိုဆိုးသည်။ သို့သော် ရောစပ်သမ္မတစနစ် ကျင့်သုံးသည့် ပြင်သစ်ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများတွင်လည်း အထက်လွှတ်တော်အားနည်းပါသည်။ တပြည်ထောင်စနစ် ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံ ဖြစ်ခြင်းနှင့်လည်း သက်ဆိုင်လိမ့်မည်။ ဦးနုပါလီမန်စနစ်ခေတ် ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေလည်း ထိုနည်းငင်းပင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ခါးသီးသော သင်ခန်းစာရရှိထားသည့် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များက နောက်ပိုင်းတွင်"လွှတ်တော်နှစ်ရပ်အာဏာတူပေးရေး" မူ၊တနည်းအားဖြင့်အထက်လွှတ်တော်အားကောင်းရေးမူကို တစိုက်မတ်မတ် ပြောဆိုလာတော့သည်။ တကယ်လည်း ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် သမ္မတစနစ် ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများတွင် အားကောင်းသော အထက်လွှတ်တော်တည်ဆောက်လေ့ရှိသည်။

အားလုံးသိရှိသည့်အတိုင်း အထက်လွှတ်တော်ဆိုသည်နှင့် လူနည်းစုများအတွက် ဒီဇိုင်းလုပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ Consociationalism ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ပုံဖော်သည့်အနေဖြင့် လူဦးရေအချိုးအစား မညီမျှသည့်အုပ်စု အချင်းချင်းအကြား အများစုက ခြယ်လှယ်မှုမရှိအောင် အထက်လွှတ်တော်ယန္တရားဖြင့် ထိန်းကျောင်းခြင်းနှင့် မျှခြေ (leverage) ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် (၁၂) ဖွဲ့က သမ္မတစနစ်ရွေးချယ်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ယခုကဲ့သို့ အားကောင်းမောင်းသန်ရှိသော အထက်လွှတ်တော်ကို မက်မောစ္စ ဖြစ်တန်ရာ၏။ တိုင်းရင်းသားများသည် လူဦးရေအရထက်ဝက်ပင် မကျော်သည့်အတွက် မည်သည့်စနစ် (ပါလီမန်၊ သမ္မတ) ပင် ကျင့်သုံး ကျင့်သုံး အုပ်ချုပ်ရေး (အစိုးရ) အကြီးအကဲနေရာ ရရန် မဖြစ်နိုင်သလောက်ခက်ခဲပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်ကဲ့သို့ အားကောင်းသည့်အထက်လွှတ်တော်မျိုး ဖန်တီးပြီး ၎င်းကို တိုင်းရင်းသားများ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ထိန်းချုပ်နိုင်လျှင် တော်လောက်ပြီဟု ယူဆသည်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ မိမိပြည်နယ်မှာ မိမိတိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေးအင်အားဖြင့် အစိုးရဖွဲ့နိုင်သည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရပြီး၊ ပြည်ထောင်စုမှာ အားကောင်းသည့် အမျိုးသားလွှတ်တော်ကို ထိန်းချုပ်နိုင်လျှင် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများအတွက် လုံလောက်ပါပြီ၊ ဗဟိုအစိုးရ (head of executive) ကို မမျှော်လင့်ပါဘူးဆိုသည့် ယူဆချက်သည်လည်း ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှု ရှိပါသည်။

ဤနည်းဖြင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ် အာဏာတူပေးပြီး အပြန်အလှန် ဗီတိုအာဏာ (mutual veto) သုံးခွင့်ကို တိုင်းရင်းသားများက တင်ပြကြသည်။ အာဏာတူပေးရေးသည် မူအားဖြင့် မှန်ကန်သော်လည်း ထည့်တွက်စဉ်းစားသင့်သည့် အချက် (၂) ချက်ရှိပါသည်။ လက်ရှိ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၁၀၁)(၁၃၆) နှင့် (၁၅၆) အရ ပြည်သူ့နှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်ကို ဥပဒေပြုအာဏာတူပေးထားသလို ဖြစ်မသွားရန် အရေးကြီးပါသည်။ အပြန်အလှန်ပယ်ချခွင့် (mutual veto) ပေးထားသည်ဆိုလျှင်လည်း ရှေ့မတိုးနိုင်ဖြစ်သွားလျှင် မည်ကဲ့သို့ကျော်လွှားမလဲဆိုသည့် ယန္တရား (deadlock breaking mechanism) ရှင်းလင်းဖို့ လိုအပ်ပြန်သည်။ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေကဲ့သို့ပူးပေါင်းလွှတ်တော် (jointsession) ခေါ်ပြီး မဲခွဲလျှင် အမျိုးသားလွှတ်တော် နစ်နာမည်မှာ သေချာသည်။ (ဤနေရာမှာ ဩစတေးလျနိုင်ငံ နမူနာ

ကို ကြည့်ရမည်ဆိုလျှင် အောက်လွှတ်တော်က တင်ပြသည့် ဥပဒေအဆိုပြုချက်ကို အထက်လွှတ်တော်က နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် ပယ်ချလျှင် ဝန်ကြီးချုပ်အကြံပေးချက်ဖြင့်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးမှူး(နိုင်ငံအကြီးကဲ)က လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးကို ဖြုတ်သိမ်းပြီး ရွေးကောက်ပွဲပြန်ကျင်းပ ပေးရမည်။ ၎င်းမှ ပေါ်ပေါက်လာသော အထက်လွှတ်တော်အသစ်က ၎င်းအဆိုကို တတိယအကြိမ်အဖြစ် ထပ်မံ ပယ်ချပါက လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ပူးပေါင်းအစည်းအဝေး (Joint Session) ခေါ်ပြီး တက်ရောက်သူ (လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံး) အမတ်အားလုံး၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် (Absolute Majority) သဘောတူမဲဖြင့် ဆုံးဖြတ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် မဲပိုများသော လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော်) က အသာစီး ရစမြဲ ဖြစ်သည်။

FCDCC ၏ အခြေခံဥပဒေမူကြမ်း ပုဒ်မ (၅၆) တွင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်၊ အောက်လွှတ်တော် ပူးပေါင်းအစည်းအဝေး) ဆန္ဒမဲ ရယူခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ "အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်မှ တက်ရောက်လာကြသော လွှတ်တော်တရပ်ချင်းစီမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အများစုဆန္ဒမဲရရှိစေရမည်"ဟုပြဋ္ဌာန်းထားသည်။သို့သော်ပုဒ်မ (၆၆)(ဂ) တွင် "ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် မဲခွဲဆုံးဖြတ်ရန် လိုအပ်သော ကိစ္စရပ်များ၌ ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အထောက်အထားပြု၍ မဲအရေအတွက် တူညီနေသောအခါ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထေင်စုလွှတ်တော် သဘာပတိသည်… အနိုင်မဲကို ပေးရမည်" ဟု ထပ်မံ ထည့်သွင်းပြန်သည်။ ဤနေရာတွင် ပုဒ်မ (၅၆) အရ လွှတ်တော်တရပ်ချင်းစီ၏ အများစုဆန္ဒမဲ ရယူမည်ဖြစ်ရာ မည်ကဲ့သို့ လွှတ်တော်နှစ်ရပ် မဲအရေအတွက် တူညီနိုင်မည်နည်း။ လွှတ်တော်နှစ်ရပ် သဘောကွဲလွဲနေလျှင် သဘာပတိက အဆုံးအဖြတ်ဖြင့် မဲပေးမည်ဆိုသည့် သဘောမျိုးလော၊ သြစတေးလျကဲ့သို့ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စုပေါင်း မဲပေးခိုင်းခြင်းမျိုးလား၊ အခြားနည်းလမ်း တစ်ခုခုလား၊ ရှင်းလင်းမှု မရှိ ဖြစ်နေသည်။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် (၁၂) ဖွဲ့၏ ဖက်ဒရယ်မူတွင် "လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာတူ" ရှိရမည်ဟု သတ်မှတ်ပြီး"လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ပူးတွဲအစည်းအဝေးခေါ်ယူပြီး မဲခွဲဆုံးဖြတ်ခြင်း မရှိစေရ" ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ Mutual Veto ခေါ် အပြန်လှန် ပယ်ချခွင့်လည်း ပေးထားသည်။ FCDCC မူထက် ရှင်းလင်းမှု ပိုရှိသည်ဟုဆိုရမည်။ သို့သော် လွှတ်တော်နှစ်ရပ် သဘောထား ကွဲလွဲသည့်အခါ လွှတ်တော်တစ်ရပ်ရပ်က သဘောမတူမချင်း ၎င်းကို ဆိုင်းငံ့မည်လား။ မဖြစ်မနေ ဆုံးဖြတ်သင့်သောအရာ ဖြစ်လာလျှင်မည်ကဲ့သို့ ဖြေရှင်းမနည်း။ သြစတေးလျကဲ့သို့ လွှတ်တော် ဖြုတ်သိမ်းမည်လား၊ ပိတ်ဆို့မှု ကျော်လွှားနိုင်မည့် ယန္တရား (deadlock breaking) မရှိလျှင် ဘေးကြပ် နံကြပ် ဖြစ်မလား။

မိမိအမြင်ကို တင်ပြရလျှင် အထက်လွှတ်တော်နှင့် အောက်လွှတ်တော်များကို အာဏာတူ ရှိသည်ဟု ယေဘုယျဆန်ဆန် သတ်မှတ်မည့်အစား လွှတ်တော်တရပ်ချင်းစီအား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အခြေခံအားဖြင့် သီးခြားစီ အပ်နှင်းစေသင့်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသား (၁၂) မူ ပုဒ်မ (၃-ခ-၅) တွင် “အမျိုးသားလွှတ်တော်သည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ထိန်းကျောင်းနိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့် "အထူးအာဏာ" ရှိရမည် (ဥပမာ နိုင်ငံတကာ စာချုပ်စာတမ်းများ၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများနှင့် အခြားအရေးကြီးသော ထိပ်တန်းရာထူးများ ခန့်အပ်ခြင်း၊ ကော်မရှင်ဖွဲ့စည်းခြင်းများ.. စသည်ဖြင့်) ဟု မူချမှတ်ထားသော်လည်း တိကျရှင်းလင်းမှုမရှိဟု မြင်မိပါသည်။ တိုင်းရင်းသားများ

စိုးရိမ်နေသည့် အချက်များကို အထက်လွှတ်တော်အား တိကျရှင်းလင်းစွာ သီးခြား(အထူး) အာဏာအဖြစ် အပ်နှင်းခြင်းမျိုး ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ ဥပမာအား အမျိုးသားလွှတ်တော်ကို ကာကွယ်ရေး၊ လုံခြုံရေး၊နိုင်ငံခြားရေး၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအခွင့်အရေး(စကား၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာသာသနာ၊ မြေယာ) နှင့် အစိုးရရာထူးခန့်အပ်ခြင်းဆိုင်ရာ စသည်တို့ကိုအထူး(သီးခြား) အာဏာအပ်နှင်းပြီး အောက်လွှတ်တော်ကို ကက်ဘိနက်အစိုးရဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ငွေကြေး၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ စီမံကိန်း စသည့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အထူးအာဏာများကို ပေးသင့်သည်။ ကျန်ရှိသော ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုအာဏာများ အားလုံးကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကို အာဏာတူပေးလျှင် ပြဿနာ မရှိတော့ချေ။

ဤသို့ ဖော်ပြခြင်းသည် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ခေါင်းဆောင်များ ရေးဆွဲထားသည့်မူနှင့် တင်ပြချက်များ မှားယွင်းသည်ဟု ဆိုလိုခြင်း လုံးဝမဟုတ်ပါ။ ရှေ့ပိုင်းတွင်လည်း ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သလို အစိုးရဖွဲ့စည်းပုံစနစ်သည် ကမ္ဘာပေါ်မှာ မူကွဲအများအပြားရှိပြီး မိမိရေခံမြေခံအပေါ် မူတည်၍ စိတ်ကြိုက် ပုံသွင်းကြသည်ချည်းသာဖြစ်ပါသည်။တဖန်ရှမ်းပါတီ၏တင်ပြချက်ကိုအထူး ဖော်ပြရသည့်အကြောင်းရင်းသည်လည်း တိုင်းရင်းသားပါတီများထဲတွင် သြဇာအကြီးဆုံးနှင့် အခြေခံဥပဒေရေးရာတွင် စနစ်တကျ ပြင်ဆင်မှု အကောင်းဆုံးပါတီဖြစ်သည့်အတွက် လေးစားသောအားဖြင့် ဖြစ်ပါသည်။

၅။ နိဂုံးချုပ်၊ သုံးသပ်ချက်များ

သမိုင်းတလျှောက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ "ပါလီမန်စနစ်လော၊ သမ္မတစနစ်လော" ဆိုသည့် အစိုးရဖွဲ့စည်းမှုစနစ် ရွေးချယ်မှု (အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများ၏ ရပ်တည်ချက်များ) နှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါအတိုင်း အချက် (၄) ချက်ကိုဖြင့် သုံးသပ်အကြံပြုလိုပါသည်။

(၅.၁) လူနည်းစုများ၏ နိုင်ငံရေးပါဝင်မှုထည့်တွက်သင့်

တိုင်းရင်းသားပါတီနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများက ဗဟိုအဆင့်တွင် မည်သည့် အတိုင်းအတာအထိ မျှော်လင့်သနည်း။ မည်သည့်စနစ်က မိမိတို့ နိုင်ငံရေးကိုယ်စားပြုမှုကို ပိုမိုထိရောက်အောင် ဖန်တီးပေးနိုင်မည်ဆိုသည်ကို တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များက အထူးစဉ်းစားရန် လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲ (Head of Executive) အထိ မျှော်မှန်းနိုင်မလား (နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်ကြာ ယနေ့အထိ တိုင်းရင်းသားများက တကြိမ်တခါမှ မရဖူးသေးပါ) သို့မဟုတ် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရအခင်းအကျင်းမျိုး ဖန်တီးနိုင်ရေး မျှော်လင့်နိုင်မလား။ သို့တည်းမဟုတ် အားကောင်းမောင်းသန်အထက်လွှတ်တော်ဖြစ်ရေးနှင့် ၎င်းကို လွှမ်းမိုးနိုင်ရေးကိုသာ လက်တွေ့ကျကျ အာရုံစိုက်ကြမလား။ ၎င်းနိုင်ငံရေး မျှော်မှန်းချက်များအပေါ် မူတည်၍ နိုင်ငံရေးရွေးချယ်မှု ပြုလုပ်ရပေမည်။

(၅.၂) နိုင်ငံတော် တည်ငြိမ်မှု (stability) ကိုလည်း ထည့်တွက်သင့်

အခြားတဘက်တွင်နှစ်ပေါင်း(၅၀)ကျော်စစ်အစိုးရအောက်မှာ ချွတ်ခြုံကျနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် မည်သည့်စနစ်က ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ပိုမိုခိုင်မာစေပြီး မည်သည့်စနစ်က မတည်ငြိမ်မှုကို ဖန်တီးနိုင်ခြေ ပိုရှိသနည်း ဆိုသည်ကိုလည်း နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံနှင့် ကိုယ့်ရေခံမြေခံ အနေအထားတို့ ပေါင်းစပ်၍ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။

(၅.၃) တစ်သံတည်းထွက်ရေး၊ ရပ်တည်ချက်တည်မြဲမြဲရေး

တိုင်းရင်းသားများအတွက် အဓိက စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုသည် အဖွဲ့အစည်းများအချင်းချင်းအကြား တူညီသော နိုင်ငံရေးဘုံရပ်တည်ချက် ဖန်တီးနိုင်ရေးဖြစ်သည်။ ယခုကိစ္စသည်လည်း အလားတူ ဖြစ်ပါသည်။ နောက်ထပ်စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုမှာ အခြေခံမူ (မူဝါဒ) ရပ်တည်ချက်များ တည်မြဲအောင် ကိုင်စွဲနိုင်ရေး ဖြစ်ပါသည်။ ယခုဆွေးနွေးသည့် အကြောင်းအရာအပြင် အခြားသော (ဥပမာ– ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းရေးမူ၊ ပြည်ထောင်စုတပ်မတော် ဖွဲ့စည်းရေး၊ သယံဇာတ ခွဲဝေရေး စသည့်အချက်များတွင် တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲသို့မဟုတ် ညီလာခံ တစ်ကြိမ်နှစ်ကြိမ် ကျင်းပတိုင်း ပုံစံသစ်တမျိုး တီထွင်လေ့ရှိသည်။ ယင်းသည် တိုးတက်မှုအဖြစ် ရှုမြင်၍ရသော်လည်း စိန်ခေါ်မှု ဖြစ်ပါသည်။

ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှု၊ သတင်း အချက်အလက်နှင့် လေ့လာသင်ယူမှု ကျယ်ပြန့်လာသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံရေး ရပ်တည်ချက်များ အထိုက်အလျောက် ဆန်းသစ်မှုပြုရန်လိုအပ်သကဲ့သို့ နိုင်ငံရေးညှိနှိုင်းမှုဖြစ်စဉ်တွင်အခြေခံ ရပ်တည်ချက် တည်မြဲမှုသည်လည်း ထပ်တူအရေးကြီးသည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

(၅.၄) အချိန်ယူပြီး ဆက်လက် လေ့လာသင့်

အထက်တွင် ဖော်ပြပြီးသည့်အတိုင်း အစိုးရဖွဲ့စည်းမှုစနစ်သည် ဗြိတိန်စနစ်လာ၊ အမေရိကန်စနစ်လား ဆိုသည့် အခြေခံနှစ်ချက်ထဲက တစ်ခုခုကို ရွေးချယ်ရုံသက်သက်မဟုတ်ဘဲ မူကွဲများစွာနှင့် ရောစပ်စနစ် အများအပြားဖြင့် လွန်စွာ နက်နဲရှုပ်ထွေးလှသည့် နိုင်ငံတကာသီအိုရီများနှင့် အတွေ့အကြုံများကို လေ့လာသင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းနှင့်သက်ဆိုင်သော ရွေးကောက်ပွဲစနစ်အမျိုးမျိုးကိုလည်း လေ့လာရန် လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူများစုနှင့် လူနည်းစုပြဿနာအပြင် လူနည်းစုထဲက လူနည်းစုအထိ မညီမျှသည့် အုပ်စုပေါင်းများစွာ နေထိုင်သည့်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲနှင့် မဲခွဲဆုံးဖြတ်သည့်စနစ်များတွင် နည်းမျိုးစုံလေ့လာ ကျင့်သုံးရန် လိုပါသည်။ ဤအတွက် အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားပညာရှင်များအပြင် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များကိုယ်တိုင် ပိုမိုလေ့လာရန် လိုအပ်သည်။

အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုစနစ်များဖြစ်သည့် ပါလီမန်စနစ်၊ သမ္မတစနစ်နှင့် ရောစပ်စနစ်များဆိုင်ရာ အတွေးအခေါ်များ၊ လက်တွေ့ကျင့်သုံးပုံကျင့်သုံးမှု၊သမိုင်းတလျှောက် မြန်မာ့ နိုင်ငံရေးအစုအဖွဲ့များ၏ ရပ်တည်ချက်များနှင့် ရေခံမြေခံ အနေအထားများနှင့် ရွေးချယ်မှုများသည် အင်မတန်မှ နက်နဲလှပါသည်။

မိမိသည် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်မဟုတ်ဘဲ သာမန်နိုင်ငံရေးသမားသက်သက် ဖြစ်သည့်အတွက် ၎င်းကို နှိုက်နှိုက်ကျွတ်ကျွတ် လေ့လာ အဖြေထုတ်နိုင်ခြင်း မရှိပါ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စဉ်နှင့်အတူ ဆက်လက် ညှိနှိုင်း ရွေးချယ်ရမည့်အပိုင်း ဖြစ်သဖြင့် ပါဝင်ပတ်သက် စိတ်ဝင်စားသူများအတွက် လေ့လာ သုံးသပ်ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် ပုံဖော်ပေးခြင်းသက်သက်ဖြစ်ပါသည်။

Bibliography

Aurel Croissant et al. (2004). Political Party Formation in Presidential and Parliamentary System. Institute for Political Science of the University of Heidelberg. Philippine: Friedrich Ebert Stiftung .

Bulmer, E. (2018). State of Emergencies. International IDEA. Retrieved from http://aceproject.org/ero- en/emergency-powers-international-idea-2018

Bünte, M. (2018). Perilous presidentialism or precarious power-sharing? Hybrid regime dynamics in Myanmar. Contemporary Politics, 24(3).

Carey, J. M. (2007, January). Competing Principals, Political Institutions, and Party Unity in Legislative Voting. American Journal of Political Science, 51(1), 92-107.

CIA Factbook. (2018). Government types. Retrieved from The World Factbook: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/299.html

Duverger, M. (1980). A New Political System Mobel: Semi-Presidential Government. European Journal of Political Research, 8(2), 142.

Egreteau, R. (2017). Parliamentary Development in Myanmar: An Overview of the Union Parliament, 2011-2016. 40: Asia Foundation . Retrieved from https://asiafoundation.org/wp- content/uploads/2017/05/Parliamentary-Development-in-Myanmar.pdf?fbclid=IwAR0pzWFPV5sZxSgEWxU2UCiJJkJtp20egKIKGSJKwfj8M2H92c9MWU-tR8

Elliot, B. (2019, September). Should Ministers be Members of Legislature? IDEA- Institute for Democracy and Electoral Assistance.

ENAC. (2016). Key Principles and Characteristics for a Federal Union of Burma (Draft). Ethnic Nationalities Affairs Council .

Ganghof, S. (2017, July). A new political system model: Semi-parliamentary government. European Journal of Political Research.

John Gerring et al. (2009). Are Parliamentary Systems Better? Comparative Political Studies (SAGE Journal), 42(3), 332.

José Antonio Cheibub et al. (2002, June). Democratic Institutions and Regime Survival:Parliamentary and Presidential Democracies Reconsidered. Annual Review of Political Science, 5(1), 151-179.

Juan, L. (1990). The Perils of Presidentialism. Journal of Democracy, 1(1), 56.

Khu Oo Reh et al. (2018). Panglong Handbook: Defining Panglong Agreement, Panglong Promisses and Panglong Spirit. Panglong Handbook Drafting Team.

Linz, J.J. (1994). Presidential or Parliamentary Democracy: Does it Make a Difference? . In e. J. Linz

and A. Valenzuela, In The Failure of Presidential Democracy . Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press.

Markus Böckenförde et al. (2011). A Practical Guide to Constitution Building. International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA).

Novák, M. (2014). Major differences between the presidential and parliamentary republics. Czech Republic: Metropolitan University Prague.

Richard Stacey at el.,. (2014, June). Semi-Presidential Government in the Post-Authoritarian Context. NYU School of Law.

Sargentich, T. O. (1993). The Presidential and Parliamentary Models of National Government. American University International Law Review, 8(2), 588.

Shugart, M. S. (1998). "The Inverse Relationship Between Party Strength and Executive Strength: A Theory of Politicians' Constitutional Choices.". British Journal of Political Science, 28, 1-29.

Tan, K.Y. (2017, February). Presidential Systems. Retrieved from Oxford Constitutional Law: https://oxcon.ouplaw.com/view/10.1093/law-mpeccol/law-mpeccol-e430

Thuzar, M. (2013). The Role of Parliament in Myanmar's Reforms and Transition to Democracy. Institute of Southeast Asian Studies. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/259630630_The_Role_of_Parliament_in_Myanmar's_Reforms_and_Transition_to_Democracy

Tombs, R. (2017, May 2). France's Presidency Is Too Powerful to Work. Retrieved from Foreign Policy : https://foreignpolicy.com/2017/05/02/francs-presidency-is-too-powerful-to-work-emmanuel- macron-elections/

ဝဝဝ

၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်က အခြေခံစစ်သင်တန်းအောင်မြင်ပြီး အလံကိုင် သစ္စာဆိုနေသော ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော် တပ်ဖွဲ့ဝင်များ

ပြည်သူ့အစိုးရ ချဉ်းကပ်ရမည့် ခွဲထွက်ရေး နှင့် တန်းတူရေး အကြပ်အတည်း

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် သုတေသနအသင်း မှ Thawng Tha Lian S စုဆောင်းရေးထားသည်

နိဒါန်း

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံဖြင့် ပူးပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသော ပြည်ထောင်စုကြီးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုအဓွန့်ရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး၊ ငြိမ်းချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့၏ အရေးပင် ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုထဲ၌ နေထိုင်ကြသော ဗမာတိုင်းရင်းသားများ အပါအဝင် အခြားသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အရေးနှင့် ကင်းကွာသော ပြည်ထောင်စုအရေး မရှိနိုင်ပေ။ ယနေ့ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် ရင်ဆိုင် ကြုံတွေ့နေရသော နိုင်ငံရေးအကြပ်အတည်းအားလုံး၏ အရင်းအမြစ်သည် လူမျိုးစုပြဿနာတွင်များစွာမူတည်သဖြင့်ပြည်ထောင်စုကြီး၏ အခြေခံနိုင်ငံရေး ပြဿနာများကို "လူမျိုးစုပြဿနာ" ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုကြီး၏ ကံကြမ္မာအကောင်းအဆိုးကို ဖန်တီးနေသော လူမျိုးစုပြဿနာကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက နိုင်ငံရေးသော့ချက် ဖြစ်နေသည်။

တနည်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် ဤတိုင်းပြည်ကြီးသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ချုပ်ဆိုခဲ့သည့် ပင်လုံစာချုပ်အတိုင်း စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စုစနစ်ဖြင့် တည်ဆောက်နိုင်ခြင်း မရှိသေးသောကြောင့် ယနေ့တိုင် ပြည်တွင်းစစ်နှင့် ရင်ဆိုင်နေရခြင်း ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နိုင်ငံရေးတန်းတူခွင့်၊ အမျိုးသားရေး တန်းတူခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်တို့ကိုအာမခံချက်ပေးနိုင်သည့်ပြည်ထောင်စုစနစ်မျိုးကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤတိုင်းပြည်၏ပြည်တွင်းစစ်အရင်းအမြစ်သည်စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စုစနစ် မတည်ဆောက်နိုင်ခြင်းဆိုသည့် ပြည်ထောင်စု ပြဿနာပင် ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သေရေးရှင်ရေးတမျှ အရေးကြီးသော လူမျိုးစုပြဿနာကို လွတ်လပ်ရေးရသည့် အချိန်မှစ၍ ယနေ့တိုင် ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးချေ။ လူမျိုးစုပြဿနာကို နိုင်ငံရေးအရ ပြေလည်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အများစုသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးကို ဆင်နွှဲနေကြသည်။ တနည်းအားဖြင့် စစ်ရေးဖြင့် ဖြေရှင်းရန် ကြိုးပမ်းနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ပြည်တွင်းစစ်ကြောင့် ပထမဆုံး ကျဆုံးသောအရာမှာ အမှန်တရားနှင့် လွတ်လပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ရှင်သန်တန်ခိုးကြီးထွားရသူကား စစ်အာဏာရှင်စနစ် ဖြစ်၏။ စစ်

အာဏာရှင်စနစ်ကြောင့် ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့ ဆိတ်သုဉ်းသွားသည်။ ထို့ကြောင့် ယနေ့ ဆင်နွှဲနေရသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ဒီမိုကရေစီ အရေးတော်ပုံကြီး၏ အရင်းအမြစ် ပြဿနာသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ပြဿနာအပေါ် များစွာ အခြေခံသည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့် ဒီမိုကရေစီ အရေးတော်ပုံကြီး၏ အောင်ပွဲပန်းတိုင်သည်လည်း လူမျိုးစုပြဿနာကို နိုင်ငံရေးအရ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းပေးမည့် စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု စနစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရေးသို့ ဦးတည်နေရမည်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမျိုးစုပြဿနာ အရင်းအမြစ်ကို တူးဆွကြည့်သောအခါ တွေ့ရှိနိုင်သည့် အကြီးအကျယ်ဆုံးပြဿနာမှာ "ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းရေး ပြဿနာ" ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပါသည်။ လွတ်လပ်ရေးရသည့် အချိန်မှစ၍ ယနေ့တိုင် ကျွန်ုပ်တို့ တိုင်းပြည်တွင် ကြုံဆုံနေရသော အထွေထွေ နိုင်ငံရေးပြဿနာများသည် ပြည်ထောင်စုကြီးကို "တစ်ပြည်ထောင်စနစ်" ဖြင့် ထူထောင်မည်လောသို့တည်းမဟုတ် "ပြည်ထောင်စုစနစ်" ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထူထောင်သွားမည်လောဟူသောနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းရေးနှင့် တနည်းမဟုတ်တနည်း ဆက်စပ် နီးနွယ်နေသော ပြဿနာများ (Constitutional Crisis) ပင်ဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုရပါလျှင် ပင်လုံစာချုပ်တွင် ချုပ်ဆိုထားသည့်အတိုင်း ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိခဲ့သည့် အတွက်ကြောင့် ပြည်ထောင်စုအတွင်းတွင် လူမျိုးရေးပြဿနာ ပေါင်းများစွာဖြင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည်မှာကေန်အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ထိုပြဿနာများထဲတွင် အကြီးအကျယ်ဆုံး ပြဿနာသည် ပြည်နယ်များ ပြည်ထောင်စုထဲမှ ခွဲထွက်ခွင့်ဆိုသော 'ခွဲထွက်ရေး' ပြဿနာပင် ဖြစ်သည်။

ဤမျှ ကြီးမားသော ပြဿနာကို ဖန်တီးပေးသည့် ခွဲထွက်ခွင့်ကို မည်သည့် အကြောင်းရင်းကြောင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သနည်း။ လေးနက်သော အကြောင်းတရား ရှိပေမည်။ ထို့ကြောင့် ပြဿနာ၏ အရင်းအမြစ်ကို နူးညံ့သိမ်မွေ့စွာ ချဉ်းကပ်ရန် လိုအပ်လာသည်။ ခွဲထွက်ရေး ပြဿနာကို အကိုင်အတွယ် မှားယွင်းမှုကြောင့် ပြည်တွင်းစစ်မီးနှင့်လည်း ယနေ့တိုင် ရင်ဆိုင်နေရပြီးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤပြဿနာကို အကိုင်အတွယ် ဆက်လက် မှားယွင်းပါက လူငယ်များနှင့် ပြည်သူများ၏ အသက်ပေါင်းများစွာ စတေး၍ ဆင်နွှဲနေသော နွေဦးတော်လှန်ရေးကိုပင် ရေစုန်မျောသွားစေနိုင်သည်။

သို့သော် ဤပြဿနာကို ရှောင်လွှဲ၍ ရမည်မဟုတ်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်ရေးနှင့်အတူ သန္ဓေတည်ပေါက်ဖွားလာသောပြဿနာဖြစ်၍လွတ်လပ်ရေးအသီးအပွင့်ကို တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအားလုံး ပြည့်ဝစွာ ခံစားနိုင်ခြင်းမရှိသ၍ ဤပြဿနာ ရှိနေဦးမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယနေ့ဆင်နွှဲနေသော ပြည်သူ့တော်လှန်ရေး အောင်မြင်သောအခါမှသာ ဤပြဿနာ ပြေလည်သွားမည်ဟု ယုံကြည်မျှော်လင့်ရပေမည်။ ခွဲထွက်ရေးနှင့် တန်းတူရေးပြဿနာတို့ကို ပြေလည်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ရေး အတွက်သမိုင်းကြောင်းကိုလည်းသေချာစွာဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်သည်။

လွတ်လပ်ရေးအကြိုကာလ နှင့် ခွဲထွက်ခွင့်

ပြည်ထောင်စုစနစ်ခေါ် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် "ပူးပေါင်းခြင်း" စနစ် ဖြစ်ပါလျက် ပြည်ထောင်စုသမိုင်းတွင် ယင်းကို မှားယွင်းစွာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နေဝင်း က

နိုင်ငံတော်အာဏာကို လက်နက်ဖြင့် မတရားသိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်ပူးတွဲ၍ မမှန်မကန် ဝါဒဖြန့်ချိခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အများစုသော ပြည်သူလူထုက "ဖက်ဒရယ်စနစ်" ကို "ခွဲထွက်ရေးစနစ်" ဟု မှားယွင်းစွာ နားလည် မှတ်ယူခဲ့ကြသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ခွဲထွက်ရေးစနစ်နှင့် ထင်ယောင်ထင်မှား ရောစပ်သော အချက်သည်လည်း မည်သည့် အကြောင်းတရားကြောင့်၁၉၄၇ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် "ခွဲထွက်ရေး" ပုဒ်မကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခဲ့သနည်း ဟူသောအချက်ကို သဘောမပေါက်၊ နားမလည်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်ခွင့်ပုဒ်မကို ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကြောင့် မဟုတ်ပေ။ ဖက်ဒရယ်သည် ခွဲထွက်ရေး မဟုတ်၊ ပူးပေါင်းရေးသာ ဖြစ်သည်။

၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်ခွင့် ပုဒ်မကို ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းသည်လည်း ပင်လုံစာချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသော ရှမ်း၊ ကချင် နှင့် ချင်းခေါင်းဆောင်များနှင့်ဗမာပြည်ကြားဖြတ်အစိုးရဝန်ကြီးချုပ် (Chief Minister) ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း တို့အကြား "နိုင်ငံရေးအပေးအယူ" လုပ်သည့် နိုင်ငံရေး စကားလုံးသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက ရှမ်း၊ ကချင်နှင့်ချင်းခေါင်းဆောင်များကိုသီးခြားစီဖြင့်လွတ်လပ်ရေးမယူဘဲ ဗမာပြည်ကြားဖြတ်အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်းရယူရန် စည်းရုံးဆွဲခေါ်ခဲ့စဉ်က "ရှမ်း၊ ကချင်နှင့် ချင်း လူမျိုးများ အနေဖြင့် ဗမာပြည် ကြားဖြတ်အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်း၍ လွတ်လပ်ရေး ရယူပြီးနောင်တွင် စိတ်ဆန္ဒ မပြည့်ဝ၊ မကျေနပ်ပါက (၁၀) နှစ်ကြာလျှင် ပြန်လည်ခွဲထွက်သွားနိုင်ကြောင်း၊ ထို ကတိကို ခိုင်မာစေရန် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းပေးမည် ဖြစ်ကြောင်း အာမခံခဲ့ပါသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် သူပေးထားသည့် ကတိကို တည်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကတိသည် "ခွဲထွက်ခွင့်" ဖြစ်၍ ယင်းကို နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ခွဲထွက်ခွင့်တို့ကို မမှန်မကန် ရောစပ်ပြီး အဓိပ္ပါယ်အမျိုးမျိုး မှားယွင်းဖွင့်ဆိုခဲ့သောကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ တိုင်းပြည်သည် နှစ် (၇၀) ကျော် ပြည်တွင်းစစ်ကြီးနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ပြည်တွင်းစစ်ကို အမှီပြုပြီး စစ်အာဏာရှင်စနစ် ကြီးထွားလာသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ (၁) ရက်နေ့မှ ထပ်မံ စတင်လာသည့် ပြည်သူ့တော်လှန်ရေးဖြင့် စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို ချုပ်ငြိမ်းနိုင်ပြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်ကြီးများ မျှော်မှန်းခဲ့သော ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုစနစ် ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသား ပြည်သူလူထုထံတွင် တာဝန်ရှိသည်။

ဤပြဿနာသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၆) ရက်နေ့တွင် ကျင်းပခဲ့သော ရှမ်းစော်ဘွားကိုယ်စားလှယ်များ၊ ရှမ်းလူထုကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ကချင်ခေါင်းဆောင်များ ပါဝင်သော အစည်းအဝေး ဆုံးဖြတ်ချက် အမှတ်(၅)တွင် "လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည့်နောက်မြန်မာပြည်ထောင်စုမှ ကျွန်ုပ်တို့ ခွဲထွက်လိုလျှင် ကျွန်ုပ်တို့ သဘောကျသည့်အချိန်တွင် ခွဲထွက်နိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်" ဟု အားလုံးသဘောတူ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ပင်လုံ ညီလာခံသို့ ဖေဖော်ဝါရီလ (၇) ရက်နေ့တွင် ရောက်လာကြသော ချင်းကိုယ်စားလှယ်များ အပါအဝင် ရှမ်းနှင့် ကချင် ခေါင်းဆောင်များ စုံညီတက်ရောက်သည့် တောင်တန်းဒေသမှ ကိုယ်စားလှယ်များ အစည်းအဝေးတွင် ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို ထပ်မံ၍ အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ကြသည်။

ချင်း၊ ကချင်နှင့် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ လိုလား

တောင်းဆိုသော ခွဲထွက်ခွင့်ကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ကလည်းကန့်ကွက်ခြင်းမရှိ၊ထောက်ခံခဲ့သည်။ထို့အပြင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ကိုယ်တိုင် ဦးစီးရေးဆွဲ၍ ဂျူဗလီ ခန်းမကြီး၌ ၁၉၄၇ ခုနှစ် မေလ တွင် ကျင်းပခဲ့သော ဖဆပလ ပဏာမပြင်ဆင်မှုညီလာခံကြီးတွင် အတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းသော နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း (၁၂) တွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ကွယ်လွန်ပြီး နောက် ဦးချန်ထွန်း ဦးစီးရေးဆွဲ၍ ၁၉၄၇ စက်တင်ဘာ လတွင် ကျင်းပသော တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်က လက်ခံအတည်ပြုသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း (၁၀) အပိုဒ် (၂၀၂) တွင်လည်း ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့် အရေးများကို အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

အဘယ်ကြောင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ခေါင်းဆောင်များက ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို တောင်းဆိုခဲ့ကြသနည်း။အဘယ်ကြောင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း နှင့် ဗမာတိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များကလည်း လိုက်လျော၍ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းတွင် အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သနည်း။ အလွန် လေးနက် သိမ်မွေ့ပါသည်။ ခွဲထွက်ခွင့်သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ ပူးပေါင်း၍ ဖွဲ့စည်းထူထောင်သော ပြည်ထောင်စုကြီး ပေါက်ဖွားရှင်သန်ရေးအတွက် ထူးခြားပြီး လေးနက် ပြည့်ဝသော အနှစ်သာရများစွာကို ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ အဓိကအကျဆုံး၊ အလေးနက်ဆုံးသော အနှစ်သာရမှာ – အသစ်ဖွဲ့စည်းထူထောင်မည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံးသည် လူမျိုးရေး အရ သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးအရ သော်လည်း ကောင်း တန်းတူညီမျှကြပြီး၊ ထိုတန်းတူညီမျှသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည်လည်း ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ့်ကံကြမ္မာကို လွတ်လပ်စွာ ဖန်တီးပိုင်ခွင့် အပြည့်အဝ ရှိကြရမည်ဟူသော အနှစ်သာရပင် ဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုရသော် ခွဲထွက်ခွင့်သည် သမိုင်းအစဉ်အဆက် သီးခြားလွတ်လပ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများက မိမိတို့ ဆန္ဒအလျောက် တန်းတူရည်တူ ပူးပေါင်း၍ နိုင်ငံတော်သစ်တစ်ခုကို အတူတကွ ထူထောင်ကြသည် ဆိုသော နိုင်ငံရေးအဓိပ္ပါယ်ပင် ဖြစ်သည်။

ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မှီတင်း နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဤနိုင်ငံ နယ်နိမိတ်အတွင်းတွင် စုပေါင်း နေထိုင်နေကြခြင်းမှာ မိမိတို့ ဆန္ဒအလျောက် မိမိတို့၏ ဘိုးဘွားပိုင်နယ်မြေအသီးသီးကို ပူးပေါင်း၍ ပြည်ထောင်စုတစ်ခု ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရန်ပင်လုံစာချုပ်တွင်လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။ လူမျိုးတစ်မျိုးက လက်နက်ဖြင့် တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ကျွန်ပြု၍ မြန်မာနိုင်ငံနယ်နိမိတ်အတွင်း နေထိုင်ကြခြင်း မဟုတ်ပေ။ ထိုနည်းတူ ပင်လုံစာချုပ်သည်လည်း ချင်း၊ ကချင် နှင့် ရှမ်းလူမျိုးများ အညံ့ခံလက်နက်ချ၍ ချုပ်ဆိုသော စာချုပ် မဟုတ်ပေ။ သီးခြားလွတ်လပ်သောလူမျိုးများ တန်းတူရည်တူ ပူးပေါင်း၍ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတစ်ခုကို အတူတကွ ထူထောင်ရန် ချုပ်ဆိုထားသော ပဋိညာဉ်စာချုပ်သာလျှင်ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကို ပေါ်လွင်စေသောအရာမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် “ခွဲထွက်လိုပါကလွတ်လပ်စွာခွဲထွက်ပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်” ဆိုသော အချက်ပင် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို သီးခြားအခန်း၊ သီးခြားပုဒ်မဖြင့် အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ခွဲထွက်ခွင့်၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့် အနှစ်သာရသည် သီးခြားလွတ်လပ်ခွင့် ရှိ၍ ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော တိုင်းရင်းသားများတန်းတူရည်တူ ပူးပေါင်းပြီး ပြည်ထောင်စုကြီးကို ထူထောင်

ရန် ၁၉၄၇ ခု ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂) ရက်က ပင်လုံစာချုပ် တွင် လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့ကြသည်ဟူသော ပင်လုံစိတ် ဓါတ် ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ပင်ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် အထူး ဝမ်းနည်းဖွယ်ကောင်းသော အချက်မှာ ၁၉၄၇ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တွင် ခွဲထွက်ခွင့်ကို သီးခြားပုဒ်မဖြင့် အထင်အရှား ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော်လည်း ၎င်းခွဲထွက်ခွင့်၏ အနှစ်သာရဖြစ် သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ တန်းတူရည်တူ အခွင့် အရေး ရရှိခံစားရေးကိုမူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့် ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်းမရှိခဲ့ပေ။တိုင်းရင်းသားလူမျိုး များအား လူမျိုးအရ သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးအရ သော်လည်းကောင်း၊ တန်းတူညီမျှရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ရရှိရေးတို့ကို ထိုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အာမခံချက် မပေးနိုင်ခဲ့ပေ။ ထိုသို့ အခြေခံကျသော တန်းတူရေး အနှစ်သာရများကို ပီပြင်စွာဖော်ဆောင်နိုင် ခြင်း မရှိသောကြောင့် တန်းတူရေး ပြယုဂ်အဖြစ် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းထား သော "ခွဲထွက်ရေး" သည် သမိုင်းအစဉ်တလျှောက် အကျိုးထက် အပြစ်ကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

ယင်းသည် လူမျိုးစုပြဿနာကို ပြေလည်စွာ ဖြေ ရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ လူမျိုးစု ပြဿနာ၏အရင်းအမြစ်သည် တန်းတူရေးတွင် အခြေခံ သည်။ တန်းတူရေး ပြဿနာကို ပြေလည်စွာ ဖြေရှင်းလို ပါက မြန်မာနိုင်ငံကို စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင် စုစနစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်း ထူထောင်ရပေမည်။ စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရေးသည် ဤတိုင်းပြည် ပြဿနာ ဖြေရှင်းနိုင်ရေးအတွက် အခေါင်အချုပ် ဖြစ်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများနှင့် အမျိုးသားတန်းတူရေး ပြဿနာ

ဤပြည်ထောင်စု၏ ထူးခြားသော နိုင်ငံရေး လက္ခဏာတရပ်မှာ "ဒီမိုကရေစီရေး" နှင့် "တန်းတူရေး" အရေးများသည် ခွဲခြား၍ မရဘဲ၊ ဒင်္ဂါးပြားတခု၏ ခေါင်း နှင့်ပန်းလို ဆက်စပ်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းထူးခြား သောနိုင်ငံရေးလက္ခဏာသည်ပင်လုံညီလာခံတွင်အခြေ တည်ခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ခေါင်းဆောင်များ ပင်လုံညီလာခံ တွင် မျှော်မှန်းခဲ့သော မျှော်မှန်းချက်မှာ "လွတ်လပ်ရေး" တခုတည်းသာမဟုတ်ဘဲ လူမျိုးပေါင်းစုံ တန်းတူရည်တူ ပူးပေါင်း၍ "ပြည်ထောင်စု" ဖွဲ့စည်းရေးလည်း ပါဝင်ခဲ့ ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ကွယ်လွန်ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် "လွတ်လပ်ရေး" ကိုသာ ဦးစားပေး၍ "ပြည်ထောင်စု" အရေးကို ဥပေက္ခာပြုခဲ့ကြ သည်။ ထိုအချက်များအား နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ပိုမိုထင်ရှားစွာ တွေ့ မြင်နိုင်ပါသည်။

၁၉၄၇ နှင့် ၁၉၇၄ တို့တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတို့သည်စစ်မှန်သောပြည်ထောင်စု စနစ်ကို ဖွဲ့စည်းဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် လူမျိုးစုပြဿနာကိုလည်း နိုင်ငံရေးအရ ပြေလည်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိပေ။ လူမျိုးစုပြဿနာကို ကောင်းမွန် စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်း ရေးလည်း မရှိနိုင်ပေ။ ပြည်တွင်းစစ်ကို အမှီပြု၍ စစ် အာဏာရှင်စနစ် ပေါ်ပေါက်လာပြီး၊ စစ်အာဏာရှင်စနစ် မှ အသွင်ကူးပြောင်းသွားသော မဆလ၊ နအဖ တစ်ပါတီ အာဏာရှင်စနစ်များကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဒီမိုကရေစီ နှင့် လူ့အခွင့်အရေး ဆိတ်သုဉ်းသွားရသည်။ စစ်ဗိုလ်များ က ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် အတည်ပြုခဲ့

သော နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်လည်း ဤပြည်ထောင်စုအတွင်းတွင် မှီတင်းနေထိုင်ကြသော လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများ၏ လိုလား တောင့်တနေသည့် တန်းတူရေး၊ ဒီမိုကရေစီအရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အခွင့်အရေးများကို အာမခံချက်မပေးနိုင်ဘဲ ဥပေက္ခာပြုခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်တွင်းစစ်ကြီးလည်း မချုပ်ငြိမ်းနိုင်ခဲ့ပါ။

၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၌ အဓိကအားနည်းချက် သုံးချက်ရှိသည်ဟု သုံးသပ်နိုင်သည်။ ပထမ အချက်မှာ တောင်တန်းဒေသရှိ တိုင်းရင်းသားများ၏ အမျိုးသားပြည်နယ်များကို ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် နိုင်ငံရေးအာဏာ အပြည့်အဝ မပေးအပ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များအား ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့်အာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် တရားစီရင်ခွင့်အာဏာ အပြည့်အဝ အပ်နှင်းထားခြင်း မရှိပေ။ ပြည်ထောင်စုစနစ်အရ ဗဟို အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအား နိုင်ငံတော်အာဏာကို သင့်လျော်သလို ခွဲဝေပေးရမည် ဖြစ်သော်လည်း၊ ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စုစနစ်မှ သွေဖီ၍ ဗဟိုအစိုးရတွင် နိုင်ငံတော်အာဏာကို အားလုံးစုံစုပြုံ အပ်နှင်းထားသော တစ်ပြည်ထောင်စနစ် အသွင်ကို ဆောင်ခဲ့သည်။ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသည့် နိုင်ငံရေးအာဏာ ဆိုသည်မှာ ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာ တို့ပင်ဖြစ်သည်။ ဤအာဏာသုံးရပ်စလုံး မရှိလျှင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၊ ကိုယ့်ကြမ္မာကို ကိုယ်ဖန်တီးပိုင်ခွင့် ဟူသော နိုင်ငံရေးအာဏာ မပြည့်စုံနိုင်ပေ။

နိုင်ငံရေးအာဏာတွင် အရေးကြီးဆုံးအချက်သည် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ ပင်ဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာဆိုသည်မှာ ဥပဒေပြုရေး မှန်တိုင်ကနေ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပြီးသော ဥပဒေအတိုင်း တသဝေမတိမ်း လိုက်နာစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ တရားစီရင်ရေးအာဏာသည်လည်း အလားတူပင်ဖြစ်သည်။ အတည်ပြုပြီးသော ဥပဒေအတိုင်းသာ တရားစီရင်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာသည် အကျွရာ ဖြစ်သည်။ ဥပဒေပြုအာဏာ မရှိသည့် လူမျိုး၊ ဥပဒေပြုအာဏာ မရှိသည့် ပြည်နယ်သည် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် နိုင်ငံရေးအာဏာမရှိသည့် လူမျိုးဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့်ဆိုရလျှင် ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးမတိုင်ခင် အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီခေတ်ကာလကို "ကျွန်ဘဝ" ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုကြသည်။ အဘယ်ကြောင့် ကျွန်ဘဝဟု ခေါ်ဆိုကြသနည်း။ အကြောင်းရင်းမှုကား ရှင်းလင်းလှပါ၏။ တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထုများမှ မိမိကိုယ်တိုင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေများဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့ခြင်းမရှိဘဲ အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီများက ၎င်းတို့ စိတ်တိုင်းကျ၊ ၎င်းတို့ ကိုယ်တိုင်ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများဖြင့် ကျွန်တော်တို့ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့်သာ "ကျွန်ဘဝ" ဟုခေါ်ဆိုရခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဒုတိယအားနည်းချက်သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုးဖြစ်သည့် ဗမာလူမျိုးများကိုပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းခြင်း မရှိစေဘဲ၊ ပြည်မကြီးဟု နာမည် ခေါ်တွင်စေပြီး ပြည်ထောင်စုအာဏာတရပ်လုံးကိုပုံအပ်ပေးလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ လူဦးရေအများစုဖြစ်သည့် ဗမာတိုင်းရင်းသားများကို ပြည်ထောင်စု (ဗဟို) အာဏာအားလုံး ပုံအပ်ပေးထားခြင်းကြောင့် အခြားတိုင်းရင်းသားများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လူဦးရေအများစုဖြစ်သည့် ဗမာတိုင်းရင်းသားများ၏ ကိုလိုနီနယ်များသဖွယ် ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ ယင်းသည် ပင်လုံစာချုပ်တွင် သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော တန်းတူရေးမှုကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ရိုက်ချိုးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အားနည်းချက်များကြောင့် ၁၉၆၂ ခုနှစ်

မှစ၍ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင်စစ်အာဏာရှင်စနစ် စတင် ပေါက်ဖွားစေခဲ့သည်။

၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ တတိယအားနည်းချက်သည် လူမျိုးစုလွှတ်တော်ကို ပြည်ထောင်စုစနစ်အတိုင်းဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခြင်းမပြုဘဲတစ်ပြည်ထောင်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၏ House of Lord ကို ပုံတူ ကူးချခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် လူဦးရေ အချိုးအစားအလိုက် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ စေလွှတ်ကြရမည် မှန်သော်လည်း၊ ပြည်ထောင်စုစနစ်အရ လူမျိုးစုလွှတ်တော်တွင် ပြည်နယ်များမှ လွှတ်တော်အမတ် ဦးရေ အညီအမျှ စေလွှတ်ရပေမည်။ သို့သော် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လူမျိုးစုလွှတ်တော်အတွက် ပြည်နယ်များက လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ အညီအမျှ စေလွှတ်ခြင်းမရှိပဲပြည်သူ့လွှတ်တော်ကဲ့သို့လူဦးရေအချိုးအစားအလိုက် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ စေလွှတ်ကြသဖြင့် လူဦးရေပိုများသော ဗမာတိုင်းရင်းသားတို့က ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင်သာမက လူမျိုးစုလွှတ်တော်တွင်ပါ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်ချင်တိုင်း ခြယ်လှယ်၍ ရခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုသာ တာဝန်ခံခြင်းဖြစ်၍ လူမျိုးစုလွှတ်တော်သည် အယောင်အဆောင်မျှသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် လူမျိုးများ တန်းတူညီမျှခြင်းဆိုသော အနှစ်သာရ ပျောက်ကွယ်ပြီး ဗမာမဟုတ်သော အခြား တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများသည် အပြဋ္ဌာန်းခံဘဝသို့ အလိုလို ရောက်ရှိသွားခဲ့ရလေသည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများ၏ တန်းတူရေး၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၊ ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ်ဖန်တီးပိုင်ခွင့် စသည့် အခွင့်အရေးများကို ပိတ်ပင်ဟန့်တားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အခြေခံအားဖြင့် တန်းတူရေးကို ဆန့်ကျင်သော ဥပဒေဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မဆလ တစ်ပါတီ အာဏာရှင်စနစ်ကို ကျားကန်ပေးသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသာ ဖြစ်၏။ မဆလ တစ်ပါတီအာဏာရှင်စနစ်သည် တော်လှန်ရေးကောင်စီဟူသော စစ်အာဏာရှင်စနစ်မှ အသွင်ပြောင်းလဲခဲ့သော စစ်အာဏာရှင်စနစ်နှင့် တစ်ပါတီအာဏာရှင်စနစ် ပေါင်းစပ်ထားသည့် စနစ်မျှသာဖြစ်ခဲ့သည်။ တော်လှန်ရေးကောင်စီသည် တောင်တန်းဒေသရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးရရှိရေးအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးဆွဲရေးကို မလိုလားဘဲ ပြည်နယ်များ ခွဲထွက်ရေးမူကြောင့် ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ၁၉၆၂ ခု မတ်လ(၂) ရက် နေ့တွင် ပြည်သူလူထုထံမှ နိုင်ငံတော်အာဏာကို လက်နက်အားကိုး အကြမ်းဖက်၍ သိမ်းယူခဲ့သော စစ်အုပ်စုတစုမျှသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် မူလ အခြေခံအားဖြင့် တန်းတူရေးကို ဆန့်ကျင်သော အင်အားစုက ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြစ်၍ လူမျိုးစုပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိပေ။ ဗဟိုဦးစီးစနစ်ကို တင်းကျပ်စွာကျင့်သုံး၍ပြည်နယ်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံရေးအရ ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ အမှန်စင်စစ် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မည်နာမအားဖြင့် ပြည်ထောင်စုဟုခေါ်ခဲ့ရသော်လည်းအနှစ်သာရမှာတစ်ပြည်ထောင်စနစ်မျှသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။

နိဂုံးချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စုစနစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်း မရှိ

ပါက တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အားလုံး၏ နိုင်ငံရေး တန်းတူခွင့်ကို အာမခံချက် ပေးနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ တန်းတူရေး အာမခံချက်မရှိပါက လူမျိုးစုပြဿနာကို ပြေလည်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ လူမျိုးစု ပြဿနာကို မဖြေရှင်းနိုင်ပါက ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး ကို နိုင်ငံရေးနည်းဖြင့် ဖြေရှင်း၍ ရနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး မရှိပါက ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့် အရေးများ ရှင်သန်ပွင့်လန်းနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ပြည် တွင်းစစ်ကို အမှီပြု၍ စစ်အာဏာရှင်စနစ်သာလျှင် တန်ခိုး ဆက်လက် ကြီးထွားလာပေမည်။

အာဏာကို ဆုပ်ကိုင်ထားလိုသူများက ၎င်းတို့ အာဏာတည်မြဲရေးအတွက် တိုင်းရင်းသားပြည်သူကို မျက်ကွယ်ပြုထားမည်ဖြစ်သည်။မြန်မာနိုင်ငံကိုစစ်မှန် သောပြည်ထောင်စုအဖြစ် ပြန်လည်အသက်သွင်းရန်မှာ သမိုင်းကြောင်းတလျှောက်ရှိခဲ့သောစက္ကူပေါ်ကစကား အရာ လိုက်လျောမှုများထက် လက်တွေ့လိုက်လျောမှု များ မလွဲမသွေ လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ လူထု၏ ရွေး ကောက်ခံအစိုးရသည် တိုင်းရင်းသားပြည်သူအားလုံး၏ အခြေခံပြဿနာကို နားလည်၍ ပြည်သူများနှင့် တသား တည်းနေကာစစ်မှန်သောပြည်ထောင်စုစနစ်၏ကောင်း ကျိုးအနှစ်သာရကို ပြတ်ပြတ်သားသား မီမောင်းထိုးပြ ရမည်မှာ တာဝန်တရပ်အဖြစ် ရှိလာပါသည်။

ထို့ကြောင့်အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုရေးရာ ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ကြံခဲ့ဖူး သော သမိုင်းသင်ခန်းစာကို အလေးအနက် ခံယူပြီး၊ ဤပြည်ထောင်စုထဲတွင် မှီတင်းနေထိုင်ကြသော တိုင်း ရင်းသားလူမျိုးအားလုံး၏ နိုင်ငံရေးအရ တန်းတူရေးကို အာမခံချက်ပေးနိုင်သည့် စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စု စနစ်ဖြင့် နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းရမည် ဖြစ်သည်။ စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စု စနစ်ဖြင့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်မှသာလျှင် လူမျိုးစု ပြဿနာကို ပြေလည်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်လိမ့်မည်။ လူမျိုးစုပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်ပါ မှ ပြည်နယ်များ ခွဲထွက်ရေးကြောင့် ပြည်ထောင်စု မပြို ကွဲရေးဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် မတရားတန်ခိုး ကြီးနေသော စစ်အာဏာရှင်စနစ် ချုပ်ငြိမ်းနိုင်ပေမည်။ တန်းတူရေး တောင်းဆိုချက်ဖြင့် လက်နက်ကိုင်တော် လှန်ရေး ဆင်နွှဲရာမှ တောက်လောင်နေသော ပြည်တွင်း စစ်ကိုလည်း ငြိမ်းသတ်နိုင်ပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် စစ် မှန်သော ပြည်ထောင်စုစနစ်ဖြင့် နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရေးသည် ခွဲထွက်ရေးနှင့် တန်းတူရေး ပြဿနာ ဖြေရှင်းရန် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းဖြစ်သည်။

၀၀၀

ချင်းအမျိုးသားဂျာနယ်ပါ ကဗျာ၊ ဝတ္ထု၊ ဆောင်းပါးများသည် စာရေးသူတစ်ဦးချင်းစီ၏ သဘောထားအမြင်များသာ ဖြစ်ပြီး ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး အမြင်အာဘော် မဟုတ်ကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဝေဖန်အကြံပြုမှုများကို ကြိုဆိုလျက်ရှိပြီး စာမူများကိုလည်း အောက်ပါ အီးမေးလ် လိပ်စာသို့ အချိန်မရွေး ပေးပို့နိုင်ပါကြောင်း ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။

အယ်ဒီတာ
ချင်းအမျိုးသားဂျာနယ်
cnfinfo88@gmail.com

ချင်းလဲန် ဘယ်မှာလဲ

၁၀၄၄ ခုနှစ်၌ အနော်ရထာမင်းကြီးက ပုဂံကို အခြေပြုပြီး မြန်မာနိုင်ငံကို တည်ထောင်သည်။ ထိုနည်းတူစွာ စော်ဘွားနယ် ကြီးငယ် ၄၁ နယ်ကို စုစည်းကြပြီး ရှမ်းပြည်ထောင်စုကို ၁၉၂၂ ခုနှစ်၌ တည်ထောင်ကြသည်ဟု သမိုင်းမော်ကွန်း တင်ထားကြသည်။ ချင်းလဲန်ကို မည်သူက တည်ထောင်ခဲ့ပါသနည်း။

သမိုင်းပညာရှင်များက ချင်းသမိုင်းကို အေဒီ ၇၅၀–၈၀၀ အတွင်း စတင်သည်ဟု ဆိုစမှတ် ပြုကြသည်။ ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်၌ အခြေချစဉ်အခါက တိုင်းနိုင်ငံ မတည်ထောင်နိုင်ခဲ့ကြပေ။ ထို့အပြင် မြန်မာပြည်တွင်ချင်းပြည်နယ်၊စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ရောဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရခိုင်ပြည်နယ် တို့တွင်လည်းကောင်း၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အာသန်ပြည်နယ်၊ မဂ္ဂလိုင်ယားပြည်နယ်၊ မဏိပူရ်ပြည်နယ်၊ တြိပူရ ပြည်နယ်၊ မီဇိုးရမ်းပြည်နယ်တို့တွင် လည်းကောင်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် စစ်တကောင်းတောင်တန်းနယ်တွင် လည်းကောင်း အသီးသီး ပြန့်နှံ့အခြေချကြသည်။ အဓိကအားဖြင့် ချင်းပြည်နယ်နှင့် မီဇိုးရမ်းပြည်နယ် တို့တွင်သာ ချင်းလူမျိုးတမျိုးသည်း နေထိုင်ကြပြီး ကျန်ဒေသများ၌ အခြားသော လူမျိုးများနှင့် ရောနှောနေထိုင်ကြသည်။ နိုင်ငံကြီးတခု တည်ထောင်နိုင်လောက်သော လူမျိုးတမျိုးအဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့ကြသော်ငြားလည်း မိမိတို့၏ အမျိုးသားနိုးကြားမှုက လိုက်၍ မမီခဲ့ပေ။

ဆက်လက်၍ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ ချင်းလဲန်ကိစ္စ လေ့လာကြပါစို့။

၁၇ရာစုကစ၍အမျိုးအနွယ်အလိုက်ဟောက်ဆာပူ၊ လာလ်၊ ရာမ်အုပ်ဘွေး၊ ချောင်းအုပ်၊ တောင်မင်း စသည်ဖြင့် အုပ်ချုပ်သည့်စနစ် ပေါ်ထွန်းသောခေတ်မှာပင်လျှင် ၎င်းတို့၏ အကြီးအကဲများက အုပ်ချုပ်သော နယ်မြေအချင်းချင်း စုစည်းကြပြီး ချင်းလဲန်ကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် တည်ထောင်ရကောင်းမှန်း စိုးစိမ့်မျှ အတွေးမပေါက်ခဲ့ကြပေ။

ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့က ချင်းလဲန်ကို စတင်သိမ်းပိုက်သည့် ၁၉ ရာစုရောက်လာသောအခါ ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီနယ်အတွင်း အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေတခုအဖြစ် စုစည်းထားရှိရေး အတန်တန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်ကို မှတ်တမ်းများအရ သိရှိရပေသည်။ ၁၈၉၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၂၉) ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ကလ္လကတ္တားမြို့၌ ချင်း–လူရှိုင်း နယ်တို့အား စုစည်းအုပ်ချုပ်နိုင်ရေး ချင်း–လူရှိုင်း ညီလာခံတရပ် ကျင်းပ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၈၉၆ ချင်းတောင်တန်း အက်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ချင်းတောင်တန်းခရိုင်အပြင် ၁၉၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ လူရှေတောင်တန်းခရိုင်နှင့် နာဂ တောင်တန်းခရိုင်တို့အား လွှမ်းခြုံအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ အမျိုးသားရေးနိုးကြားမှုနှင့် ခေတ်သစ်နိုင်ငံရေးအမြင် ကင်းမဲ့ ခဲ့ကြရာ ၁၉၄၇ အိန္ဒိယနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး ရရှိသည့်အခါ ထိုကဲ့သို့သော နိုင်ငံရေး အခွင့်အလမ်းကောင်း ပျောက်ဆုံး သွားသည်။

လက်ရှိပြည်ထောင်စုအတွင်း ချင်းလူမျိုးများသည် ချင်းပြည်နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ရောဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်တို့တွင် ပြန့်ကျဲ နေထိုင်ကြသည်။ ဗြိတိသျှ

အစိုးရက ချင်းတောင်တန်းခရိုင်ကို အခြေခံပြီး ချင်းလဲန် တည်ထောင်ရေးကို လမ်းစ ဖော်ပေးသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ဘုရင်ခံ သဘာပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်သော အစည်းဝေးတရပ်ကို ၁၉၂၈ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၂၉)ရက်တွင်ရန်ကုန်မြို့၌ခေါ်ယူကျင်းပရာမကွေးတိုင်းမင်းကြီး၊ ရခိုင်တိုင်းမင်းကြီး၊ ချင်းတောင်တန်းနယ်အရေးပိုင်၊ ရခိုင်တောင်တန်းနယ် အရေးပိုင်နှင့် ပခုက္ကူချင်းတောင်တန်းနယ် တောင်တန်းဝန် အီးတီဒီ ဂေါ်ဒွိုင်တို့ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းအစည်းအဝေးက ပခုက္ကူချင်းတောင်တန်းခရိုင် (ကန်ပက်လက်နယ်) အား ချင်းတောင်တန်းခရိုင်နှင့် ပေါင်းစည်းရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ သည့်အပြင် ၁၈၉၄ မူအရ မသိမ်းသွင်းရသေးသော ချင်းတောင်တန်းနယ်တွင် ၁၉၂၉–၁၉၃၀ အတွင်း အုပ်ချုပ်ရေးစတင်ရန် တပါတည်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ လည်မြို့မြစ်အရှေ့ဖက် နယ်မြေသစ်ကို ကန်ပက်လက်နယ်သို့ လည်းကောင်း၊ ပင်ချောင်းနှင့် လည်မျိုမြစ်အကြား နယ်မြေသစ်အများစုကို ချင်းတောင်တန်းခရိုင်သို့လည်းကောင်း၊ ပင်ချောင်းနှင့် လည်မြို့အောက်ဖက်ပိုင်းနှင့် အနောက်ဖက်ခြမ်း နေမြေသစ်ကို ရခိုင်မြောက်ပိုင်း တောင်တန်းနယ်သို့လည်းကောင်း အသီးသီး ပေါင်းစည်းခဲ့သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ချင်းတောင်တန်းခရိုင်မှ ရာမ်အုပ်မင်းများ သွားရောက်ကာ ပင်လုံစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးအပြီး ရခိုင်တောင်တန်းနယ် (Northern Arakan Hills Tract) ခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်ကြသော ဦးထလိုင်းနှင့် ဦးတေးတူး စသည်တို့က နယ်စပ်ဒေသစုံစမ်းရေးကော်မရှင် ရှေ့မှောက်၌ ညီနောင် ချင်းတောင်တန်းခရိုင်နှင့် ပူးပေါင်းရန် ထွက်ဆိုခဲ့ကြသည်။

ဤသို့ဖြင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးရရှိသောအခါ အထက်ဖော်ပြပါ နယ်မြေ သုံးခုအား စုစည်းလာကြကာ ချင်းဝိဒေသတိုင်းအဖြစ် ရပ်တည်လာခဲ့သည်။ ၎င်းကို ဆက်လက်၍ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် ချင်းပြည်နယ်အဖြစ် တိုးမြှင့်လာသည်။

ချင်းဝိဒေသတိုင်း အတိုင်းအတာနှင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဖလမ်းမြို့၌ ကျင်းပပြုလုပ်သော ချင်းအမျိုးသားညီလာခံကစပြီး ချင်းအမျိုးသားလှုပ်ရှားမှု ပိုမိုပီပြင်လာသည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၇ ရက်မှ ၁၀ ရက်အတွင်း ဝိတိုရိယစခန်း၌ Chin National Front – CNF, Chin National League for Democracy – CNLD(LA), Mara People Party – MPP(LA), Zomi National Congress – ZNC(LA) ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ပါဝင်သင့် ပါဝင်ထိုက်သူ ပုဂ္ဂိုလ်များတို့က ချင်းအမျိုးသား နှီးနှောဖလှယ်ပွဲတရပ် ကျင်းပပြီး ချင်းလူမျိုးစုသည် တအူတုံဆင်း လူမျိုးတမျိုးဖြစ်ကြောင်း ဝိတိုရိယသဘောတူညီချက်ဖြင့် ထုတ်ပြန် ကြေညာခဲ့ကြသည်။

ထို့အပြင် ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဟားခါးမြို့၌ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော ဒုတိယအကြိမ် ချင်းအမျိုးသားညီလာခံသည် ချင်းပြည်နယ် အတွင်းအပြင်ရှိ ချင်းလူမျိုးအားလုံး၏ စည်းလုံးမှု အခိုင်အမာ တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။

လက်ရှိ ပြည်ထောင်စုအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသော ချင်းလူမျိုးအားလုံးက ချင်းပြည်နယ်သည် ချင်းလဲန်၏ အစိတ်ပိုင်းတခုသာဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာသိရှိကြပေပြီ။ ထို့ကြောင့် ချင်းအမျိုးသားတရပ်လုံးက မိမိတို့၏ နိုင်ငံရေးဆန္ဒနှင့်အညီ အနာဂတ် ချင်းလဲန်တည်ထောင်ရေးအား အမျိုးသားတာဝန်နှင့် သမိုင်းပေးတာဝန်တရပ်အဖြစ် မလွဲမသွေ ထမ်းရွက်ကြရပေမည်။

(တမ်ကြီး)

၀၀၀

စစ်တပ်ထဲတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစား ပြုပြင်သင်ကြားသင့်သည့်အရာများ

စစ်တပ်ထဲကိုကျွန်မတို့သေချာဝင်ကြည့်မယ်ဆိုရင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှုတွေကိုအမျိုးသမီးများအနေနဲ့ အနည်းနဲ့အများ တွေ့ကြုံ ခံစားနေကြရတယ်။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စော်ကားမှုလို့ ဆိုတဲ့နေရာမှာ အများစုက မုဒိမ်းကျင့်မှုလိုမျိုး ကြီးလေးတဲ့ ပြစ်မှုလောက်ကိုပဲတချို့ကတန်းမြင်တတ်ကြပြီးဒါကပဲပြစ်မှုမြောက်တယ်လို့ ထင်မြင် ယူဆတတ်ကြတယ်။

အမျိုးသမီးတွေကို ကိုယ့်ရဲ့ညီမ၊ အစ်မ၊ အမေ၊ တူမတွေလို သဘောထားပြီး တန်ဖိုးထား လေးစားတတ်ဖို့ တပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သင်ကြားမှုမှာ အားနည်းခဲ့ကြတယ်။

စစ်တပ်တစ်တပ်ရဲ့ သင်ကြားမှုဆိုင်ရာ Schedule ကိုကြည့်မယ်ဆိုရင် စစ်ရေးစစ်ရာနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သင်ကြားရေးပိုင်းကို ပိုပြီး ဦးစားပေး သင်ကြားကြပေမဲ့လည်း ကျား/မ (Gender) ဆိုင်ရာနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သင်ကြားမှုအပိုင်းမှာ အားနည်းချက်တွေ အများကြီး ရှိနေသေးသလိုပဲ လုံးဝသင်ကြားခြင်း မပြုတာတွေလည်း တွေ့မြင်ရပါတယ်။

အဲဒီလို သင်ကြားမှုအားနည်းခြင်းက ဖိုဝါဒကြီးစိုးခြင်းကို ပိုမို ကြီးထွားလာစေနိုင်တာ ဖြစ်တယ်။

စစ်တပ်ထဲမှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ ပါဝင်မှု အင်အားနည်းတဲ့အပြင် ရှိတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာလည်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စော်ကားမှုတွေကို မသိမသာ ခံစားကြရတဲ့အပြင် တန်းတူအခွင့်အရေးတွေလည်း အမှန်တကယ် မရရှိတာကို တွေ့ရပါတယ်။

စစ်မေ ဖြစ်နေပေမဲ့လည်း အမျိုးသမီး ဖြစ်နေတဲ့အတွက် အမျိုးသားတွေထက် နှစ်ဆ ပိုကြိုးစားကြမှသာ ရာထူးအတူ ရတာမျိုး၊ အမျိုးသမီးတွေကို ဒုတိယတန်းစား (Second Role) နေရာမှာပဲ ထားနေကြသေးတာတွေကို တွေ့နိုင်ပါသေးတယ်။

ဘယ်လောက် ထက်မြက်တဲ့ စစ်မေ ဖြစ်ပါစေ၊ အမျိုးသမီးဖြစ်နေတဲ့အတွက် အနှိမ်ခံရမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေဟာ စစ်တပ်ထဲမှာ အမှန်တကယ် ရှိနေပါတယ်။

အမျိုးသမီး တစ်ယောက်တည်းရှိနေတယ်ဆိုရင် ဒီအမျိုးသမီးကို ထိကပါး ရိကပါး လုပ်တာ၊ အတူနေဖို့တောင်းဆိုတာ၊ ဟိုကိုင်ဒီကိုင် လုပ်တာမျိုးတွေကို ခံနေတတ်တာတွေမကလို့ အရာရှိ ရဲဘော်တွေထံမှာ စစ်မေတချို့ဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စော်ကားမှုတွေကို ခံနေရပေမဲ့လည်း မိမိရဲ့ အရှက်နဲ့သိက္ခာအတွက် ဘယ်သူ့ကိုမှ မပြောရဲ၊ မဆို ရဲ၊ မတိုင်ရဲတဲ့ အမျိုးသမီး ရဲမေ၊ စစ်မေတွေ ဘယ်လောက်များရှိလိမ့်မလဲ တွေးမိပါတယ်။

စစ်သားအများစုဟာ ၂၁ ရာစု ခေတ်ရောက်ပြီ ဆိုပေမဲ့လည်း ခေတ်နောက်ပြန်ဆွဲတဲ့ ဘုန်းနိမ့်တယ်ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်တွေ ကျိန်းဝပ်နေသေးသလို စစ်သား ယောကျ်ား အများစုထဲမှာ Patriarchy ဖိုဝါဒ ကြီးစိုးမှုကို စစ်တပ်ထဲမှာ အများအပြား တွေ့နေရပါသေးတယ်။

အမျိုးသမီးတွေကို မုဒိမ်းကျင့်မှ ပြစ်မှုမြောက်တယ်ဆိုတဲ့အတွေးအခေါ်ကနေကျော်လွန်ပြီးအမျိုးသမီးတွေကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း စော်ကားပြုမူနေတဲ့ အကျင့်တွေကို ပြုပြင် သင်ကြားပေးဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

အတင်းပြောတယ်ဆိုတာ မိန်းမတွေပဲ လုပ်တတ်တယ်လို့ လူတွေ ပြောတတ်ကြပေမဲ့ ယောကျ်ားသား အမျိုးသားတွေ အတင်းပြောရင် သိပ်ကြောက်စရာကောင်းလှတာကို လက်တွေ့ ကြုံခဲ့ဖူးပါသေးတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံက ယောကျာ်းသားတွေ ဆုံကြတဲ့အခါ ဒီမိန်းကလေးက အိမ်ထောင်ကွဲတဲ့အကြောင်း၊ ရည်းစား ဘယ်နှစ်ယောက် ထားခဲ့ဖူးကြောင်း၊ ဒီမိန်းမရဲ့ ကောက်ကြောင်းက ဘယ်လိုရှိကြောင်း၊ ရင်သားက ဘယ်လို၊ တင်သားက ဘယ်အနေအထား၊ အပျိုတကယ် စစ်မစစ်စသည်အားဖြင့် အရေးတယူ အာပေါင်အာရင်းသန် ပြောတတ်ကြတဲ့ ယောကျ်ားသားတချို့ ရှိကို ရှိပါသေးတယ်။

မိန်းကလေးတွေကို တန်ဖိုးထား လေးစားတတ်ဖို့ သင်ယူကြရမယ့်အစား ဒီမိန်းကလေးကို မရလိုက်တဲ့အခါ မစားရတဲ့ အမဲသည်းနဲ့ ပက်သလိုမျိုး ဒီမိန်းကလေးရဲ့ မကောင်းကြောင်းကို လူတိုင်းကို လိုက်ပြောရုံမက ဒီမိန်းကလေးနဲ့ ဘယ်အတိုင်းအတာ၊ ဘယ်အခြေအနေအထိပတ်သက်ခဲ့ဖူးကြောင်းကိုချဲ့ကားပြောဆိုတတ်ကြတဲ့ ဖိုဝါဒီဆန်တဲ့ ယောကျ်ားသား အများစုဟာ စစ်တပ်ထဲမှာ ရှိနေကြပါသေးတယ်။

ဒီလို ယောကျ်ားသား အများစု ရှိနေကြတဲ့ စစ်တပ်ထဲမှာ အရာရှိမှစ၍ လက်အောက်အထိတိုင် Gender Equality တို့ အမျိုးသမီးတွေကို တန်ဖိုးထား လေးစားတတ်ဖို့အထိထည့်သွင်းစဉ်းစားသင်ကြားပေးသင့်တယ်လို့ ကျွန်မအနေနဲ့ ယူဆမိပါတယ်။

အရေးတော်ပုံနဲ့အတူ ဖိုဝါဒ ကြီးစိုးရေးများလည်း ပပျောက်နိုင်ပါစေ။

စစ်တပ် = PDF/တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ရင်းများ

ချစ်တဲ့
#Mai
16.9.2021
9:29 AM

၀၀၀

ချင်းလူမျိုးနှင့် လက်နက်ကိုင်အင်အား

ဆလိုင်းယောမာန်

၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂) ရက်နေ့တွင် ပင်လုံစာချုပ်ကို ဗမာခေါင်းဆောင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အပါအဝင် ကချင်၊ ချင်းနှင့် ရှမ်းခေါင်းဆောင်များက သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကချင်တောင်တန်းဒေသ၊ ချင်းတောင်တန်းဒေသ၊ ဖက်ဒရေတက်ရှမ်းပြည်နှင့် ဗမာပြည် (ဗမာအစိုးရအုပ်ချုပ်သော မွန်ပြည်၊ ရခိုင်ပြည်အပါအဝင်) တို့ စုပေါင်းပြီး ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် ကမ္ဘာ့အလယ်၌ "ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်" ဟု ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက်တွင် လူများစုဖြစ်သည့် ဗမာခေါင်းဆောင်များက ပင်လုံစာချုပ်ကို ချိုးဖောက်ကာ ပြည်ထောင်စုအစား ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုစနစ် (တပြည်ထောင်စနစ်) ဖြင့် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများကို အနိုင်ကျင့် ဗိုလ်ကျလာခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူမျိုးကြီး(၈) မျိုး နေထိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ဗမာ၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်းလူမျိုးတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း တိုင်းရင်းသား (၈) မျိုး ထဲမှ လူများစုဖြစ်သည့် ဗမာတိုင်းရင်းသားကလွဲလျှင် ကျန် တိုင်းရင်းသားများအားလုံးသည် ပင်လုံကတိကဝတ်များဖြစ်သည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရရှိရေး၊ တန်းတူညီမျှရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစစ်စစ် တည်ထောင်ရေးတို့အတွက် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး လမ်းစဉ်ကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြသည်။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများထဲတွင် အစဦးဆုံး လက်နက်ကိုင်ဖြစ်လာသည့် ကရင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) ကို ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် လည်းကောင်း၊ ကယား (ကရင်နီ) လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP)ကို၁၉၅၇တွင်လည်းကောင်း၊မွန်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် မွန်ပြည်သစ်ပါတီကို (NMSP) ကို ၁၉၅၈ လည်းကောင်း၊ ကချင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် ကချင်လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (KIA) ကို ၁၉၆၁ တွင် လည်းကောင်း၊ ရှမ်းလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (SSA) ကို ၁၉၆၄ နှင့် ရခိုင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် ရခိုင်လွတ်မြောက်ရေးပါတီ (ALP) ကို ၁၉၆၈ ခုနှစ်တို့တွင် အသီးသီး ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

မိမိတို့ ချင်းလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းသည်လည်း ၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ်၊ ၁၉၇၃ တွင် တစ်ကြိမ် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော်လည်း ရန်သူဗမာစစ်တပ်များ၏ လမ်းကြောင်းပိတ်ဆို့ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် မေးမှိန်ခဲ့ရသည်။

ထို့နောက် ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် တတိယအကြိမ်မြောက် ချင်းလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအဖြစ်

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး ကို (CNF) ကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့ရာ ယနေ့အထိတိုင် ကြံ့ကြံ့ခံ ရပ်တည်နိုင်ခဲ့သည်မှာ ဝမ်းသာစရာပင် ဖြစ်ပါသည်။

သို့ရာတွင် ၂၁ ရာစုနောက်ပိုင်းမှ ပေါ်ပေါက်လာသော ရခိုင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းသစ်တခုဖြစ်သည့် ရက္ခိုင့်တပ်မတော် (AA) သည် သက်တမ်းအားဖြင့် (၁၂) နှစ်သာ ရှိသေးသော်လည်း လူအင်အား၊ လက်နက်အင်အားအပြင် ရခိုင်ပြည်သူလူထု၏ တခဲနက် အားပေးထောက်ခံမှုကိုရရှိခဲ့ပြီးခေတ်လူငယ်များ၏အားကျမှုကိုလည်း ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် AA ကိုစတင်တည်ထောင်ခဲ့သူ ဗိုလ်ချုပ်ထွန်းမြတ်နိုင်၏ ဦးဆောင်မှုကို လူငယ်အများစုက အသိအမှတ်ပြုပြီး လေးစားခဲ့ကြသည်မှာ ငြင်း၍ မရပေ။ ဤတွင် ရခိုင်ရိုးမတောင်တန်းနှင့် ဆက်နွယ်လျက်ရှိသည့် ချင်းတောင်တန်းမှ ချင်းလူငယ်များလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် သက်တမ်း (၃၀) ကျော်ရှိခဲ့သော မိမိတို့ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးအပေါ် ချင်းလူငယ်များက မေးခွန်း ထုတ်လာခဲ့ကြသည်။ ယင်းမေးခွန်းမှာ သက်တမ်း (၁၂) နှစ်သာ ရှိသေးသည့် AA အဖွဲ့မှာ လူအင်အား၊ လက်နက်အင်အား တောင့်တင်းခိုင်မာပြီး၊ တော်လှန်ရေးသက်တမ်း (၃၀) ကျော်ပြီဖြစ်သော ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးက အဘယ့်ကြောင့် လူအင်အား၊ လက်နက်အင်အား နည်းပါးရသနည်း ဟူ၍ပင် ဖြစ်သည်။

ဤမေးခွန်း၏ အဖြေမှာ စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းသကဲ့သို့ ဝမ်းနည်းစရာတဖြစ်လည်း မိမိအနေဖြင့် ခံစားမိပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ တော်လှန်ရေးနယ်ပယ်၏ အခင်းအကျင်းအားဖြင့်သာလျှင် ဖြေဆိုနိုင်ကြမည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အခြားဖြစ်နိုင်ခြေနည်းလမ်းတစ်ခုဖြင့် လေ့လာ သုံးသပ်လိုသည့် ဆန္ဒကြောင့် အထက်ဖော်ပြပါ မေးခွန်းကို လေ့လာဆန်းစစ်မိခဲ့သည်။ ယင်း လေ့လာတွေ့ရှိချက်များကို တင်ပြလိုပါသည်။

မိမိအနေဖြင့် အထက်ပါမေးခွန်းကို ဖြေကြားနိုင်မည်မဟုတ်ကဲ့သို့ ဖြေကြားပိုင်ခွင့်လည်း မရှိခဲ့ပါ။ ယင်းမေးခွန်းနှင့် ဆက်စပ်မှုများကိုသာ တင်ပြပေးခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်း၏ အရေးကြီးဆုံး အရာတစ်ခုမှာ လူအင်အား၊ ငွေအင်အားပင် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ရခိုင်လူဦးရေမှာ ၃၁ သိန်းကျော်ရှိပြီး၊ ချင်းလူဦးရေမှာ ၄ သိန်းကျော်သာရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

ရက္ခိုင့်တပ်မတော်စတင်တည်ထောင်ချိန်တွင်ရခိုင်ပြည်နယ်က ရခိုင်လူမျိုးထက် ကချင်ပြည်နယ်၌ရှိသော ရခိုင်လူမျိုးများကို အခြေခံခဲ့သည်ဟု ကြားသိရပါသည်။ ကချင်ပြည်နယ်အတွင်းမှာပင် ရခိုင်လူဦးရေနှစ်သိန်းကျော် နေထိုင်ကြောင်းလည်း သိရှိရပါသည်။ သို့တည်းမဟုတ် ၂၀၁၂ နောက်ပိုင်း ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း အခြေချနိုင်ရေး ကြိုးပမ်းရာတွင် ရခိုင်လူမျိုးအရပ်သားများသာမကဘဲ အစိုးရဝန်ထမ်းများကပါ အားတက်တရော အားပေး ကူညီခဲ့ကြသည့်အပြင် အတည်မပြုနိုင်သော သတင်းများအရဆိုရလျှင် ရခိုင်ဘုန်းကြီးများကပင်AA၏လက်နက်ခဲယမ်းများသယ်ယူပို့ဆောင်ရာတွင် ပံ့ပိုးကူညီခဲ့သည်ဟု ကြားသိခဲ့ရသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ဝိုင်းဝန်းအားပေးရုံမက ရခိုင်လူငယ်လူရွယ်များ AA စစ်တပ်ထဲ ဝင်ရောက်စစ်မှုထမ်းရန် သူတို့၏မိဘများကိုယ်တိုင်က စေလွှတ်ကြောင်းကိုလည်း သိရှိရပါသည်။ သို့တည်းမကပဲ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ရခိုင်လူမျိုးများအားလုံးက AA ကို ထောက်ပံ့ခဲ့ကြသည်။ ရခိုင်သူဌေးများ၊ စီးပွားရေးသမားများအားလုံးက ငွေအင်အားဖြင့် ပံ့ပိုးကူညီခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် အင်အားတည်ဆောက်ခဲ့ကြပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်မူ ချင်းပြည်နယ်၊ ပလက်ဝ

မြို့နယ်အတွင်းစတင်၍တိုက်ပွဲဖော်ဆောင်လာခဲ့သည်။ မြန်မာ့တပ်မတော်နှင့် တိုက်ပွဲ မဖြစ်ခင်ကပင် ရခိုင်လူထုက ထောက်ပံ့ကူညီခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ စစ်တပ်အင်အား တောင့်တင်းရန်မှာ လူဦးရေက အကွာရာကျလှပါသည်။ ကမ္ဘာ့စံချိန်စံညွှန်းအရ စစ်မှုထမ်းဆောင်နိုင်သည့် ပျမ်းမျှအသက်အရွယ်မှာ ၁၈ နှစ်ကျော်မှ ၄၀ နှစ်အထိသာဖြစ်ရာ လူဦးရေ ၄ သိန်းကျော်ခန့်သာရှိသည့် ချင်းပြည်နယ်တွင် မည်မျှ စစ်မှုထမ်းနိုင်သည်ကို တွက်ချက်ရန် လိုအပ်မည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။ ချင်းလူငယ်များက AA အင်အား တောင့်တင်းသည်ကို အားရသဘောကျသည်မှာ မမှားပေ။ သို့သော် AA ၏ စစ်တပ်အင်အားနှင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော်၏ စစ်အင်အားကို နှိုင်းယှဉ်ရာတွင် အထက်က တင်ပြထားသော လူဦးရေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ လူဦးရေ ၃၁ သိန်းကျော်က စစ်တပ်အင်အား တစ်သောင်းရှိလျှင် လူဦးရေ ၄ သိန်းကျော်မျှသာရှိသည့် ချင်းအမျိုးသားက စစ်တပ်အင်အားတစ်ထောင် ရှိလျှင်ဖြင့် များလှပါသည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။ သို့တည်းမဟုတ် လက်နက်အင်အားအရဆိုလည်း လူဦးရေများသူက လူဦးရေနည်းသူကို အသာစီးနေဦးမည်သာ ဖြစ်ပါသည် မဟုတ်လော။

ဤသို့ဆိုလျှင် ချင်းလူငယ်များက အမျိုးသားရေးကို ဦးထိပ်ပန်လျက် အင်အားကြီးသူများထက် ဆထက်တန်ပိုး ကြိုးစားရန် လိုအပ်ပေသည်။ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော်အင်အား တောင့်တင်း ခိုင်မာလာရေးမှာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးသို့ ရောက်ရှိနေထိုင်ကြသော ချင်းလူမျိုးများအားလုံး၏ တာဝန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ညီနောင်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များနည်းတူ မိမိတို့ ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော်၏ လူအင်အား၊ လက်နက်အင်အား တောင့်တင်းလာရေးအတွက် မည်သူကမှ လုပ်ဆောင်ပေးမည် မဟုတ်ပေ။ မိမိတို့ ချင်းအမျိုးသားများကိုယ်တိုင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ရမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆွေမျိုးအရေး၊တောင်ကြောအရေး၊မျိုးနွယ်စုအရေး၊ မြို့နယ်ဒေသအရေးတို့ကို ကျော်လွှားပြီး ချင်းအမျိုးသားဟူသည့် ထီးရိပ်အောက်တွင် စည်းလုံးညီညွတ်စွာဖြင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ရန် အရေးကြီးလှပါသည်။

ချင်းလူမျိုးများအကြားတွင် ရှိနေသည့် တောင်မြောက်ခွဲခြားမှုများ၊ မျိုးနွယ်စုများအကြား အမုန်းပွားအားပြိုင်မှုများကို ချန်လှပ်ထားပြီး၊ ၂၁ ရာစု၏ တောင်းဆိုချက်၊ လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့် အမျိုးသားသွေးစည်းညီညွတ်ရေးကို အားကြိုးမာန်တက် ဆောင်ရွက်ရမည့်အချိန် ကျရောက်နေပြီ ဖြစ်သည်။

ယခုအချိန်တွင် ချင်းခေါင်းဆောင်များ အနေဖြင့်လည်း အထက်ပါပြဿနာများကို ခေတ်သစ်လူငယ်များထံ လက်ဆင့်ကမ်းခြင်း မပြုရန် တိုက်တွန်းလိုပါသည်။ ခေတ်သစ် လူငယ်များကလည်း အတိတ်က အမွေးဆိုးများကို အနာဂတ်ကို သယ်ဆောင်မသွားရန် လိုအပ်လှပါသည်။ ချင်းလူမျိုးတို့၏ နိုင်ငံရေးလိုအပ်ချက်ကို သဘောပေါက်နားလည်ကြပြီး မိမိတတ်နိုင်သည့် အခန်းကဏ္ဍမှ တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်လုပ်ဆောင်ကြရန် ချင်းလူငယ်များကို ပန်ကြားရင်း နိဂုံးချုပ်အပ်ပါသည်။

၂၂.၇.၂၀၂၁

၀၀၀

ကော်ဖီညတွေ ညဥ့်နက်သွားပြီ

အခန်း(၁)

ဒီနေ့မနက်တော့ ကိုးနာရီထိုးမှပဲ ကျွန်တော်နိုးတယ်။ ဒါတောင် မနေ့ညက ပူလွန်းလို့ ခေါင်းရင်း ပြတင်းပေါက်ဖွင့် အိပ်မိရာက နေရောင်နဖူးပေါ်တည့်တည့်ကျလို့ နိုးတာ။ မနေ့ညက လင်းကြက် တွန်ခါနီး လောက်မှ ကျွန်တော် အိပ်ပျော်သွားခဲ့တယ်။ အိမ်ရှေ့ လမ်းမပေါ်ကပဲအပြုတ်သည်ကလည်းလမ်းတလျှောက်က အိမ်တွေထဲ ဇိမ်ကျနေသူတွေ လွန်တယ်၊ ငါ့မှာတော့ အစောကြီးထပြီးအလုပ်လုပ်နေရပြီ၊ထတော့ဆိုတာမျိုး မလိုတမာနဲ့ အသံကျယ်ကျယ် အော်သွားခဲ့သေးတာ။

နေ့တစ်နေ့ရဲ့ နိစ္စဓူဝ ဝါကျပေါင်းများစွာက ယုတ်မာမှု မကင်းခဲ့ဘူး။ ချော့သိပ်ရင် အိပ်ပျော်တဲ့အရွယ် မဟုတ်တော့လည်း တော်တော်တန်တန်နဲ့ ညဆို အိပ်မပျော်တော့ဘူး။လမ်းထိပ်မုန့်ဟင်းခါးဆိုင်ကညီမလေး အကြောင်းကစလို့ သောက်နေကျ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်က ရိုးရိုး နှစ်ရာ့ငါးဆယ်ကနေ လေးရာ ဖြစ်သွားတဲ့ အကြောင်းတွေ အထိပေါ့။ ခန္ဓာအင်္ဂါးကြီးတွေနဲ့ မပြတ်နိုင်သရွေ့ သံသရာတွေက ဘယ်လောက်အထိ ရှည်နေဦးမယ်မသိ။ ဒီလိုပဲ အိပ်မပျော်တဲ့ ညတွေက ဘယ်လောက် ရှိနေဦးမလဲ။

မျှော်လင့်ချက်တွေက နေ့စဉ်နေ့တိုင်း အလင်းရောင်မကုန်လည်း မီးစာကုန် ဆီခမ်းခဲ့ရတယ်။ အကြွေးထိုးထားတဲ့ ထီလေးပေါက်ရင် ညီမလေးကို ဝမ်းဆက်ဝယ်ပေးမယ်ဆိုတဲ့ စိတ်ကူးနဲ့ ညက အိပ်ပျော်ခဲ့တယ် ထင်ပါရဲ့၊ နိုးတာနဲ့သူ့ကို တန်းသတိရမိတာ။

ကောင်းကင်က ပိတောက်နှစ်ရောင်လို ရှိနေတယ်။ နေမင်းကြီးက ဘတ်ထရီနည်းသွားတဲ့ ရာသီဥတုလေးကို ချော့မြူနေလေတယ်။ ဒီအချိန်လောက်ဆို လမ်းထိပ်က ညီမလေးရဲ့ မုန့်ဟင်းခါးဆိုင်လေးလည်း လူစည်နေလောက်ပြီ။ မုန့်ဟင်းခါး စားပြီးရင်လည်း လက်ဖက်ရည်လေးသောက်၊ ဆေးလိပ်လေးပါ ဖွာချင်တတ်လာတော့ လက်ကျန်အကြွေကို ပွတ်ကြည့်မိနေရတဲ့အဖြစ်။

တကယ်တော့ မနေ့ညက ကျွန်တော်စောစောအိပ်

ခဲ့တာ။ ဒီညတော့ စာရေးမယ်ဆိုပြီး ရပ်ကွက်ထဲ ပရိုမိုးရှင်း လာလုပ်တဲ့ ကော်ဖီမစ်ထုပ်လေးကို ဖျော်ပြီး စာရေး ချင်စိတ်ကို နှိုးစွခဲ့ပေမဲ့ စမ်းတဝါးဝါးနဲ့ ဟိုစာမူ တစ်မျက်နှာ၊ ဒီစာမူ တစ်ပိုဒ်နဲ့ပဲ ဆယ်နာရီထိုးသွားခဲ့ တယ်။ ဒါနဲ့ နောက်နေ့မှရေးမယ်ဆိုပြီး အိပ်ရာထဲဝင်၊ ဖေ့ဘုတ်ကြည့်တော့လည်း ဘာကြောင့်မှန်းမသိ စိတ်က ဖျက်ခနဲ ဖုန်းပိတ်လိုက်မိတယ်။ အဲ့ဒီကနေ ကျွန်တော် ကြိုးစားပြီး အိပ်ပါသေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ .....

အခန်း(၂)

အခုတလောဆရာမောင်သိန်းဇော်ရဲ့ကဗျာစာသား လေးအတွေးထဲ ရောက်နေတယ်။ လမ်းထိပ်က မုန့် ဟင်းခါးဆိုင်လေးကနေ နိဗ္ဗာန်ထိ အတူတူသွားချင်လား လို့ ညီမလေးကို မေးချင်တဲ့ စိတ်ကူးလေး ပေါ်ပေါ်လာ တတ်တယ်။ ညီမလေးက သဘောကောင်းတယ်။ တော် တော်တန်တန်ဆို အကြွေးတောင် ပေးလေ့ရှိတယ်။ စာမူ ကလေး ဘာလေး ရရင်တော့ ပြန်ပေးရတာပေါ့။

ညီမလေးက အသားဖြူဖြူနဲ့ ဂစ်တာရိုက်လေး။ တခါတခါ သူက ပြုံးပြုံးလေးနဲ့ ကြည့်နေလိုက်ရင် သူ့ မျက်နှာလေးက နှင်းရည်ဝနေတဲ့ မုန်ညင်းဖူးလေးလို ပဲ လတ်ဆတ်နေလိုက်တာ။ အဲ့ဒီအရသာလေးကိုပဲ ခံ ချင်လို့ ကျွန်တော့်လို ဆိုင်လာထိုင်ကြတဲ့သူတွေကလည်း အလျှိုလျှို။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ညီမလေးဆိုင်လေး ရောင်း ကောင်းတော့ မုဒိတာ ပွားပစ်လိုက်တယ်။

ဆိုင်ရောင်းမကောင်းတဲ့ နေ့တွေဆိုရင် ညီမလေး မျက်နှာက သိသာလေတယ်။ ဥသျှစ်သီးပေါက်စလေး ကျနေတာပဲ။မင်းရဲ့မျက်နှာပေါ်မှာလမသာခဲ့ရင်တောင် ကြယ်တွေကို ခြေရာခံပြီး လမင်းကို ပြန်ရှာပေးမယ့်သူ ပါလို့ပြောလည်း ကိုယ်က ကဗျာဆရာ စိတ်ကူးပဲလေ။ လက်တွေ့မှာ ကလစ်ဘီးစီးနိုင်တဲ့ ဟိုင်းနဲ့တွေလောက်ကို ညီမလေးအနား မကပ်နိုင်ဘူး။

စဥ့်အိုးလို ဗိုက်ကြီးရှိတဲ့ကောင် မာစီးဒီးကားနဲ့ ညီမလေးကို လာခေါ်သွားရင် ကျွန်တော်က သူ့ဆိုင်လေး ကို ကြည့်ပေးလိုက်ရသေးတယ်။ ပြန်လာရင်တော့ ညီမလေးမျက်နှာက သူမဟုတ်သလိုပဲ။ နောက် တဖြည်း ဖြည်းနဲ့ ညီမလေးလည်း လုံးကြီးပေါက်လှဘဝ ရောက် ရတာပါပဲ။ ဒါနဲ့ကျွန်တော်လည်းအချစ်ဆိုတာမြည်းစရာ တစ်ခုပါပဲလားလို့ အရက်သမား စိတ်ကူးနဲ့ နားလည် ခံစားမိတယ်။

အခန်း(၃)

YBS ပေါ်က လက်ကိုင်သံတန်းကို ကျွန်တော် ကျစ် ကျစ်ပါအောင်ဆုပ်ကိုင်မိတယ်။နှစ်ရာတန်တိပ်ကပ်တွေ ချည်း မြင်နေရတဲ့ ကားအဝင်ပေါက်က ပိုက်ဆံပုံးဆီ ကိုလည်း ကျွန်တော့်မျက်စိက ရောက်ဖြစ်အောင် ရောက် သွားလိုက်သေးတယ်။ အပြဲ၊ အစုတ်တွေလဲတဲ့ မြန်မာ စီးပွားရေးဘဏ်များ မှတ်နေကြသလားပေါ့။ လူတွေ.. လူတွေ..

ပိုက်ဆံပုံးလေးကို ကြည့်ပြီး ကျွန်တော့်ရင်ထဲမှာ နာကျင်မှုတွေရှိနေပေမဲ့ ကျစ်ကျစ်ပါအောင် ဆုပ်မိထား တဲ့ သံတန်းလေးကတော့ အေးဆေးပါပဲ။ နာကျင်ခြင်း လည်း ရှိမှာမဟုတ်။ နောက် YBS ကြီးကလည်း မြင် သမျှကို ဝစီပိတ်ကျင့် နေမှာပဲလေ။ လူတွေက ပိုက်ဆံ လေး နှစ်ရာတောင် ကိုယ်လိုရာသွားဖို့ သံသယရှင်းရှင်း နဲ့ မစတေးချင်ကြဘူး။ လောကမှာ အာသဝေါတရား မကုန်ခမ်းသရွေ့ ပိုက်ဆံက ဒုတိယဘုရားသခင်ပဲလေ။ သူတို့မှာ နှစ်ရာလည်း နှစ်ရာပဲဆိုတဲ့ မယောင်ရာဆီလူး တဲ့ အတွေးချော်တွေက နေ့စဉ် စီးဆင်းနေကြတယ်။

ရန်ကုန်မြို့ရဲ့ တစ်နေရာမှာ ဘတ်စ်ကားပေါ်က သံတန်းကို တိုးဝှေ့ပြီး ကျွန်တော်ဆုတ်ကိုင်မိနေခဲ့တယ်။ နောက် YBS ပေါ်ရင်ပဲ ဖြစ်ခဲ့သမျှအရာတွေကို စိတ်အရည်ဖျော်ပစ်ခဲ့ပေမဲ့ ညရောက်တိုင်း အဆက်အစပ်မရှိလည်း တစ်ခုချင်း ခေါင်းထဲ ဝင်လာတတ်လေတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ညညကျ ကျွန်တော် အိပ်မပျော်ရတာ။

ဘတ်စ်ကားတွေက မှတ်တိုင်ရောက်ရင် ရပ်။ ပြီးတော့ ပြန်ထွက်သွားတယ်။ ဒီလိုပဲ ဘတ်စ်ကား သံသရာလည်နေကြတယ်။ လူတွေလည်း ဒီလိုပဲ၊ နေ့တစူဝ ဝါကျတွေ၊ မျဉ်းကွေ့ မျဉ်းဖြောင့်တွေနဲ့ သံသရာလည်နေကြတယ်။ ကျွန်တော်လည်း ရန်ကုန်မြို့လယ်ရဲ့ တစ်နေရာသံသရာဝဲ ဂယက်ထဲကို YBS ပေါ်ကနေ ခြေချလိုက်တယ်။

ကျွန်တော်ဆင်းနေကျ မှတ်တိုင်မှာ လူတစ်ယောက်ရှိတယ်။ အရပ်မောင်း ကောင်းကောင်းနဲ့ သန်တုန်း၊ မြန်တုန်း အရွယ်ကောင်းပဲ။ ဒါပေမဲ့ ပိုက်ဆံ အမြဲလာတောင်းတတ်တယ်။ အစတော့ သနားလို့ ပေးမိတယ်။ နေ့တိုင်းဆိုတော့ ဒေါသထွက်မိပြန်ရော။ လူကြည့်တော့ သန်သန်မာမာကြီး၊ ကိုယ်တောင်မှ အာရကီမမှန်ရင် ညီမလေးမုန့်ဟင်းခါးဆိုင်မှာ အကြွေးစားနေရတဲ့ ဘဝ။ နောက်တော့ အဲ့ဒီလူကို ပြေပစ်လိုက်တယ်လေ။ မှတ်ကရော၊ တကယ်ပါပဲ လူတွေ.. လူတွေ.. ဘဝဆိုတဲ့ စကားလုံးနှစ်လုံးကို မနိုင်ရင် ဆိုင်းထမ်းထဲ တစ်လုံးစီ ခွဲထမ်းမယ်လို့ စိတ်မကူးကြဘူး။ သူများနှာခေါင်းနဲ့ အသက်ရှူချင်ကြတာ၊ ခက်တယ်.. ခက်တယ်။

ဘုန်းကြီးကျောင်းတစ်ခုရဲ့ အနားကနေ ဖြတ်လျှောက်လာလိုက်တော့ ခိုတွေက အုပ်လိုက် ပျံထွက်သွားတယ်။ အနီးနားက ပလက်ဖောင်းပေါ်မှာ ခိုစာရောင်းနေတဲ့ ကလေးငယ် သုံးလေးဦးကလည်း အမြဲရှိနေတတ်တယ်။ ခိုစာအဖြစ် ပြောင်းဖူးခြောက်လိုဟာမျိုး ရေစိမ်ပြီး ပန်းကန်ပြားသေးသေးလေးနဲ့ တစ်ချပ်ကို ဘယ်လောက်ဆိုပြီး ထည့်ရောင်းကြတယ်။

တချို့လူတွေကလည်း ဖြတ်သွားရင်း ခဏတဖြုတ်စိတ်ကောင်း၊ စေတနာကောင်း မွေးမြူလေဟန် ခိုစာကျွေးတတ်ကြတယ်။ တချို့ကျတော့လည်း စီးလာတဲ့ကားမှ အားမနာ ခိုစာရောင်းတဲ့ ကလေးတွေနဲ့ ဈေးညှိရမှ ကုသိုလ် ယူတဲ့သူတွေက ရှိသေးတယ်။ တချို့ကျလည်း တကယ် စိတ်ကောင်း၊ နှလုံးကောင်းနဲ့ ခိုစာကျွေးကြပါတယ်။ ခိုစာကျွေးရင်း ဓါတ်ပုံရိုက်ပြီး ဖေ့ဘုတ်ပေါ်တင်ချင်တဲ့ သူတွေလည်း များများ ရှိပါစေလို့လည်း ခိုစာရောင်းတဲ့ ကလေးတွေအစား ကျွန်တော် ဆုတောင်းမိလိုက်သေးတယ်။

မီးပွိုင့်နားရောက်တော့ လူကူးမျဉ်းကြားမှာ မီးနီနေတော့ ကျွန်တော် ရပ်စောင့်နေလိုက်တယ်။ မီးပွိုင့်ထောင့်က ပန်းရောင်းနေတဲ့ ကလေးတွေကတော့ နေပူထဲ တစ်နေ့တာ ဝမ်းရေးအတွက် ဘဝဆိုတဲ့ ကွန်ကရစ်ပလက်ဖောင်းထဲမှာ သူတို့အစာအိမ်ကို ဖြုတ်ရောင်းလို့ရရင် ရောင်းမယ်လို့ ဘုန်းကြီးကျောင်းနားက ခိုတွေလိုညဉ်းနေကြလေတယ်။

ဝမ်းနည်းစရာ အဖြစ်အပျက်မှန်သမျှ သွားလေတော့ ပုဇွန်ခေါင်းဆီဆိုပြီး လွှင့်ပစ်လိုက်ပေမဲ့ ဒါတွေကမှ ဘဝအစစ်တွေဆိုတော့လည်း မေ့မရအောင် မှတ်ဉာဏ်ထဲလာလာစုနေကြတယ်။ ကျွန်တော့်ခေါင်းထဲဆယ်ဘဝစာ ရေးဖို့များ ဇာတ်လမ်းတွေ သိမ်းထားသလား အောက်မေ့ရတယ်။ အိမ်ပြန်ရောက်လို့ မှန်ရှေ့ ရပ်ကြည့်ရင် ခေါင်းက မှန်ဘောင်ကိုတောင် ကျော်သွားသလိုပဲ။

အခန်း(၄)

ပေးထားချက်တွေကိုပဲ မိတ္တူကူး ရေးချပြီး ဘာမှ တီထွင်ဆန်းစစ်နိုင်စွမ်းမရှိဘဲရခဲ့တဲ့ရုပ်သေကြီးနဲ့အိမ်ရဲ့ နံရံမှာ ချိတ်ထားတဲ့ ဘွဲ့ဓါတ်ပုံကလည်း ကျွန်တော့်ဝမ်းကို မကြောင်းပေးနိုင်ဘူး။ မြို့လယ်က မဂ္ဂဇင်းတိုက်ကို ရေးထားတဲ့စာမူတွေ သွားပို့ပေမယ့် အိမ်အပြန်လမ်းမှာ ခလုတ်တိုက်မိတာလို့ ညတုန်းက အိပ်မက်က သက်ရောက်နေသလားမသိ။ အခု အိမ်အပြန်လမ်းမှာ ခြေမထိပ်ကြီး ဟက်တက် ကွဲမယ့်အစား စာမူလိပ် ချိုင်းကြား ညှပ်ပြီး ပြန်လာခဲ့ရတယ်။

လက်ထဲက ငွေငါးထောင်က နောက်တစ်ရက်ထိ မနည်း ဆွဲဆန့်ထားလို့ရပေမဲ့ လကုန်ရက် ဖြစ်နေတော့ မီတာခကလည်း ရှိသေးတယ်။ ရပ်ကွက်ထဲ ခြေချလိုက်တော့ ညီမလေးတောင် ဆိုင်သိမ်းနေပြီ။ ပိုက်ဆံ ဆိုလို့ အပြာရောင်တစ်ရွက်တောင် ကြာကြာ မကိုင်နိုင်တဲ့ ကိုယ့်အနေနဲ့ ညီမလေးလိုချင်နေတဲ့ ဆိုင်ခန်းသာဆို ဝေးလံဝေး။ ဒီလိုနဲ့ပဲ ညီမလေးနဲ့ ကျွန်တော် ဝေးသည်ထက် ဝေးကြရဦးမှာပဲလေ။

နယူတန်မို့ ပန်းသီးလေးကြွေကျတာဟာ ကမ္ဘာမြေရဲ့ဆွဲအားဆိုတာ သိတာ။ ကျွန်တော့်ရှေ့မှာ ကြွေသွားတဲ့ နေ့ရက်တွေမှ အများကြီးပဲ။ မနက်လင်းလို့ လမ်းထိပ်က ညီမလေးရဲ့ မုန့်ဟင်းခါးဆိုင်ကနေစ နေဝင်ရင်လည်း ဒီမုန့်ဟင်းခါးဆိုင်လေးမှာပဲ ဆုံးသွားတာ။ ဘဝက ဘာမှ ထူးထူးခြားခြား မတွေ့ရှိခဲ့ဘူး။ ဒီလိုပဲ ညီမလေးရဲ့ဘဝ ဒဿနကလည်း သူမုန့်ဟင်းခါး ရောင်းရဖို့အရေး၊ တွက်ခြေ ကိုက်ဖို့ပဲလေ။ သူ့အတွက် အချစ်နဲ့တော့ ဆရာမောင်သိန်းဇော်ရဲ့ နိဗ္ဗာန်အထိတော့ ရောက်နိုင်ဟန် မတူ။

နေမင်းကြီးကတော့ နောက်တစ်နေ့ ငါပြန်လာဦးမယ်လို့ လောကကြီးကို ကတိပေးပြီး လက်ပြနှုတ်ဆက်သွားလေတယ်။ ညအမှောင်ထဲ ကျွန်တော် သက်မကို ရှိုက်ရှိုက် ချနေရတယ်။ မနက်ဖြန် မီတာခ ပေးလိုက်ရင် ညီမလေးကရော စိတ်ကြည်လို့ မုန့်ဟင်းခါး အကြွေးရောင်းပါ့မလား။

ကံကောင်းမလားလို့ဘေးဝိုင်းကရတဲ့အပိုင်ဂဏန်း ထိုးတာကလည်း ညနေက ထွက်သွားတာ တက်တက်ဆင်အောင်လွဲတယ်။ မနက်ဖြန် ထီပေါက်စဉ်လှည့်မယ့် ကလေးတွေကျန်းမာပါစေ။ထီပေါက်ရင်တော့ညီမလေး လိုချင်တဲ့ ဆိုင်ခန်းလေး ဝယ်ပေးဦးမယ်။ ဒီညတော့ စောစော အိပ်ပျော်သွားအောင် ကော်ဖီတစ်ခွက်တော့ ချွေတာလိုက်ဦးမှပဲ။

သုခယံ

၁၀၁

လူမျိုးကြီးဝါဒကို
အရေးတော်ပုံနှင့်အတူ ပပျောက်စေလိုသည်

ကျွန်မတို့ အတော်များများသော လူတွေက လူမျိုးကြီးဝါဒလို့ ပြောလိုက်ရင် ဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒလောက်ကိုသာ တန်းတွေးမိတတ်ကြတယ်။ တကယ်တော့ လူမျိုးကြီးဝါဒကို ပုံဖော် လိုလားနေသူတွေဟာ ကျွန်မတို့ ကိုယ်တိုင် ဖြစ်နေနိုင်တယ်ဆိုတာ မေ့နေတတ်ကြတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကားရာ ဒေသတစ်ခု ဖြစ်ပေမဲ့လည်း အခြားသော ဘာသာတရားတွေဟာ ခေတ်အဆက်ဆက်ကတည်းက ခွဲခြားဆက်ဆံ အနှိမ်ခံလာကြရတယ်။ အထူးသဖြင့် ဒါဟာ စနစ်ဆိုးတစ်ခုကို ဖန်တီးလိုက်တဲ့ လူတစ်စုရဲ့ လုပ်ရပ်တွေကြောင့် တစ်မြေတည်းနေ တစ်ရေတည်းသောက်တဲ့ လူအချင်းချင်းကြား အမုန်းစကားတွေ ပိုမို များပြားလာကြရတာဖြစ်တယ်။

ဒီလိုပဲ လူမျိုးကြီးဝါဒဟာ သိပ်ကြောက်စရာကောင်းသလို အခြားသော လူနည်းစုတွေကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေ ပြုနေမှန်းမသိ ပြုမိနေတာကို လူတိုင်းက သတိမပြုမိကြဘူး။

ကိုယ်ဟာ ဗမာတစ်ယောက် ဖြစ်နေပေမဲ့ တိုင်းရင်းသားများအကြား နေထိုင် ကြီးပြင်းကြရတဲ့အခါ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို မသိမသာ ခံရနိုင်ဖွယ်ရှိသလို ဗမာလူမျိုးစုအများကြားမှာ၊ အခြားတိုင်းရင်းသား လူမျိုးကြီးကြားထဲမှာ နေထိုင်ခဲ့ကြရတဲ့ တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများအဖို့လည်း ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေကြားမှာ မသိမသာနဲ့ ခွဲခြားဆက်ဆံ ခံနေကြရတယ်ဆိုတာကို ငြင်းပယ်လို့ ရနိုင်မယ် မထင်ပါဘူး။

ဒီလို အမုန်တရားတွေဟာ ငါတို့က မခွဲခြားပါဘူး၊ ငါတို့ တန်းတူ ဆက်ဆံနေကြတာပါလို့ ဘယ်လောက်ပဲ ဆိုပါစေ တကယ် ခံစားကြရသူ အများစုကသာ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ပြီး သာမန်မျက်စိနဲ့ မမြင်နိုင်တဲ့ အမုန်တရားတွေ ရှိနေခဲ့ကြပါတယ်။ ကိုယ်ကိုယ်တိုင် မကျူးလွန်ရင်တောင်မှ ကိုယ့်ဆွေမျိုးနဲ့ ကိုယ့်ဝန်းကျင် အသိုင်းအဝိုင်း၊ အင်အားကြီးတဲ့ ကိုယ့်ရဲ့ မိသားစုနဲ့ ဒေသက အင်အားနည်းသူတွေကို ဆက်ဆံ ပြုမူပုံတွေဟာ သာမန်မျက်စိနဲ့ မမြင်နိုင်ပါဘူး။

ဥပမာ– ကျွန်မတို့ ချင်းလူမျိုးအကြောင်းပဲ ဆိုပါစို့၊ ချင်းလူမျိုးတွေဟာ ဘာသာစကားအရ၊ မျိုးနွယ်စုအရ သိပ်ကို ကြီးမားတဲ့ လူမျိုးစုတစ်စု ဖြစ်တယ်။ လူမျိုးဖြစ်တည်ခြင်းကို အားသန်တာထက် မျိုးနွယ်စု ဖြစ်တည်ခြင်းကို ပိုပြီး အားသန်ကြတယ်။ မျိုးနွယ်စု ကြီးထွားမှု အားသန်လာရင်နဲ့ ကိုယ့်ထက် လူဦးရေအရ နည်းပညာအရ ပိုပြီး အားနည်းတဲ့ မျိုးနွယ်စုတွေကို မသိစိတ်ကနေ ခွဲခြားဆက်ဆံမိတာမျိုး၊ မတူမတန်သလို ဆက်ဆံတာမျိုး၊ ကိုယ့်မျိုးနွယ်စုပဲ အကောင်းဆုံး၊ ကိုယ့်ဘာသာစကားကပဲ အသင့်တော်ဆုံးဆိုတဲ့ မသိစိတ်ရဲ့ ပုံသွင်းခြင်းကို ခံ

လိုက်ရတယ်။ ကိုယ့်မျိုးနွယ်စု အားကြီးဖို့ ကြိုးစားပေမဲ့ အားနည်းနေသေးတဲ့ မျိုးနွယ်စုတွေကို ဆွဲခေါ်စည်းရုံးဖို့ မေ့နေတတ်ကြတယ်။ စိတ်လုံခြုံမှုကို ပေးနိုင်ခြင်းမရှိပဲ ခွဲခြားဆက်ဆံတဲ့ ပုံစံမျိုး ဖြစ်နေတတ်တယ်။ တစ်ခုခုဆို ချင်းတမျိုးသားလုံးရဲ့အရေး စည်းလုံးမှုထက် မျိုးနွယ်စု စည်းလုံးမှုက ပိုပြီး အားသန် အားကောင်း နေတတ်ကြတယ်။ ဒါဟာ တိုင်းရင်းသားတွေကြားထဲမှာ ကြုံတွေ့နေရတဲ့ အဓိက ပြဿနာပါပဲ။

ကျွန်မတို့လို ပြည်နယ်ပြင်ပမှာ နေထိုင်ပြီး အခြားတိုင်းရင်းသားတွေနဲ့အတူ နေထိုင်ခဲ့ကြရတဲ့ သူတွေရဲ့ အကြောင်းကို ဆက်ပြောမယ်ဆိုရင် တချို့အရာတွေက Hate Speech တွေ ဖြစ်သွားမှာမို့ စကားလုံး အသုံးအနှုန်းတွေကို သိပ် သတိထားရပြန်တယ်။

ဒါပေမဲ့ ငယ်ငယ်ကတည်းက ချင်းဖြစ်လို့ အနှိမ်ခံရတာ၊ ခရစ်ယာန်ဖြစ်လို့ ခွဲခြားဆက်ဆံ ခံရတာမျိုးတွေကို ကိုယ်တိုင် ခံစားခဲ့ရတာမို့ သာမန် အတူပေါင်းသင်းနေထိုင်ကြတဲ့ သူငယ်ချင်းအချို့က မြင်နိုင်ကြားနိုင်မှာ မဟုတ်သလို သိတောင်သိကြမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကျောင်းမှာ၊ လမ်းမှာ၊ ဈေးမှာ၊ ရပ်ကွက်မှာ၊ မြို့ပေါ်မှာ စသဖြင့် အမြဲ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနဲ့ ကြီးပြင်းခဲ့ရတဲ့နောက်မှာတော့ အချင်းချင်း ယုံကြည်မှုတွေ အားနည်းလာရပြန်တယ်။

ချင်းပြည်မှာနေထိုင်တဲ့ချင်းတွေမဟုတ်တာမို့ချင်း မှန်းမသိကြတဲ့ တောင်ပေါ်က အမျိုးတွေကို ပြည်နယ်ပြင်ပနေ ချင်းတွေအကြောင်း ရှင်းပြရတာလည်း လွယ်ကူလှတာတော့ မဟုတ်ပါ။

ဆိုလိုတာက လူတိုင်း လူမျိုးကြီးဝါဒကို ကျင့်သုံးမိမှန်းမသိ ကျင့်သုံးမိနေကြတာပါပဲ။ ကိုယ့်ထက် အားနည်းတဲ့သူကို စကားအားဖြင့်၊ အပြုအမူအားဖြင့် ကိုယ်က အနိုင်ယူမိတာမျိုး ဖြစ်နေနိုင်တယ်။ ကိုယ်နဲ့မတူရင် မတူမတန်သလို ဆက်ဆံမိတာ လူမျိုးကြီးဝါဒကို ကျင့်သုံးမိနေကြတာပါပဲ။

ဘုံရန်သူဖြစ်တဲ့ သူတွေကတော့ အချင်းချင်း သင့်မြတ်တာတွေ၊ ညှိနှိုင်းတာတွေကို လိုလားမှာမဟုတ်ပဲ လူမျိုးကြီးဝါဒ ကြီးလာလေလေ၊ မသင့်မြတ်လေလေ၊ သူတို့ ပိုကြိုက်၊ ပိုကျေနပ်လေပါပဲ။

ကျွန်မကတော့ လူမျိုးကြီးဝါဒကို အရေးတော်ပုံနှင့်အတူ ပပျောက်စေလိုတယ်။ အချင်းချင်းကြား မတူညီတဲ့ အသိုင်းအဝိုင်းတွေအကြား၊ မတူညီတဲ့ ဘာသာတရားတွေကြား၊ မတူညီတဲ့ ဒေသတွေကြား၊ မတူညီတဲ့ ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေကြားမှာ ဒီခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေ၊ လူမျိုးကြီးဝါဒ ပုံဖော်မှုတွေကို အားမကောင်းစေလိုတော့ပါဘူး။

အချင်းချင်း ရင်းနှီးဖလှယ်ရင်း တစ်ဦးအပေါ်တစ်ဦး လေးစားရင်း၊ အမြင်မတူတာတွေကို လေးစားအသိအမှတ်ပြုရင်းနဲ့ လူမျိုးကြီးဝါဒ၊ လူမျိုးကြီးစိတ်ဓါတ်ကို အရေးတော်ပုံကြီးနဲ့အတူ ပပျောက်စေချင်မိတယ်။

ကညာပျို

(9.4.2021; 9:57 AM)

၀၀၀

မိန်းကလေးတိုင်းကို လေးစားတတ်ဖို့ ယောကျာ်းတိုင်း မိန်းမတိုင်း လူတိုင်း သင်ယူဖို့လိုတယ်

ကျွန်မတို့ မြန်မာပြည်မှာ မွေးဖွားလာခဲ့ကြရတဲ့ မိန်းကလေးတွေဟာကန့်သတ်ချက်ဘောင်မြောက်မြား စွာနဲ့ သွန်သင်ခြင်း ခံခဲ့ကြရတယ်။ ဒါတွေထဲက တချို့ ကို ဖော်ပြရမယ်ဆိုရင်

(၁) မိန်းမဆိုတာ မိန်းမမှန်ရင် အိမ်မှုကိစ္စ နိုင်နင်းကျွမ်း ကျင်ရမယ်။
(၂) မိန်းမတွေအတွက် ယောကျ်ားယူတယ်ဆိုတာ မှီခို ဖို့ သက်သက်အတွက်ပဲ ဖြစ်တယ်။
(၃) မိန်းမှန်ရင် ယောကျ်ားရှိမှ တင့်တယ်တယ်။
(၄) အိမ်ထောင်ကျတဲ့ မိန်းမဟာ မျိုးရိုးဂုဏ် ထိန်းသိမ်း ဖို့နဲ့ မျိုးဆက် ထိန်းသိမ်းပေးနိုင်ဖို့အတွက် ကလေး မွေးကို မွေးပေးရမယ်။

စသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှာ မွေးဖွားကြီးပြင်းခဲ့ကြရတဲ့ မိန်းကလေးတွေဟာ ပုံသေကားချပ်တွေ ကန့်သတ်ချက် တွေနဲ့ ရှေးရိုး အစဉ်အလာတွေကို မဖြစ်မနေ လိုက်နာ ကျင့်သုံးဖို့ ခေတ်ကာလ အဆက်ဆက် ဖိအားပေး ခံခဲ့ ကြရပါတယ်။

မိန်းမတွေကို Second Role (ဒုတိယတန်းစား) နေရာမှာပဲထားပြီး မီးဖိုချောင်အလုပ်ဆိုတာ ယောကျ်ား သားများနဲ့ မအပ်စပ်ဘဲ မိန်းမသားမှန်ရင် မီးဖိုချောင်၊ အိမ်မှုကိစ္စကို နိုင်နင်းကျွမ်းကျင်ရမယ်ဆိုတဲ့ ပုံသေ ကားချပ်တွေနဲ့ မိမိသမီးတွေကို သွန်သင်ခဲ့ကြသလို ဒီလို အိမ်ထောင်မှုကိစ္စကို မနိုင်နင်းတဲ့ မိန်းကလေးတွေဟာ မိန်းကလေး မပီသသူ၊ ပျင်းရိသူအဖြစ် သွန်သင်ဆုံးမ တတ်ကြတယ်။

ယောကျ်ားတွေနဲ့ ရင်ဘောင်တန်းပြီး တန်းတူအခွင့် အရေးတွေ တောင်းဆိုမှု တွင်ကျယ်လာကြတဲ့အခါ Gender Equality တို့ Equity တို့ကို ကောင်းကောင်း နားမလည်ကြတဲ့အတွက် အထင်မှား ပြောဆိုမှုတွေကို တွေ့ရလေ့ရှိတယ်။ ဥပမာ– ငါတို့ယောကျ်ားတွေက ဆန် တစ်အိတ် သယ်နိုင်တယ်၊ မင်းတို့မိန်းမတွေလည်း သယ် ပြဆိုတာမျိုးတွေ ဖြစ်လာသလို၊ ငါတို့ ယောကျ်ားတွေ အပေါ်ပိုင်း စွပ်ကျယ်နဲ့ နေလို့ရတယ်၊ အပေါ်ပိုင်းဗလာနဲ့ ရေချိုးလို့ရတယ်၊ နင်တို့ မိန်းမတွေ ဒီလိုရေချိုးလို့ရလား ဆိုတာမျိုး။

ငါတို့ယောကျ်ားတွေ ညပိုင်း ညဥ့်နက် အပြင်ထွက် ရင် ဘာမှမဖြစ်ဘူး၊ နင်တို့ မိန်းမတွေ ညဘက် အိမ်ပြင် ထွက်ရင် စော်ကားခံရတာတွေ၊ မုဒိမ်းကျင့်ခံရတာတွေ ရှိလာနိုင်တယ်။ မသွားသင့်၊ မလာသင့် ဆိုပြီး အရည် အချင်းရှိလျက်နဲ့ ခေါင်းဆောင်နေရာမရခဲ့တဲ့အမျိုးသမီး တွေ တန်းတူအခွင့်အရေး မရခဲ့တဲ့ အမျိုးသမီးတွေ ဒုနဲ့ ဒေး ရှိခဲ့ကြတယ်။

တကယ်တော့ ယောကျ်ားတွေ ဆန်တစ်အိတ်ကို တစ်ခါတည်း သယ်နိုင်တဲ့အချိန်မှာ တခါတည်း မသယ် နိုင်တဲ့သူတွေအတွက် သုံးခါလား၊ လေးခါလား နိုင်

သလောက် သယ်ခွင့်ပေးရမယ်။ ယောက်ျားတွေ အဆင်ပြေသလို ရှိတဲ့နေရာမှာ ရေချိုးဖို့ အဆင်ပြေပေမဲ့လည်း အမျိုးသမီးတွေအတွက် လိုအပ်တဲ့ အကာအရံတွေ ဖန်တီးပေးဖို့ လိုတယ်။

လုံခြုံရေးပိုင်းကိုသာ ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ချုပ်ကိုင်နိုင်မယ်ဆိုရင် အချိန်မတော်လို့ခေါ်တဲ့ ညဉ့်နက်ချိန် မိန်းကလေးတစ်ယောက်တည်း အပြင်သွားရင်လည်း ဘယ်မိန်းကလေးမှမုဒိမ်းကျင့်စော်ကားခံရမှာမဟုတ်ပါဘူး။

သို့သော် အချို့သော ယောက်ျားလေးတွေဟာ မိန်းကလေးမြင်ရင် နှာတွေ့ သာတွေ့ပြီး သူမရဲ့ ရင်သား သူမရဲ့ကောက်ကြောင်းကိုသာခံစားပြီးမိန်းကလေးတွေ ဘာကြောင့် မုဒိမ်းကျင့် ခံရသလဲဆိုတာကို ကောင်းစွာ နားလည်ဟန်မတူပါပဲ သူတို့ ထင်ရာမြင်ရာကို တထစ်ချ ယူဆလိုက်ကြပါတယ်။

တကယ်တော့ မုဒိမ်း ကျင့်ချင်သူတွေအနေနဲ့ မိန်းကလေးတစ်ယောက် ဘယ်လောက်ပဲ လုံခြုံအောင် ဝတ်ဆင်ထားပါစေ၊ ဘယ်လောက်ပဲ လုံခြုံတဲ့ ကိုယ့်အိမ်မှာ တံခါးပိတ်ပြီး နေပါစေ၊ နေ့ခင်းကြီး ဖြစ်နေပါစေ၊ နှာတွေ့နဲ့ အရသာ ခံစားနေသူကတော့ မုဒိမ်းကျင့်စော်ကားသွားမှာပါပဲ။

ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံတွေမှာ ဘကီနီဝတ်ပြီး Miss Show တွေ ပြနေချိန်မှာ ကျွန်မတို့ နိုင်ငံမှာတော့ အတိုအပြတ်ဝတ်လို့ Blame သူနဲ့ အဖော်ဝတ်စုံဝတ်လို့၊ ဖင်ကြပ်ဘောင်းဘီဝတ်လို့ Blame သူနဲ့ အဝတ်အစားနဲ့ ပတ်သက်ပြီး Blame တဲ့အုပ်စု သီးသန့်ကို ရှိနေကြပါသေးတယ်။

တန်းတူအခွင့်အရေးဆိုတာ ယောက်ျားတွေ အထက်ဗလာနဲ့ရေချိုးလို့ မိန်းမတွေလည်း ဗလာနဲ့ ရေချိုးဖို့ကို ဆိုလိုတာ မဟုတ်ပါဘူး။ တန်းတူ အခွင့်အရေးဆိုတာ ယောက်ျားက ဆန်တစ်အိတ်ကို တစ်ခါတည်း သယ်နိုင်လို့ မိန်းမတွေလည်း တစ်အိတ်ကို တစ်ခါတည်း သယ်နိုင်တယ်ဆိုတာမျိုးလည်း မဟုတ်ပါဘူး။

ဒီခေတ်ကြီးထဲမှာ မိန်းမဆိုတာ အိမ်မှုကိစ္စ နိုင်နင်းကျွမ်းကျင်ရုံသက်သက်နဲ့ မရတော့ပါဘူး။ မိန်းကလေးတွေဟာ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးစိတ်နဲ့ အသက်ရှင်ဖို့လိုပါတယ်။ ဒီခေတ်ကြီးထဲမှာ မိန်းကလေးတွေဟာ သူတို့ ရလာတဲ့ ဘွဲ့ကို အိပ်ခန်းနံရံမှာပဲ ချိတ်ပြီး ယောက်ျားကို ထမင်းဟင်း ချက်ကျွေးရုံ၊ သားသမီးရေးကိစ္စနဲ့ အိမ်မှုကိစ္စကိုသာ အချိန်ပေးပြီး အချိန်ကုန် မနေသင့်တော့ပါဘူး။ ကိုယ် တကယ် တတ်မြောက်ထားတဲ့ ပညာရပ်တွေကို အိမ်မှုကိစ္စပြင်ပမှာလည်း ကောင်းစွာ အသုံးချနိုင်ဖို့ လိုနေပါပြီ။

ယောက်ျားယူတယ်ဆိုတာ မှီခိုရုံသက်သက်အတွက် မဖြစ်သင့်တော့ပါဘူး။ ယောက်ျားတွေ ရှာနိုင်တဲ့ ဝင်ငွေထက် မပိုရင်တောင် မလျော့တဲ့ ဝင်ငွေမျိုးကို ရှာတာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ကိုယ်ဝါသနာပါရာ၊ကျွမ်းကျင်ရာအလုပ်တစ်ခုခုကို လုပ်နေဖို့ လိုပါတယ်။ မတော်တဆ ကိုယ့်ယောက်ျားက ဖောက်ပြန်ရင်ပဲ ဖြစ်ဖြစ်၊ သေသွားခဲ့ရင် ဖြစ်ဖြစ်၊ တစုံတခု ဖြစ်သွားတဲ့အချိန်မှာ ဘာဝင်ငွေမှ မရှိဘဲ ယောက်ျားလုပ်စာ ထိုင်စား မှီခိုနေတတ်တဲ့ မိန်းမထက်စာရင် ဝင်ငွေ အလုပ်ရှိတဲ့ မိန်းကလေးက ပိုပြီး ရုန်းကန်ဖို့ အားရှိလာစေပါတယ်။

မိန်းမမှန်ရင် ယောက်ျားရှိမှ တင့်တယ်တယ်ဆိုတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘယ်ဘုရားကမှလည်း ဟောထားတာ၊ သတ်မှတ်ထားတာ မရှိပါဘူး။

သို့သော် မိန်းမတွေ တစ်ယောက်တည်း ရုန်းကန်လှုပ်ရှား နေနိုင်ပြီဆိုရင် ပတ်ဝန်းကျင်ဟာ မသိစိတ်ကနေ မနာလို စိတ်၊ ကြောက်စိတ်၊ သဝန်တိုစိတ်တွေ ရှိတတ်ကြတယ်။ မိန်းမတွေ တော်တာ၊ ထက်မြက်တာ၊ ကျွမ်းကျင်တာ၊ ပိုင်နိုင်တာကို မသိစိတ်ထဲကနေ လက်မခံချင်တဲ့သူတွေ ရှိနေတတ်ပါတယ်။ ဒီမသိစိတ်ဟာ ကိုယ်တိုင်လည်း ဖြစ်နေနိုင်ပါတယ်။

သည်တော့ မိန်းမမှန်ရင် တစ်ယောက်တည်းနေတာ မကောင်းဘူးဆိုပြီး အသက် ၄၀ ရှိတဲ့ အမျိုးသမီးကို မုဆိုးဖိုနဲ့ အတင်းပေးစားတာ၊ အိမ်ထောင်ကွဲ အမျိုးသမီးကို ယောကျ်ားတိုင်းက ထိကပါး ရိကပါး လုပ်တာမျိုး အိမ်ထောင်ကွဲအချင်းချင်း သူတို့သဘောတူ ကြည်ဖြူလို့ ယူတာမျိုးမဟုတ်ဘဲ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အတင်းပေးစား တာမျိုးတွေကို ရှောင်ကြဉ်ရပါမယ်။

တစ်ယောက်တည်းနေတဲ့ အပျိုကြီးဖြစ်စေ၊ Single Mother ဖြစ်စေ၊ မုဆိုးမ ဖြစ်စေ၊ တလင်ကွာ ဖြစ်စေ၊ မိန်းမတိုင်းကို လေးစားတတ်ဖို့ ယောကျ်ား၊ မိန်းမတိုင်း၊ လူတိုင်း သင်ယူ ကျင့်သုံးကြရပါမယ်။

ဒီခေတ်ကြီးထဲမှာ အိမ်ထောင်ကျတဲ့ မိန်းကလေး **ဟာ မျိုးရိုးဂုဏ် ထိန်းသိမ်းဖို့နဲ့ မျိုးဆက် ထိန်းသိမ်းပေး** နိုင်ဖို့အတွက် ကလေးမွေးကို မွေးပေးရမယ်ဆိုတဲ့ ဓလေ့ ထုံးတမ်းတွေကိုခေတ်နဲ့အညီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲဖို့ လိုအပ် နေပါပြီ။

မိန်းမတွေဟာ ကလေးမွေးဖို့ သက်သက်အတွက် ဖန်တီးထားတဲ့ စက်ရုပ်တွေ မဟုတ်ကြပါဘူး။ သွေးနဲ့ သားနဲ့ တည်ဆောက်ထားတဲ့ လူသားတွေပဲဖြစ်ပါတယ်။

ကိုယ်ယူလိုက်တဲ့ မိန်းကလေးဟာ ကလေး မမွေးပေး နိုင်တဲ့ အမြုံမိန်းကလေးလည်း ဖြစ်နေနိုင်ပါတယ်။ ဒါမှ မဟုတ် ကလေးမလိုချင်တဲ့ မိန်းကလေးလည်း ဖြစ်နေ နိုင်ပါတယ်။ ယောကျ်ားလေးတွေဟာ ကိုယ့်ချစ်သူ မိန်းကလေးရဲ့ ဖြစ်တည်ခြင်းတွေကို နားလည် လက်ခံ ပေးနိုင်ဖို့ သိပ်လိုပါတယ်။ ဥပမာ– မြန်မာနိုင်ငံရှိ အချို့သော လူမျိုး၊ မျိုးနွယ်စုတွေထဲမှာ ကလေးမမွေးနိုင် တဲ့ မိန်းကလေးမို့ ယောက္ခမက သူ့သားကို ချွေးမနဲ့ အတင်းကွာခိုင်းပြီး ကလေးမွေးနိုင်တဲ့ မိန်းမကို အတင်း ယူခိုင်းတာမျိုး၊ မျိုးနွယ်စု ထိန်းသိမ်းဖို့ဆိုပြီး သူ့မိန်းမ မွေးတဲ့ ကလေးထဲမှာ ယောကျ်ားလေး မမွေးတာဟာ ကျိန်စာသင့်တယ်လို့ ယူဆကြပြီး ယောကျ်ားလေး မမွေး မချင်း မိန်းမကို ကလေး တပွတ်ပွတ် မွေးခိုင်းတာမျိုး တွေဟာ မြန်မာနိုင်ငံထဲက တိုင်းရင်းသားတွေထဲမှာ တကယ်ရှိခဲ့ကြ၊ ရှိနေကြသေးသလိုပဲ မိန်းမကို ကလေး မွေးတဲ့ စက်ရုပ်အဖြစ် မသိမသာ ကျင့်သုံးနေကြဆဲပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံတွေမှာ ကလေးရနိုင်ရဲ့သားနဲ့ ကလေး မယူကြဘဲ မိဘမဲ့ ကလေးတွေ မွေးစားပြီး သဘောထား ကြီးနေကြတဲ့အချိန်မှာ ကျွန်မတို့ မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ ကလေးမရှိရင် သံယောဇဉ် မရှိနိုင်ဘူး ဖောက်ပြန်တတ် ကြတယ်၊ ကလေးရှိမှသာ မိသားစုကို သံယောဇဉ်ပိုတွယ် စေတယ်ဆိုတဲ့ အတွေးထဲမှာ ရှိနေကြတုန်းပဲ ဖြစ်တယ်။

ကလေးမယူရဘူးလို့ ဆိုလိုတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ယူလို့ရပါတယ်၊ ယူကြပါ။ သို့သော် မရနိုင်တဲ့သူတွေ ရှိနေ နိုင်တယ်ဆိုတာ သတိရပြီး သူတို့အပေါ် လေးစားပေးရ ပါမယ်။ မိဘတွေက အဆင်ပြေတဲ့ ဝင်ငွေလည်းရှိလို့ ၁၀ ယောက် ၁၅ ယောက် မွေးလည်း ကိစ္စမရှိပေမဲ့ ဝင်ငွေ လည်းမရှိ၊ အလုပ်လည်းမရှိပဲ ကလေးပဲ တပွတ်ပွတ် မွေးပြီး မွေးလာတဲ့ ကလေးကို ကောင်းကောင်းလေး

ပြုစုပျိုးထောင်မှုလည်း မရှိ၊ ကျောင်းလည်း ထားမပေးနိုင်ဘူးဆိုရင် ဒီကလေးတွေဟာ လူကောင်းတွေ ဖြစ်လာရင် ကိစ္စမရှိပေမဲ့ လူကို ဒုက္ခပေးတတ်တဲ့ ဆယ်ယောက်ထဲက ငါးယောက်လောက်ဟာ လူဆိုး၊ လူယုတ်မာ မွေးပေးတာထက်စာရင် ကလေးတစ်ယောက်၊ နှစ်ယောက်လောက်ကို ကောင်းစွာ ပြုစု ပျိုးထောင်ပေးနိုင်တာက ပိုပြီး ထိရောက်ပါတယ်။

မိန်းကလေးတွေဟာ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးတတ်တဲ့ စိတ်နဲ့ အသက်ရှင်ဖို့ လိုတယ်။ ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေ ရှာတတ်ဖို့လိုသလို ကိုယ်ပိုင်အလုပ်ရှိဖို့လည်း လိုတယ်။ ကိုယ့်ရဲ့ အရည်အချင်းတွေကို မီးဖိုချောင်ထဲမှာပဲ အချိန်မကုန်ဘဲ လူ့ဘောင်အသိုင်းအဝိုင်းအတွက် အသုံးချတတ်ဖို့လည်း လိုအပ်တယ်။

ကာတွန်း တမ်ကြီး

ဒီလိုထက်မြက်တဲ့အမျိုးသမီးတွေ၊မိန်းကလေးတွေ ရှေ့ထွက်နိုင်ဖို့ ယောကျ်ားတိုင်း၊ မိန်းမတိုင်း၊ လူတိုင်းမှာ တာဝန်ရှိတယ်။ မိန်းကလေးတိုင်းကို လေးစားတတ်ဖို့ ယောကျ်ားတိုင်း၊ မိန်းမတိုင်း၊ လူတိုင်း သင်ယူဖို့လိုတယ်။

အရေးတော်ပုံနဲ့အတူ အတွေးအခေါ်များ
ပြောင်းလဲနိုင်ကြပါစေ...

ချစ်တဲ့

Mai

၀၀၀

ပါးမဲထိုးခြင်းနှင့် မိုးပီအိမ်တော်ကြီးအကြောင်း သိကောင်းစရာ

ကဏန်းလူမျိုးများသည် ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ ဒေသပိုက်နက်တစ်ခု ခိုင်ခိုင်မာမာရှိခဲ့သော လူမျိုးတမျိုးဖြစ်သည်။ ပထမ တဲ့ကောင်းစစ်သည် ကဏန်းလူမျိုးများ၏ ရှေးကျသော သမိုင်းကို ပျောက်ကွယ်စေခဲ့သော စစ်ကြီးဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပြီး ဒုတိယတဲ့ကောင်းစစ်သည် ကဏန်းလူမျိုးများ၏ကွဲပြားမှုဖြစ်စေသော အဓိကအချက် ဖြစ်ပါသည်။

မကွယ်မဝှက်တမ်း ပြောရမည်ဆိုပါက တောင်တန်းဒေသတွင် နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့၏ သွေးခွဲအုပ်ချုပ်မှုစနစ်သည် ကဏန်းလူမျိုးများအတွက် အထိနာသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ် Col. Cane ဦးဆောင်သည့် အဖွဲ့က ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် ကဏန်းတို့၏ ဌာနေကို ချင်းတောင်ဒေသအဖြစ် ပြောင်းလဲသတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် သီးခြားတိုင်းပြည် ပိုင်ဆိုင်ထားသော လူမျိုးတစ်ခုကဲ့သို့ ချင်းတောင်တန်းအက်ဥပဒေကို အင်္ဂလိပ်တို့က ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့ပါသည်။

၁၉၄၇ – ၄၈ ပြဋ္ဌာန်းထားသော ချင်းဝိဒေသတိုင်းအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ (၂) သည် နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့က ၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော divided rule ကို ပြန်လည်ကိုးကားသောဥပဒေဖြစ်သည်ဟုဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ကဏန်းလူမျိုးများသည် မြန်မာနိုင်ငံကို အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့ ကိုလိုနီလက်အောက် ကျရောက်စဉ်ကာလ အသက်ပေါင်းများစွာ စတေးပြီး တိုင်းပြည်ကို မိမိတို့တတ်အားတမျှ ကာကွယ်ခဲ့သော လူမျိုးတစ်မျိုး ဖြစ်ခဲ့သည်။

ကဏန်းလူမျိုးများသည် ထူးခြားသော ဝိဒေသလက္ခဏာရှိသော လူမျိုးတစ်မျိုး ဖြစ်သည်ဟုဆိုလျှင် မှားမည်မထင်။ ကဏန်းဒေသတွင် ခရစ်ယာန်သာသနာ မရောက်ရှိခင် အထက်ကာလတွင် နတ်ဘာသာကို ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်။

ကဏန်းလူမျိုးများ၏ ပါးမဲထိုးခြင်းဓလေ့

ကဏန်းလူမျိုးများ၏ယဉ်ကျေးမှုတွင် ပါးမဲထိုးခြင်းသည် အင်မတန်မှ စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းပါသည်။ ရှေးဘွားဘေးများ ပါးမဲထိုးခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်သည် Mawpi Imnu Ruem မိုးပြည်အိမ်တော်ကြီး လူသေဝိညာဉ်နားခိုရာ (ပရဒိသုဘုံ) ဝင်စားဖို့ရန်အတွက်အဓိကထား၍ ပါးမဲထိုးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပါးမဲထိုးခြင်း၊ နားဖောက်ခြင်း၊ Chrang si thaak တို့သည် သေခြင်းသဘောတရား သို့မဟုတ် ပရဒိသုဘုံ ဝင်စား နန်းစံရန် အဓိကအချက် ဖြစ်ပေသည်။ ရှေးယခင် ကဏန်းလူမျိုးများ၏ သေခြင်းတရားနှင့်ဆိုင်သော ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုမှာ ပါးမဲမထိုးခင် ကလေးဘဝနှင့် သေဆုံးပါက သေဆုံးသူ၏ မျက်နှာပေါ်တွင် အိုးမဲ သုတ်ပေးလေ့ရှိကြသည်။

ကာဏ်းချင်းအမျိုးသမီးများသည် အသက် ၁၄ – ၁၅ နှစ်ရှိသည်နှင့် ပါးမဲ ထိုးလေ့ရှိသည်။ များသောအားဖြင့် ဆောင်းတွင်းပေါက်စတွင် ထိုးလေ့ရှိသည်။ ပထမဦးစွာ နဖူးမှစတင်၍ မေးစေ့ထိတိုင် ကြိမ်ဆူးဖြင့် ထိုးပေးရသည်။ ရှေးယခင်က ပါးမဲထိုးခအဖြစ် ဝတ်မတစ်ကောင် ပေးရသည်။ ရှေးအခါက အွယ်စာ ဟုခေါ်သော မိန်းကလေးတစ်ယောက် ဆုံးသွားခဲ့ရာ ပါးမဲမထိုးသေးသဖြင့် မီးသွေးနှင့် မြေမှုန့်ရောပြီး ထိုးပေးသည်ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ မိုးပြည်အိမ်တော်ကြီး (လူသေဝိညာဉ် စံမြန်းသည့်နေရာ ပရဒိသုဘုံ)ကိုအုပ်ချုပ်သောမော်နူးအွယ်က ရေဖြင့် မျက်နှာသစ်ပေးခဲ့ရာ အကုန်ဖျက်သည် ဖြစ်၍ (ဝိညာဉ်အိမ်တော်ကြီး ပရဒိသုဘုံ) မိုးပြည်နေရာမှ လူ့ရွာလူ့ပြည်သို့ ပြန်လွှတ်ပြီး ပါးမဲထိုးစေသည်ဟု ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်အရ သိရှိခဲ့ရ၏။

ကာဏ်းချင်းတို့သည် ပုဂံခေတ်တွင် နေလပုံစံ ပါးမဲ ထိုးခဲ့သော်လည်း တောင်တန်းဒေသရောက်ရှိလာသည့်နောက်ပိုင်း မျက်နှာတစ်ခုလုံး မည်းနက်ရောင်ဖြင့် ပါးမဲ ထိုးလာကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ပါးမဲထိုးခြင်း၏အဓိကအချက်သည် လူသေပြည် ပရဒိသုဘုံ စံမြန်းနိုင်ရန် အဓိက ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ရှေးယခင် ကာဏ်းချင်းလူမျိုးများ၏ ဓလေ့ရိုးရာမှာ တောင်ယာမခုတ်ခင်၊ အိမ်ထောင်မပြုခင်၊ ပါးမဲမထိုးခင်၊ တောမထွက်ခင်၊ ခရီးမသွားခင် ကြက်ဥဗေဒင်၊ ဂျင်းသစ်ဗေဒင် တွက်ချက်ပြီး တောင်စောင့်နတ်၊ သစ်စောင့်နတ်၊ ကျောက်ဆောင်စောင့်နတ်၊ နယ်မြေစောင့်နတ်၊ ကောင်းကင်နတ် စသဖြင့် အရင်မေးမြန်းပြီးမှ မိမိတို့ပြု လုပ်မည့်ကိစ္စရပ်များကို ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။ အခြေအနေကောင်းမှသာ ဆက်လုပ်၍ အခြေအနေမဟန်ပါက သေရေးပေါ်နိုင်သည်ဟုလည်း ဆိုထားကြသည်။

မော်ပီတောင်လော ဝိညာဉ်တောင်လော

ဤတောင်သည် ချင်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း မင်းတပ်မြို့နယ်အတွင်း တည်ရှိပြီး ပင်လယ်ရေ မျက်နှာပြင်အမြင့်ပေ (၈၂၂၈) မြင့်မားသည်။ မင်းတပ်၊ မတူပီ ဘုံတလာ ကားလမ်းမပေါ် (၅၆) မိုင် အထက်နားတွင် တည်ရှိသည်။ တောင်ခြေရင်း၏ အရှေ့ဘက်ခြမ်းတွင် သဘာဝ ရောင်တွီးရေကန်ရှိပြီး အနောက်တောင်ဘက်ခြမ်းတွင် တောင်ပိုင်းချင်းလူမျိုးများမှ ကနဦး အခြေချနေထိုင်လာခဲ့သော Mopi Sun Im Rueng, Teh Kawng Im, Duen Im, Im Puei Im စသည်တို့နှင့် ချင်းလူမျိုးများ၏ ရှေးကျသော မဟာသေလာ ကျောက်ယဉ်ကျေးမှုများလည်း ရှိသည်။

မတူပီ ဘုံတလာရေတံခွန်ကို သွားရောက်လေ့လာမည်ဆိုပါက ဤတောင်ကို ကားဆိုင်ကယ်ဖြင့် ဖြတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ မြူငွေ့ဆိုင်းသည့် တောတောင်ကြာ ထင်းရှူး၊ စွယ်တော်၊ ချယ်ရီ၊ ရွက်လှ၊ တောင်ကြာ၊ သက်လျှာ၊ ရှုမဝ သဘာဝ သစ်ခွပန်းများလည်းတွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ သစ်တောက်ငှက်သံ၊ တောင်ဥသြငှက် တွန်သံနှင့် ဂျီဟောက်သံများလည်း ဆောင်းဦးရာသီချိန်၌ ကြားရမည်ဖြစ်သည်။ ဤတောင်ထိပ်မှ ခေါ်နုမ်းစုမ်၊ လီစန်း၊ ကီမား (ကျောက်ပန်းတောင်) အော်တရော၊ လုံတင်းတောင်နှင့် ထီးလင်း ယောနယ် ပြည်မတဝိုက်ရှိ ရှုမျှော်ခင်း ချောင်းကြီး ချောင်းငယ် လယ်ကွင်း စပါးခင်းများ လှမ်းမြင်နိုင်ပါသည်။

ဤတောင်၏ အမည်နာမ ဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် နားဖောက်ခြင်းဓလေ့

ကာဏ်းလူမျိုးများ၏ အဘိုးများဖြစ်ကြသော Poi-lung, Chinlung, KangChing, Khong Caa တို့အဖွဲ့

သည် ပုဂံပြည်မှ ပုပ္ပါး၊ ပခုက္ကူ၊ ပုံတောင်ပုံညာ၊ ဂန့်ဂေါ၊ ထီးလင်း၊ Vaak Saak, Ring Roeng Martheep, ရောင်လောင်း၊ ရန်လောင်း စသည့်နေရာများမှ ဤနေရာသို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ Ring Roeng Martheep နေရာတွင် ကျောက်ပလ္လင်တည်ခဲ့စဉ် Poilung မှ Lung Kuei သားဦး ဖွားမြင်ခဲ့ပါသည်။ ရောင်လောင်း၊ ရန်လောင်း နေရာမှ ဤတောင်ထိပ်သို့ တက်ခဲ့ကြသည်။ Poilung ၏ သား Lung Kuei အသက်ငယ်သေးသောကြောင့် မောပန်းလွန်းသဖြင့် Lung Kuei မောနေပြီ ပြောရာကနေ မောပီလုံကွီးနှင့် မော်ပီ ဖြစ်လာသည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။

Poilung, Chinglung, Kang Ching, Khong Caa တို့အဖွဲ့သည် မိုးပီတောင်မှ Mawpi Sun Im Ru-eng နေရာသို့ အခြေချ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ သူတို့၏ သားသမီးများသည် ကျားကိုက်ခြင်းအမြဲခံနေရပါသည်။ Teh Kawng Im နေရာသို့ ပြန်လည်ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ပါသည်။ ရောမ မြွေကြီးမှ သူတို့၏ သားသမီးများကို အမြဲတမ်း ပြန်လည်ဝါးမျိုခဲ့ခြင်းကြောင့် Lung Kiviik နှင့် Sui biit Sahroeng မှ ရောမ မြွေကြီးများကို ပူဇော်ပသသည့်ဓလေ့ ထွန်းကားခဲ့သည်။ ထိုမြွေကြီး ယုံကြည်ကိုးကွယ်သည့် ဓလေ့သည် ၁၉၉၇ ခုနှစ်အထိ ဦးလိန်းနားမှ နောက်ဆုံး ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

ရန်သူကိုတိုက်ခိုက်မည်ဆိုပါကထိုရောမမြွေကြီးကို ပူဇော်ပသလေ့ရှိကြသည်။ ရောမမြွေကြီး မပူဇော်မပသ ပါက စစ်ရှုံးသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ရှေးယခင် ကာဏ်းလူမျိုးများသည် စစ်တိုက်ရင်း သေဆုံးသူကို ဂုဏ်ယူကြသည်။ မွန်မြတ်သော သေခြင်း၊ လူမျိုးအတွက်သေခြင်း စသဖြင့် လူသေဝိညာဉ်ကို ချီးမွမ်းကြသည်။ သူရဲကောင်း အမှတ်တရရုပ်အဖြစ် Lung Phun, Lulung Ling သူရဲကောင်း ကျောက်တိုင် စိုက်ပေးလေ့ရှိသည်။

တိရိစ္ဆာန်မှ ကိုက်စားခြင်း၊ ရောမမြွေကြီး မျိုချခြင်း စသည့် သေခြင်းများသည် သေခြင်းဆိုး ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည် ယူဆခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ သေခြင်းဆိုးများနှင့် သေဆုံးသူများ၏ ဝိညာဉ်များသည် ကောင်းရာသုဂတိ လားဖို့ရန်အတွက် နားဖောက်ခြင်းနှင့် ပါးမဲထိုးခြင်း ဓလေ့ကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ကာဏ်းလူမျိုးများ၏ နားဖောက်ခြင်းနှင့် ပါးမဲထိုးခြင်းဓလေ့သည် သေခြင်း သဘောတရား၏ သင်္ကေတတစ်ခုဖြစ်သည်။

ပါးမဲထိုးခြင်းဓလေ့သည် မိန်းကလေးများမှ ပြုလုပ်၍ နားဖောက်ခြင်း အမှတ်တရရုပ်သည် ယောကျ်ားမိန်းမ နှစ်မျိုးစလုံးက ကျင့်သုံးသော ဓလေ့ ဖြစ်သည်။ ကာဏ်း အမျိုးသမီးများသည် အသက် ၁၄-၁၅ နှစ်တွင် ပါးမဲထိုး နားဖောက်ကြသည်။ ငွေသား၊ ကြေးနက်၊ ပူးသီး စသဖြင့် ပြုလုပ်သော နားဒေါင်းများ ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ကာဏ်း အမျိုးသားများသည် အသက် ၁၅-၁၆ အရွယ်တွင် နားဖောက်ကြသည်။ Thawng Mang, Mang Puei မိသားစုဝင်များသည် ငွေ၊ ကြေးနက်စသည့် အဘိုးတန် နားဒေါင်းများ ဝတ်ဆင်ကာ Toeh Caak ဟုလည်းခေါ်ကြသည်။

မော်ပီတံခါးဝနှင့် မော်နူးအွယ်

ကာဏ်းချင်း ဌာနေဒေသခံတွေက မောပီတောင်ကို အိမ်မက်ဆိုးအဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြသည်။

မော်ပီတောင်နှစ်ခုကြား ယခုကားလမ်းမကြီး ဖြတ်ထားသောနေရာတွင် ရှေးယခင်တုန်းက Mawpi Kawt ဟုခေါ်သော တံခါးပုံစံ ကျောက်ခေါင်း အပေါက်ကြီး တစ်ခုရှိခဲ့သည်။ ထိုနေရာသည် အင်မတန်မှ နတ်ကြီးသောနေရာဖြစ်သောကြောင့် မော်နူးအွယ်က ထိုတံခါးဝကို စောင့်ရှောက်ခဲ့သည်ဟု ရှေးဘိုးဘေးများက ယုံကြည်

ကြသည်။ မိုးပီတောင်ထိပ်ဆုံးနေရာ၏ အနောက်ဘက်ခြမ်းတွင် သဘာဝအတိုင်း အခေါင်းပေါက်တစ်ခုရှိသည်။ ထိုနေရာနှစ်ခုစလုံးသည် Cei Khui Ceih nak Cei Lam လူသေပြည်သွားသည့် ပရဒိသုဘုံ လမ်းကြောင်းဟု ရှေးဘိုးဘေးများက ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။

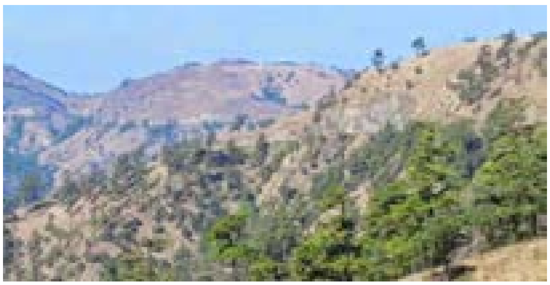

ရှေးယခင် ဘိုးဘွားများသည် ထိုနတ်ကြီးသောနေရာနှစ်ခုကို နွားနောက်၊ ဆိတ်၊ ကြက် စသည့် တိရိစ္ဆာန်များ၏ သွေးကို သွန်းပြီး ပူဇော်ပသလေ့ရှိကြသည်။ ထိုသို့ မပူဇော် မပသနိုင်ပါက ရန်သူများ၏ တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ အစာခေါင်းပါးခြင်းစသည့် ဘေးကပ်ဆိုးကျိုးများနှင့် ကြုံနေရသည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ ကာဏ်းလူမျိုးများသည် Duen Im, Im Puei, Teh Kawng နေရာများတွင် နေထိုင်ခဲ့စဉ် တစ်နှစ်တစ်ကြိမ် မော်ပီကို ပူဇော်ပသလေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုနေရာသို့ သွားရောက် ပူဇော်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်များသည် သတ္တိကောင်းရမည် ဝိရိယရှိရမည်။ အပြေးသန်ရမည်။ တိုက်ရည်ခိုက်ရည် ရှိရမည်ဟု သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။

ဘာကိုဆောင်ရမည် ဘာကိုရှောင်ရမည် စသည်တို့ကိုလည်း Puei kaih, Tai rue မှ သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။ ရှောင်ရန်ကို မရှောင်နိုင်ပါက တောင်ယာမီးရှို့သည့်အခါ မော်ပီတောင်ဘက်သို့ မီးခိုးငွေ့များသွားလျှင် လူသေမှုသို့မဟုတ် ရန်သူတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုနှင့် ကြုံတွေ့ရသည်ဟုဆိုကြသည်။စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းစောင့်စည်းနိုင်ပါက တောင်ယာရှို့သည့် မီးခိုးငွေ့များသည် Krueng Lung ဘက်သို့သွား၍ပြောင်း၊ဆန်စပါး၊သီးနှံ ကောင်းသည်ဟု ဆိုကြသည်။ သို့သော် ၁၉၆၄ ခုနှစ်၊ မတူပီမြို့အတွက် ကားလမ်း ဖောက်လုပ်ခဲ့ရာတွင် ဤကျောက်တံခါးပေါက်အခေါင်းတစ်ခု ပျက်စီးခဲ့ပါသည်။ မော်ပီတောင်၏ အနောက်ဘက်ခြမ်းမှ တစ်ခုသာ ကျန်ပါတော့သည်။

ကာဏ်းလူမျိုးများ၏ နားဖောက်ခြင်းဓလေ့

ကာဏ်းလူမျိုးများ၏ နားဖောက်ခြင်းဓလေ့သည် အင်မတန်မှ စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းလှသော ရှေးရိုးရာဓလေ့တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ကာဏ်းလူမျိုးများသည် နားဖောက်သောလူမျိုး၊ နားတောင်း ဝတ်ဆင်သော လူမျိုးပုဂံခေတ်က နားဒေါင်း မင်းအမျိုးဟု ဆိုခဲ့ကြသည်။ အသက် ၁၄ မှ ၁၆ နှစ်ပြည့်ပါက အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးနှစ်မျိုးစလုံးမှ နားဖောက်ကြသည်။ နားဖောက်ခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်သည် အသက်ရှင်ခြင်းနှင့် သေခြင်းသဘောတရားကို ဖော်ညွှန်သော သင်္ကေတတစ်ခု ဖြစ်သည်။

Thawng Mang, Mang Puei တောင်မင်းမိသားစုဝင် အမျိုးသားများသည် ရွှေ၊ ကြေးနက်၊ ငွေသားဖြင့် ပြုလုပ်သော Caak နားဒေါင်းကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများမှာမူ ဆင်ဆွယ်၊ ပုတီး၊ Uum Leng ဖြင့် ပြုလုပ်သော နားတောင်းကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။

Caak ဟုခေါ်သော နားတောင်းအမျိုးအစား (၄) မျိုး ရှိသည်။

(၁) Sei Kawng Caak ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်သော နားတောင်း Toeh Caak

(၂) Sei Nu Caak– ကြေးနက်ဖြင့် ပြုလုပ်သော နားတောင်း Kaima Caak

(၃) Sei Ca Caak ငွေဖြင့် ပြုလုပ်သော နားတောင်း Tangka Caak

(၄) Vawk Nu Caak ရိုးရိုးငွေသားဖြင့် ပြုလုပ်သော နားတောင်း Vawk Nu tangka Caak

၁။ Sei Kawng Caak ၏ မူလနာမည်သည် Toeh Caak ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ လူ့အသက်တန်ဖိုးနှင့်ညီမျှသော ရတနာဟု အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။ ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်သော နားတောင်းဖြစ်ပြီး Toeh Caak ဟုခေါ်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် Toeh Caak သည် တောင်မင်း Thawng Mang, Mang Puei မိသားစုဝင်များမှ အဓိက ဝတ်ဆင်လေ့ရှိကြသည်။ လူ့အသက်နှင့် တန်ဖိုးညီမျှသောကြောင့် မတော်တဆ လူသတ်မိ၍လည်းကောင်း၊ လူမျိုးခြားသတ်မိ၍ လည်းကောင်း နွားနောက်ထီး တစ်ကောင်နှင့်အတူ Toeh Caak လျော်ကြေးအဖြစ် ပေးလေ့ရှိကြသည်။

၂။ Sei Nu Caak ၏ မူလနာမည်သည် Kaima ဟုခေါ်၍ ကြေးနက်ဖြင့် ပြုလုပ်သော နားတောင်း ဖြစ်သည်။ ပစ္စည်းတန်ဖိုးအားဖြင့် Kaw Kiip Caak ဟုခေါ်ကြသည်။ များသောအားဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ အတွင်းဖိုးအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ တန်ဖိုးကြီးမားသော အဖိုးတန်ပစ္စည်း လဲလှယ်ရာ၌လည်း အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ကာဏ်းလူမျိုးများ ပုဂံပြည်၌ နေထိုင်ခဲ့စဉ် ငွေဒင်္ဂါး မပေါ်သေးသောကြောင့် Caak နားတောင်းများကို ငွေဒင်္ဂါးအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။

၃။ Sei Ca Caak ၏ မူလနာမည်သည် Sei hnaak bou ဟုခေါ်ကြသည်။ ငွေသားဖြင့် ပြုလုပ်သော နားတောင်း ဖြစ်သည်။ ကာဏ်းလူမျိုးများသည် ရှေးယခင်တုန်းက A Pu ၏ သမီးကိုသာ ယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ A Pu ၏ သမီး မဟုတ်သော တခြားမျိုးနွယ်စုနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားပါက Lam Poeng Sei သို့မဟုတ် Sei hnaak Bou ထိမ်းမြားခွင့် လမ်းဖွင့်ကြေးအဖြစ် Sei Ca Caak ကို ပေးရသည်။ Lam Poeng Sei မပေးနိုင်ပါက မွေးလာသော ကလေးကို Ca Paw တရားမဝင် ကလေး ဟုခေါ်ကြသည်။ Sei Ca Caak မရှိပါက (၂) နှစ်သား နွားနောက်ကို ပေးရသည်။

၄။ Vawk Nu Caak ၏ မူလနာမည်သည် Vawk Nu Tangka ဟုခေါ်ကြသည်။ ရိုးရိုးငွေသားဖြင့် ပြုလုပ်သော နားတောင်း ဖြစ်သည်။ တန်ဖိုးမှာ ဝတ်မတစ်ကောင်၏ တန်ဖိုးနှင့် ညီမျှသည်။ များသောအားဖြင့် ဆင်းရဲသားများက ဝတ်ဆင်သော နားတောင်း ဖြစ်သည်။ ကာဏ်းလူမျိုးများသည်ပုဂံပြည်၌နေထိုင်ခဲ့စဉ်ငွေစက္ကူငွေဒင်္ဂါးများ မပေါ်ခဲ့သေးသောကြောင့် Caak နားတောင်းများကိုသာ အဖိုးတန်ပစ္စည်း ရောင်းဝယ်လဲလှယ်ရာတွင် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ပုဂံပြည်မှ Mawpi Sun Im Rueng, Teh Kawng Im, Im Puei Im စသည့်နေရာများတွင် ပြန်လည် အခြေချနေထိုင်ရာ၌လည်း Caak နားတောင်းများကိုသာ ငွေကြေးအဖြစ် အသုံးပြုလာခဲ့ကြသည်။

ထူးဆန်းထွေလာ ပိုင်းဇာလီး

မမျှော်လင့်ခဲ့သော ပထမ တဲ့ကောင်းစစ်သည် ကာဏ်းလူမျိုးများ၏ ပထမ ကွဲပြားခြင်းကို ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ ပထမ တဲ့ကောင်းစစ်ဘေးဒဏ်ကြောင့် Tah Kroeng မှတဆင့် Chrueh Lii, Pai Ca Lii သို့ ထွက်ပြေးခဲ့ကြသည်။ Chrueh Lii ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ ငါတို့ပုန်းခိုသောအရပ်ဟု အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။ ထိုနေရာတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ပုန်းခိုခဲ့ကြသည်။ Tui um ရေဘူးသမိုင်း၏ မူလအစသည် Chrueh Lii နေရာ ဖြစ်သည်။

Chrueh Lii အရပ်၏ထူးခြားချက်မှာ ယနေ့ချိန်အထိ သဘာဝအတိုင်းဘူးပင်ပေါက်၍ဘူးသီးများသီးနေသည်

မှာ အံ့သြစရာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ပုတီးစေ့ အဖြစ် အသုံးပြုသော Sawng Lep Tuem Raat သဘာဝ အသီးသီးခြင်းပေတည်း။ ထိုနေရာသည် မင်းတပ်မြို့နယ် ရိုးဖောင်ကျေးရွာအောက်နားတွင် တည်ရှိသည်။ ရှေးယခင်တုန်းက ကာဏ်းလူမျိုးများသည် Chrueh Lii နေရာတွင် Phaak Nu အပြည့်ရှိသော Caak နားတောင်းများကို ခွဲဝေခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် Caak များ၏ မူလနာမည်ကို မသိသောသူများက Chrueh Lii Caak ဟုလည်း ခေါ်ခဲ့ကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ Chrueh Lii နေရာသည် ကာဏ်းလူမျိုးများ၏ သမိုင်းဝင်နေရာ တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

တဲ့ကောင်းစစ်ကြီး၏ အငွေ့အသက်များကြောင့် တချိန်က ကလဲ့စားချေမှု ထွန်းကားခဲ့သော ကာဏ်းချင်းတို့၏ ဒေသသည် ခရစ်ယာန်သာသနာ ထွန်းကားလာသည့်နောက်ပိုင်း ခရစ်ယာန်ဘာသာ ထွန်းကားသော နယ်မြေတစ်ခုဖြစ်လာသည်မှာ ဂုဏ်ယူစရာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဖတ်ရှုသူ အားလုံး အထူး ကျေးဇူးတင်ပါသည်။

ဆလိုင်း ထန်းကီး

၀၀၀

(စာမျက်နှာ ၁၃၈ မှ)

သို့သော် ချင်းခေါင်းဆောင်တချို့ရဲ့ သဘောထားမကြီးမှု၊ ချင်းခေါင်းဆောင်တချို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးအမြတ်ထုတ်လိုမှု၊ တော်လှန်ရေး အကြောင်းပြပြီး နောက်ကွယ်က ကြိုးကိုင်မှုတွေဟာ ချင်းပြည်သူလူထု အချင်းချင်းကြား၊ ချင်းလူငယ်တွေကြားထဲမှာ မင်းတို့တတွေ ဒီလိုတွေ လုပ်နေရင် တချိန်မှာ ဘာရာထူး ပေးမယ်၊ ဘာအဆင့် ရလာမယ်ဆိုတဲ့ ပုံစံနဲ့ ရန်တိုက်ပေးနေမယ်ဆိုတာမျိုးကို တွေ့မြင်လာတဲ့အခါ ဘာရာထူးဂုဏ်အင်မှ လုံးလုံးမမက်မောဘဲ ကျဆုံးသွားခဲ့ကြရတဲ့ ခေတ်အဆက်ဆက်က ချင်းလူငယ်တွေအစား အင်မတန်ဝမ်းနည်း ကြေကွဲမိတယ်။

တို့ချင်းတွေက ထိုင်ခုံကိုပဲ လိုချင်တဲ့ ချင်းတွေများဖြစ်နေသလား၊ Attention လိုချင်နေတဲ့ ချင်းခေါင်းဆောင်တွေများ ဖြစ်နေသလားဆိုပြီး မေးခွန်းတွေ ထုတ်နေမိတယ်။

ချင်းလူငယ်တွေကတော့ ဘာရာထူး၊ ဘာဂုဏ်ပကာသနကိုမှ မမက်မောဘဲ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓါတ်အပြည့်နဲ့ တော်လှန်ရေးမှာ ဘာအရောင်မှ ဆိုးမထားတဲ့ (innocent) သက်သက်၊ အဖြူထည်သက်သက် ပါဝင်ခဲ့ကြပေမဲ့လည်း ချင်းလူကြီးတချို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးအမြတ်ထုတ်လိုမှု၊ မျိုးနွယ်စုအချင်းချင်းကြား သွေးခွဲလိုမှုနောက်ကွယ်က ကြိုးကိုင် ခြယ်လှယ်မှုတွေဟာ တော်လှန်ရေးကာလပြီးနောက် ထိုင်ခုံ ရယူလိုကြသေးတဲ့၊ ထိုင်ခုံမက်နေကြသေးတဲ့ ချင်းလူမျိုးတွေ ဖြစ်နေသလားဆိုပြီး စဉ်းစား သုံးသပ်လိုက်မိပါတယ်။

25 August 2021

(4:56PM)

၀၀၀

ထိုင်ခံ့မက်တဲ့ ချင်းတွေ ဖြစ်နေလေသလား

နိဒါန်း Sanu Naing

ချင်းလူမျိုးတွေဟာ ရေမြေ၊ တောတောင် သဘာဝအရ မြန်မာနိုင်ငံထဲမှာတောင်မှ ပြည်နယ်တစ်ခုထဲမှာပဲ နေထိုင်ကြတာမဟုတ်ဘဲ ချင်းပြည်နယ်မှာ အများဆုံး နေထိုင်ကြရုံမက ရခိုင်ပြည်နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း မကွေးတိုင်း၊ ရန်ကုန်တိုင်း၊ ပဲခူးတိုင်း၊ ဧရာဝတီတိုင်း၊ မန္တလေးတိုင်းတို့မှာ ရှေးဘိုးဘွားဘေဘင် လက်ထက်ကတည်းက ဖြန့်ကျဲ နေထိုင်ခဲ့ကြတဲ့ လူမျိုးတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံက သတ်မှတ်ထားတဲ့ တိုင်းရင်းသား ၁၃၅ မျိုးဆိုသည်မှာ ၁၉၈၀–၁၉၈၁ ပတ်ဝန်းကျင်မှ တပ်မတော်က စသုံးခဲ့ပြီး ၂၀၁၄ သန်းခေါင်စာရင်းမှာ အခြေခံမူလို သုံးကာ ကောက်ခံလိုက်ခြင်း ခံလိုက်ရပြီးတဲ့နောက် ချင်းလူမျိုးတွေဟာ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ၅၃ မျိုးနွယ်စုနဲ့ မျိုးနွယ်စု အများဆုံး လူမျိုးတစ်မျိုးအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း ခံလိုက်ရတယ်။ (တကယ့်မြေပြင်မှာ ဒီထက်မက ပိုတောင်များပါလိမ့်မယ်)

ချင်းအရေးလို့ ပြောလိုက်ရင် တချို့သော ချင်းခေါင်းဆောင်တွေဟာ မျိုးနွယ်စု၊ ဒေသစွဲလောက်နဲ့ပဲ ချင်းအရေးကိုအဆုံးသတ်လိုက်ကြတယ်။ချင်းခေါင်းစဉ်တပ်ထားပေမဲ့လည်း လက်တွေ့မှာ ချင်းတမျိုးသားလုံး ပါဝင်ခြုံငုံနိုင်တဲ့ (All Inclusive Chin) ထက် မျိုးနွယ်စုအရေးနဲ့ ဒေသအရေးကို အသားပေးနေကြတယ်။

ပါးစပ်က ချင်းတမျိုးသားလုံးအရေးပါလို့ ဘယ်လောက်ပဲ ဖွင့်ဟအော်နေပါစေ တကယ့်လက်တွေ့ မြေပြင်မှာ အလုပ်လုပ်တဲ့အခါ မျိုးနွယ်စုအရေးနဲ့ နေထိုင်ရာဒေသအရေးကိုပဲ ဦးစားပေး၊ ဇောင်းပေး လုပ်ကိုင်တတ်ကြတယ်။

ချင်းတမျိုးသားလုံးအရေးလို့အော်နေကြသော်ငြားလည်း ချင်းပြည်နယ်ပြင်ပမှာ နေထိုင်နေကြတဲ့ အခေါ်အဝေါ်အရ မြေပြန့်ချင်းတွေရယ်၊ ရခိုင်ပြည်မှာနေထိုင်ကြတဲ့ ချင်းအရေးရယ်၊ ချင်းပြည်နယ်ထဲက ပလက်ဝဒေသ ချင်းအရေးရယ်ကို လျစ်လျူရှုခဲ့ကြတဲ့ ချင်းတွေ အများအပြား ရှိခဲ့ကြတယ်။

(၁) Diversity များပြားတဲ့ လူမျိုး ဖြစ်ခြင်း

ချင်းလူမျိုးတွေဟာ Diversity အရ မျိုးနွယ်စုကွဲပြားခြားနားမှုတွေ သိပ်များတဲ့ အုပ်စုတစ်ခုဖြစ်ပြီး Chin ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်ထက် Tribal/Tribalism အဆင့်မှာပဲ ပျော်မွေ့ကြဟန်တူပါတယ်။ မတူညီတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတွေကိုဖလှယ်ပြီး ချစ်ခင်ရင်းနှီးစွာ အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ခြင်းထက် မျိုးနွယ်စု တစ်ခုနဲ့တစ်ခုကြား ပြိုင်ဆိုင်ရတာကို နှစ်သက်ကြသလား မှတ်ယူရပါတယ်။

ဒီလို (Tribal) မျိုးနွယ်စုအဆင့်လောက် တူရာအစု

လောက်အတွက်ပဲ တွေးနေကြသေးတယ်ဆိုရင် ဘယ်လောက်ပဲ ပညာတတ်ပါစေ ကိုယ်ဟာ အမြင်မကျယ်သေးဘူးဆိုတာကို ဖော်ပြရာရောက်ပါတယ်။

ချင်းလူမျိုးတွေအနေနဲ့ Tribal/Tribalismမျိုးနွယ်စုနဲ့ ဒေသအဆင့်လောက်မှာပဲ ရပ်မနေသင့်တော့ပါဘူး။ ချင်းခေါင်းဆောင်တွေအနေနဲ့ အလုပ်လုပ်တဲ့အခါ ချင်းပြည်နယ်အရေးသာမက ချင်းပြည်သူအရေး၊ ချင်းတမျိုးသားလုံးရဲ့အရေးအတွက် စဉ်းစားလုပ်ဆောင်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

(၂) ဘုံဘာသာစကား မရှိခြင်း

ဘုံဘာသာစကား မရှိခြင်း၊ ဒီအရာက ချင်းလူမျိုးတွေအတွက် ပြဿနာတစ်ခု၊ အတားအဆီးတစ်ခုအဖြစ် ကျွန်မတို့ မြင်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး ချင်းသုတေသီတွေ၊ ချင်းခေါင်းဆောင်တွေ၊ ချင်းပညာတတ်တွေ၊ပညာရှင်တွေ၊ချင်းလူငယ်တွေအကြိမ်ကြိမ်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးဖို့ လိုအပ်ပါသေးတယ်။

ဘုံဘာသာစကားနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ခေတ်အဆက်ဆက် ဆွေးနွေးခဲ့ကြ၊ ငြင်းခုန်ခဲ့ကြပြီးပါပြီ။ တချို့က ဘုံဘာသာစကား မလိုအပ်ဘူး။ ကွဲပြားခြားနားမှု (Diversity) က သိပ်လှတဲ့ အရာတစ်ခုလို့ ထင်မြင်ကြသလို၊ တချို့က လိုအပ်တဲ့ အကြောင်းတွေကို India နိုင်ငံ Nagaland မှာရှိတဲ့ နာဂလူမျိုးတွေကို ချိန်ထိုးပြီး မီးမောင်း ထိုးပြလေ့ရှိကြပါတယ်။

တချို့ကလည်း တောင်ပေါ်က ဘာသာစကားတစ်ခုဟာ ဘုံစကား ဖြစ်သင့်တယ်လို့ ဆွေးနွေးကြတဲ့အခါ ဒါဟာ လူမျိုးကြီးဝါဒကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး အခြားမျိုးနွယ်စုတွေရဲ့စိတ်ထဲမှာ အငုံ့စိတ်၊ မခံချင်စိတ်တွေ ပေါ်ပေါက်လာစေပါတယ်။ဒီကိစ္စက ချင်းလူကြီး၊လူငယ်၊ ခေါင်းဆောင်အားလုံး ဆွေးနွေးကြရဦးမယ့်၊ အဖြေမထွက်သေးတဲ့ ကိစ္စရပ်တစ်ခုပါ။

(၃) ချင်းတွေဟာ ချင်းတမျိုးသားလုံးအရေးထက် လူမျိုးရေး၊ မျိုးနွယ်စုအရေးကို အားသန်လွန်းအားကြီးတယ်

ချင်းတွေဟာ ချင်းတမျိုးသားလုံး အရေးထက် မျိုးနွယ်စုအရေးကိုအခြေခံကြတယ်၊မျိုးနွယ်စုအရေးကို ရှေ့တန်းတင်ကြတယ်။မြန်မာနိုင်ငံကနေ ပြောင်းရွှေ့ပြီး Australia တို့ USA စတဲ့ နိုင်ငံရပ်ခြားမှာ အခြေချနေထိုင်ကြပေမယ့်လည်း မျိုးနွယ်စုအရေးကို ဦးစားပေးလွန်းတဲ့၊ ဒေသအရေးကိုသာ ဦးစားပေးလိုတဲ့ Mindset တွေကို မဖျောက်ဖျက်နိုင်ကြသေးဘူး။

တချို့ ချင်းခေါင်းဆောင်တွေဟာ မြေပြင်မှာ ဘာတွေ တကယ်ဖြစ်ပျက်နေလဲ ဘာတွေ လိုအပ်နေသလဲဆိုတာကို အမှန်တကယ် မသိမမြင်နိုင်ပါပဲနဲ့ သူတို့တတ်နိုင်တဲ့ ငွေကြေးကို အကြောင်းပြပြီး သူတို့ လုပ်စေချင်တဲ့အတိုင်း မျိုးနွယ်စုအရေး၊ ဒေသအရေးကို ဇောင်းပေးလုပ်ဆောင်ဖို့ တခြား တနေရာကနေ ညွှန်ကြားတတ်ကြတယ်။

ဒီလိုလုပ်ရပ်တွေဟာ အောက်ခြေမှာအလုပ်လုပ်နေကြရတဲ့သူတွေရဲ့ မျိုးနွယ်စုအချင်းချင်းအကြားယုံကြည်မှု၊ ဒေသအချင်းချင်းကြား ယုံကြည်လေးစားမှုတွေကို ပျက်ပြယ်စေနိုင်မှန်း မသိကြတာလား၊ ဒါမှမဟုတ် မသိယောင်ဆောင်ပြီး လုပ်နေသလားဆိုတာ တကယ်ကို စဉ်းစားစရာပါ။ ဒီလို မျိုးနွယ်စုစိတ်ဓါတ် အားသန်မှုနဲ့ ဒေသစွဲ အားသန်မှုတွေကို ကျွန်မတို့ Open Mindset အမြင်နဲ့ ရှေ့ဆက်ဖို့ သိပ်လိုပါတယ်။ မျိုးနွယ်စုစိတ်၊ ဒေသစွဲစိတ်ဓါတ်နဲ့ပဲရှေ့ဆက်သွားနေဦးမယ်ဆိုရင်ချင်း

တမျိုးသားလုံး စည်းလုံးမှုအရေးက ထင်သလောက် ခရီး ပေါက်မည် မဟုတ်ပါ။

မျိုးနွယ်စုအရေး၊ ဒေသအရေး၊ လူမျိုးရေး Strong ဖြစ်တာက တဖက်မှာ အားသာချက်တွေ အများကြီးရှိ ပေမဲ့လည်း ကိုယ့်လူမျိုးပဲ ကောင်းတယ်။ တခြားလူမျိုး တွေက မကောင်းဘူးဆိုတဲ့ လူမျိုးရေးမှန်းတီးစိတ်တွေ မပြင်းထန်ကြဖို့အတွက်ကျွန်မတို့စိတ်ဓါတ်တွေပြုပြင်ဖို့ သိပ်လိုတယ်။

(၄) ချင်းတပ်မတော် ကိစ္စ

၁၉၈၈ အရေးအခင်းဖြစ်ပြီး တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ အစည်းတရပ်အဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ ချင်းအမျိုးသား တပ်ဦး၊ တပ်မတော်ဟာ ပထမဆုံး ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ ချင်းအမျိုးသားတပ် ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း (၃၃) နှစ် ကြာပြီးနောက်မှာလည်း ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော်ကို သဘောကျသူတွေ ရှိကြသလို အားမလို အားမရ ဖြစ်နေသူတွေ၊ သဘောမတွေ့တဲ့သူတွေလည်း ဒုနဲ့ဒေး ရှိခဲ့၊ ရှိနေကြတုန်း ပါပဲ။

သို့သော်ငြားလည်း ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးဟာ နိုင်ငံရေးလမ်းကြောင်းမှာ မှန်မှန်ကန်ကန် ရပ်တည်တဲ့ တပ်ဦး ဖြစ်တယ်ဆိုတာ လုံးဝ ငြင်းလို့ မရပါဘူး။ ဦးသိန်းစိန် အစိုးရ လက်ထက်ကတည်းက NCA လက် မှတ်ထိုးတဲ့ ကနဦးအဖွဲ့ထဲမှာ ပါဝင်ခဲ့သလို စစ်ကောင်စီ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်မှာ NCA လမ်းစဉ်ကို ဖျက်သိမ်း ပြီး NUG နဲ့ လက်တွဲဖို့ ပထမဆုံး ဆုံးဖြတ်ခဲ့တဲ့ အဖွဲ့ အစည်းလည်း ဖြစ်တယ်။

ဒါကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး ဟာ အမှန်တရားရဲ့ ဘက်တော်သားဖြစ်ဖို့အတွက် လက် မတွန့်ခဲ့ဘူးဆိုတာအတိအလင်းတွေ့ရပါတယ်။သို့သော် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော်မှာ အားနည်းချက် တွေ မရှိဘူးလားဆို မဟုတ်ပါဘူး။ အားနည်းချက်တွေ၊ ပြုပြင်စရာတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။

ဥပမာ– တချို့က ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော် ကို ဘာသာစကား အခက်အခဲကြောင့် Lai ချင်းစကားပဲ ပြောတယ်ဆိုပြီး Language ပိုင်းမှာ အတော်အတန် ထောက်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ ကျွန်မ သိသလောက်ပြောရရင် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော်ဟာ ချင်း မျိုးနွယ်စု တွေအားလုံး ပါဝင်ဖို့ ကြိုးစားနေတဲ့ တပ်ဦးဖြစ်ပါတယ်။ Chin National Conference (CNC) တွေ့ဆုံပွဲတိုင်းမှာ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး အနေနဲ့ သူတို့ ပြင်ဆင်ရမယ့် အချက်တွေကို အမြဲဆွေးနွေးလေ့ရှိပြီး သဘောထား တွေလည်း ထုတ်ပြန်လေ့ရှိပါတယ်။

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးရဲ့ အားနည်းချက်ထဲက တစ်ခုကတော့ လူထုစည်းရုံးရေးပိုင်းမှာ အားနည်းချက် တွေ အများကြီး ရှိခဲ့သလို ချင်းပြည်သူလူထုကိုယ်နှိုက် ကလည်း ယုံကြည်မှုအပိုင်းမှာ အားနည်းခဲ့ကြပါတယ်။ အထူးသဖြင့်ကတော့စစ်ရေးအရဖန်တီးရတဲ့အချို့သော ကိစ္စရပ်တွေမှာ ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော်ကို အားမလို အားမရတဲ့အပိုင်းတွေ ချင်းလူထုဘက်က အများကြီး ရှိခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလိုအားမလို အားမရတဲ့ အပိုင်းတွေ ရှိ နေပြီး အွန်လိုင်းပေါ်က ချပြ ပြောဆိုမှုတွေရှိနေပေမဲ့ လည်း ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော်ဟာ သူတို့ရဲ့ လမ်းစဉ် အပေါ် မှန်မှန်ကန်ကန် ရပ်တည်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။

သူတို့ လုပ်စရာရှိတာကို ဆက်လုပ်နေတဲ့အရာတွေ အများကြီးရှိတယ်ဆိုတာကို တွေ့လာရပါတယ်။ ကျွန်မ တို့လို အွန်လိုင်းလောက်ပဲ သိတဲ့ သူတွေလောက်က ချင်းလဲန်ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့– CDF နဲ့ ချင်းအမျိုးသား

တပ်မတော်– CNA တို့ ချိတ်ဆက်မှု ရှိမရှိဆိုတာကို မသိနိုင်ပေမဲ့ မြေပြင်မှာအမှန်တကယ် တိုက်ပွဲဝင်နေကြရပြီး မြေပြင်မှာ အလုပ်လုပ်နေသူတွေက ဒီကိစ္စကို ပိုပြီး သိကျွမ်းကြပါတယ်။

(၅) ချင်းလူမျိုးနဲ့ အနာဂတ် ချင်းတမျိုးသားလုံး စည်းလုံးညီညွတ်ရေး

ဒါကတော့ အတော်ကို အလှမ်းဝေးနေပါသေးတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ခုချိန်ဟာ တကယ်ကို စည်းလုံးသင့်တဲ့အချိန်၊ ချင်းတမျိုးသားလုံး တစုတစည်းတည်း ဖြစ်ဖို့အတွက် အကောင်းဆုံးအချိန်ပါပဲ။

ဒီလို စည်းလုံးသင့်တဲ့အချိန်မှာ ကျွန်မတို့ ချင်းတွေဘာကြောင့် မစည်းလုံးနိုင်သေးတာလဲဆိုတဲ့ အားနည်းချက်တွေကို များများ ရှာဖွေရမယ်။ ရှာဖွေလို့ ရရှိလာတဲ့ ဒီအားနည်းချက်တွေကို ပြုပြင်နိုင်ဖို့ ကြိုးစားကြရမယ်။

မြန်မာနိုင်ငံထဲမှာ ရှိနေကြတဲ့ တခြားလူမျိုးနဲ့ တိုင်းရင်းသားတွေဖြစ်တဲ့ ကချင်၊ ကရင်၊ ရခိုင်နဲ့ အခြားတိုင်းရင်းသားတွေမှာရှိတဲ့၊ သူတို့ဆီမှာ တွေ့ရတဲ့ အားသာချက်တွေကို ယူသင့်က ယူရမယ်။ တခြားလူမျိုးတွေရဲ့ စည်းလုံးမှု၊ စုစည်းမှု အင်အားတွေကို ယူသင့်သလောက်ယူပြီး ဆင်ခြင်ပြုပြင်သင့်က ပြုပြင်ကြရပါမယ်။ မျိုးနွယ်စွဲ၊ ဒေသစွဲတွေနဲ့ ဆက်လက်ပြီး သွားနေမယ့်အစား ကျွန်မတို့ We are One In Chin ခေါင်းစည်းအောက်မှာ တစုတစည်းတည်း သွားဖို့ ပိုမို လိုအပ်နေပါတယ်။ တချို့က We are One In Chin ဆိုတာက ဂျင်းတစ်ခုလို့ ပြောတာတွေလည်း ရှိကြပါတယ်။ မျိုးနွယ်စုတစ်ခု၊ ဒေသတစ်ခုအတွက်ပဲ ဆက်သွားနေမယ်ဆိုရင် ကျွန်မတို့ဟာ တခြားသော လူမျိုးတွေရှေ့မှာ ကိုယ့်ပေါင်ကိုယ်လှန်ထောင်းပြီး ရယ်စရာကောင်းတဲ့ လူမျိုးတွေဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။

နိဂုံးချုပ်

ထိုင်ခုံလိုချင်တဲ့ ချင်းတွေဖြစ်နေသလား

ကျွန်ုပ်တို့ ချင်းတွေဟာ ခေတ်အဆက်ဆက် တော်လှန်ရေး အချိန်အခါတိုင်းမှာ ဘယ်တော့မှ နောက်မကျခဲ့တဲ့ လူမျိုးတွေဖြစ်တယ်။ တော်လှန်ရေးအတွက် အမြဲအဆင်သင့်ရှိပြီး တော်လှန်ရေးကာလမှာ မတရားမှုကို ဆန့်ကျင်ဖို့အတွက် တရားမျှတမှုဘက်ကနေ မားမားမတ်မတ် ရပ်တည်ခဲ့ကြတဲ့ လူမျိုးတစ်မျိုး ဖြစ်တယ်။

သို့သော် ခုနောက်ပိုင်းမှာ ချင်းခေါင်းဆောင်တချို့ဟာ လူကြီးအချင်းချင်းကြား မသင့်မြတ်မှုတွေ၊ အမြင်မတူမှုတွေ၊ မတူညီမှုတွေ၊ မကျေနပ်မှုတွေကို အကြောင်းပြပြီး တော်လှန်ရေးမှာ စိတ်ရောကိုယ်ပါ တိုက်ပွဲဝင်နေကြတဲ့ ချင်းလူငယ်တွေကို အသုံးချလာတာကို တွေ့မြင်လာရတယ်။

တော်လှန်ရေးကို တော်လှန်ရေးအဆင့်အထိသာ မမြင်တော့ပါပဲနဲ့ တော်လှန်ရေးရဲ့ နောက်ကွယ်မှာ နိုင်ငံရေး အသုံးချမှုတွေ လူထုအပေါ် နိုင်ငံရေးအသုံးချမှုတွေနဲ့အတူ ထိုင်ခုံနေရာ လိုချင်မှုတွေက ဒွန်တွဲ ပူးတွဲ ပါဝင်လာကြတယ်။

ချင်းခေါင်းဆောင်တချို့ဟာ တော်လှန်ရေးကို အသုံးချပြီး မျိုးနွယ်စုအရေး၊ ဒေသအရေးကို ရှေ့တန်းတင်၊ဦးစားပေးဖို့ကြံစည်လာကြတယ်။ တကယ့်မြေပြင်မှာ တိုက်နေကြတဲ့ ချင်းလူငယ်တွေ၊ ကျဆုံးသွားကြတဲ့ ချင်းပြည်သူတွေဟာ အာဏာရှင်စနစ်နဲ့ မတရားမှုအတွက် တော်လှန်ရေးကို တဖက်တလမ်းက ပါဝင်ဖို့ ဆုံးဖြတ်နေကြတာဖြစ်တယ်။ ဘာရာထူး၊ ဘာအာဏာကိုမှ လိုချင်လို့ ဒီတော်လှန်ရေးမှာ ပါဝင်နေကြတာ မဟုတ်ပါဘူး။ **(စာမျက်နှာ ၁၃၄ သို့)**

"ဘဝသံသရာ ရထားကြီးပေါ်မှာ"

အခန်း(၁)

"မြောက်ပိုင်းက မိချိုသမီး ဗိုက်ပေါ်လို့တဲ့"

ဒီသတင်းဟာ လူသတင်း လူချင်းဆောင်ပြီး တစ်ရွာလုံး တောမီးလို ပြန့်သွားတယ်။ အိမ်ထောင်သည် မိန်းကလေးတစ်ယောက် ကိုယ်ဝန်ရှိရင် ဘာမျှ မထူးဆန်း ပေမဲ့..အခုက ရှစ်တန်းကျောင်းသူလေး တစ်ယောက်ဖြစ် နေတော့ သတင်းဟာ တစ်ရွာလုံးရဲ့ ပါးစပ်ဖျားများမှာ ယီးလေးခိုနေ၏။

"ကောင်မလေးက နွားကျောင်းနေတာပါ ကလေး လေး ရှိပါသေးတယ်"

"ဟဲ့.. ရှစ်တန်းဆို အပျိုဖြစ်ပြီအေ့၊ နွားကျောင်း တာကလည်း လူသူမရှိတဲ့ တောင်ပေါ် တက်ကျောင်း တာလေ"

ရွာမှာက ရှစ်တန်းအထိသာရှိလို့ အထက်တန်း ပညာကို ဆက်လက် သင်ယူဖို့ဆိုတာဟာ ငွေရေးကြေး ရေးပိုင်းက အဓိကဖြစ်နေ၏။ အထက်တန်းကျောင်းရှိ တဲ့နေရာက ရွာနဲ့ တောင်တန်းနှစ်တန်း ခြားနေတော့ ဒေါ်မိချိုဟာ သူ့သမီးကို ကျောင်းထုတ်ပြီး နွားကျောင်း ခိုင်းထားလိုက်တယ်။ မီးကောင်ပေါက် အရွယ်လေးကို တစ်ယောက်တည်း လွှတ်ထားတော့ ဖုံးမရ ဖိမရ အခြေ နေရောက်မှ ဒေါ်မိချို နောင်တရနေ၏။

ဒီကောင်မလေးရဲ့ တကယ်တမ်း ရပ်ထဲ ရွာထဲ နေထိုင်တဲ့ပုံစံဟာ ယောကျ်ားလေးလို ဖြစ်နေလို့လည်း သူ့အမေက စိတ်ချလက်ချ လွှတ်ထားခြင်းလည်း ဖြစ် မည်။

"မိချိုက တရားစွဲမှာတဲ့"

"တစ်ရက်ကနေ နှစ်ရက် ဖြစ်ကုန်တော့မှာပါအေ.. အပျို လူပျိုဆို တော်သေး"

"မွေးစရိတ်လေးရအောင်လို့ နေမှာပေါ့"

"မိချိုတို့မလည်း မွေးထားတာက ကတွတ်ပေါက် ရေထွက်၊ နောက်ပေါက်တွေကလည်း သမီးတွေချည်းပဲ"

အစက ဒေါ်မိချိုမှာ ရုံးရောက်ဂတ်ရောက် လုပ်ချင် စိတ်မရှိပါ။ ဗိုက်ထဲက ကလေးကို တာဝန်မယူနိုင်ဘူး၊ ရှေ့ကသွားရင် နောက်က ပိုက်ဆံထုပ် ပိုက်လိုက်မယ် ဆိုပြီး လူမိုက်စကားပြောနေလို့ တရားတပေါင်နဲ့ ဖြေရှင်း ရခြင်းပါ။ တစ်ရွာလုံးနဲ့ အမျိုးသမီးရေးရာက ကူညီလို့ အမှုနိုင်သွားရပေမဲ့ ကလေးက ကလေးမအေ ဖြစ်တော့ မယ့် သမီးလေးအတွက် ရှေးရေးတွေးပြီး ဒေါ်မိချို ရင် မအေးနိုင်ခဲ့ရှာပါ။

အခန်း(၂)

အမေနဲ့ အောက်က ဘုစုခရုလေးတွေကို ငဲ့ပြီး

သားအမိ နှစ်ယောက်တည်းနဲ့ တအိုးတအိမ် ထူထောင်လာခဲ့လိုက်တာ သားလေးတောင် ဆယ်တန်းရောက်ပြီ။ အနောက်ဘက်ရွာက အသားစိမ်းတွေကို ဖောက်သည်ယူပြီး ရွာကို ခေါင်းရွက်ဈေးသည်ဘဝဖြင့် ရုန်းကန်လာခဲ့သမျှတွေဟာ အားလုံး သားလေးအတွက် ချည်းပါ။ သူများတွေလိုဆိုင်းနဲ့ဝိုင်းနဲ့အလှူကြီးမလှူပေးနိုင်ပေမဲ့ ရွာဦး ဘုန်းကြီးကျောင်းကို သွားပြီး ပရိက္ခရာ ရှစ်ပါးနဲ့ သားလေးကို သင်္ကန်း စည်းပေးနိုင်ခဲ့ပါပြီ။ သာသနာ့ မိခင်ဘဝ ရောက်ခဲ့ရပြီးရင် အခုသားလေး ပညာတတ်ကြီးဖြစ်ဖို့ပဲ ကျန်တော့သည်။

ရွာမှာ မနှစ်က အထက်တန်းကျောင်း(ခွဲ) ဖွင့်တော့ ကျွန်မပိုလို့ပင် ပျော်ခဲ့ရတယ်။ အကယ်လို့ ရွာမှာ မဖွင့်ခဲ့ရင်လည်း မြို့ပေါ်ထိ တက်ထားဖို့ ကျွန်မ စိတ်ကူးထားပြီးသားဖြစ်၏။ အခုတော့ သားလေးဟာ ကျွန်မ မျက်စိအောက်မှာပဲရှိတော့ စိတ်အေးရတယ်။

သားလေးဟာ ငယ်ငယ်ကတည်းက ဖတဆိုးလေးမို့အလိုလိုက်ထားတော့ သိပ်ဆိုးလေ၏။ ဆိုးပေမဲ့ ကျွန်မချစ်၏။ တလောကပဲ သူများတွေလို ဆိုင်ကယ်နဲ့ ကျောင်းတက်ချင်တယ်ဆိုပြီး ပူဆာလို့ စုထားတဲ့ ငွေလေးတွေနဲ့ ဝယ်ပေးလိုက်ရတယ်။ လိုချင်တာရသွားတဲ့ သားလေးမျက်နှာကို မြင်ရတော့လည်း ကျွန်မရင်ထဲမှာ သိပ်ကျေနပ်နေမိ၏။

"အေးသောင်း.. မနက်ဖြန် ဝက်သား အသားရှယ်တစ်ပိဿာယူမယ်"

"မနက်ဖြန် ဥပုသ်နေ့မို့ မရဘူး၊ ဒေါ်ကြီးလှတုတ်၊ သဘက်ခါကျမှ ကျွန်မလာပို့လှည့်မယ်"

"အေးပါအေ၊ ဟဲ့ ဒါနဲ့နေပါဦး.. ညည်းသားလေးလည်း မပါပါလား"

ခါတိုင်းဆို ရွာထဲ ဈေးလှည့်ရောင်းရင် အမေကိုဆိုင်ကယ်နဲ့ လိုက်ပို့နေကျဖြစ်၏။ ဟိုအရင်ကတည်းက သားလေးရဲ့ လက်ကိုဆွဲပြီး ရွာထဲ ဈေးလှည့်ရောင်းလာခဲ့တာ၊ အခု သားလေးမပါတော့ တခုခု လိုအပ်နေသလို ကျွန်မ ခံစားမိတယ်။ သို့ပေမဲ့ သားလေးမှာလည်း အရွယ်ရောက်နေပြီဆိုတော့ ဘယ်လိုက်ချင်ပါတော့မလဲ။ သားလေးကို ကျွန်မ အပြစ်မတင်ရက်ပါဘူး။

"အေးသောင်း ညည်းသား ကျောင်းမှာ ရည်းစားထားလို့တဲ့ "

ဘုရား..ဘုရား… ကျွန်မရဲ့နားတွေ အူခနဲဖြစ်သွားပြီး တကိုယ်လုံးမှာရှိတဲ့ သွေးကြောတွေ ရှိန်ခနဲ ဖြစ်သွားတယ်။ ကျွန်မတုန်းက မိုက်ခဲ့လို့ သားလေးကို ကျွန်မလိုမျိုး ဘူးသီးနုနု အမွေးသပ်ချတာမျိုး မဖြစ်စေချင်ပါ။

"သားလေး …. ပညာသင်နေချိန်မှာ ရည်းစားတွေဘာတွေ မထားရဘူးနော်"

"အမေကလည်း သားဆို အမြဲတမ်းမယုံဘူး"

"မယုံလို့ မဟုတ်ပါဘူး သားရဲ့.. မိဘဆိုတော့…"

"တော်ပြီဗျာ.. အမေက တခါလာလည်း မိဘဆိုတော့…၊ အမေနဲ့ စကားပြောနေဖို့ အချိန်မရှိဘူး၊ ဟိုကောင်တွေနဲ့ ဘောလုံးကန်ဖို့ ချိန်းထားတယ်၊ ပိုက်ဆံပေးဦး"

အမေနဲ့ စကားပြောဖို့ အချိန်မရှိဘူးတဲ့လား သားရယ်။ ကျွန်မရဲ့ရင်တွေ တဆစ်ဆစ် နာကျင်နေရတယ်။ သို့ပေမဲ့.. သားလေး ကံကြီးထိုက်မှာစိုးလို့ ကျွန်မ ရှည်ရှည်ဝေးဝေး မပြောတော့ဘဲ ချွေးခံအိတ်ဇစ်ကို ဖွင့်ပြီး ဝက်သားဖိုးလေးတွေကို ထုတ်လိုက်တယ်။ ထောင်တန်တစ်ရွက်နဲ့ နှစ်ရာတန် နှစ်ရွက် ထွက်လာတယ်။ သားကို နှစ်ရာတန် တစ်ရွက် ပေးလိုက်တယ်။

"ဟာ အမေကလည်း.. သားက ကလေးမှ မဟုတ်တော့တာ၊အဲ့နှစ်ရာလေးနဲ့ဘာလုပ်ရမတုန်း၊တစ်ထောင်တန်ပေးပါ"။

"တစ်ထောင်တန်က ညနေဟင်းချက်စရာဝယ်.."

ကျွန်မရဲ့စကား မဆုံးလိုက်ရပါ။ လက်ထဲက တစ်ထောင်တန်ကို ဆတ်ခနဲ ဆွဲယူလိုက်ကာ ဆိုင်ကယ်ပေါ် တက်ခွပြီး သွားတော့လေ၏။ သားလေးတစ်ယောက် ရှိလို့ပါလားနော်၊ ဆိုးတော့လည်း ဆိုးသည့်အလျောက် ကျွန်မမှာ ချစ်နေရသည်။

"သားလေး ဆိုင်ကယ်ကို ဖြည်းဖြည်းစီးအုံး"

ဘောလုံးကန်သွားသည့်သားလေးကိုညနေမိုးချုပ်သည်အထိ သူ့အင်္ကျီအပြဲလေးတွေ ချုပ်နေရင်း ကျွန်မစောင့်နေ၏။ တကယ်ဆို သားလေးကို ဘောလုံးကန်သွားဖို့ ကျွန်မ မလွှတ်ချင်ပါ။ သားလေး စိတ်ချမ်းသာပါစေရောဆိုတဲ့ အလိုလိုက်ထားခြင်းက သားလေးကို ငယ်ငယ်ကတည်းက စကား နားမထောင်အောင် လေ့ကျင့်ပေးသလိုမျိုး ဖြစ်နေလေ၏။ အပင်နုနုမှာ အကိုင်းတွေဖျင်မထားလို့ ကြီးတော့ လိုသလို ပုံသွင်းမရတော့တဲ့ ဝါးပင်လို ကွေးချင်ရာကွေး ဆန့်ချင်ရာ ဆန့်ထွက်နေတော့၏။ တခါတလေတော့လည်း အချစ်ကြီးတော့ ကျွန်မပဲ ပြန်ခံစားနေရပါလားလို့ စဉ်းစားမိလေသည်။

နေလုံးကြီး ပြုတ်ကျသွားတဲ့ထိ သားလေး ပြန်မလာသေးပါ။ ကိုယ့်ရွာမှာပဲ ကန်ကြတာဆိုရင် ကျွန်မ ရင်အေးရသေး၏။ အခုက တခြားရွာထိသွားပြီး ချိန်းကန်ကြတာဆိုတော့ ရန်ဖြစ်မှာလည်း စိုးရသေးတယ်။ ဆိုင်ကယ်နဲ့ဆိုတော့ ဘေးမသီရန်မခ အိမ်ပြန်ရောက်ပါစေဆိုပြီး ဘုရားစင်ကို ဦးတိုက်ရတာလည်း ကျွန်မနဖူးတွေပင် ပွန်းလုပြီ။ ကျွန်မရဲ့ မျက်လုံးအစုံလုံးဟာ ဆီးဆူးနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ ဝါးညှပ် တံခါးဝလေးဆီပဲ ရောက်နေတယ်။ ဆိုင်ကယ်သံကြားတိုင်း အင်္ကျီ ငုံ့ပြီး ချုပ်ရာကနေ လည်ပင်းထောင် ထောင်ကြည့်ရတာ ကျွန်မမှာ လူစင်စစ်ကနေ ညောင်ရေအိုးဘဝပင် ရောက်နေရပြီ။

"အား .... အမလေး"

ချုပ်ရိုးစကိုအနားသတ်ပြီး အပ်ချည်မျှင်ကိုပါးစပ်နဲ့ ကိုက်အဖြတ်မှာ အပ်ကကျွန်မရဲ့ လက်မထိပ်လေးကို နင့်ခနဲ စိုက်ဝင်သွား၏။

အခန်း(၃)

"စိတ်ဖြောင့်ဖြောင့် လုပ်စမ်းပါ ကိုထွန်းဝေရာ၊ ခင်ဗျားသား ဒီနှစ် ကိုးတန်းတော့ သေချာပေါက်အောင်မှာပါဗျ"

ပန်းရံအတူတွဲလုပ်သည့်ကိုလှဆောင်ကကျွန်တော့ကို ကြည့်ပြီး စိတ်မသက်မသာ ရှိပုံရ၏။

"အောင်မှာလို့တော့ ထင်ရတာပါပဲကွာ၊ အောင်မယ်ဆိုမှပဲ စိတ်အေးရမှာပဲ၊ ဒီကောင်က ငါငယ်ငယ်ကလိုပဲ ပေတေတေရယ်"

သားကိုတော့ ကျွန်တော့်လိုမျိုး ကျပန်းအလုပ်တွေနဲ့ နေ့စားကူလီသမား မဖြစ်စေချင်ပါ။ ဆယ်တန်းအောင်လို့ ဘွဲ့ရပြီးရင် သူ့အလုပ်လေးနဲ့သူ အေးအေးလူလူ ဖြစ်စေချင်တယ်။

သားဆယ်နှစ်သားအရွယ်မှာ သားအမိကင်ဆာနဲ့ ဇနီးသည်ဆုံးသွားခဲ့ရ၍ ကျွန်တော်ဟာ မုဆိုးဖိုစာရင်း စောစော ဝင်ခဲ့ရတယ်။ ပတ်ဝန်းကျင်က တစ်ပင်လဲရင်

တစ်ပင်ထူဖို့ဆိုကြသော်လည်းသားသည်သာကျွန်တော့ဘဝ ဖြစ်ခဲ့တယ်။

ကျွန်တော် အိမ်ထောင်ကျတော့ ဆယ့်ရှစ်နှစ်ကို မပြည့်သေးပေ။ ဆယ်တန်းနှစ်နှစ် ဆက်တိုက်ကျတဲ့ ကျွန်တော့ကို အမေက ဖွဲမလျှော့ဘဲ ဆက်ထားခဲ့ပေမဲ့ မလိမ္မာတဲ့ ကျွန်တော်က စာမေးပွဲ မဖြေခင်မှာပဲ မိန်းမ ခိုးပြေးခဲ့တယ်။ အဲ့ဒီတုန်းက အမေ့မှာ မျက်ရည်နဲ့ မျက်ခွက်ဖြစ်နေခဲ့မယ်လို့ ကျွန်တော် မတွေးမိခဲ့ပါ။ အခု တော့ ကျွန်တော့်သားက ဘယ်ချိန်များ အိမ်ကို မိန်းမ ခေါ်လာမလဲဆိုတဲ့အတွေး တွေးတတ်နေပြီ။

မိန်းမရတော့ အမေက သားဆိုလို့ ကျွန်တော် တစ်ယောက်တည်းသာရှိ၍ သူနဲ့အတူနေဖို့ ပြောပေမဲ့ ကျွန်တော်ဟာ ကိုယ်လွတ်ရုန်းခဲ့ပြီး မိန်းမဆီကို လိုက် သွားခဲ့တယ်။ ယောက္ခမရဲ့ ခြံလုပ်ငန်းမှာ တနိုင်တပိုင် လုပ်ပြီး ဘဝကို ဆက်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော့မှာ သားလေးရတဲ့အထိ အမေ့ဆီသွားကာ လက်ဖြန့်ပြီး ပိုက်ဆံ တောင်းနေခဲ့ရဆဲပါ။ အမေကတော့ ကျွန်တော် လာရင်ကို ပျော်နေရှာသူ။

မိန်းမ မရှိတော့တဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ ယောက္ခမရဲ့ မျက်နှာကို နေ့စဉ်ကြည့်နေရပြီး စားရတဲ့ ထမင်းတလုပ် က မြိုမကျတော့ပါ။နောက်ဆုံးတော့သစ်ပင်အိုကြီးရှိရာ အမေ့အိမ်ကိုပဲ သားကိုခေါ်ပြီး ပြန်လာခဲ့တယ်။ သားရဲ့ ကျောင်းစရိတ်က အတန်းကြီးလာလေ၊ စရိတ်ကကြီး လာတော့ အမေ့ရဲ့ အသားစိမ်းရောင်းတဲ့ အလုပ်အပြင် ရွာထဲက ပန်းရံခေါင်းဆောင် ဦးရာကျော်ရဲ့အဖွဲ့ထဲ ပါ လိုက်တယ်။

"သားရေ... ပြန်ရောက်ပြီလား၊ သား... ထစမ်းပါ၊ အောင်ရဲ့လားကွ"

"ဟာဗျာ အဖေကလည်း ဘာမှန်းကို မသိဘူး၊ အိပ် နေတာကိုဗျာ"

"မင့်အဖေက အောင်တယ်လားလို့ မေးနေတာလေ၊ ဖြေလိုက်ပါ ငါ့မြေးရဲ့"

အမေက မီးဖိုချောင်ထဲကနေ သူ့မြေးကို လှမ်းပြော လိုက်တယ်။

"အောင်သားပဲ၊ အောင်တော့ရော အဖေတို့က မြို့က ဘော်ဒါမှာ ထားနိုင်လို့လား၊ ရွာမှာ မနေချင်ဘူး ပျင်းစရာ ကြီး"။

သားရဲ့ စကားကြောင့် ကျွန်တော် တွေဝေသွားရ သည်။ ဟုတ်တော့လည်း ဟုတ်တယ်။ ခုခေတ်က မြို့က ဘော်ဒါကို ထားနိုင်မှ ဆယ်တန်းဆိုတာ အောင်မှာ။

"ကဲပါသားရ အဖေဖြစ်အောင် လုပ်ပေးမှာပါ၊ အခု သားအတွက် ဦးရာကျော်ရဲ့ သားဆီက ဆယ်တန်း စာအုပ်အဟောင်းတွေ အဖေ သွားတောင်းလိုက်ဦးမယ်" ဟု သားကို အော်ပြောခဲ့ပြီး ရွာထဲကို ကျွန်တော် ထွက် လာခဲ့တယ်။

ရွာလယ် ဇရပ်နား ရောက်တော့ ညာဘက်ကို ကွေ့ သွားသည့် လမ်းလေးအတိုင်း ဦးရာကျော်၏ အိမ်ကို ဝင် လိုက်သည်။ အုတ်တံတိုင်း ခတ်ထားသည့် လေးထောင့် ကျကျ ခြံဝန်းထဲမှာ တထပ်တိုက်ကြီးက ဟိန်းနေ၏။ ဦးရာကျော်ကတဖက်ရွာကအပ်ထားတဲ့အိမ်ကိုဆောက် ဖို့ ပုံကြမ်း ဆွဲနေပုံရတယ်။ အိမ်ရှေ့စားပွဲပေါ်မှာ စာရွက် နဲ့ခဲတံကိုင်ပြီး အလုပ်ရှုပ်နေ၏။

အဲ့ဒါကြောင့် ဦးရာကျော်ဆီကို မသွားတော့ဘဲ ဖုန်းသုံးနေတဲ့ ပက်လက်ကုလားထိုင်ပေါ်က သူ့သား

မျိုးလွှင်ဆီ သွားလိုက်တယ်။

"မျိုးလွှင်ရေ မင့်စာအုပ်အဟောင်းတွေ ရှိသေးလား၊ ရှိရင် ဦးကို ပေးပါလား၊ ကျောင်းမတက်ခင် မင်းညီ ဖတ်ရအောင်"

"ရှိသေးတယ်၊ ကျွန်တော် သွားယူပေးမယ်"

"ကျေးဇူးပါကွာ၊ ကျောင်းမတက်ခင် စာအုပ်လေးရှိတော့ စာဖတ်မလားလို့"

"မလိုပါဘူး ထွန်းဝေရာ၊ အချင်းချင်းတွေပဲဟာ၊ ဒါနဲ့ မင်းသားကို ကျောင်းဆက်ထားဖို့ ဘယ်လို စီစဉ်ထားလဲ"

မီးဖိုးချောင်ထဲကနေ ရေနွေးခရားကိုင်ပြီး ထွက်လာသော ဦးရာကျော်ရဲ့ မိန်းမက ရပ်ပြီး ပြောလိုက်တယ်။

"သားကတော့ မြို့က ဘော်ဒါထားမှ ကျောင်းဆက်နေမယ်ပြောနေတာ၊ ဘယ်လို လုပ်ရမယ်ဆိုတာ မသိသေးပါဘူး"

ဦးရာကျော်က စားပွဲပေါ်က သူ့စာရွက်တွေကို ဖယ်လိုက်ပြီး သူ့မိန်းမယူလာတဲ့ ရေနွေးခရားကို ချလိုက်တယ်၊ သူတို့ လင်မယား နှစ်ယောက်က တဖက် ကျွန်တော်ကတဖက်နဲ့ မျက်နှာချင်းဆိုင်ထိုင် လိုက်ကြတယ်။

"ရွာမှာဆိုရင် မင်းသား အရပ်သားတွေနဲ့ ပေါင်းပြီး လတ်လျားလတ်လျားနဲ့ အောင်မှာမဟုတ်ဘူး၊ မြို့က ဘော်ဒါဆိုရင်တော့ နှစ်ချင်းပေါက်အောင်မှာ" ဟု ဦးရာကျော်က ပန်းကန်းထဲကို ရေနွေးငှဲ့ရင်း ပြောလိုက်တယ်။

ဟုတ်တော့လည်း ဟုတ်သည်။ သားက ရွာမှာ အပေါင်းအသင်းက များသည်။ ကြာရင် ဂျလေဘီဖြစ်ပြီး အရပ်စိတ် ဝင်သွားနိုင်သည်။

"ထွန်းဝေ.. မင်းသားကို မြို့က ဘော်ဒါမှာပဲ ထားလိုက်ပါ၊ ငွေရေးကြေးရေးလိုအပ်ရင် ငါတို့လည်း တတ်နိုင်သလောက်ကူမယ်"

"ပြောနေကြာတယ်ကွာ..ထွန်းဝေကို ခုပဲ ထုတ်ပေးလိုက်ကွာ၊ကျန်တဲ့ပိုက်ဆံတော့ မင်းဘာသာကြံလိုက်ဦးပေါ့ဟ"

ဦးရာကျော်က သူ့မိန်းမကို အိမ်ထဲကနေ ပိုက်ဆံယူပေးဖို့ ပြောလိုက်တယ်။ စားပွဲပေါ်ကို ဘုတ်ခနဲ ကျလာတဲ့ တစ်ထောင်တန် နှစ်အုပ်ကို ကြည့်ပြီး မျက်ရည်များပင်ကျွန်တော်ကျလာခဲ့တယ်။တဖက်ကစာအုပ်၊တဖက်က ပိုက်ဆံထုတ်ကလေးကို ကိုင်ပြီး ဦးရာကျော်ကို ကျေးဇူးတင်စကားပြောကာ အိမ်ပြန်လာခဲ့တယ်။

သားကို မြို့က ဘော်ဒါကိုထားဖို့ ဦးရာကျော်တို့က နှစ်သိန်း ထောက်ပံ့တယ်လို့ ပြောလိုက်တော့ သားရဲ့ မျက်နှာ ပျော်သွားလေ၏။ အမေကတော့ ထုံးစံအတိုင်း ကျွန်တော့ကို ပြုံးပြီး ကြည့်နေတယ်။

"ဟိုကောင်တွေလည်း မြို့က ဘော်ဒါမှာပဲ တက်ကြမှာ၊ အဖေသားလည်း တက်ချင်တယ်၊ တက်ရအောင် လုပ်ပေးနော်၊ မဟုတ်ရင် ကျောင်းမနေတော့ဘူး"

သားဆီက ပြန်ထွက်လာတဲ့ စကားတွေကို နားထောင်ပြီး တည်ကြည် လေးနက်တဲ့အသံနဲ့ ကျွန်တော် ပြောလိုက်တယ်။

"အဖေပြောမယ် မြို့က ဘော်ဒါကိုထားရင် နှစ်ချင်းပေါက် အောင်အောင် ကြိုးစားမှာလား"

"မြို့က ဘော်ဒါသာ နေရရင် ကြိုးစားမယ်"

"ဒါဆိုရင်နေရပြီလို့သာသား မှတ်လိုက်တော့၊အဖေ ဖြစ်အောင် လုပ်ပေးမယ်"

"တကယ်နော်.. အဖေ့သား ပညာတတ်ကြီး ဖြစ်ပြီ လို့သာ မှတ်လိုက်တော့"

သားဖြစ်သူက အပျော်ကြီးပျော်ကာဆိုင်ကယ်စီးပြီး အိမ်ဝိုင်းထဲမှ ဝူးခနဲ ထွက်သွား၏။ အမေကတော့ ကျွန်တော့ကို နားလည်တဲ့ အကြည့်တွေနဲ့ ကြည့်နေ၏။ သားဖြစ်သူရဲ့ အပျော်ဟာ ကျွန်တော့ရင်က အပူကို ငြိမ်းစေခဲ့ပေမဲ့ အမေ့အပြုံးကို ကြည့်ပြီး ကျွန်တော် မျက်ရည်ကျရလေသည်။ ဦးရာကျော်ဆီကို ဆယ်သိန်းနဲ့ အပေါင်ထားမယ့် အိမ်ဝိုင်းလေး အကြောင်းကိုတော့ သားကို မပြောဖြစ်လိုက်ပါ။

အခန်း(၄)

ဆေးရုံက ဆရာဝန်တွေကို အားမရတော့ဘူး၊ ကျွန်တော့သားကိုများ ဘာမှ မဖြစ်သလိုပဲ။ ဆေးရုံကို အပျင်းပြေ အလည်လာတာများ အောက်မေ့နေလား မသိဘူး။ တစက်ကလေးမျှပင် လှည့်မကြည့်ကြပါ။ ကျွန်တော့စိတ်တွေ ထိန်းမရတော့တဲ့အဆုံး လှမ်းမြင် နေရတဲ့ ဆရာဝန်တစ်ဦးကို သွားပြောပစ်လိုက်တယ်။

"ခင်ဗျားသားက လက်ပဲကျိုးတာ၊ ဟိုမှာ ကားအက် စီးဒ်ဖြစ်တဲ့ လူနာက သေရေးရှင်ရေးဗျ"

ဒီလိုဆိုတော့လည်း သားသမီး ဇောကြောင့် စိတ်ထဲ အားမရပေမဲ့ နောက်ဆုတ်ပေးလိုက်ရတယ်။ မသွားပါနဲ့ လို့ တားတဲ့ကြားက သွားဖြစ်အောင် သွားတဲ့ သားကို အစမှာ ကျွန်တော် စိတ်တိုမိတာ အမှန်ပင်။ ခေတ်ကာလ သားသမီးများကလည်း မိဘစကားဆိုရင် အချိုကုန်ရင် လွှင့်ပစ်တဲ့ ပီကေလို တခဏပဲ နားထောင်တယ်။ ကွယ် ရာဆို ထင်ရာ လုပ်ကြတာချည်းပဲ။

ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုလုံးဟာ ငြီးသံ၊ ငိုသံတို့နဲ့ ပြည့် နှက်နေတယ်။ စိတ်ချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာ တစ်ခုမျှ မရှိပါ။ ကုတင်ပေါ်မှာ ပက်လက် အနေထားနဲ့ မျက်နှာလေး ဆီးရွက်လောက်သာ ရှိနေတဲ့ သားကို မြင်နေရတော့ အမေ့ကို ကျွန်တော်သတိရမိတယ်။

စိုးရိမ်စိတ်တွေနဲ့ ငိုထားလွန်း ရလွန်းလို့ ဖုယောင် နေတဲ့ အမေ့မျက်ဝန်းကို ကျွန်တော် မေ့လို့ပင် မရပါ။ ထိုနေ့က အမေ့စကားသာ နားထောင်ခဲ့ရင် ကျွန်တော် လည်း ဆေးရုံမျက်နှာကျက်က ပန်ကာကို ကုတင်ပေါ် ကနေကြည့်ခဲ့ရမှာမဟုတ်ပါ။မျက်နှာတခုလုံးသွေးအတိ ဖြစ်နေတဲ့ ကျွန်တော့ကို ကြည့်ပြီး အမေ ဘယ်လောက် များ ခံစားနေရလိမ့်မလဲ။ မိဘမေတ္တာဆိုတာ ကိုယ်တွေ့ ကြုံမှ နောက်တရတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော် နားလည်ခဲ့ရ ပါပြီ အမေ....

အခုလည်း အမေက သူ့မြေးလေးနားကို ခွာသည် မရှိပေ။ ဘဝသံသရာ ရထားကြီးပေါ်မှာ နိမ့်တခါ မြင့် တလှည့်နဲ့ ခရီးသည်အိုကြီး အမေဟာ အပြုံးတွေနဲ့ သူ့ မြေးလေးကို နှစ်သိမ့် ပေးနေလေသည်။ ကျွန်တော် ကတော့ အမေ့ကိုကြည့်ပြီး ဟိုးအရင်တုန်းက သားမိုက် ကြီး ဖြစ်ခဲ့ချိန်တွေကို ပြန်တွေးနေမိတော့သည်။

မောင်မင်းသူရအောင်

၀၀၀

ကျွန်တော့် ဒိုင်ယာရီ

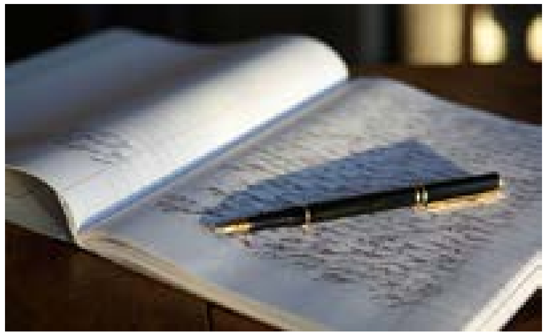

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး
ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော်၊ ချင်းလဲန်

နေ့စွဲ၊ ....
စာအမှတ်၊ ....

<u>အမိန့်ကြေညာချက်</u>

ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော်မှ ကိုယ်ပိုင်အမှတ် အာရ် ( ) ဒုတပ်ကြပ် .... သည် အထက်မှ မပြုလုပ်ရန် တားမြစ်ထားသောအရာအား နာခံခြင်း မရှိဘဲ ကျူးလွန်ခဲ့သောကြောင့် ကြိမ်ဒဏ် (၃၀) ချက် တိတိ ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်လိုက်သည်။

ပုံ/–
ဗိုလ်ကြီး ....
ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော်

တန်းစီနေကြတဲ့ ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော် ရဲဘော်များအားလုံး လန့်သွားကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့ တော်လှန်ရေးလောကတွင် ကြိမ်ဒဏ်ဟူ၍ (၅) ချက်၊ (၁၀) ချက်၊ (၁၅) ချက် စသဖြင့် ရှိရာ ကြိမ်ဒဏ် (၃၀) ချက်မှာအမြင့်ဆုံးဟုဆိုစမှတ်ပြုကြသည်။ ကြိမ်ဒဏ်၃၀ ချက်ကျော်လွန်လျှင်ဖြင့်သေဒဏ်ဟုစီနီယာရဲဘော်ကြီး များ၏ ပြောသံကြား ဖူးပါတယ်။ အပြစ်ပေး အရိုက်ခံ ရမယ့် ကံရာကံရှင် ကျွန်တော် ကိုယ်တိုင်ကလည်း အရမ်းပဲ လန့်သွားပါတယ်။ နောက်ပြီး အမိန့်စာဖတ်သူ က ကျွန်တော့်ကို "L.Coporal .... ရှေ့ကို ထွက်ပြီး စစ်ဖိနပ် ချွတ်ပါ၊ နောက်ပြီး ယူနီဖောင်း ဘောင်းဘီရှည်ကို ချွတ်ပါ" ဟုဆိုသဖြင့် မိမိဟာ ရှေ့သို့ ထွက်ပြီးအမိန့်အတိုင်းချွတ်လိုက်လေသည်။ ကျွန်တော့် ခင်မျာ ယူနီဖောင်းအင်္ကျီ၊ အောက်ခံဘောင်းဘီရယ်၊ ခြေအိတ်လေးရယ်နဲ့သာ ရပ်နေပါတော့တယ်။ အဲ့ဒီ နောက် အမိန့်စာဖတ်သူက တန်းစီနေတဲ့ ရဲဘော်များထဲ က ခပ်တောင့်တောင့် ရဲဘော် သုံးယောက်ကို ရှေ့ထွက် ရန် ခေါ်လိုက်လေသည်။

ကျွန်တော့်ကိုလည်း တန်းစီနေတဲ့ ရဲဘော်များဘက် ကိုလှည့်၊ မျက်နှာမူခိုင်းလျက် ရှေ့ထွက်ရန် ခေါ်ထားတဲ့ ခပ်တောင့်တောင့် ရဲဘော် သုံးယောက်အနက် နှစ် ယောက်က အသင့်ထားတဲ့ အရှည် ၈ ပေ၊ လုံးပတ် ခြေကျင်းဝတ်ခန့်ရှိတဲ့ ဝါးလုံးကို ယူကာ ကျွန်တော့်ရဲ့

ဝမ်းဗိုက်အောက် ဆီးစပ်နေရာမှာ ကန့်လန့်ဖြတ်ထား ပြီး နှစ်ဖက်စွန်းကို သူတို့ နှစ်ယောက်က ထိန်းကိုင်ထား၏။ ကျွန် ခပ်တောင့်တောင့် ရဲဘော်တစ်ယောက်မှာ ကျွန်တော့ ရှေ့တည့်တည့်မှာ အဆင်သင့် ရပ်ပြီး။ သူနဲ့ ကျွန်တော့အကြားမှာ ကန့်လန့်ဖြတ်ထားတဲ့ ဝါးလုံးကြီးပဲ ရှိပါတယ်။ အဲ့ဒါ ကြိမ်ဒဏ်ပေး အရိုက်ခံရမယ် ရဲဘော်တစ်ဦးရဲ့ ပုံစံ (position) ပေ့ါ။

မိမိတို့ တော်လှန်ရေးလောကမှာ ကြိမ်ဒဏ် ၅ ချက် အပြစ်ပေးခံရလျှင် ကြိမ်တုတ် ၅ ချောင်း၊ ၁၀ ချက်ဆိုလျှင် ကြိမ်တုတ် ၁၀ ချောင်းစသဖြင့် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ကြိမ်တုတ် ၁ ချောင်းတည်းနဲ့ ၅ ချက်၊ ၁၀ ချက် ရိုက်ရိုးထုံးစံ မရှိပါ။ အခုလည်း ကျွန်တော့ ပြစ်ဒဏ်အတွက် ကြိမ်တုတ် ၃၀ ချောင်းက အဆင်သင့်၊ အဲ့ဒီဒေသမှာ ကြိမ်မရှိတော့ ဒေသထွက် ဝါးဒိန်လို့ခေါ်တဲ့ ဝါးကို သုံးပါသည်။ အဲ့ဒီဝါးလုံး အကြီးဆုံးမှာ လက်ညှိုးအရွယ်ခန့်၊ အဆစ်ပိတ်ပြီး တင်ပါးကို ရိုက်ဖို့အတွက် အကောင်းဆုံး အနေတော်ပင်။ ကျွန်တော့ကို ကြိမ်ဒဏ်ပေးရိုက်မယ့်သူတွေဟာ ထောင်ထောင် မောင်းမောင်း အရာရှိ ၃ ဦးဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ယောက် ၁၀ ချက်စီ တာဝန်ယူမယ့် သဘောပါ။ အရိုက်ခံဖို့အတွက် အသင့်ပြင်ဆင်အပြီးမှာ ကျွန်တော့ရှေ့က မျက်နှာချင်းဆိုင် ရပ်နေတဲ့ ခပ်တောင့်တောင့် ရဲဘော်တစ်ယောက်က ကျွန်တော့ ဆီးခိုအထက်နားက ကန့်လန့်ခံထားတဲ့ ဝါးလုံးကိုညာခြေထောက်နဲ့ ထောက်ထားပြီး ကျွန်တော့ လက်နှစ်ဖက်ကို ခပ်တင်းတင်း ဆွဲ၊ ဝါးလုံး အစွန်း နှစ်ဖက်ကို ထိန်းထားတဲ့ ရဲဘော်နှစ်ယောက်ကလည်း ဝါးလုံးကို ကောင်းကောင်း ထိန်းထားတာမို့ ကျွန်တော့ ပုံစံက ခါးလေး နည်းနည်းကုန်းပြီး တင်ပါးက ပြူးကနဲ ထွက်နေတော့သည်။

ကျွန်တော့ကို အရာရှိ ၃ ယောက်က ပထမ ၅ ချက်စီဖြင့် ၁၅ ချက်၊ ဒုတိယအကြိမ် ၅ ချက်စီဖြင့် ၁၅ ချက်၊ အချက်ပေါင်း ၃၀ ချက် ရိုက်လိုက်သည်။ တစ်ချက်ရိုက်လိုက်တိုင်း တန်းစီနေတဲ့ ရဲဘော်အားလုံးက (one, two, three, four) ဟု ရိုက်ချက်ကို တပြိုင်တည်း ရေရတယ်။ ကျွန်တော်ဟာလည်း အစပိုင်းမှာ အားတင်းပြီး အသံမထွက်ဘဲ တောက်ခံပါသေးတယ်။ သို့သော် ၁၄ ချက်နောက်ပိုင်းမှာတော့ တစ်ချက်ရိုက်လိုက်တိုင်း "အူမ်" ဆိုတဲ့ အတွင်းပိုင်း ခံစားချက်အသံကြီးက ကျွန်တော့ ရင်ခေါင်းမှ အလိုလို ထွက်လာလေတော့သည်။ အချက် ၂၀ ကျော်တာနဲ့ ပေါင်နှစ်ဖက်က တဆတ်ဆတ်တုန်လာပြီး လူကိုယ်တိုင်လည်း မတ်တတ်ရပ်မရနိုင်တော့ပေမဲ့ ရှေ့က ဆွဲထားတာကြောင့်ရယ်၊ ကန့်လန့်ခံထားတဲ့ဝါးလုံးရယ်ကြောင့်လူကတော့လဲကျမသွားပါ။ အချက် ၃၀ ပြည့်တော့ လူလည်း အရုပ်ကျိုးပြတ်၊ သက်တမ်းကုန်နေပြီဖြစ်တဲ့ အောက်ခံဘောင်းဘီလည်း စုတ်ပြတ်သတ်၊ ညာဖက်ခြေထောက်လည်း တင်ပါးကနေ လေဖြတ်သလို ထိန်းမနိုင် သိမ်းမရ၊ တော်တော် ခါးသီးတဲ့ အတွေ့အကြုံ ပေတည်း။

ဤအဖြစ်အပျက်ဟာ ဟိုးလွန်ခဲ့တဲ့ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် မိုးတွင်းကာလတစ်ခု KIA ဌာနချုပ် ပါဂျောင် စခန်းမှာ ဖြစ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအချိန်က ကျွန်တော်တို့ဟာ CNA ရဲဘော်ဘဝနဲ့ KIA ဆီ စစ်ပညာ ဆည်းပူးသင်ကြားနေတဲ့အချိန် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို KIA နယ်မြေမှာ စစ်ပညာသင်ယူရင်း ၂ နှစ်ကြာ နေခဲ့ကြပါတယ်။ CNA အပေါ် KIA ရဲ့ ကျေးဇူးဟာ အနန္တပင်တည်း။ အဲ့ဒီအချိန်က သန်တုန်း၊ မြန်တုန်းဆိုတော့လည်း ဘာမဆိုပေ့ါပေ့ါပါးပါး ပေ့ါ။

ကျွန်တော် ကြိမ်ဒဏ် အချက် ၃၀ အရိုက်ခံရတဲ့ ကိစ္စဟာ အထက်မှာ ရေးထားတဲ့အလား "အထက်မှ တားမြစ်ထားတဲ့အရာ" လို့ ဆိုတဲ့အတွက် ကြီးကြီး

ကျယ်ကျယ် မတွေးလိုက်ပါနဲ့။ လောလောလတ်လတ် တားမြစ်လိုက်တဲ့ သီချင်းလေးတပုဒ်ကို မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး (ABSDF) ရဲ့ ရှိုးပွဲမှာ သွားဆိုမိတဲ့ ကိစ္စကြောင့်သာ။ "ဟာ.. ဘာသီချင်းများ ပါလိမ့်".. နိုင်ငံကျော် ဂီတဘုရင်ကြီး ဆရာစောဘွဲ့မှူး ရေးပြီး ကျွန်တော်တို့ အစ်ကိုကြီး ဆလိုင်းဂျွန်သင်ဇမ်း သီဆိုခဲ့တဲ့ "ဖေဖေဒိုင်ယာရီ" ဆိုတဲ့ သီချင်းကို ကျွန်တော်က "ကျွန်တော့ဒိုင်ယာရီ" လို့ တော်လှန်ရေးဗာဆင်နဲ့ ပြင်ဆိုထားတဲ့ ဟာသသီချင်းလေးတပုဒ်ပါ။

ဒီသီချင်းမဆိုခင် အဲ့ဒီမနက်ပိုင်းမှာ မိမိအထက် အရာရှိက သီချင်းစာသားကိုကြည့်ကာ "ငါတို့အတွက် ကတော့ ကန့်ကွက်စရာမရှိပေမဲ့ အိမ်ရှင်က မကြိုက်မှ တော့ မင်းမဆိုတာ ပိုကောင်းမယ်လို့ ပြောခဲ့ပြီး၊ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်ကလည်း 'ဟုတ်ကဲ့' ဆိုပြီး မဆိုဖို့ ကတိ ပေးခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အချိန်ရောက်လာတော့ သူငယ်ချင်းတွေ မြှောက်ပေးတာကြောင့် တကြောင်း၊ ကျွန်တော် ကိုယ်တိုင်က ဆိုချင်နေတာက တကြောင်း ရယ်ကြောင့် အဲ့ဒီပွဲမှာ ဆိုဖြစ်အောင် ဆိုခဲ့ရပါတယ်။ ဆိုတုန်းကလည်း အားရလိုက်သည် ဖြစ်ခြင်း၊ အရိုက်ခံရတော့လည်း နာလိုက်သည် ဖြစ်ခြင်း.... ဤကိစ္စမှာ ကျွန်တော်လည်း မမှန်ခဲ့ပါ၊ ပေးထားတဲ့ ကတိ မတည်ဘူးလေ။

ကျွန်တော့ ဒိုင်ယာရီ

မားစီးဒီးစ် ကားပေါ်မှာ စီးကရက် ရှိုက်ခဲ့ဖူးသလို
တောတွင်းကြီးရဲ့ တစ်နေရာ ပွတ်ချွန်းခဲ့ဖူးတယ်
တိုးတက်လွန်းတဲ့ ဟော်တယ်မှာ ဖိမ်ခံ နှံ့ခဲ့သလို
တောလမ်းနံဘေးက သစ်ပင်အောက် ပုဆိုးခြုံ
အိပ်ဖူးတယ်။

စားလို့သောက်လို့ မကုန်တဲ့ ပွဲမျိုး တိုးဖူးသလို
ဆန်ကြမ်းတဗူးနဲ့ ၇ ယောက် နစ်ပါးသွားဖူးတယ်
ရည်းစားနဲ့တွေ့ချိန်မှာ ကျွန်တော်ဟာ မိုးလင်းသလို
ကင်းစောင့်ရတဲ့အချိန်ကျ တကယ်ကို အိပ်ငိုက်တယ်

ဒါတွေ ပြန်တွေးတိုင်း အမြဲပဲပြုံးမိတယ်
စိတ်ညစ်စရာ ရီစရာတွေ စုံတယ်
ပျော်ရွှင်စရာလေးနဲ့ စိတ်ထိခိုက်မှုလေးတွေ
တွေးလိုက်ရင် ဓမ္မတာလို့ပဲ ယူဆတယ်...

ကျောင်းတက်တုန်းက သူပုန်ကို လွန်စွာလန့်တဲ့သူ
ဖိနှိပ်လွန်းတဲ့ လူတွေကြောင့် သူပုန်ဖြစ်ခဲ့တယ်
ကြေးစားစစ်သားတွေကို တချိန်က ကြောက်ခဲ့သလို
အမ်ဘုရှ် (Ambush) စောင့်တဲ့အချိန်ကျ တကယ်ကို
သနားမိတယ်

ကုတ္တိတို့ရဲ့အမြင်မှာ လူစွမ်းကောင်းတယောက်လို
အရှိန်ပြင်းလွန်းတဲ့ ကျည်ဆံကြောင့် ရင်ခုန်ခဲ့ဖူးတယ်
ရှေ့တန်းထွက်တဲ့အချိန်မှာ ပုံမှန် ဆုတောင်းသလို
နောက်တန်းရောက်တဲ့အချိန်ကျ ဘာမဆိုမေ့သွားတယ်

ရပ်ကွက်ထဲက fighting မှာ ကျွန်တော်ဟာ
သိပ်မိုက်သလို
သင်တန်းကွင်းကြီးရဲ့ အလယ်ကျ ပေါက်စီစားဖူးတယ်
အသက်နဲ့ရင်းပြီးရှာဖွေတဲ့ ကျည်ဆံလေးတချို့ဟာ
အရက်ဖိုးရှင်းတဲ့ အချိန်မှာတော့ ခါးစာခံဖြစ်သွားတယ်

မမြင်ဖူးသေးတဲ့ ရာနာကို အလေးပြုခဲ့ဖူးသလို
ရာထူးကြီးတဲ့ ဒုဗိုလ်တယောက် မသိလို့ ထိုးမိတယ်..
အဲ့ဒီညက
ကျွန်တော်အလေးပြုတဲ့ ရာနာက ခေါက်ဆွဲကြွေးသလို
လက်သီးတလုံးကြောင့် ခြောက်ပေါက်ထဲ
ယက်ကန်းယက်ဖူးတယ်

ကြိမ်ဒဏ် ၃၀ ချက် အမိခံခဲ့ရတဲ့ သီချင်းကတော့ အဲ့ဒါလေးပါပဲ။ အဲ့ဒီထဲမှ "သူပုန်" ဆိုတဲ့ စာသားလေးကြောင့် ဒီသီချင်းကို ပိတ်ပင်ထားရတယ်လို့ သိရပါတယ်ခင်များ….

သီချင်းစာသားထဲကလို မားစီးဒီးစ် ကားကိုတော့ မစီးဖူးပေမဲ့ တခြား ဇိမ်ခံကားတွေကိုတော့ စီးခဲ့ဖူးပါတယ်။ ကျွန်တော် တော်လှန်ရေးထဲ မဝင်ခင်က ကျောက်စိမ်းမှော်တွေမှာ နေခဲ့၊ ကျင်လည်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကမ္ဘာ့နာမည်ကြီး စီးကရက်များဖြစ်တဲ့ Marlboro, Dunhill, Lucky Strike တွေကို ရှိုက်ခဲ့ဖူးသော်လည်း CNA ထဲ ဝင်ပြီး KIA နယ်မြေမှာတုန်းကဖြင့် တရုတ်ကလာတဲ့ ဆေးမှုန့်၊ စက္ကူနဲ့ ကိုယ့်ဟာကို လိပ်သောက်ရပါတယ်။ ဒေသအခေါ် "ပွတ်ချွန်း" ပေါ့။ အဲ့ဒီအချိန်ခါက အဆင့်မြင့် ဟိုတယ်တွေမှာ ပီပီပြင်ပြင် နှပ်ခဲ့ဖူးသူ ကျွန်တော်ဟာ တခေါက်တော့ဖြင့် မဆလရဲ့ မြောက်ပိုင်းတိုင်းအတွင်း အကြီးဆုံး ရှေ့တန်းစခန်း တစ်ခုဖြစ်တဲ့ နားဖော့စခန်းကို ပြောက်ကျားတိုက်ဖို့အတွက် KIA ဗိုလ်ကြီးတစ်ယောက်က ဦးဆောင်ပြီး ချီတက်သွားကြရာ ခါးအထက်နားထိ နက်တဲ့ တောင်ပေါ်ချောင်းနှစ်ချောင်းကို ဖြတ်ရတယ်။ လမ်းခုလပ်မှာ မိုးချုပ်သွားတဲ့အတွက် ဗိုလ်ကြီးက "ဒီည ဒီလမ်းဘေးမှာ အိပ်မယ်၊ မီးမမွေးရ" ဆုပြီး အမိန့်ထုတ်ထားတယ်။ ရာသီက နိုဝင်ဘာလ ဆောင်းရာသီ၊ ရေစိုနေတဲ့ ယူနီဖောင်းနဲ့ လမ်းဘေးသစ်ပင်အောက်မှာ ပုဆိုးခြုံပြီး ကွေးခဲ့ရတယ်။ အဲ့ဒီညက ဟိုတယ်မှာ နှပ်ခဲ့ရတာတွေကို သတိရလိုက်လေခြင်း။

ခရစ္စမတ်နဲ့ မင်္ဂလာဆောင်ပွဲများမှာ စားလို့သောက်လို့ မကုန်ခဲ့သည်များ ကြုံခဲ့ရပေမဲ့လည်း ၁၉၉၁ ခုနှစ် မိုးနှောင်းပိုင်း ကချင်ပြည်ကနေ ဌာနေချင်းပြည်ကိုအပြန် နာဂတောင်တန်း NSCN(K) ဌာနချုပ်မှာ ခရီးတထောက်နားစဉ်က ရိက္ခာအခက်အခဲကြောင့် ရဲဘော် ၇ ယောက်ကို ဆန်ကြမ်းတစ်ဗူး (ဒါတောင် အမောက်မဟုတ်၊ အဖြတ်) ကိုဟန်းကောသုံးလုံးမှာ ခွဲပြီးပြုတ်၊ စားလို့ရတဲ့ အရွက်များရောထည့်ကာ ဆား၊ ဟင်းချိုမှုန့် ထည့်ဝက်စာလို ပြုတ်ပြီး ရဲဘော်တစ်ယောက် ဟန်းကောဖုံး ၂ ဖုံးစီ ခွဲတမ်းစနစ်နဲ့ သုံးလကျော်ခန့် စခန်းသွားခဲ့ကြတယ်။ အဲ့ဒီကနေ ရဲဘော်တစ်ဦး နို့ဆီဗူးဝက်၊ ၎င်းမှ ဆောင်းတွင်းပိုင်းရောက်တော့ ရဲဘော်တစ်ယောက် ဆန်ကြမ်း ၁ ဗူး ခွဲတမ်းရပါတယ်၊ ခရစ္စမတ်နေ့မှာတော့ ဘာသာရေးနေ့ထူးနေ့မြတ်မို့ ဆန်ကြမ်း ၁ ဗူး (အဖြတ်မဟုတ်၊ အမောက်) ထုတ်ပေးဖို့ အထက်ကို တင်ပြပေမဲ့ မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ ရည်းစားနဲ့ တွေ့ချိန်မှာ ဆိုတဲ့ကိစ္စကတော့ အကျယ်တဝင့် ရှင်းပြစရာ လိုမယ်မထင်ပါ။

ငယ်စဉ်က မဆလ ရဲ့ ဦးနှောက်ဆေးကြော (Brain wash) ခံထားရတဲ့ ကျောင်းသားလေးတွေ ဆိုတော့လည်း သူပုန်ဆိုတာကြီးကို ကြောက်လည်းကြောက်၊ မုန်းလည်းမုန်း၊ အထင်လည်းသေးတာ အမှန်ပါ၊ ဒါပေမဲ့ မဆလ ရဲ့ ဖိနှိပ်မှုများကြောင့် ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် သူပုန် ဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ တချို့က သူပုန်ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို မကြိုက်ကြပါ။ ကျွန်တော်ကဖြင့် ကျွန်တော့ကို သူပုန်လို့ပဲ ခေါ်ခေါ်၊ တော်လှန်ရေးသမားလို့ပဲ ခေါ်ခေါ် လိပ်ပြာလုံတယ်။ ဒီနေ့အထိ သူငယ်ချင်း ရဲဘော်ဟောင်းတွေနဲ့ တွေ့ရင် "သူပုန်လူထွက်" ဆိုပြီး စတုန်း၊ ပြောင်တုန်းပင်.. နောက်ပြီး မဆလ စစ်သားတွေ (ကျွန်တော်တို့က လခစားတဲ့ စစ်သားတွေမို့လို့ ကြေးစားစစ်သားလို့လည်း ခေါ်တယ်) ကို တော်လှန်ရေး မလုပ်ခင်က အင်မတန် ကြောက်ခဲ့တယ်။ စစစစ အရေးအခင်းတုန်းက မြို့ထဲ၊ ရွာထဲ ပြည်သူတွေဆီ တဒိုင်းဒိုင်း ဆိုတော့လေ.. ဒါပေမဲ့ ၁၉၉၀ မိုးဦးဝင်စမှာ လိမ္မော်ခြံ (နေရာအတိအကျ မမှတ်မိတော့) ခြုံခိုတိုက်ပွဲဖြစ်တော့ မဆလ ဖက်က သေတဲ့သူရော၊ ဒဏ်ရာနဲ့ ဖမ်းမိတဲ့ သူ

(၄) ယောက်ခန့်ကို ကြည့်ပြီး လူသားချင်းမို့ အရမ်း သနားမိပြန်တယ်။ အဲ့ဒီတုန်းက ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက်နဲ့ သေနေတဲ့ မဆလ စစ်သားတွေကို ကြည့်ပြီး၊ ကျွန်တော့ ဆရာ တပ်ကြပ်အောင်လှ က “ဟေ့.. ချင်းရဲဘော်... ရဲဘော်မသေ၊ သေသောင်ရဲမလား ဆိုတာထက် သေသော်မရှု မလှဘဲဟေ့” ဆိုပြီး ကျွန်တော့ကို စနောက် ပါသေးတယ်။

ကျွန်တော်တို့ ခေတ်တုန်းက အကွက်အပြောက် တွေနဲ့ ကွန်မန်ဒို စစ်ဝတ်စုံရယ်၊ Equipment အပြည့် အစုံရယ်၊ M–22 သေနတ် (တရုတ် AK) ရယ်၊ စစ်ကျော ပိုးအိတ်ရယ်၊ စစ်တောစီးဖိနပ်ရယ်ဆိုရင် ယောကျ်ား သားဟာ သူရဲကောင်းလိုလို၊ ဘာလိုလိုနဲ့ မိန်းမသား (ဣတ္ထိ) တွေကတော့ ထင်မိပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ ... ကျွန်တော်က မီးကုန်ယမ်းကုန် တိုက်ပွဲဖြစ်တဲ့အချိန်မှာ တော့.. ကျည်ဆံတွေက အရှိန်ပြင်းပြီး ဝုန်းကနဲ၊ ဝုစ်ကနဲ ကျည်ဆံတွေသာ ငါ့ရင်ဘတ်မှာ၊ ငါ့ခေါင်းမှာ ထိခဲ့သော် ဆိုတဲ့အတွေးကြောင့်ရင်ခုန်သံတတွ မြန်လိုက်လေခြင်း၊ ဒါကြောင့်လည်း အရှေ့တန်းရောက် ရဲဘော်တွေဟာ ရှေ့တန်းမှာ ပုံမှန် ဆုတောင်းကြသလို တိုက်ပွဲပြီးလို့ နောက်တန်း ပြန်ရောက်တော့လည်း ဒံရင်းက ဒုံရင်း ပါပဲဗျို့…

မြို့/ရွာ၊ ရပ်ကွက် fighting တွေမှာ တကယ်မိုက်တဲ့ သူငယ်ချင်းတစ်ယောက် KIA စစ်သင်တန်းကွင်းကြီးထဲ မှာတော့ မမိုက်နိုင်ရှာတော့ပါဘူး။ သူ့ခင်မျာ.. စစ်ရေးပြ က မကျွမ်းကျင်၊ နောက်ပြီး ခပ်မိုက်မိုက်နေတတ်တဲ့ သူ့ရဲ့ စရိုက်ကြောင့် သင်တန်းဆရာတွေက သိပ်မကြည်၊ ခဏခဏဆိုသလို အရိုက်ခံ၊ နဘန်ကျင်းခံ၊ တခါတလေ လက်သီးလည်း အကြွေးခံရတယ်။ သင်တန်းဘာသာ စကားအရ နဘန်ကျင်းခံရရင် နံပြား စားရတယ်။ လက်သီးနဲ့ အထိုးခံရရင် ပေါက်စီစားရတယ်လို့ ဆိုကြ တယ်။ ရပ်ကွက်ထဲမှာ တကယ်မိုက်တဲ့ ကျွန်တော့ သူငယ်ချင်းကတော့ နေ့တိုင်းလိုလို နံပြား၊ ပေါက်စီ ကတော့ ပုံမှန်ပဲ၊ အပြင်မှာ မိုက်တိုင်း စစ်သင်တန်းကွင်း ကြီးထဲမှာတော့ မိုက်လို့မရပါ။ “ပျော့တဲ့သူကို မာအောင်၊ မာတဲ့သူကို ပျော့အောင်လုပ်တာ စစ်သင်တန်းကွင်းပါ တဲ့..”

ကျွန်တော်တို့ ခေတ်တုန်းကဖြင့် တော်လှန်ရေး ရဲဘော်ဆိုတာ လခ မရပါဘူး၊ တကယ့် volunteer စစ်စစ်ပါ။ လခ မရပေမဲ့ သူများစားသလို၊ သောက်သလို စားချင်စိတ်၊ သောက်ချင်စိတ်ကတော့ ရှိတာပေါ့။ အဲ့ဒီ တော့ ကြံဖန်ရတယ်လေ။ တိုက်ပွဲတပွဲ ဖြစ်ပြီဆို ပစ် တယ်... ခတ်တယ်။ တိုက်ပွဲပြီးပြီဆိုရင် KIA အစိုးရက ကျွန်တော်တို့ တိုက်ပွဲမှာ ပစ်လိုက်တဲ့ ကျည်ဆံ အရေ အတွက်ကို ပြန်ပြီး အစားထိုး/ထုတ်ပေးတယ်။ အဲ့ဒီမှာ အကြံအဖန်က စတော့တာပဲ၊ ကျည်ဆံ လေးငါးဆယ် တောင့် ပစ်တဲ့သူကလည်း တစ်ရာကျော်ပစ်တယ်လို့ ရှီး ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဗလိုင်းကြီးတော့ မရဘူးနော်၊ ယုတ္တိ ရှိရှိပေါ့။ အဲ့ဒီထဲက ပိုတဲ့ကျည်ကို ဖွက်ထားတယ်၊ တချို့ ကံကောင်းရင် တိုက်ပွဲမှာ ရန်သူ မဆလ ကျည်ဆံ ကာဘိုင်၊ ဂျီသရီး၊ ဂျီဖိုး ကျည်တွေ ကောက်ရသေးတယ်။ တိုက်ပွဲပြီးလို့ နောက်တန်းပြန်ရင် အဲ့ဒီကျည်ဆံတွေက ငွေပဲ။ အဲ့ဒီတုန်းက ဗမာငွေ ၄၅ ကျပ်တန်နဲ့ ၉၀ တန် ခေတ်၊ ငွေလဲနှုန်းက တရုတ် ၁ ယွမ်ကို ဗမာငွေ ၁၀ ကျပ်၊ ကျည်ဆံဈေးက ရန်သူ့ကျည်ဆံဖြစ်တဲ့ ကာဘိုင် ကျည်ဆိုရင် ကျပ်ငွေ ၂၅/၃၀၊ ဂျီသရီး၊ ဂျီဖိုး ကျည်ဆံ က နှစ်ကျပ်ခွဲ သာသာပဲ။ ကျွန်တော်တို့ သုံးတဲ့ တရုတ် က M– 21, M– 22, M– 23 ကျည်ဆံတစ်တောင့်က (၃ ကျပ်) ပဲရတယ်။ နောက်တန်းမှာ ဆေးလိပ်ဝယ် တယ်၊ ခေါက်ဆွဲစားတယ်၊ သူငယ်ချင်းတွေနဲ့ အရက် သောက်တယ်။ ပြီးလို့ ငွေရှင်းရင် တော်လှန်ရေးသမား ပီပီ ကျည်ဆံနဲ့ ရှင်းရတာပါပဲ.... ဆိုင်ရှင်တွေကလည်း

ကျွန်တော်တို့ တော်လှန်ရေး ရဲဘော်တွေဆီက ကျည်ဆံကို တစ်တောင့် ငါးမူးအမြတ်နဲ့ KIA အစိုးရဆီ ပြန်ရောင်းတယ်လို့ သိရတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့်ပြောတာ.. စစ်မြေပြင်မှာ အသက်နဲ့ရင်းပြီး ရှာဖွေကြံဖန်ခဲ့ရတဲ့ ကျည်ဆံလေးတွေဟာ အရက်ဖိုးရှင်းတော့ ခါးစာခံ ဖြစ်သွားတယ်ဆိုတာလေ…

နောက်ပြီး KIA အရာရှိတွေကို အနီးကပ် ပြုစုစောင့်ရှောက်တဲ့ ရဲဘော်တွေကို “ရာနာ” လို့ ခေါ်ကြတယ်ဗျ။ အင်္ဂလိပ်စကား ထင်ပါရဲ့.. ကျွန်တော် KIA တပ်ရင်း ၂၅၄ ကို ပြောင်းမိန့်ကျလာတော့ ဂျူနီယာ ရဲဘော်မို့ယောင်လည်လည်နဲ့ပေါ့။ အဲ့ဒီတုန်းက တပ်ရင်း ၂၅၄ ဆိုတာ အခု လိုင်ဇာမြို့ရဲ့ အပြင်ဖက် (မြစ်ကြီးနားအဝင်ဖက်) မှာ တပ်ရင်းထိုင်တယ်။ တနေ့တော့ လမ်းမှာ ကျွန်တော်နဲ့ ရင်း ၂၅၄ က အရာရှိတစ်ယောက်ရဲ့ “ရာနာ” နဲ့ဆုံတော့.. သူကလည်း သူ့အရာရှိရဲ့ M– 20 ပစ္စတိုကို ခါးမှာချိတ်၊ ရုပ်ကလည်း ခပ်သန့်သန့်မို့ ကျွန်တော်က အရာရှိမှတ်ပြီး ရဲဘော်သစ်တွေရဲ့ ထုံးစံအတိုင်း ပီပီပြင်ပြင် သတိဆွဲပြီး အလေးပြုလိုက်လေရော.. အရာရှိရဲ့ “ရာနာ” ကလည်း အံ့သြပြီး ကြောင်သွားတယ်။ နောက်မှ အလိုက်သသိ သတိပြန်ဆွဲပေးကာ ဟားတိုက် ရယ်ပြီး ကျွန်တော့ပုခုံးကို ပုတ်ပြီး “အခေါင်.. ငါက အရာရှိ မဟုတ်ဘူး၊ ရာနာပါ.. လို့ ပြောလိုက်တယ်။ ကျွန်တော်ဟာဖြင့် ရှက်လိုက်တာများ.... ဆောက်တည်ရာမရ။ အဲ့ဒီနောက် လိုင်ဇာဈေးကိုခေါ်ကာ ကျွန်တော့ကို ခေါက်ဆွဲတွေကြွေး၊ ဆေးပေါ့လိပ်တွေ ဝယ်ပေးပါတယ်။

ကျွန်တော့ သူငယ်ချင်း CNA ရဲဘော်တစ်ယောက် ကျပြန်တော့ တစ်မျိုး၊ စစ်ဆင်ရေးကနေ အောင်ပွဲခံပြီး နောက်တန်းပြန်ရောက်တော့ အောင်ပွဲ ခံကြတာပေါ့၊ နေရာကတော့ KIA ဗဟိုစစ်သင်တန်းကွင်း နော်ရာပါ မှာပေါ့ကွာ။ ညမိုးချုပ်တာနဲ့ မူးကြောင်မူးကြောင်က များတာကိုး၊ တပ်ရင်း နှစ်ရင်း ပေါင်းထားတာမို့လို့ ပြဿနာက စပြီ။ ကျွန်တော်တို့ တပ်ခွဲမှူး ဗိုလ်ကြီး …….က ဖြစ်သလို ရိုးရိုး နေတတ်သူ၊ ဟိတ်ကြီးဟန်ကြီး မရှိ၊ ကြည့်လိုက်ရင် အရာရှိနဲ့ပင် မတူတဲ့အပြင် ရိုးရိုး ရဲဘော်ပုံပါပဲ.. အဲ့ဒီအချိန်မှာ ကျွန်တော့သူငယ်ချင်း CNA ရဲဘော် KIA တပ်ရင်း ၁ မှာနေတဲ့သူနဲ့ နည်းနည်း အခြေအတင်ဖြစ်ကြတယ်။ ကျွန်တော့သူငယ်ချင်းက မူးနေတယ်၊ တပ်ခွဲမှူးကလည်း အရာရှိဆိုတော့ နည်းနည်း ဆဲဆူတယ်။ ဟိုကောင်ကလည်း အရာရှိမှန်းမသိ၊ တဖြည်းဖြည်း အရှိန်ပြင်းလာပြီး ကျွန်တော့သူငယ်ချင်းက ခွဲမှူး ဗိုလ်ကြီးကို လက်သီးနဲ့ ထိုးပါလေရော.. ဒီလိုနဲ့ ရုတ်ရုတ်သဲသဲဖြစ်သွားပြီး ဗိုလ်ကြီး..အရာရှိမှန်းသိသွားတော့ ကျွန်တော်တို့လည်း ပိုပြီး လန့်သွားတာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ဗိုလ်ကြီးက စိတ်ကောင်းရှိပြီး ရင်း (၁) က ဆရာ/ ရဲဘော်တွေကလည်း ကောင်းကောင်းမွန်မွန်တောင်းပန်လို့ ပြေလည်သွားပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ရင်ထိတ်စရာ သိပ်ကောင်းတဲ့ ပြဿနာ တစ်ခုပါ။ ဗိုလ်ကြီးကသာ ခွင့်မလွှတ်ရင် အရင်ဆုံး ထိတ်တုံးခတ် ခြောက်ပေါက် ထည့်၊ နောက် အမှုစစ်ပြီး ကြိမ်ဒဏ်လား၊ အလုပ်ကြမ်းနဲ့ ထောင်ဒဏ်လား.. သေချာပြီးသားပါ။ ကျွန်တော်တို့ တပ်ခွဲမှူးကိုလည်း အရမ်းကျေးဇူးတင်မိတယ်။

ဒါကတော့ CNA ရဲဘော်အဖြစ်နဲ့ KIA နယ်မြေမှာ ၁၉၈၉ ကနေ ၁၉၉၁ နှစ်ဆန်းပိုင်းအထိ နေခဲ့စဉ်အတွင်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ အဖြစ်အပျက် တစိတ်တပိုင်းလေးတွေပါ။ ကြာတော့ကြာပါပြီ။ သို့ပေမဲ့ ရင်ထဲမှာ စွဲနေတဲ့ ကျွန်တော့ရဲ့ ဒိုင်ယာရီလေးပါ။

ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော် အာဇာနည်များကို အလေးပြုလျက်

ရဲဘော် ခေါ်တလိုက်

ဒါငါတို့ရေ ငါတို့မြေ၊ ဒါတို့အရေး တို့တာဝန်

လွတ်လပ်မှု၊ တရားမျှတမှုနဲ့ အမှန်တရားကို မြတ်နိုးတန်ဖိုးထားတဲ့ ချင်းလူမျိုးများဟာ ရှေးဘိုးဘွား ဘေဘီ ခေတ်ကတည်းကစပြီး မိမိတို့ရဲ့ အမျိုးသားပိုင် နက်နယ်မြေကို လာရောက် ကျူးကျော်ထိပါးလာတဲ့ ဘယ်အမျိုးသားရန်သူကိုမဆို ခုခံတော်လှန်ခဲ့ကြသည် ချည်းသာ။ နယ်ချဲ့ကိုလိုနီခေတ်ကအစ လွတ်လပ်ရေး ရပြီးတကာလ ယနေ့ ဆင်နွှဲနေတဲ့ အမျိုးသားတော်လှန် ရေး၊ ပြည်သူ့တော်လှန်ရေးကာလတိုင်အောင် မိမိတို့ ချင်းလူမျိုးသားများဟာ မိမိတို့ ကံကြမ္မာကို မိမိတို့ ဖန်တီးနိုင်ရေးအတွက် တရားသောစစ်ကို ဆင်နွှဲခဲ့ကြ ခြင်းသာ၊ ဒါကို ထပ်ခံတလဲလဲ၊ အကြိမ်ခါပေါင်းများစွာ ပြောနေ၊ ကြွေးကြော်နေဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးအနေနဲ့ အမျိုးသားရေးကို အမြဲဦးထိပ်ထားပြီးအမျိုးသားကာကွယ်ရေးနဲ့လုံခြုံရေး အတွက် အတတ်နိုင်ဆုံး ဖန်တီးကာ ချင်းအမျိုးသား သွေးစည်းညီညွတ်ရေးအတွက် ဘယ်စည်းမျဉ်း၊ ဘယ် အကာအရံမှမခြားဘဲ "ချင်းလူမျိုးအချင်းချင်းသွေးစည်း ညီညွတ်ကြလော" ဆိုတဲ့ ဆောင်ပုဒ်ကို ချမှတ်ပြီး မိမိတို့ ချင်းလူမျိုးရဲ့ သွေးစည်းညီညွတ်ရေးနဲ့ အမျိုးသားရေး စိတ်ဓါတ် ပြန်လည်နိုးကြားလာအောင် ချင်းတမျိုးသား လုံးကို သတ္တမအကြိမ်ပါတီညီလာခံကြီးက ခရီးဦးကြို ဆော်ဩသွားခဲ့ပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံမှာ စုပေါင်း နေထိုင်ကြတဲ့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အားလုံးဟာ ပြည်ထောင်စုအတွင်း အေးအတူ ပူအမျှ သွေးသားမခွဲ ခြားဘဲ အတူတကွ နေထိုင်ဖို့ရန်အတွက် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်ဖို့ လွတ်လပ်ရေးကို ပင်လုံစာချုပ်အားဖြင့် အတူတကွ ရယူခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါဟာတို့ ချင်းလူမျိုးတွေသာမက သီးခြားလွတ်လပ်တဲ့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရဲ့ ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက် ရေးအတွက် စစ်မှန်တဲ့ စိတ်ရင်းစေနတနာ အမှန်ကို သက်သေပြလိုက်ခြင်းပါ။

သို့သော်ငြားလည်း ငါတို့က ငါတို့နိုင်ငံပါလို့ အတိ အလင်း ခံယူထားတဲ့ နယ်နိမိတ်အတွင်းမှာတောင် 'သူတို့' လို့ မိမိတို့ကို ရှုမြင်သူတွေ၊ 'ငါတို့' လို့ ကျွန်ုပ်တို့ သိထားသူများမှာလည်း 'သူတို့' လို့ လက်ခံလိုက်ရတဲ့ နိုင်ငံ၊ လူမျိုးကြားမှာ မိမိတို့ဟာ နှစ်ပေါင်းများစွာ နယ်နိမိတ်ပြု နှိပ်ကွပ်ခြင်းကို ခံခဲ့ကြရပါတယ်။ ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်းကို ခံခဲ့ကြရပါတယ်။ စော်ကားခြင်းကို ခံခဲ့ ကြရပါတယ်။ ဒါဟာ ဘယ်သူမှ ငြင်းလို့မရတဲ့ ပြည်ထောင်စုရဲ့ အမှန်တရားပါ။

ဒီလို အခြေအနေအောက်မှာ မိမိတို့ လိုလားတဲ့ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နဲ့ တန်းတူအခွင့်အရေးတွေဟာ လူ တစ်စုရဲ့ ပဟေဠိအမျိုးမျိုးကြားမှာ အရောင်ပြောင်း ချေဖျက်ခံခဲ့ရပြီး၊ သမိုင်းဝင် ကတိကဝတ်တွေဟာလည်း နင်းချေ၊ ဖျက်ဆီး၊ ဆိတ်သုန်းသွားခဲ့ပြီ။ ကျွန်ုပ်တို့ ဘဝ

ဟာ သူတို့လို သတ်မှတ်ထားသူတွေရဲ့ ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်မှု အောက်မှာ တစတစ နိမ့်ကျသွားခဲ့ရတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ဒီဘဝ၊ ဒီအခြေအနေအထိ လှမ်းလာခဲ့ကြတယ်။

အဲ့ဒါကိုငါတို့ဆန့်ကျင်တယ်၊ငါတို့ဟာတနေ့တခြား တိုးတက်နေတဲ့ ခေတ်ကြီးမှာ သူများလို တိုးတက်ချင်တယ်။ သူများနိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးလိုမျိုး ခံစားချင်တယ်။ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေအောက်က ဒီမိုကရေစီ အလင်းစလေးဟာ ကျွန်ုပ်တို့တိုင်းရင်းသားတွေ လိုလားတောင်းဆိုနေတဲ့ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ စနစ်သည့်တိုင် လူငယ်တွေ ကမ္ဘာနဲ့ ရင်ဘောင်တန်းပြီး မျှော်လင့်ချက်တွေ ထားလာခဲ့ကြသလို အတတ်ပညာနဲ့ နည်းပညာ၊ စီးပွားတိုးတက်မှုတွေကို လေ့လာ အန်တုစ ပြုလာခဲ့ကြတယ်။ အဲ့ဒီ အခွင့်အရေးတွေကို ဖိနှိပ်ချုပ်ခြယ်ထားတဲ့ ခေါင်းဆောင်၊ စနစ်ကို ငါတို့ မလိုလားဘူး။ ငါတို့ရဲ့ မွေးရာပါ အခွင့်အရေးရရှိဖို့အတွက် ရတဲ့နည်းနဲ့ တော်လှန်ရမှာပဲ။ အဲ့ဒါ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ၊ ကမ္ဘာ့လူသားတိုင်းရဲ့ ရပိုင်ခွင့်၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပါ။ အဲ့ဒီအတွက် ငါတို့ဟာ တန်ဖိုးအကြီးကြီး ပေးခဲ့ကြတယ်၊ ဒီထက်ပိုပြီးလည်း ပေးကြရဦးမယ်။

ကျွန်တော်တို့ဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နဂိုမူလ အခွင့်အရေးကို ပြန်လိုချင်တယ်။ သူတို့လိုပဲ ကျွန်တော်တို့ဟာ ပြည်ထောင်စုအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်တဲ့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအားလုံး တန်းတူအခွင့်အရေး၊ ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ်ဖန်တီးခွင့်နဲ့ လွတ်လပ်မှုကို လိုလားတယ်။ ဒါဟာ ပင်လုံကတိကဝတ်၊ ပင်လုံစာချုပ်ရဲ့ အနှစ်သာရပါ။ ခွဲထွက်ခွင့် လုံးဝ မဟုတ်ပါ။ အဲ့ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ အနေနဲ့ တရားသောစစ်ကို ဆင်နွှဲတယ်လို့ လုံးဝ ခံယူတယ်။

တဖက်တလမ်းက ကြည့်မယ်ဆိုရင် ဒီတခါ လျက်တပြက် ပြောင်းလဲသွားတဲ့ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းဟာ အတုအယောင် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်မှု အောက်မှာ အိပ်ပျော်လုမတတ်ဖြစ်နေတဲ့ ချင်းအမျိုးသားရေး စိတ်ဓါတ်ကို လန့်နိုးပေးတဲ့ အခွင့်အခါကောင်း တစ်ခုဆိုလည်း မှားအံ့မထင်ပါ။

တကျော့ပြန် နိုင်ငံရေး ရေစီးကြောင်း အပြောင်းအလဲကြီးဟာ လူငယ်တွေရဲ့ အနာဂတ်ကို ရိုက်ချိုးခဲ့တယ်။ သူတို့ရဲ့ ဆန္ဒတွေကို မိုးမှောင်ချပေးလိုက်သလို လူ့ဓမ္မတာအရနိုင်ငံသားတွေရဲ့ မျှော်လင့်ချက်တစ်ခုလုံးကို အမှောင်ချပစ်လိုက်တယ်။ ဒါဟာ Generation Z တွေကို စစ်အုပ်စုက စိန်ခေါ်လိုက်ခြင်းပါပဲ။

ဒီလိုနဲ့ ပြည်သူ့အာဏာ ပြည်သူ့လက်ထဲ မအပ်နှင်းလိုလို့ စစ်အာဏာရှင်စနစ် သက်ဆိုးရှည်ခဲ့တဲ့ ဒီနိုင်ငံမှာ ဒီမိုကရေစီဆိုတာလည်း မတည်မြဲ၊ လူငယ်တွေရဲ့ အနာဂတ်မျှော်လင့်ချက်တွေလည်း မရှင်သန်နိုင်ခဲ့၊ ပြည်သူ့ဘဝလည်း နေ့ချင်းညချင်း အကြိမ်ကြိမ် ပြောင်းလဲရဖန် များလွန်းလှတဲ့ နိုင်ငံမှာ 'ကမ္ဘာမကြေဘူး၊ သွေးစည်းကြစို့' ဆိုတဲ့ တော်လှန်ရေးသီချင်းကပြည်သူ့ရင်ခွင်မှာ နောက်ထပ်တဖန် အသက်ဝင်လာခဲ့ပြန်ပါတယ်။

သည့်အတွက် နိုင်ငံတလွှား အလွှာအသီးသီးက တိုင်းသူပြည်သားတွေဟာ စစ်အာဏာရှင် ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် လမ်းမပေါ် ထွက်ကြတယ်။ အာဏာရှင် ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒဖော်ထုတ်နေတဲ့ ပြည်သူလူထုကို အာဏာရူး စစ်ကောင်စီက အစဉ်အလာ အတိုင်း အကြမ်းဖက် ဖြိုခွင်း၊ နှိပ်စက်၊ ဖမ်းဆီး၊ သတ်ဖြတ်လာချိန်မှာတော့ နိုင်ငံ့တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်နေတဲ့ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတွေဟာလည်း အာဏာဖီဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှုမှာတခဲနက်ပါဝင်လာခဲ့တယ်။ စစ်အာဏာရှင်ဝါဒကို ဆန့်ကျင်တဲ့ လုံခြုံရေးနဲ့ ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပြည်သူ့ရင်ခွင်ကို ခိုလှုံပြီး၊ အာဏာရှင်

ဆန့်ကျင်ရေးတိုက်ပွဲမှာ တတတ်တအား လှုပ်ရှားလာကြပြီး တိုင်းပြည်ရဲ့ အနာဂတ် ကြယ်ပွင့် G–Z တွေဟာ မောင်တစ်လက်၊ မယ်တစ်လက်ဆိုပြီး နေရာအနှံ့ တပ်လှန့်လာပါတော့တယ်။ ရွှေးကောက်ခံ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနဲ့ အလွှာအသီးသီးက ပုဂ္ဂိုလ်များ ပူးပေါင်းပြီး ပြည်သူ့အာဏာ ပြည်သူ့လက်ထဲ ပြန်လည်အပ်နှင်းရေးအတွက် ယှဉ်ပြိုင်အစိုးရကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြတယ်။

ကျန်တဖက်မှာ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနဲ့ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နေတဲ့ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးဆိုတာလည်း လုံးဝ ရပ်တန့်သွားပြီး နိုင်ငံအနှံ့ သေနတ်သံတွေနဲ့ ဆူညံလာတယ်။ ဒီနေ့ဟာ နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော် မဟာဗမာ လူမျိုးကြီးစစ်ဝါဒီကို တွန်းလှန်လာခဲ့တဲ့ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ ပြည်သူ့ဖက်တော်သားများ၊ အနာဂတ်မျိုးဆက်သစ် (G–Z) တွေ စစ်မြေပြင်မှာ စုရုံးမိကြတဲ့ သမိုင်းဝင် နေ့ရက်မြတ်ဆိုရင် မှားမယ် မထင်ပါ။

စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို နှစ်ပေါင်း (၇၀) ကျော်ကြာ ကိုယ်တိုင် ကြုံတွေ့ခံစားလာခဲ့တဲ့ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနဲ့ ခေတ်လူငယ်များ၊ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ၊ ဝါရင့်နိုင်ငံရေးသမားများ စုပေါင်းမိသွားတဲ့အချိန်မှာတော့ အာဏာမက်စိတ် တစ်ခုတည်းနဲ့ တိုင်းပြည်အာဏာကို လုယူပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကို စင်ပေါ်တက် ကချင်တိုင်း ကဖို့ ကြိုးစားနေတဲ့ စစ်အာဏာရှင်ခေါင်းဆောင်များဟာ ကံရာမညီ ပွဲမလှနဲ့ ပွဲထိန်းဖို့အတွက် ပရိသတ်ကို ထိုင်ခုံလွှတ်တွေမှာ နေရာပေးနေတာလည်း ရွှေးသိပ်ရတာလည်း လွယ်မယ် မထင်ပါ။ ဒါလည်း ပွဲသိမ်းနိမိတ်ပဲ။

ရာစုနှစ် သုံးချိုးနှစ်ချိုးခန့်အတွင်း တပ်မတော်သာအမိ၊ တပ်မတော်သာအဖ ဆိုပြီး နိုင်ငံတော်အာဏာ၊ နိုင်ငံ့စည်းစိမ်ကို အကန့်အသတ်မဲ့ အသုံးချပြီး အင်စတီကျူးရှင်းတစ်ခုကို တည်ဆောက်လာခဲ့တဲ့ လက်နက်ကိုင်အစုအဖွဲ့တစ်ခုကိုလျပ်တပြက်အနိုင်ယူဖို့ဆိုတာမလွယ်ဘူးဆိုတာ သင်အသိ၊ ကိုယ်အသိပါ။

ဒါပေမဲ့ နိုင်ငံတော်အာဏာဆိုတာ နိုင်ငံသားတွေဆီက ဆင်းသက်ပြီး နိုင်ငံသားတွေလက်ထဲမှာသာ ရှိတယ်။ သန်း ၅၀ ကျော်သော ပြည်သူတွေဆီမှာ အသိပညာ၊ အတတ်ပညာနဲ့ နည်းပညာ လက်နက်တွေ အပြည့်အစုံရှိတယ်။ ငါတို့ ဆင်နွှဲနေတဲ့ တိုက်ပွဲဟာ သေနတ်တစ်ခုတည်းနဲ့ တိုက်တာမဟုတ်ပါ။ ဓမ္မ နဲ့ အဓမ္မအကြားတိုက်တဲ့ စစ်ပွဲ၊ လက်နက်ကျည်ဆံမျိုးစုံနဲ့ တိုက်တဲ့တိုက်ပွဲပါ။ ငါတို့ဟာ တရားသော တော်လှန်ရေးစစ်ကို ဆင်နွှဲနေတယ်ဆိုတာ အားလုံးစိတ်မှာ အမြဲမပြတ် စွဲမြဲထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ အသေချာဆုံးကတော့ ပြည်သူတရပ်လုံးစစ်အာဏာရှင်လက်အောက်နောက်ထပ်မကျရောက်လိုတော့ဘူး ဆိုတာပါပဲ။

အကျင့်ပျက်ခြစားပြီး၊ လက်နက်အင်အားပြည့်စုံပေမဲ့ စုစည်းမှုအားမရှိတဲ့ အင်အား သုံးသိန်းကျော်သော အာဖဂန်နစ္စတန်အစိုးရတပ်ကို တာလီဘန်တွေက ရက်အနည်းငယ်အတွင်းမှာ အနိုင်တိုက်နိုင်ခဲ့တယ်။ ဒါဟာ စစ်အင်အား၊ လက်နက်အင်အား ဘယ်လောက်ကြီးပြီး ဘယ်လောက်ပင် ကောင်းပါစေ၊ လက်နက်ငယ်တွေနဲ့ အနိုင်တိုက်နိုင်တယ်၊ စည်းလုံးမှု၊ စစ်ဗျူဟာနဲ့ အနိုင်ယူနိုင်တယ်၊ ခိုင်မာတဲ့စိတ်ဓါတ်နဲ့ ဖြိုခွဲနိုင်တယ်ဆိုတာကို အထင်အရှား သက်သေ ထူလိုက်ခြင်းပါပဲ။

ဘုရားသခင်က ချင်းလူမျိုးများကို လူမျိုးခြားတွေရဲ့ လက်အောက်မှာ နေမယ့်လူမျိုး၊ လူမျိုးခြားများကြားမှာ ကြားညှပ်ခံမယ့် ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်ခံ လူမျိုးအဖြစ်နဲ့ ဖန်တီးတာ မဟုတ်ဘူးလို့ ကျွန်တော် လုံးဝယုံကြည်တယ်။

ငါတို့ ချင်းလူမျိုးများဟာ ဘိုးဘေးဘောင်ဆက်ကတည်းက သူ့ကျွန်မခံလိုတဲ့ လူမျိုးဖြစ်သလို၊ ဘယ်ရန်သူမဆို ရရာလက်နက်နဲ့ ခုခံ တိုက်ပွဲဝင်လာခဲ့တဲ့ လူမျိုးဆိုတာ သမိုင်းသက်သေပါ။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အမဲလိုက် မုဆိုးဝါသနာထုံသူ၊ ရဲရင့်သူကို ချီးမွမ်းထိုက်သူကို ချီးမွမ်း လေးစားတတ်တဲ့ ဓလေ့ရှိတယ်။

အမဲလိုက်ဝါသနာပါတဲ့လူမျိုးဖြစ်သလိုသေနတ်ပစ်၊ လေးပစ်၊ လှံထိုး ကျွမ်းကျင်ပြီးသား မွေးရာပါ အရည်အချင်းရှိတဲ့ လူမျိုးတစ်မျိုးဖြစ်ပြီး၊ အဲ့ဒီလက်နက်တွေဟာ ကလေးကစားတတ်တဲ့ အရွယ်ကတည်းက ကျွန်တော်တို့မှာ ဝယ်စရာမလိုဘဲ အလိုလိုရနိုင်တဲ့ ကစားစရာလေးတွေပါ။ အရွယ်ရောက်လာတာနဲ့အမျှ တောထွက်၊ အမဲလိုက်ကြတဲ့ အကျင့်ဟာ ယောကျ်ားတိုင်းရဲ့ အလေ့အထ တစ်ခုမို့ တိုက်ရေးခိုက်ရေးမှာ ကျွမ်းကျင်ကြတယ်။ တို့ ချင်းဆို ပလိုင်းနဲ့ဓါး၊ တူမီးနဲ့ ယမ်းဗူး၊ လေးနဲ့မြား၊ မောင်းသံကြားလို့ တူမီးဖောက်ရင် ကလေး၊ လူကြီးအကုန် နားလည်ပြီးသား။ ဒါဟာ တို့ချင်းသွေး၊ သမိုင်းက အသိအမှတ်ပြုတဲ့ တို့အရည်အချင်းပါ။

အစဉ်အလာအရ တောင်အုပ်မင်း၊ နယ်အုပ်မင်းများအဖြစ် ရဲရင့်ပြီး တိုက်ရည်ခိုက်ရည်ရှိသူတွေကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်လေ့ရှိတာ မိမိတို့ နယ်မြေများ သူတပါးလက်အောက် အကျမခံလိုတဲ့ စိတ်ဓါတ်ကြောင့်ပဲဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ မှန်းဆ နားလည်လို့ရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ တို့အမျိုးသားရေးအကျိုးအတွက်ဆို ကိုယ့်ထီးကိုယ့်နန်း၊ ကိုယ့်အာဏာ ပါဝါကို ရက်ရက်ရောရော စွန့်လွှတ်ရဲတဲ့ လူမျိုးဆိုတာ ဖလမ်းညီလာခံ၊ ချင်းအမျိုးသားနေ့သမိုင်းရဲ့ သက်သေပါ။ အဲ့ဒါ မြင့်မြတ် မွန်မြတ်တဲ့ စိတ်ဓါတ်ပါ။

အိပ်မက်ကို အိပ်မက်မှာသာ ထားမရလို့ ဇာနည်သွေးနဲ့ စကားပြောခဲ့ပြီးပြီ။ အာဏာရှင်ဆိုတာ ဒီမိုကရေစီဆိုတာကို ဘယ်တုန်းကမှ အလေးထားတဲ့ အင်စတီကျူးရှင်း မဟုတ်ဘူး။ တို့ရေ၊ တို့မြေကို ကာကွယ်ဖို့အတွက် ဒီပွဲဟာရင်ခုန်ချင်းတူသူများလက်တွဲပြီး ဆင်နွှဲရတဲ့ တိုက်ပွဲ၊ ပြည်သူနဲ့ ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့၊ အမျိုးသားတပ်မတော်တွေနဲ့ ပြည်သူ့ဖက်တော်သားတွေ စစ်မြေပြင်မှာ အတူတကွ အောင်လံစိုက်ထူရမယ့် တိုက်ပွဲပါ။

ဘီအိတ်ချ်မောင်လေး

၀၀၀

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၏ ခံယူချက်

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးအနေဖြင့် လွတ်လပ်မှုနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုတို့သည် ချင်းအမျိုးသားနှင့် ချင်းပြည်သူလူထုတို့၏ မူလအမျိုးသားရပိုင်ခွင့်ဖြစ်သည်ဟုခံယူထားသည်။ ၎င်းအပြင်ချင်းအမျိုးသားနှင့် ချင်းပြည်သူများ၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှုသည် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၏ အင်အားဖြစ်သည်ဟု ခံယူထားသည်။ ယခု ဆင်နွှဲနေသော စစ်ပွဲသည် အမျိုးသားအင်္ဂါရပ်များ မတိမ်ကော မပပျောက်ရေးအတွက် အမျိုးသားခုခံရေးစစ်ပွဲနှင့် စစ်မှန်သော ငြိမ်းချမ်းမှု ရရှိရေးအတွက် ဆင်နွှဲနေသော စစ်ပွဲဖြစ်သဖြင့် တရားသောစစ်ကို ဆင်နွှဲနေသည်ဟု ခံယူထားသည်။

Pu Zing Cung နှင့် PPP ၏ ဘဝနောက်ကြောင်း အကျဉ်း

၁၉၉၂ ခုနှစ်က စပြီး ကျွန်တော်ဟာ မီဇိုရမ်ပြည်နယ် မြို့တော် အိုင်ဇောလ်မှာ Evergreen အထက်တန်း ဘော်ဒါကျောင်းကို တည်ထောင်ဖြစ်ခဲ့ပြီး တစ်လလျှင် အနည်းဆုံး ရူးပီးငွေ သုံးသောင်းလောက် ပုံမှန်ဝင်ငွေ ရတဲ့အတွက် ကျွန်တော့မိသားစုစားဝတ်နေရေးအတွက် သိပ်မပူရဘူးပေါ့။

အဲ့ဒီအချိန်မှာ မီဇိုရမ်အစိုးရဝန်ထမ်း အထက်တန်း ပြတစ်ယောက်ရဲ့ တစ်လ လစာဟာ ရူးပီးငွေ ငါးထောင်ပဲ ရှိပါသေးတယ်။

ဒီအချိန်မှာ တပ်ဦးအဖွဲ့ဝင်တွေ ကျွန်တော်အိမ်ကိုပဲ ခဏခဏဆိုသလို ဝင်ထွက် တည်းခိုလေ့ ရှိတာမို့ ကျွန်တော့ကို မီဇိုရမ်အစိုးရက သေသေချာချာ မစဉ်းစားဘဲ သူပုန်တွေကို အိမ်မှာ လက်ခံ တည်းခိုခိုင်းတယ် ဆိုပြီး အိုင်ဇောလ်ဗဟိုထောင်မှာ နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် ဖမ်းဆီးထောင်ချခဲ့ပါတယ်။

တစ်ခါဆို ထောင်ကနေပဲ ၈ တန်းနဲ့ ၁၀ တန်း အတန်းတင်စာမေးပွဲ မေးခွန်းလွှာတွေကို ရေးထုတ်ခဲ့ ရပါတယ်။ အာဏာပိုင်တွေက ကျွန်တော့ကို နှိပ်စက်ပြီး ချင်းလက်နက်ကိုင်တွေရဲ့ အကြောင်းကို စစ်ဆေးမေးမြန်းကြတယ်။ ကျွန်တော်ကတော့ ဆိုမြဲ၊ ဖြေမြဲ အတိုင်း “သူတို့က မင်းတို့ အိန္ဒိယကို တော်လှန်တာ မဟုတ်ဘူး၊ ဗမာစစ်အာဏာရှင်တွေကို တော်လှန်နေတာဖြစ်တယ်။ သူတို့ လှုပ်ရှားမှုနဲ့ လုံခြုံရေးအရ အိန္ဒိယနဲ့ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှာ ယာယီ ခိုလှုံတာဖြစ်တယ်” လို့သာ ဖြေဆိုခဲ့ပါတယ်။

မီဇိုရမ်အာဏာပိုင်တွေက နေမရ ထိုင်မရအောင် ဖိအားပေးခဲ့ကြသလို တချို့ဆို Sir Tawk Cung (PPP) ကို မီဇိုရမ်ကနေ နှင်ထုတ်ဖို့ဆိုပြီး အိုင်ဇောလ်၊ တင်းနစ်ကွင်းနားမှာ ဆန္ဒပြသူကပြ၊ နေ့စဉ်ထုတ် သတင်းစာတွေမှာ ရေးသူက ရေးကြပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ မတတ်သာ တော့တဲ့နောက်ဆုံး ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၇ ရက်နေ့ ရောက်တော့ ကျွန်တော့ ကိုယ်ပိုင် Evergreen အထက်တန်းဘော်ဒါကျောင်းကို ကျောခိုင်းပြီး New Delhi ရှိ UNHCR ရုံးမှာ ခိုလှုံခွင့် တောင်းခံခဲ့ပါတော့တယ်။

တခါတော့ UNHCR ရုံးက ကနေဒါနိုင်ငံသူ ဥပဒေ အရာရှိက ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးကို မင်း တကယ် ကူညီပံ့ပိုးခဲ့သလားလို့ မေးခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်ဟာ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးကို စိတ်ဆန္ဒအပြည့်နဲ့ ပံ့ပိုးကူညီခဲ့တာ အမှန်ပါ။ ကျွန်တော့အိမ်မှာ တည်းခိုတဲ့ တပ်ဦးခေါင်းဆောင် တွေဟာလည်း တိုင်းပြည်နဲ့ လူမျိုးကို ချစ်မြတ်နိုးတဲ့ ကျောင်းနေဖက် ငယ်သူငယ်ချင်းတွေ ဖြစ်တယ်။ နောက်ပြီးတော့ ညှော့နှင်တာဟာ ကျွန်တော်တို့ ချင်းထုံးစံအရ အင်မတန်ယုတ်မာတဲ့ အပြုအမူတစ်ခု ဖြစ်တဲ့အတွက်

ကျွန်တော့သူငယ်ချင်းတွေကို ဘယ်လိုမှ အိမ်မတည်းဖို့ မနှင်နိုင်ဘူးလို့ ဖြေလိုက်ပါတယ်။

UNHCR ရုံးကနေ ဒုက္ခသည်အဖြစ် ချက်ချင်းလက်ခံခဲ့ပေမဲ့ ဘဝကတော့ မသာယာတော့ပါ။ ကုတ်နဲ့ လည်ဆွဲနဲ့ စမတ်ကျကျ ကျောင်းသားတွေ စာပြရတဲ့ ဘဝကနေ ကုလားပုဆိုးဝတ်၊ဗုဒ္ဓဟူး ညဈေးမှာ အမဲသားနဲ့ မုန်ညင်း ရွက်လုဝယ်ရတဲ့ ဘဝ ထိုးကျခဲ့ရတယ်။ ငွေရေးကြေးရေးအရရော လူနေမှုဘဝအရမှာပါ တကယ်ကို ကွာခြားလွန်း လှပါတယ်။

UNHCR ရုံးမှာ အလုပ်လုပ်တဲ့ ကုလားဝန်ထမ်းတွေရဲ့ နှိမ့်ချလွန်းတဲ့ အကြည့်တွေနဲ့ ဆက်ဆံမှုတွေကိုလည်း ခံပြင်းလိုက်ရတာများ အောင့်မရ လောက်အောင်ပင်။ စိတ်ဆင်းရဲပြီး စိတ်ဓါတ်လည်း ကျလာတယ်။ ဒီလို စိတ်မွန်းကြပ်မှုတွေ များလာတာကြောင့် ဖြေဆေးအနေနဲ့ ယာမကာကို အကောင်းဆုံး အဖော်ပြုခဲ့ရတယ်။

အိုင်ဖောလ်ကနေ ထည့်လာတဲ့ ငွေတွေလည်း နှစ်အနည်းငယ်ကြာတော့ ပြောင်သွားပြီ။ ဒီလိုနဲ့ ကျွန်တော် အင်မတန် စိတ်ဆင်းရဲနေတဲ့အချိန်မှာ ကျွန်တော့ သူငယ်ချင်း အငွေ့ (Pu Zing Cung) လက်ရှိ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးဥက္ကဋ္ဌဟာ ၂၀၀၂ မှာ ဒေလီကို ကျွန်တော် အားပေးဖို့ ရည်ရွယ်ရင်း အစည်းအဝေးတစ်ခု တက်ရောက်လာခဲ့တယ်။

အဲ့ဒီအချိန်မှာ ကျွန်တော့ သူငယ်ချင်းဟာ PPP နဲ့ PPN ပေါင်းငှားထားတဲ့ အိပ်ခန်းမဲ့၊ မီးဖိုနဲ့ အိပ်ခန်းတွဲထားတဲ့ အခန်းလေးမှာ တစ်ရက် လာအိပ်သွားတယ်။ အဲ့ဒီအချိန်မှာပဲ သူငယ်ချင်းက “သူငယ်ချင်း မင်းလုံးဝ စိတ်မလျှော့နဲ့နော်.. တတိယနိုင်ငံရောက်အောင် ကြိုးစားပါ။ ခင်ဗျားဟာ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၊ တပ်မတော်ရဲ့ သမိုင်းကို မော်ကွန်းတင်မယ့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖြစ် ဘုရားသခင်က အသက်ချမ်းသာပေးတာ ဖြစ်လိမ့်မယ်” လို့ စိတ်ရင်းစေတနာအပြည့်နဲ့ တဖွဖွ မှာခဲ့ပါတယ်”။

ကျွန်တော့သူငယ်ချင်း ပူးဇင်ကျုံးကသာ ကျွန်တော်တို့ လင်မယားနှစ်ယောက် လူရောစိတ်ပါ ပင်ပန်းနေတဲ့ အချိန်မှာ ဒီလို မနှစ်သိမ့်ခဲ့ဘူးဆိုရင် ကျွန်တော့ဘဝဟာ တမျိုးတဖုံ ပြောင်းလဲခဲ့လိမ့်မယ်လို့ တွေးမိရင်း...

(PPP)

၀၀၀

ပုံ– PPP နှင့် Pu Zing Cung တို့ New Delhi တွင် တစ်ညတာ

အသက်ရှူလမ်းကြောင်း ကူးစက်ရောဂါနှင့် အသည်းရောင်ခြင်း

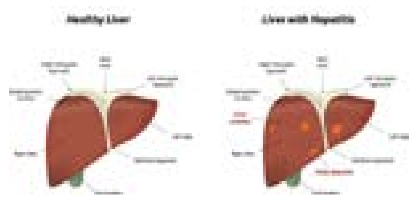

၁။ အသက်ရှူလမ်းကြောင်း ကူးစက်ရောဂါ
– အအေးမိရောဂါ

အလွန်ကူးစက်မြန်ပြီးတအိမ်လုံးကူးစက်ခံရသည်အထိ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်တတ်သည်။ လူတို့၏ ကိုယ်ခံစွမ်းအား ကောင်းမကောင်းအပေါ် မူတည်၍ ကူးစက်မှု အနည်းနှင့်အများ၊ အနှေးအမြန် ဖြစ်တတ်သည်။ ဤရောဂါသည် လူ့အသက်ကိုအန္တရာယ်မပြုပေ။

ရောဖြစ်ပွားရခြင်း အကြောင်းရင်းနှင့် ကူးစက်ပြန့်ပွားပုံမှာ Rhinovirus ခေါ် ဗိုင်းရပ်စ်ကြောင့် ဖြစ်သော ရောဂါရှိနေသော လူက ချောင်းဆိုးခြင်း၊ နှာချေခြင်းကြောင့် ထွက်လာသော ပိုးများက အခြားလူတစ်ဦး၏ အသက်ရှူလမ်းကြောင်းထဲသို့ တိုက်ရိုက်ဝင်ရောက်ကူးစက်လေ့ရှိသည်။ ၁၂ နာရီမှ ၅ ရက်အတွင်း ရောဂါလက္ခဏာများ ပေါ်ပေါက်လေ့ရှိသည်။

ရောဂါလက္ခဏာများ

(၁) ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း
(၂) ဖျားခြင်း
(၃) ကိုယ်လက် မအီမသာဖြစ်ခြင်း
(၄) နှာခေါင်းနာခြင်း
(၅) လည်ချောင်းနာခြင်း
(၆) ချောင်းအနည်းငယ်ဆိုးခြင်း

ပြုစုကုသခြင်း

(၁) ဆေးလိပ်သောက်သူများကို ဆေးလိပ်မသောက်ရန် ပြောပြပါ။
(၂) အနားယူခိုင်းပါ၊ နွေးနွေးထွေးထွေး နေခိုင်းပါ၊ အိပ်ရေးဝအောင် အိပ်ခိုင်းပါ။
(၃) နှာခေါင်းအား မကြာခဏ ဆေးခိုင်းပါ၊ ရေနွေးငွေ့ ရှူနိုင်သည်။
(၄) အစာပုံမှန် စားခိုင်းပါ။
(၅) ရေများများသောက်ခိုင်းပါ။
(၆) အဖျားအတွက် Paracetamol ပေးနိုင်သည်။
(၇) နှာစေးခြင်း၊ နှာရည်ယိုခြင်းတို့အတွက် Chlophe-niramine ပေးနိုင်သည်။
(၈) Anti-biotic မပေးရ၊ Virus ကူးစက်ရောဂါများတွင် မထိရောက်ပါ။
(၉) ချောင်းအလွန်ဆိုးပါက ချောင်းဆိုးပျောက်ဆေး ပေးနိုင်သည်။

ကာကွယ်ခြင်း

(၁) လူစုလူဝေးများသောနေရာကို တတ်နိုင်သမျှ ရှောင်ပါ။

(၂) အဟာရရှိသော အစားအစာကို စားသောက်ခြင်း၊ အိပ်ရေးဝအောင် အိပ်ခြင်းဖြင့် ကိုယ်ခံစွမ်းအား ပုံမှန်ဖြစ်အောင် ထိန်းသိမ်းပါ။

(၃) ရောဂါရှိသော သူအနေနှင့် နှာချေ၊ ချောင်းဆိုးလျှင် နှာခေါင်းကို လက်/လက်ကိုင်ပုဝါဖြင့် အုပ်ခိုင်းပါ။

၂။ အသည်းရောင်ခြင်း

အသည်းရောင်ခြင်း (၂) မျိုးရှိသည်။

(၁) အရက်အလွန်အကျွံသောက်၍ အသည်းရောင်ခြင်း (Alcoholic Hepatitis)

(၂) Virus ပိုးကြောင့်ဖြစ်သော အသည်းရောင်အသားဝါရောဂါ (Viral Hepatitis) တို့ဖြစ်ကြသည်။

အရက်သောက်၍ အသည်းရောင်ခြင်းကို အရက်အလွန်အကျွံ သောက်သူများ၌ လည်းကောင်း၊ အရက်တမျိုးတည်းကို ပုံမှန် မသုံးစွဲဘဲ အရက်မျိုးစုံကို ကြုံသလို သောက်သူများ၌ လည်းကောင်း၊ အရက်သောက်နေစဉ်နှင့် အရက်သောက်ပြီးသောအချိန်များတွင် အစားအသောက် ကောင်းကောင်းမွန်မွန် မစားခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ အသည်းရောင်ခြင်းကို ဖြစ်စေသည်။

အသည်းရောင်အသားဝါရောဂါသည် ရေ သို့မဟုတ် အစားအစာနှင့်အတူ အသည်းရောင်ခြင်းကို ဖြစ်စေသော Virus ပိုများ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်သွားခြင်းကြောင့် ရောဂါဖြစ်စေသည်။

ရောဂါလက္ခဏာများ

လူနာသည် မအီမသာဖြစ်ခြင်း၊ အစားအသောက်ပျက်ခြင်း၊ ဆေးလိပ်သောက်သူများတွင် ဆေးလိပ်အရသာ ပျက်လာခြင်း၊ အဖျားငွေ့ငွေ့ရှိပြီး ချမ်းစိမ့်စိမ့်ဖြစ်လာမည်။ ခန္ဓာကိုယ် အနံ့အပြား နာကျင်ကိုက်ခဲမည်။ ပျို့ခြင်း၊ အန်ခြင်း၊ မအီမသာ ဖြစ်ချိန်မှစ၍ တပတ်ခန့်ကြာပါက ဆီးနှင့်မျက်လုံးတို့ဝါလာခြင်း၊ညာဖက်နံရိုးစွန်းအောက်ဒေသတွင် အောင့်တောင့်တောင့် ဖြစ်လာခြင်း၊ စမ်းသပ်ကြည့်ပါက နံရိုးစွန်း၏ အောက်တွင် အသည်းရောင်ပြီး ကြီးလာသည်ကို တွေ့ရှိရမည်။ ထိုသို့စမ်းသောအခါ၌လည်း နာမည်။အသည်းရောင်အသားဝါဖြစ်နေစဉ် အရက်သောက်ပါက သို့မဟုတ် အလုပ်ပင်ပင်ပန်းပန်လုပ်ပါက သို့မဟုတ် အဆီများစွာစားပါက ရောဂါပိုဆိုးလာကာ ရုတ်တရက် ကြီး ထိုးအောင့်ကာ နာမည်။

ကုသခြင်း

(၁) လုံးဝ အနားယူရမည်။

(၂) အချိုများများ စားပေးရမည်။

(၃) အရည်များများ သောက်ပေးရမည်။

(၄) အရက်၊ အဆီတို့ကို ရှောင်ရမည်။

(၄) အသည်းဆေးများ ပေးရမည်။

(၅) ကူးစက်တတ်သောကြောင့် အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများ သီးသန့်ထားပေးရမည်။

K. Bei Naw

၀၀၀

ENGLISH SECTION

CHIN NATIONAL FRONT
General Headquarters
Chinland

Website: www.cnfhqr.org Email: cnf.headquarters@gmail.com

Statement on the 73rd Chin National Day

1. Chin National Day is the day that the Chin people showed the unity of the Chins as one nation and chose democracy as a substitute for chieftainship by their own decision; it is a day that exposes the Chins as a particular nation that have a particular territory, a particular culture, a particular language, and a particular history; it is a day cherished and valued by the entire Chin people.

2. Now, it is a high time for the Chin people to make political decisions for self-determination, federalism and democracy. Therefore, in order that the Chin people will be able to determine our own political destiny, we should build our 'collective strength' by unity through uplifting the Chin national consciousness and Chin patriotism.

3. Political challenges that the Chin people are facing now are not problems that can be overcome by clans, tribes, regions and groups, separately. We can achieve the 'Chin National Vision' and overcome the problems only by collective resistance through Chin national unity. We have convened 'The 2nd Chin National Conference' in 2013 and 'The 1st Chin National Dialogue' in 2017 by means of collaboration at the national level. We urge the Chin people to uplift collaboration at the national level by putting the Chin national interest as the first priority.

4. At present, a historic 'people's movement against the military coup' is happening in Chinland and the Union for political reformation. Collaboration of the Chins with the people's movement, both domestic and abroad, is very welcome. We highly appreciate active collaboration of the Chin people for the freedom of Chinland and the Union.

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

5. The Chin National Front supports the people's movement against the military coup including the civil disobedience movement (CDM), recognizes the courage of the civil servants participating in the CDM, and encourages the use of only non-violent means for the people's movement. The Chin National Front will stand firmly with the people. We strongly demand the Myanmar Military (Tatmadaw) and Myanmar Police Force not to use threats of action and violent suppression on peaceful protesters.

6. Celebration of the 'Chin National Day' as a way of protesting in the country during this political crisis vividly shows its political essence and values. We urge the Chin people, both domestic and abroad, to fight together for freedom and to celebrate 'The 73rd Chin National Day' in full essence of nationalism.

Central Executive Committee
Chin National Front
February 20, 2021

CHIN NATIONAL FRONT
General Headquarters
Chinland

Website: chinland.org Email: cnf.headquarters@gmail.com

Chin National Front's Statement on the Current Political Situation

2, February, 2021

1. The Chin National Front condemns the military's act of declaring a state of emergency state and thereby seizing power from the elected government of the Republic of Union of Myanmar on the 1st of February 2021, given that it could damage the current process of trust building, national reconciliation and peace building; and it contradicts the building of Federal Union and democratic standards.
2. The Chin National Front, in such situation, pledges to stand in solidarity and cooperate with the people for the cause of building a Federal Union and regaining Equality and Self-determination.
3. The people of the Republic of the Union of Myanmar, like the rest of the countries in the world, have been in a critical situation due to the spread of the coronavirus. It is a time to collaborate between different groups to provide a healthcare to the people and ease their worries and concerns.
4. Therefore, we call for the immediate release, without conditions, of the detained President, State Counsellor and others. We urge concerned groups to peacefully negotiate and seek a solution with a view of keeping the Republic of the Union of Myanmar peaceful and prosperous.

Central Executive Committee
Chin National Front

Contact:

Salai Htet Ni
Spokesperson
Phone:
+95 9401147974
+91 6909751721

Chin National Front – General Headquarters, Chinland

William Zartman's Ripeness Theory and the Peace Processes of Indonesia and Myanmar

Samuel Hmung

17 October 2021

Studies on civil wars and conflict resolution see the substance of agreements as the most essential part of successfully reaching a solution, arguing that conflicts will be resolved when both warring sides view outcomes of the negotiated option as correct and equal for the parties involved (Carnevale and Pruitt, 1992). Other scholars hold that timing is a key to reaching a successful negotiated settlement. The timing of conflict resolution is usually referred to as "a ripe moment" in literatures. The ripeness theory is highly influenced by Ira William Zartman who claims that "substantive answers are fruitless until the moment is ripe" (Zartman, 2000). He argues that conflicting parties are likely to resolve conflict through negotiation only when two conditions are met. First, if both parties find themselves to be in a mutually hurting stalemate (MHS), where neither can gain victory and the deadlock is hurting everyone involved. Second, if both parties are willing to seek a way out through negotiation (Zartman, 2001). This article uses peace processes in Myanmar and Indonesia to discuss the theoretical underpinnings "a ripe moment," arguing that political actors in both countries were able to initiate peace talks when conflicts were ripped, but ripeness accounts only for the success of negotiations in ending the Aceh armed conflict. The absence of parties' perception of a Mutually Hurting Stalemate and the lack of credible third–party mediators for the negotiations explain why Myanmar peace processes frequently encounter breakdown of ceasefire, renewed fighting, and negotiation impasses.

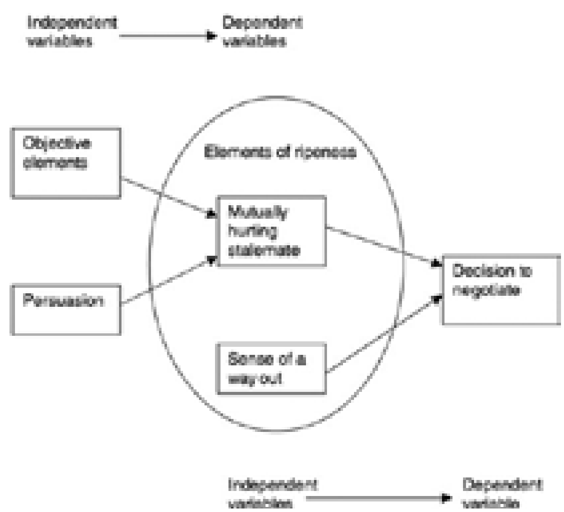

Figure: Factors affecting ripeness, elements of ripe– ness, and the decision to negotiate (Zartman, 2000).

In Myanmar, civil war has marred the country since its first year of independence from the British in 1948 as Rakhine nationalists and a Mu–jahidin took arms against central government in Arakan (Rakhine) calling for independent Arakan nation and an independent Islamist state, and Karen nationalist uprising in lower Myanmar calling for greater autonomy (Smith, 1999). Since then, the country has seen numerous ethnic armed resistances demanding for self–autonomy, regime change, or independence (Thawnghmung, 2011). After failing to fulfil promises of autonomy, imposition of Buddhism as a state religion, and military coups, the number of armed resistance groups has reached over 40 by the end of 1990s (Steinberg, 2010). Like–wise, the rise of the Aceh separatist movement based on political and economic grievances. The centralization policies and broken promises of sovereignty shaped the view of Acehnese. Most Acehnese believed that they were exploited and oppressed by a Javanese neo–colonial state. The conflict erupted with the foundation of the Free Aceh Movement or Gerakan Aceh Merdeka (GAM) in 1976 (Schulze, 2007). Instead of resolving conflict through negotiation, parties chose military means to eliminate their counterparts in both countries.

A Mutually Hurting Stalemate has not developed yet, and won't so long as conflicting parties do not perceive themselves in an impasse (Zartman, 2001). After the fall of the Suharto regime, leaders of the GAM used the peace process as an opportunity to gain inter–national legitimacy as East Timor's struggle for independence. In 2000, the Indonesian govern–ment and the GAM began negotiations to end the Aceh conflict. Even though Aceh received extensive self–rule and special autonomy in 2001, the GAM still held its paradigms of enmity towards the Indonesian government, believing the state will be disintegrated shortly. Schulze argued that the fact that negotiations took place in foreign countries was the strategic effort of GAM to gain foreign support and buy time. The GAM did not shift from its position of "only independence" between 2000 and 2003. Just like the GAM, the purpose of the government entering the negotiation process was to force the GAM to accept the special autonomy or to get force a surrender. The negotiation eventually collapsed in May 2003 when the GAM refused to give up arms and accepted the notion of unitary state or Negara Kesatuan Republik Indonesia (NKRI) (Schulze, 2007). Fighting between the military (Tatmadaw) and Kachin Independence Orga–nization/Kachin Independence Army (KIO/KIA), which is widely seen as the largest ethnic armed organization (EAO) after the United Wa State Army (UWSA), since 2011 revealed that both parties did not share a perceived MHS. The KIO signed a bilateral ceasefire agreement with the military regime in 1994. The regime's proposal

of demanding all ceasefire groups to disarm and transform into a 'Border Guard Force' (BGF) in 2009 heightened tensions between the military and multiple armed groups (Kramer, 2009). The 17-year ceasefire broke down when the military lunched an attack on the KIO's post near a disputed hydropower dam in 2011. Although both parties later entered formal negotiations, along with multiple EAOs, the intense fighting resumed throughout the negotiation period. The formal negotiation between them finally ended when the KIO refused to sign the Nationwide Ceasefire Agreement (NCA) in 2015.

If one or more of the parties involved in conflict still believe that they can accomplish their aims through violence, the process of negotiation is less likely to be successful (Aspinall, 2005). After the agreement failed in May 2003, the Indonesian military or Tentara Nasional Indonesia (TNI) launched a new anti-guerrilla warfare operation, Operasi Terpadu, targeting suspected GAM strongholds in an attempt to separate them from civilians and resources. The four-pronged strategy included hunting down the rebels, monitoring civilians to cut off logistics supply lines, urging people to oppose rebels, and gathering information through local militias. This major offensive significantly damaged GAM's military capacity and caused a severe impact upon its civilian structure, such as taxation (Schulze, 2007). The situation prompted GAM's leaders to examine their position and shift away from the aim of independence. A hurting stalemate was closed only on the GAM side. There was no sense of stalemate for the Indonesian government since they experienced no equivalent battlefield losses (Aspinall, 2005).

Moreover, negotiations cannot be productive if there is no condition of trade-off and equality. Problems of power asymmetry produce obstacle for resolution conflict (Zartman, 1985). Myanmar's successive governments had implemented different strategies in order to deal with EAOs, either through bilateral ceasefires, counterinsurgency operations, or co-optation (Thawnghmung, 2017). The military frequently launched an infamous counterinsurgency strategy known as the "four-cuts policy," which was developed under General Ne Win in the late 1960s. This involves cutting off the rebels' sources of funds, food, information, and recruitment capabilities, and is often accompanied with the forced relocation of villages (Moe, 2011). The Karen National Union, the longest-standing resistance group, was most targeted by this strategy. The KNU, which proclaimed Kawthoolei or an independent Karen State since 1949, were able to control several major cities across the country and operated as a de facto government for the next half century (South, 2011). However, the introduction of Tatmadaw's four-cuts policy in the late 1960s and severe counterinsurgency operations in the

1990s forced the KNU to give up its stronghold, or 'liberated zones.' In 1976, the KNU shifted its position from seeking independence to seeking greater autonomy (Smith, 1999). Even though the strength of the KNU declined due to the defection of hundreds of its Buddhist soldiers and the fall of Manerplaw headquarters in 1994, the KNU kept refusing to accept the ceasefire proposals. Despite holding countless negotiations throughout its history of resistance, no lasting productive results were made as there was clearly no mutually hurting stalemate and the conflict was not ripe for a resolution.

Pressuring on an opposition often leads to worsening the chance of reconciliation. Increased pain intensifies resistance when the parties have perception of no way out from their impasse and take efforts to escape before they decided to give in (Zartman, 2001). Recent renewed clashes between some EAOs, including signatories to the NCA – KNU and Chin National Front (CNF) – and the military after the 2021 coup are among the most intense conflicts in the history of the country. This post-coup situation implies the presence of intriguing problems regarding ripeness theory in Myanmar. During a period of direct military rule, the military regime adopted a ceasefire approach to end armed conflict. By the end of 2010, several armed groups were forced to accept proposed ceasefires and transformed into militias. Those who refused to accept either ceasefire or militias faced serious military offensives. Fighting between the military and members of Northern Brotherhood – a military coalition between the Myanmar National Democratic Alliance Army (MNDAA), the Ta'ang National Liberation Army (TNLA), and the Arakan Army (AA) – are the direct result of increased pain. Both the military and the quasi-civilian government rejected them signing ceasefire agreements unless they committed to disarmament, whereas others could keep their weapons and continue to participate in the political dialogue.

Since the ripe moment is perceptual events, changes of perception on MHS and Way Out lead to different negotiated outcomes (Zartman, 2008). Changes of government leaderships and their perceptions of the peace processes in Myanmar and Indonesia were one of the factors that paved the road to negotiation. Since the fall of the Suharto regime, some members in the Indonesian government recognized that military means would not resolve the Aceh conflict. However, hard-line TNI officers, and their allies who favoured military action, constantly dominated policy on the Aceh conflict (Aspinall, 2005). When Susilo Bambang Yudhoyono (SBY) and Jusuf Kalla came into power as president and vice-president, they implemented a different approach by favouring the peace talks to end the conflict. The resolution of the Aceh conflict was one of the SBY's election campaign promises

in 2004. They believed that a non–military solution was the only way to resolve the ongoing conflict. Unlike the Abdurrahman and Megawati adminis–trations, both leaders showed a strong commit–ment to the negotiation process. Their attitude and commitment towards peace talks were crucial to the success of the negotiations in 2015 (Schulze, 2007).

Similarly, a transition from direct military regime to quasi–civilian government in 2011 caused a different shift in the peace process in Myanmar. Former high–level military officials gained top positions in the country after the general election in November 2010. The gov–ernment initiated reform based on three major themes: the inclusiveness of political process, political openness, and re–engagement with in–ternational community (Myoe, 2014). Since na–tional reconciliation was a top priority, Thein Sein's administration adopted a three–phase peace plan consisting of a: bilateral state lev–el ceasefire agreement, bilateral Union level ceasefire agreement, and eventually the signing of an agreement for ensuring long–lasting peace. His efforts to end the decades–old armed con–flicts had considerable success. After the call for peace in August 2011, in which EAOs were invit–ed to begin peace talks with the government, fif–teen groups signed bilateral ceasefire and eight groups signed the Nationwide Ceasefire Agree–ment (NCA) by the end of 2015. In both cases, the perception of a non–military solution as the only way out from mutually hurting stalemate situation has led to reaching negotiated settle–ments.

A combination of subjective and objective elements is necessary for creating ripeness. Sometimes mediators act as a manipulator to create a hurting stalemate. They persuade par–ties to the conflicts for a preferable alternative and highlight the objective elements that they are in an impasse (Zartman, 2000). Mediators play a vital part in ending the Aceh conflict. The Centre for Humanitarian Dialogue (HDC) medi–ated the first round of negotiation in early 2000s between the Indonesia government and the GAM. A series of talk produced a 'Humanitarian Pause' and 'Cessation of Hostilities Framework Agreement' (COHA) agreements (Aspinall and Crouch, 2003). However, the COHA broke down in the following year when both sides refused to follow its provisions. The lack of mediators' au–thority to guarantee the implementation process was one of the major factors of the collapse of the accord (Huber, 2004). When the Crisis Man–agement Initiative (CMI) led by Martti Ahtisaari took charge as a new mediator in 2015, the Aceh peace process saw a significant improvement. The negotiation formula "nothing is agreed un–til everything is agreed," of the CMI–facilitated initiative insisted the parties to reach a broad political compromise before starting the imple–

mentation process. Because of this approach, the parties were able to think the core political issues that divided them and find the solutions instead of focusing on immediate security concerns (Aspinall, 2005).

In contrast, there has been only little direct international mediation in Myanmar peace process. It has been more of indigenous process (Thawnghmung, 2017) since the Myanmar Peace Centre (2011–2015) and National Reconciliation and Peace Centre (2016–2020) attempted to play not only as a secretariat team but as a mediating body. Among the international community, China and Thailand have had influence in Myanmar peace process especially through EAOs based along their borders. As part of their resource–extraction deals with Myanmar government, China and Thailand pushed EAOs to make ceasefire with military regime. By the mid–1990s, over 25 ethnic armed groups signed bilateral ceasefire agreements or disarmed (Callahan, 2009). However, these agreements did not include any political agreements to end conflicts, but rather focus more on demarcation and control over territories and resources. Only groups that have larger armed forces had a better negotiating position. Some groups such as Kachin, Wa, and Kokang were able to keep arms and maintained their territories (Kramer, 2009). In recent years, there has been growing attempt from China to take a mediating role in the peace process. China has funded and organized a series of formal and informal negotiations with both sides. For instance, on demand of Chinese government, the non–NCA signatories' representatives attended the 21st Panglong Union Peace Conference in 2017. In the post–coup era, the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) has been widely regarded as the main mediator in resolving the country's crisis. However, it is ambiguous whether Beijing and ASEAN can act as a reliable and neutral mediator especially in the post–coup era where there is little or no room for negotiation.

Including the cases of the Indonesia and Myanmar conflicts, many cases around the world indicate that the timing of conflict resolution is the key to reaching a successful negotiated political settlement when there is no chance of military victory. Since both mutually hurting stalemate and way out are perceptual events, it is crucial that the parties to conflicts share a common view during the peace processes. If one or more of the parties is convinced that they can gain their aim through violence, negotiated settlements are less likely to achieve. The Helsinki agreement led to the end of the Aceh conflict because the parties involved in the negotiation seized the ripe moment of the conflict, changed their perception, and committed to end violence through negotiation, and most importantly actors learned from their previous mistakes.

However, due to the presence of the sheer numbers of parties involved in conflict and an array of positions, peace process in Myanmar is much more complex and rapidly shifted. The process was not equally ripped for everyone. Regarding the possibility of negotiated settlement to the ongoing conflict after the coup, Scot Marciel, a former U.S. Ambassador to both Indonesia and Myanmar, rightly put it: “I see no value in dialogue with them (Tatmadaw) until and unless they recognize they cannot win and make clear they are looking for a way out.” Therefore, not only the presence of trustworthy third-party mediators which have been lacking in the history of peace talks in Myanmar but also a shared view among warring parties will facilitate achieving a positive peace that has been longed for since the country’s independence.

References

- *Aspinall, E., 2005. The Helsinki Agreement: A More Promising Basis for Peace in Aceh? East-West Center 121.*
- *Aspinall, E., Crouch, H., 2003. The Aceh peace process: why it failed. East-West Center Washington, Washington, DC.*
- *Aung, S.M.T., 2016. The politics of policymaking in transitional government: A case study of the ethnic peace process in Myanmar, in: Cheesman, N., Farrelly, N. (Eds.), Conflict in Myanmar: War, Politics, Religion. ISEAS – Yusof Ishak Institute.*
- *Buchanan, J., 2016. Militias in Myanmar. The Asia Foundation.*
- *Burke, A., Williams, N., Barron, P., Jolliffe, K., Carr, T., 2017. The Contested Areas of Myanmar: Subnational Conflict, Aid, and Development. The Asia Foundation.*
- *Callahan, M., 2009. Myanmar’s Perpetual Junta: Solving the Riddle of the Tatmadaw’s Long Reign. New Left Review 38.*
- *Carnevale, P.J., Pruitt, D.G., 1992. Negotiation and Mediation. https://doi.org/10.1146/annurev.ps.43.020192.002531*
- *Fearon, J.D., Laitin, D.D., 2003. Ethnicity, Insurgency, and Civil War. American Political Science Review 97, 75–90. https://doi.org/10.1017/S0003055403000534*
- *Gasser, R., Federer, J.P., Furgler, D. (Eds.), 2016. Perspectives on the Myanmar Peace Process 2011 – 2015. swisspeace.*
- *Huber, K., 2004. The HDC in Aceh: Promises and Pitfalls of NGO Mediation and Implementation. the East-West Center Washington 120.*
- *International Crisis Group, 2016. Myanmar’s Peace Process – Getting to a Political Dialogue (Crisis Group Asia Briefing N°149). Yangon/Brussels.*
- *Kramer, T., 2009. Neither War nor Peace – The future of the ceasefire agreements in Burma. Transnational Institute, Amsterdam.*
- *Moe, W., 2011. Naypyidaw Orders New “Four Cuts” Campaign [WWW Document]. URL https://www2.irrawaddy.com/article.php?art_id=20880 (accessed 9.28.19).*
- *Motlagh, J., 2012. Blood and Gold: Inside Burma’s Hidden War [WWW Document]. Aljazeera. URL https://www.aljazeera.com/programmes/people-andpower/2012/10/20121031172469210.html (accessed 10.1.19).*
- *Myanmar Peace Monitor, 2013. Stakeholders Over-*

view. Myanmar Peace Monitor. URL https://www.mmpeacemonitor.org/1505 (accessed 9.28.19).
- *Myoe, M.A., 2014. The Soldier and the State: The Tatmadaw and Political Liberalization in Myanmar since 2011. South East Asia Research 22, 233–249. https://doi.org/10.5367/sear.2014.0205*
- *Naing, S.Y., 2014. Peace Brokers Lack a Mandate: Myanmar Expert [WWW Document]. The Irrawaddy. URL https://www.irrawaddy.com/news/burma/peace-brokers-lack-mandate-burma-expert.html (accessed 10.2.19).*
- *Parks, T., 2013. The contested corners of Asia: subnational conflict and international development assistance. The Asia Foundation, Bangkok, Thailand.*
- *Pettersson, T., Högbladh, S., Öberg, M., 2019. Organized violence, 1989–2018 and peace agreements. Journal of Peace Research 56, 589–603. https://doi.org/10.1177/0022343319856046*
- *Schulze, K.E., 2007. From the Battlefield to the Negotiating Table: GAM and the Indonesian Government 1999–2005. Asian Security 3, 80–98. https://doi.org/10.1080/14799850701338547*
- *Smith, M.T., 1999. Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity. Zed Books.*
- *South, A., 2011. Burma's Longest War anatomy of the Karen Conflict. transnational institute (tni).*
- *Steinberg, D.I., 2010. Burma/Myanmar: what everyone needs to know. Oxford University Press, Oxford ; New York.*
- *Strasser, F., 2016. Myanmar Peace Process: Slow Progress, Delicate Steps [WWW Document]. United States Institute of Peace. URL https://www.usip.org/publications/2016/11/myanmar-peace-process-slow-progress-delicate-steps (accessed 10.2.19).*
- *Thawnghmung, A.M., 2017. Signs of life in Myanmar's nationwide ceasefire agreement? Finding a way forward. Critical Asian Studies 49, 379–395. https://doi.org/10.1080/14672715.2017.1341180*
- *Thawnghmung, A.M., 2011. Beyond Armed Resistance: Ethnonational Politics in Burma (Myanmar) 88.*
- *Woods, K., 2011. Ceasefire capitalism: military–private partnerships, resource concessions and military–state building in the Burma–China borderlands. Journal of Peasant Studies 38, 747–770. https://doi.org/10.1080/03066150.2011.607699*
- *Zartman, I.W., 2008. Negotiation and conflict management: essays on theory and practice, Security and conflict management. Routledge, London.*
- *Zartman, I.W., 2001. The timing of peace initiatives: Hurting stalemates and ripe moments. Global Review of Ethnopolitics 1, 8–18. https://doi.org/10.1080/14718800108405087*
- *Zartman, I.W., 2000. Ripeness: The Hurting Stalemate and Beyond, in: Stern, P.C., Druckman, D. (Eds.), International Conflict Resolution after the Cold War. Washington, National Academy Press.*
- *Zartman, I.W., 1985. Negotiating from Asymmetry: The North–South Stalemate. Negotiation Journal 18.*

၀၀၀